

Niemiecki kodeks handlowy

z d. 10. maja 1897,
z uwzględnieniem

ustaw uzupełniających,

na język polski
przełożył i wydał

TADEUSZ ZBOROWSKI,

radzca sądu okręgowego
w Inowrocławiu

POZNAŃ 1912.

Skład główny w Księgarni
M. Niemierkiewicza w Poznaniu.

Niemiecki
kodeks handlowy

z dnia 10. maja 1897,

z uwzględnieniem

ustaw uzupełniających,

na język polski

przełożył i wydał

TADEUSZ ZBOROWSKI,

radzca sądu okręgowego

w Inowrocławiu.

POZNAŃ

Czcionkami Drukarni Nakładowej Braci Winiewiczów.

1912.

Niemiecki

kodeks handlowy

z dnia 10. maja 1897,

z uwzględnieniem

ustaw uzupełniających,

na język polski

przełożył i wydał

TADEUSZ ZBOROWSKI,

radzca sądu okręgowego

w Inowrocławiu.

POZNAŃ

Czcionkami Drukarni Nakładowej Braci Winiewiczów.

1912.

Słowo wstępne.

W obrębie Rzeszy niemieckiej obowiązywał przed kodeksem handlowym, którego przekład niniejsze wydanie zawiera „Powszechny niemiecki kodeks handlowy“ z roku 1861. Nowe urządzenie prawa cywilnego, uwydatnione najpierw przyjęciem i obwieszczeniem Niemieckiego kodeksu cywilnego z dnia 18 sierpnia 1896 r., wykazało też potrzebę nowej kodyfikacji prawa handlowego. Nad projektem, przez Radę związkową uchwalonym, obradował parlament niemiecki w czasie od 8 lutego do 7 kwietnia 1897. Przyjęty przez parlament „Kodeks handlowy dla Rzeszy niemieckiej“ otrzymał sankcyę cesarską dnia 10 maja 1897. Przepisom o handlowych pomocnikach i handlowych uczniach (§§ 59—83) nadano moc obowiązującą od 1 stycznia 1898; wszelkie inne przepisy poczęły obowiązywać, równocześnie z kodeksem cywilnym, dnia 1 stycznia 1900.

Z pełną obawą przystępowałem do tłómaczenia czwartej księgi kodeksu handlowego, obejmującej przepisy o handlu morskim, gdyż powątpiewałem, czy zachodzące w tej części liczne techniczne niemieckie wyrazy handlowo-żeglarskie wszystkie zastąpić się dadzą już istniejącymi wyrazami polskimi, a do tworzenia słów nowych powołanym się nie czulem. Jednakże znalazły się na wszystko już istniejące wyrazy polskie, a tam, gdzie w oryginale niemieckim użyto wyrazów cudzoziemskich, n. p. abandon, cargadeur, charte-partie, dispache, primage, ristorno, umieściłem wyrazy te w nawiasach, określając ich znaczenie słowami swojskimi.

Przy odszukiwaniu potrzebnych wyrazów żeglarskich służyły mi za źródła: polski przekład tytułu ósmego części II Pruskiego powszechnego prawa krajowego (Poznań 1826), polski przekład księgi drugiej Francuskiego kodeksu handlowego (Petersburg 1876), Encyklopedye Glogera i Orgelbranda, Słowniki kaszubsko-polskie ks. Pobłockiego i Ramulta, wydany r. 1837 w Królewcu Słownik niemiecko-polski Gdańszczanina Mrongowiusza i Traktat o współczesnej żegludze morskiej, napisany przez Zeruskiego, szturmana marynarki handlowej (Warszawa 1904). Sprawdzanie, jak rozumieć należy odnośne niemieckie wyrazy, zwroty i frazesy żeglarskie, ułatwił mi w znacznej mierze wydany r. 1850 w Lipsku niemiecki Słownik nawigacyjny, w którym autor (Bobrik) poszczególne żeglarskie wyrażenia obszernie określa, i prócz tego podaje ich brzmienie w językach angielskim, francuskim, hiszpańskim, portugalskim, włoskim, szwedzkim, duńskim i holenderskim.

Ustawy dodatkowe z dnia 2 czerwca 1902, 12 maja 1904 i 30 maja 1908 w niniejszem wydaniu uwzględnione zostały w ten sposób, iż przepisy, onemi ustawami uchylone, pominięte i tam, gdzie należało, uzupełnione zostały przepisami obecnie obowiązującymi.

Łódź, w maju 1912.

Tadeusz Zborowski.

Ważniejsze pomyłki drukarskie.

Str.	§	zamiast	Przedsiębiorstwo	czytaj	Przedsiębiorstwa
18	§ 36				
31	§ 93	"	zawierania	"	zawieraniu
32	§ 100	"	Wpisywanie	"	Wpisywania
106	§ 367	"	banków	"	banknotów
204	§ 754	"	wierzytelnościami	"	wierzytelnościami
219	§ 811a	"	dochodzi	"	nie dochodzi

Spis rozdziałów i tytułów.

Księga pierwsza.

Stan kupiecki.

- Rozdział pierwszy. Kupcy. §§ 1—7.
Rozdział drugi. Rejestr handlowy. §§ 8—16.
Rozdział trzeci. Firma handlowa. §§ 17—37.
Rozdział czwarty. Księgi handlowe. §§ 38—47.
Rozdział piąty. Prokura i pełnomocnictwo handlowe. §§ 48—58.
Rozdział szósty. Pomocnicy handlowi i uczniowie handlowi. §§ 59—83.
Rozdział siódmy. Ajenci handlowi. §§ 84—92.
Rozdział ósmy. Stręczyciele handlowi. §§ 93—104.

Księga druga.

Spółki handlowe i spółka niejawna.

- Rozdział pierwszy. Jawna spółka handlowa.
Tytuł pierwszy. Zawiązanie spółki. §§ 105—108.
Tytuł drugi. Stosunek prawny spółników między sobą. §§ 109—122.
Tytuł trzeci. Stosunek prawny spółników wobec trzecich. § 123—130.
Tytuł czwarty. Rozwiązanie spółki i wystąpienie spółników ze spółki. §§ 131—144.
Tytuł piąty. Likwidacya spółki. §§ 145—158.
Tytuł szósty. Przedawnienie. §§ 159, 160.
Rozdział drugi. Spółka komandytowa. §§ 161—177.
Rozdział trzeci. Spółka akcyjna.
Tytuł pierwszy. Przepisy ogólne. §§ 178—209.
Tytuł drugi. Stosunki prawne spółki i spółników. §§ 210—230.
Tytuł trzeci. Ustrój spółki i sprawowanie interesów. §§ 231 do 273.

Tytuł czwarty. Zmiany kontraktu spółki. §§ 274—291.
Tytuł piąty. Rozwiązanie i nieważność spółki. §§ 292—311.
Tytuł szósty. Przepisy karne. §§ 312—319.

Rozdział czwarty. Spółka komandytowo-akcyjna.
§§ 320—334.

Rozdział piąty. Spółka niejawna. §§ 335—342.

Księga trzecia.

Czynności handlowe.

Rozdział pierwszy. Przepisy ogólne. §§ 343—372.

Rozdział drugi. Handlowe kupno. §§ 373—382.

Rozdział trzeci. Przedsiębiorstwo komisowe. §§ 383
do 406.

Rozdział czwarty. Przedsiębiorstwo spedycyjne.
§§ 407—415.

Rozdział piąty. Przedsiębiorstwo składowe. §§ 416
do 424.

Rozdział szósty. Przedsiębiorstwo frachtowe. §§
425—452.

Rozdział siódmy. Przewożenie towarów i osób na
kolejach żelaznych. §§ 453—473.

Księga czwarta.

Handel morski.

Rozdział pierwszy. Przepisy ogólne. §§ 474—483.

Rozdział drugi. Okrętarze i spółki okrętarskie. §§
484—510.

Rozdział trzeci. Szyprawie. §§ 511—555.

Rozdział czwarty. Przedsiębiorstwo frachtowe ce-
lem przewożenia towarów. §§ 556—663.

Rozdział piąty. Przedsiębiorstwo frachtowe ce-
lem przewożenia podróźnych. §§ 664—678.

Rozdział szósty. Umowa bodmeryjna. §§ 679—699.

Rozdział siódmy. Hawarya.

Tytuł pierwszy. Wielka (spólna) hawarya i hawarya szcze-
gółowa. §§ 700—733.

Tytuł drugi. Szkody, spowodowane zderzeniem się okrętów.
§§ 734—739.

Rozdział ósmy. Schronienie i niesienie pomocy
w niedoli morskiej. §§ 740—753.

Rozdział dziewiąty. Wierzyciele okrętowi. §§ 754—777.

Rozdział dziesiąty. Ubezpieczenie od przygód że-
glugi morskiej.

Tytuł pierwszy. Przepisy ogólne. §§ 778—805.

Tytuł drugi. Uwiadamiania przy zawieraniu kontraktu. §§
806—811b.

Tytuł trzeci. Powinności ubezpieczonego, wypływające z kon-
traktu ubezpieczenia. §§ 812—819.

Tytuł czwarty. Zakres ryzykowania. §§ 820—853.

Tytuł piąty. Rozmiar szkody. §§ 854—881.

Tytuł szósty. Wypłata szkody. §§ 882—893.

Tytuł siódmy. Zerwanie ubezpieczenia i zwrot premii. §§
894—900.

Rozdział jedenasty. Przedawnienie. §§ 901—905.

Księga pierwsza.

Stan kupiecki.

Rozdział pierwszy.

Kupcy.

§ 1.

Kupcem w myśl niniejszego kodeksu jest ten, co uprawia handel.

Za handel poczytuje się każde uprawianie przemysłu, obejmujące którybądź z poniżej oznaczonych rodzajów czynności:

1. sprawianie i odprzedawanie rzeczy ruchomych (towarów) lub papierów wartościowych, wszystko za jedno, czy się towary odprzedaje niezmienione albo po obrobieniu lub przerobieniu;
2. podejmowanie obrobienia lub przerobienia towarów dla kogoś innego, jeżeli obrot przechodzi zakres rzemiosła;
3. podejmowanie ubezpieczeń za opłatą premii;
4. czynności bankierskie i wekslarskie;
5. podejmowanie przewożenia towarów lub osób podróżynych morzem, dalej czynności frachciarzy albo zakładów przeznaczonych do przewożenia osób lądem lub po wodach śródlądowych, tudzież czynności przedsiębiorców holowniczych;
6. czynności komisantów, spedytorów lub utrzymujących domy składowe;
7. czynności handlowych agentów lub stręczycieli handlowych;
8. czynności nakładowe, tudzież wszelkie inne czynności handlu księgarskiego lub handlu wytworów sztuki;
9. przedsiębiorstwo drukarskie, jeżeli tegoż obrót przechodzi zakres rzemiosła.

§ 2.

Przedsiębiorstwo przemysłowe, które ze względu na rodzaj i wielkość należy prowadzić sposobem kupieckim, poczytuje się nawet wtedy, gdy warunki w § 1 ust. 2 przytoczone nie istnieją, za handel w myśl niniejszego kodeksu, jeżeli firmę przedsiębiorcy

do rejestru handlowego zapisano. Przedsiębiorca powinien postarać się o zarejestrowanie stosownie do przepisów, odnoszących się do rejestrowania firm kupieckich.

§ 3.

Uprawianie rolnictwa lub leśnictwa nie podlega przepisom w §§ 1, 2 oznaczonym.

Jeżeli uprawianie rolnictwa i leśnictwa jest połączone z przedsiębiorstwem, które wyobraża tylko jaki przemysł uboczny rolnictwa lub leśnictwa, natenczas do owego przemysłu ubocznego zastosować należy § 2 z tem ograniczeniem, iż przedsiębiorca może, lecz nie potrzebuje postarać się o zapisanie w rejestrze handlowym; jeżeli przy uprawianiu przemysłu ubocznego zachodzą jakie czynności w § 1 oznaczonego rodzaju, natenczas poczytuje się uprawianie tychże czynności pomimo to za handel jeno wtedy, gdy przedsiębiorca korzystał z prawa podania firmy w myśl § 2 do zapisania w rejestrze handlowym. Jeżeli zapisanie nastąpiło, natenczas wymazuje się firmę tylko podług przepisów ogólnych, odnoszących się do wymazywania firm kupieckich.

§ 4.

Przepisów dotyczących się firm, ksiąg handlowych i prokury nie należy zastosowywać do rzemieślników, tudzież do osób, których uprawianie przemysłu nie przechodzi zakresu przemysłu drobnego.

Sposobem przyłączenia do jakiego przemysłu, do którego przytoczonych przepisów nie ma się zastosowywać, jawnej spółki handlowej lub spółki komandytowej zawiązać nie można.

Rządom krajowym wolno wydawać przepisy, ustalające zakres przemysłu drobnego na zasadzie opodatkowania podług wielkości przedsiębiorstwa lub, w niedostatku opodatkowania takiego, podług znamion innych.

§ 5.

Jeżeli jaką firmę w rejestrze handlowym zapisano, natenczas wobec tego, co na zapisanie się powołuje, zaślaniać się nie można, jakoby przemysł pod tą firmą uprawiany nie był handlem, lub że należy do zajęć w § 4 ust. 1 oznaczonych.

§ 6.

Przepisy, dotyczące się kupców, zastosowywać także należy do spółek handlowych.

Praw i powinności związku, któremu ustawa bez względu na

cel przedsiębiorstwa nadaje przymiot kupca, przepis zawarty w § 4 ust. 1 nie narusza.

§ 7.

Przepisy prawa publicznego, które możność uprawiania przemysłu wyłączają lub ją opisują warunkami, nie stoją na przeszkodzie zastosowaniu tych przepisów niniejszego kodeksu, które odnoszą się do kupców.

Rozdział drugi.

Rejestr handlowy.

§ 8.

Rejestr handlowy prowadzą sądy.

§ 9.

Rejestr handlowy, tudzież do niego podane pisma, każdemu przeglądać wolno.

Można żądać odpisu w rejestrze handlowym uczynionych wpisów; to samo rozumie się co do skryptów, do rejestru handlowego oddanych, jeżeli żądający podaniem dowodów uczyni godnem wiary, że mu słusznie na tem zależy. Odpis ma się na żądanie uwierzytelnić.

Sąd winien na żądanie poświadczyć, iż co do wpisanego przedmiotu dalszych wpisów nie ma, albo iż pewnego wpisu nie uczyniono.

§ 10.

Sąd winien w rejestrze handlowym uczynione wpisy obwieszczać w Orędowniku Rzeszy niemieckiej i co najmniej w jednym czasopiśmie innem. O ile ustawa nie przepisuje czegoś innego, ogłasza się wpisy w całej osnowie.

Z wyjściem dnia, w którym ostatnie z czasopism, zawierających obwieszczenie, wydane zostało, poczytuje się obwieszczenie za uczynione.

§ 11.

Sąd winien corocznie w grudniu naznaczać czasopisma, w których ogłoszenia w § 10 przepisane wśród roku następnego dział się mają.

§ 12.

Zgłoszenia celem wpisania do rejestru handlowego, tudzież podpisy, które mają w sądzie być przechowywane, ma się przed sądem skutecznić osobiście lub podawać je w kształcie urzędowo uwierzytelnionym.

Tej samej formalności należy się trzymać, gdy idzie o pełnomocnictwo do jakiego zgłoszenia. Prawni następcy kogoś z interesowanych powinni ile możności dokumentami urzędowymi z prawnego następstwa się wykazać.

§ 13.

O ile w niniejszym kodeksie czegoś innego nie przepisano, ma się wpisy, uczynione w rejestrze handlowym, i do tegoż potrzebne zgłoszenia i podpisy, tudzież wszelkie inne przepisane podania do rejestru handlowego uskuteczniać w każdym sądzie rejestrującym, w którego obwodzie właściciel firmy posiada jaki zakład poboczny, i to tą samą miarą, co w sądzie zakładu głównego.

W sądzie zakładu pobocznego wpisu dopótąd się nie czyni, dopóki nie ma dowodu, iż w sądzie zakładu głównego wpis uczyniono.

Przepisy niniejsze należy wtedy także zastosowywać, gdy zakład główny znajduje się za granicą. O ile prawo zagraniczne czego innego nie wymaga, należy zgłoszenia, podpisy i wpisy w sądzie zakładu pobocznego tą samą miarą uskuteczniać, jak gdyby zakład główny znajdował się w kraju tutejszym.

§ 14.

Jeżeli ktoś jest obowiązany uskuteczyć jakie zgłoszenie, złożyć podpis lub podać jakie skrypta do rejestru handlowego, naten-
czas ma go sąd rejestrujący karami porządkowymi do tego przynaglać. Każda kara z osobna nie może wynosić więcej niż trzysta marek.

§ 15.

Dopóki jakiej okoliczności, którą do rejestru handlowego wpisać należy, nie wpisano i nie obwieszczono, dopótąd nie wolno temu, w czyjej sprawie wpisana być miała, wobec trzeciego na nią się powoływać, chyba że okoliczność ta onemu trzeciemu była wiadomą.

Jeżeli okoliczność tę wpisano i obwieszczono, naten-
czas trzeci uznać ją musi, chyba że o niej ani wiedział, ani wiedzieć nie musiał.

Gdy chodzi o zawieranie interesów z jakim zakładem pobocznym, do rejestru handlowego wpisanym, wtedy rozstrzyga o zastosowaniu niniejszych przepisów to wpisanie i obwieszczenie, które skutecznił sąd zakładu pobocznego.

§ 16.

Jeżeli zgłoszenie do rejestru handlowego dotyczy kilku, a prze-

ciw jednemu prawomocnem lub wykonalnem orzeczeniem sądu procesowego ustalono albo jego powinność do spółdziałania przy zgłoszeniu, albo jaki stosunek prawny, co do którego wpisanie powinno nastąpić, naten-
czas wystarcza do wpisania zgłoszenie reszty interesowanych. Jeżeli orzeczenie, na mocy którego wpisanie nastąpiło, uchylone zostało, wtedy na wniosek jednego z interesowanych do rejestru handlowego wpisać to należy.

Jeżeli prawomocnem lub wykonalnem orzeczeniem sądu procesowego zdziałanie jakiego wpisu uznano za niedozwolone, naten-
czas nie wolno wpisu uskuteczniać, gdy ten, co ono orzeczenie uyskał, się opiera.

Rozdział trzeci.

Firma handlowa.

§ 17.

Firmą kupca jest nazwisko, którego używa, gdy w zawodzie handlowym interesa załatwia i podpis kładzie.

Kupiec pod swą firmą skarżyć i skarżonym być może.

§ 18.

Kupiec, który prowadzi interes swój bez spółników lub tylko ze spółnikiem niejawnym, powinien używać jako firmy swego nazwiska rodzinnego wraz z choć tylko jednym wypisanem imieniem.

Do firmy nie wolno przykładać dodatku, który daje do poznania, jakoby istniała spółka, albo który jakim innym sposobem mógłby kogo zwieść co do rodzaju lub rozmiaru przedsiębiorstwa, albo co do stosunków właściciela onego przedsiębiorstwa. Dodatki, które służą do rozróżnienia osoby lub przedsiębiorstwa, są dozwolone.

§ 19.

Firma jawnej spółki handlowej powinna nazwisko przynajmniej jednego spółnika wraz z dodatkiem, dającym do poznania istnienie spółki, albo nazwiska wszystkich spółników, zawierać.

Firma spółki komandytowej powinna nazwisko przynajmniej jednego osobiście odpowiedzialnego spółnika wraz z dodatkiem, dającym do poznania istnienie spółki, zawierać.

Imion dodawać nie potrzeba.

Nazwisk osób innych, jak tylko osobiście odpowiedzialnych spółników, we firmie spółki handlowej jawnej lub spółki komandytowej zamieszczać nie wolno.

§ 20.

Firmę spółki akcyjnej, tudzież firmę spółki komandytowo-akcyjnej ma się brać zazwyczaj z przedmiotu przedsiębiorstwa; pierwsza z wymienionych firm ma oprócz tego dodatek „spółka akcyjna“, druga z wymienionych firm dodatek „spółka komandytowo-akcyjna“ zawierać.

§ 21.

Jeżeli bez zmiany osoby nazwisko właściciela przedsiębiorstwa lub we firmie zawarte nazwisko którego spółnika zmienione zostanie, to firmy dotychczasowej nadal używać można.

§ 22.

Kto istniejące przedsiębiorstwo handlowe między żyjącymi lub z przyczyny czyjejś śmierci nabywa, może w przedsiębiorstwie tem dotychczasowej firmy z dodatkiem, oznaczającym następstwo, lub bez takiego dodatku nadal używać, jeżeli dotychczasowy właściciel przedsiębiorstwa lub tegoż dziedzic na dalsze używanie firmy wyraźnie przyzwola. Powinności spółki akcyjnej lub spółki komandytowo-akcyjnej co do zamieszczania we firmie dodatku w § 20 nakazanego, przepis ten nie narusza.

W razie przejęcia jakiego przedsiębiorstwa handlowego sposobem użytkowania, mocą kontraktu dzierżawnego lub na zasadzie jakiego stosunku podobnego, przepisy te odpowiednią miarą zastosować należy.

§ 23.

Firmy używanej w przedsiębiorstwie handlowem bez tegoż przedsiębiorstwa na kogoś innego przelewać nie można.

§ 24.

Jeżeli się kogoś do istniejącego przedsiębiorstwa handlowego przyjmuje za spółnika, albo jeżeli nowy spółnik wstępuje do jakiej spółki handlowej, albo gdy jaki spółnik z takowej występuje, wtedy mimo tej zmiany dotychczasowej firmy nadal używać można.

Gdy jaki spółnik, którego nazwisko we firmie jest umieszczone, ze spółki występuje, potrzeba do dalszego używania firmy wyraźnego pozwolenia onego spółnika lub tegoż dziedziców.

§ 25.

Kto między żyjącymi nabyte handlowe przedsiębiorstwo pod dotychczasową firmą z dodatkiem oznaczającym następstwo lub bez takiego dalej prowadzi, odpowiada za wszystkie w obrocie przedsiębiorstwa powstałe zobowiązania poprzedniego właściciela.

W obrocie tym powstałe wierzytelności poczytuje się wobec dłużników za przeniesione na nabywcę, jeżeli dotychczasowy właściciel lub tegoż dziedzic na dalsze używanie firmy pozwolili.

Umowa odmienna ma wobec trzeciego moc* jeno wtedy, gdy ją wpisano do rejestru handlowego i obwieszczono, albo gdy nabywca lub sprzedawca onego trzeciego o niej zawiadomił.

Jeżeli się firmy nadal nie używa, natenczas odpowiada nabywca przedsiębiorstwa handlowego za poprzednie zobowiązania przedsiębiorstwa jeno wtedy, gdy istnieje oddzielna przyczyna powinności, osobiście wtedy, gdy przejęcie zobowiązań nabywca sposobem w handlu powszechnie przyjętym obwieścił.

§ 26.

Jeżeli nabywca przedsiębiorstwa handlowego na zasadzie dalszego używania firmy lub na zasadzie w § 25 ust. 3 oznaczonego obwieszczenia za poprzednie zobowiązania odpowiada, natenczas przedawniają się pretensye wierzycieli do dawnego właściciela z wyjściem pięciu lat, chyba że w myśl przepisów powszechnych przedawnienie jeszcze prędzej nastąpi.

Przedawnienie zaczyna się, gdy chodzi o przypadek w § 25 ust. 1 przytoczony, z wyjściem dnia, w którym nowego właściciela firmy w rejestrze handlowym sądu zakładu głównego zapisano, a gdy chodzi o przypadek w § 25 ust. 3 przytoczony, z wyjściem dnia, w którym zawiadomienie o przejęciu nastąpiło. Jeżeli wierzyciel mógł jakiego świadczenia domagać się dopiero czasu późniejszego, wtedy zaczyna się przedawnienie od czasu tego.

§ 27.

Jeżeli do spadku należące handlowe przedsiębiorstwo dziedzic dalej prowadzi, natenczas do odpowiedzialności dziedzica za poprzednie zobowiązania zastosować należy odpowiednią miarą przepisy zawarte w § 25.

Nieograniczona odpowiedzialność w myśl § 25 ust. 1 nie następuje, gdy dalsze prowadzenie przedsiębiorstwa przed wyjściem trzech miesięcy się zawiesza, licząc od chwili, gdy dziedzic o nastaniu spadku się dowiedział. Do bieżenia czasu naznaczonego zastosować należy odpowiednią miarą przepisy, dotyczące się przedawnienia, zawarte w § 206 kodeksu cywilnego. Jeżeli przy wyjściu trzech miesięcy jeszcze nie utracono prawa do odrzucenia spadku, wtedy nie kończy się naznaczony czas przed wyjściem pory, w której spadek odrzucić można.

§ 28.

Jeżeli ktoś jako osobiście odpowiedzialny spółnik lub jako uczestnik komandytowy wstępuje do przedsiębiorstwa kupca samostnego, natenczas odpowiada spółka, nawet gdy dawnej firmy nadal nie używa, za wszystkie w obrocie przedsiębiorstwa powstałe zobowiązania dawnego właściciela. W obrocie związane wierzytelności poczytuje się wobec dłużników za przeniesione na spółkę.

Umowa odmienna ma wobec trzeciego moc obowiązującą jeno wtedy, gdy ją wpisano do rejestru handlowego i obwieszczono, albo gdy ów trzeci przez którego spółnika o niej zawiadomiony został.

§ 29.

Każdy kupiec powinien swą firmę i miejsce swej siedziby handlowej w sądzie, w którego obwodzie osiadł, celem wpisania do rejestru handlowego zgłosić; powinien swój podpis firmowy w sądzie do przechowania złożyć.

§ 30.

Każda nowa firma musi od wszystkich w tej samej miejscowości lub w tej samej gminie już istniejących i w rejestrze handlowym zapisanych firm jasno się różnić.

Jeżeli jaki kupiec ma to samo imię i to samo nazwisko rodzinne, co inny już wpisany kupiec, i jeżeli także tego imienia i tego nazwiska jako swej firmy używać zamierza, natenczas musi do firmy dołączyć jaki dodatek, którym firma od już zapisanej jasno się różni.

Jeżeli w miejscowości lub w gminie, gdzie jaki zakład poboczny się urządza, już równa firma zapisana istnieje, natenczas musi do firmy zakładu pobocznego być dołączony odpowiedni dodatek w myśl przepisu w ust. 2 zawartego.

Rządy krajowe mogą postanawiać, iż sąsiednie miejscowości lub gminy ma się w myśl niniejszych przepisów poczytywać za jedną miejscowość lub za jedną gminę.

§ 31.

Zmianę firmy lub jej właścicieli, tudzież przesiedlenie do innej miejscowości, należy w myśl przepisów zawartych w § 29 celem wpisania do rejestru handlowego zgłosić.

To samo rozumie się, gdy firma wygasa. Jeżeli wygaśnięcie jakiej zapisanej firmy do tego obowiązani sposobem w § 14 oznaczonym zgłosić nie mogą, powinien sąd wygaśnięcie wpisać z urzędu.

§ 32.

Jeżeli co do majątku jakiego kupca otwiera się upadłość, natenczas należy to z urzędu do rejestru handlowego wpisać. To samo rozumie się, gdy uchwałę otwierającą upadłość się uchyla, tudzież w razie zawieszenia lub uchylecia upadłości. Publiczne obwieszczenie wpisów się nie dzieje. Przepisów zawartych w § 15 zastosować nie należy.

§ 33.

Osobę prawną, której wpisanie do rejestru handlowego ze względu na przedmiot lub na rodzaj i wielkość jej obrotu przemysłowego ma nastąpić, wszyscy członkowie zarządu celem wpisania zgłosić powinni.

Do zgłoszenia należy załączyć oryginał lub publicznie uwierzytelniony odpis statutu osoby prawnej i dokumentów, dotyczących się ustanowienia zarządu. Gdy chodzi o zgłoszenie do handlowego rejestru zakładu pobocznego, załączenia dokumentów, dotyczących się ustanowienia zarządu, nie potrzeba.

Przy wpisywaniu należy firmę i siedzibę osoby prawnej, przedmiot przedsiębiorstwa i członków zarządu podać. W statucie zawarte odrębne postanowienia co do przysługującego zarządowi pełnomocnictwa lub co do trwania przedsiębiorstwa niemniej wpisać należy.

§ 34.

Każdą zmianę statutu lub okoliczności, które w myśl § 33 ust. 3 wpisywać należy, rozwiązanie osoby prawnej, jeżeli rozwiązanie to nie jest wynikiem otwarcia upadłości, tudzież osoby likwidatorów i odrębne postanowienia co do ich pełnomocnictwa, powinno się celem wpisania do rejestru handlowego zgłaszać.

Przy wpisywaniu zmiany statutu wystarcza, o ile zmiana nie tyczy się w § 33. ust. 3 oznaczonych okoliczności, powołanie się na jednośne dokumenta, które sądowi podano.

Powinność zgłoszenia ciąży na zarządzie albo, jeżeli wpisanie ma dopiero po zgłoszeniu pierwszych likwidatorów nastąpić, na likwidatorach.

Wpisywanie sądownie ustanowionych członków zarządu lub likwidatorów dzieje się z urzędu.

W razie upadłości należy przepisy zawarte w § 32 zastosować.

§ 35.

Członkowie zarządu i likwidatorowie osoby prawnej powinni swój podpis w sądzie do przechowania złożyć.

§ 36.

Przedsiębiorstwo Rzeszy, jakiego państwa związkowego lub jakiego krajowego związku gminnego do rejestru handlowego wpisywać nie potrzeba. Jeżeli zgłoszenie nastąpi, należy poprześcić na wpisaniu firmy, tudzież siedziby i przedmiotu przedsiębiorstwa.

§ 37.

Kto używa firmy, która w myśl przepisów niniejszego rozdziału jemu nie przysługuje, tego sąd rejestrowy karami porządkowemi zmusić powinien, aby używania firmy zaniechał. O tem, jakie kary porządkowe wymierzać należy, stanowi § 14 zd. 2.

Czyje prawa uszczerbione zostają dla tego, że ktoś inny jakiej firmy nieprawnie używa, temu wolno się domagać, aby używania firmy zaniechano. Można też żądać wynagrodzenia szkody, jeżeli roszczenie to na mocy innych przepisów da się uzasadnić.

Rozdział czwarty.

Księgi handlowe.

§ 38.

Każdy kupiec powinien utrzymywać księgi, a w nich swe handlowe czynności i stan swego majątku podług zasad prawidłowego prowadzenia ksiąg ujawniać.

Powinien odpis (kopię lub odbitkę) wysłanych listów handlowych zatrzymywać i odpisy te, tudzież listy handlowe, które odebrał, w ładzie przechowywać.

§ 39.

Każdy kupiec powinien przy rozpoczęciu swego handlowego przedsiębiorstwa swe nieruchomości, swe wierzytelności i długi, kwotę swej gotówki i wszelkie inne swe przedmioty majątkowe dokładnie spisać, przytem wartość poszczególnych przedmiotów majątkowych podać i zestawienie, wykazujące stan majątku i długów, sporządzić.

Powinien potem na zakończenie każdego obrotowego roku inwentarz taki, i bilans taki układać; rok obrotowy dłużej niż dwa-następnie miesięcy trwać nie ma. Inwenturę i układanie bilansu należy uskutecznić w porze do prawidłowego prowadzenia interesów odpowiedniej.

Jeżeli kupiec posiada skład towarowy, co do którego dla własności przedsiębiorstwa słuszną miarą rocznej inwentury wymagać nie można, natenczas wystarcza, gdy inwentura dzieje się co dwa lata. Powinności rocznego układania bilansu przepis ten nie uchyla.

§ 40.

Układanie bilansu dziać się ma walutą Rzeszy.

Przy układaniu inwentarza i bilansu ma się wszelkie przedmioty majątkowe i długi liczyć wartością, którą im przyznać należy w terminie, na który układanie się dzieje.

Wierzytelności wątpliwe według ich domniemanej wartości liczyć, wierzytelności przepadłe odpisać należy.

§ 41.

Inwentarz i bilans powinien kupiec podpisać. Jeżeli istnieje kilku osobiście odpowiedzialnych spółników, natenczas wszyscy podpisać się powinni.

Inwentarz i bilans można do księgi na to przeznaczonej wpisywać lub za każdym razem oddzielnie układać. W razie ostatnim należy je zbierać i w porządku, jakim bez przerwy po sobie następują, przechowywać.

§ 42.

Gdy chodzi o przedsiębiorstwo Rzeszy, jakiego państwa związkowego lub jakiego krajowego związku gminnego, natenczas wolno zarządowi zestawienia rachunkowe czynić sposobem odmiennym od przepisów w §§ 39 do 41 zawartych.

§ 43.

Utrzymywanie ksiąg handlowych i wszelkie inne potrzebne zapiski dziać się mają w języku żyjącym i takiegoż języka literami. Księgi powinny być oprawione i karta za kartą lub stronica za stronicą liczbami bieżącymi opatrzone.

W miejscach, które zazwyczaj pismem się zapełnia, nie wolno próżnych odstępów zostawiać. Nie wolno tego, co pierwotnie wpisano, przekreśleniem lub innym sposobem czynić nieczytelnem, nie wolno też niczego wyskrobywać ani takich zmian czynić, iż możnaby powątpiewać, azali zmiany uczynione zostały przy pierwotnem wpisywaniu lub później.

§ 44.

Kupcy są obowiązani swe księgi handlowe aż do wyjścia lat dziesięciu przechowywać, licząc od dnia, gdy w nich ostatnie uczyniono wpisanie.

To samo rozumie się co do handlowych listów odebranych i odpisów handlowych listów wysłanych, tudzież co do inwentarzy i bilansów.

§ 45.

W toku sporu prawnego wolno sądowi na żądanie lub z urzędu przedłożenie ksiąg handlowych którejbyś prawującej się strony zarządzić.

Nie narusza się przepisów cywilnej ordynacji procesowej, mocą których prawujący się przeciwnik dokumenta przedłożyć powinien.

§ 46.

Jeżeli w jakim sporze prawnym księgi handlowe się przedkłada, natenczas ma się ich zawartość, o ile ona tyczy się szczegółu spornego, przejrzeć i, jeżeli się to nadaje, wyciąg sporządzić. Pozostałą zawartość ksiąg handlowych ma się o tyle sądowi uczynić jawną, o ile tego wymaga zbadanie, czy księgi są należycie utrzymywane.

§ 47.

Gdy chodzi o majątkowe podziały, w szczególności o sprawy, dotyczące się podzielenia spadku, rozłączenia spółności majątkowej i podziału majątkowego jakiej spółki, natenczas może sąd zarządzić przedłożenie ksiąg handlowych celem poznania ich zawartości całkowitej.

Rozdział piąty.

Prokura i pełnomocnictwo handlowe.

§ 48.

Prokurę może udzielać tylko właściciel handlu lub tegoż prawnego zastępca, i to jeno sposobem oświadczenia jasno wyrażonego.

Prokurę można udzielać kilku osobom pospołem (prokura zbiorowa).

§ 49.

Prokura daje pełnomocnictwo do wszelkiego rodzaju sądowych i pozasądowych spraw i prawnych czynów, które przy uprawianiu handlu się przytrafiają.

Nieruchomości pozbywać i obciążać wolno prokuryście jeno wtedy, gdy go do tego osobno umocowano.

§ 50.

Ograniczenie zakresu prokury nie ma wobec trzecich znaczenia.

Rozumie się to osobliwie co do ograniczenia, aby prokury używano tylko w pewnych sprawach lub w pewnych rodzajach spraw, albo tylko w pewnych okolicznościach lub w pewnym czasie lub w poszczególnych miejscach.

Ograniczenie prokury do jednego z kilku zakładów tego samego właściciela ma wobec trzecich znaczenie jeno wtedy, gdy obrot poszczególnych zakładów dzieje się pod firmą odmienną. Różność firm w myśl niniejszego przepisu istnieje także wtedy, gdy zakładowi pobocznemu przykładą się do firmy dodatek, który nadaje mu znamię zakładu pobocznego.

§ 51.

Prokurysta ma tym sposobem się podpisywać, iż do firmy nazwisko swe z dopiskiem, oznaczającym prokurę, dokłada.

§ 52.

Prokurę bez względu na prawny stosunek, na którym udzielenie jej polega, każdego czasu odwołać można, nie uszczerbiając prawa domagania się umówionego wynagrodzenia.

Prokury na kogoś innego przenosić nie można.

Śmiercią właściciela handlu prokura nie wygasa.

§ 53.

Udzielenie prokury powinien właściciel handlu celem wpisania do rejestru handlowego zgłosić. Jeżeli prokurę udzielono jako prokurę zbiorową, natenczas zgłoszenie także tego szczegółu celem wpisania nastąpić musi.

Prokurysta powinien podpisać firmę wraz z podpisem swego nazwiska w sądzie do przechowania złożyć.

Wygaśnięcie prokury powinno się, tak samo jak udzielenie, celem wpisania zgłosić.

§ 54.

Jeżeli się kogoś bez udzielenia mu prokury upoważnia do uprawiania handlu, albo do załatwiania pewnego rodzaju czynności handlowych, albo do załatwiania poszczególnych czynności handlowych, natenczas rozciąga się pełnomocnictwo (pełnomocnictwo handlowe) na wszystkie sprawy i prawne czyny, które przy uprawianiu takiego handlu lub przy załatwianiu takowych spraw zazwyczaj się przytrafiają.

Do pozbywania lub obciążania nieruchomości, do przyjmowania zobowiązań wekslowych, do zaciągania pożyczek i do prawowania się jest pełnomocnik handlowy jeno wtenczas upoważniony, gdy władzę taką osobno mu nadano.

Wszelkie inne ograniczenia pełnomocnictwa handlowego trzeci tylko wtedy uznawać potrzebuje, gdy wiadome mu były, lub gdy o nich wiedzieć musiał.

§ 55.

Przepisy zawarte w § 54 należy także zastosować do pełnomocników handlowych, których jako podróżujących handlowych używa się do załatwiania interesów tam, gdzie pryncypał żadnego zakładu nie posiada.

Podróżujących poczytuje się w szczególności za upoważnionych do ściągania ceny kupna z sprzedaży przez nich zawartych i do dawania czasu co do uiszczeń z tychże sprzedaży.

Jeżeli podróżujący jest obecny, natenczas uwiadomienie o wadliwości towaru, oznajmienie, iż towar oddaje się do rozporządzenia, tudzież inne takiegoż rodzaju oświadczenia wobec niego działać się mogą.

§ 56.

Kogo umieszczono w jakim kramie lub w jakim otwartym składzie towarowym, tego poczytuje się za upoważnionego do sprzedaży i odbiorów, które w takowym kramie lub składzie towarowym zazwyczaj się przytrafiają.

§ 57.

Pełnomocnik handlowy powinien, gdy się podpisuje, zaniechać wszelkiego dopisku znamionującego prokurę; podpisywać się powinien z dopiskiem, wyrażającym istnienie pełnomocnictwa.

§ 58.

Pełnomocnik handlowy tylko za zgodnością pryncypała swe pełnomocnictwo handlowe na kogoś innego przenieść może.

Rozdział szósty.

Pomocnicy handlowi i uczniowie handlowi.

§ 59.

Kogo przyjęto, aby w zawodzie handlowym za opłatą pełnił posługi kupieckie (pełnomocnik handlowy), powinien, o ile co do rodzaju i zakresu posług lub co do wynagrodzenia nie umówiono czegoś innego, czynić posługi w miarę zwyczaju miejscowego i w miarę miejscowego zwyczaju wynagrodzenia żądać może. W niedostatku miejscowego zwyczaju poczytuje się te świadczenia za umówione, które w zachodzących okolicznościach za sprawiedliwe uważać należy.

§ 60.

Pomocnikowi handlowemu nie wolno bez pozwolenia pryncypała na własny lub cudzy rachunek ani trudnić się handlem ani załatwiać interesów, które wkraczają w dział handlowy pryncypała.

Poczytuje się, jakoby pozwolenia na trudnienie się handlem udzielono, jeżeli pryncypał, gdy pomocnika przyjmuje, wie, iż tenże handlem się zajmuje, a mimo to wyraźnie nie umówi, że pomocnik zajęcia tego ma zaniechać.

§ 61.

Jeżeli handlowy pomocnik uchybia powinności, do której w myśl § 60 jest obowiązany, natenczas może pryncypał żądać odszkodowania; zamiast tego może wymagać, aby handlowy pomocnik na własny rachunek poczynione interesa jako na rachunek pryncypała zrobione uznał, i aby wynagrodzenie, otrzymane z interesów na cudzy rachunek poczynionych, wydał lub swe prawo do wynagrodzenia odstąpił.

Roszczenia przedawniają się w trzech miesiącach, licząc od chwili, gdy pryncypał o zrobionym interesie się dowiedział; przedawniają się bez względu na powzięcie tej wiadomości w pięciu latach, licząc od zawarcia interesu.

§ 62.

Pryncypał powinien pomieszczenia, w których załatwia się czynności zawodowe, i do sprawowania czynności służące przybory i sprzęty tak urządzić i utrzymywać, tudzież bieg zajęcia i czasu pracy tak ułożyć, aby pomocnik handlowy, o ile właściwość przedsiębiorstwa na to pozwala, nie potrzebował swego zdrowia wystawiać na niebezpieczeństwo, i aby zachowanie dobrych obyczajów i przyzwoitości było zapewnione.

Jeżeli pomocnika handlowego przyjęto do gospólności domowej, natenczas powinien pryncypał co do miejsca przeznaczonego na mieszkanie i sypianie, co do żywienia, tudzież co do czasu pracy i wypoczynku, zaprowadzić takie urządzenia i poczynić takie postanowienia, jakich potrzeba ze względu na zdrowie, obyczajność i religię handlowego pomocnika.

Jeżeli pryncypał należytych powinności względem życia i zdrowia pomocnika handlowego nie wypełnia, natenczas do jego powinności odszkodowania odpowiednią miarą zastosować należy przepisy, odnoszące się do czynów zabronionych, zawarte w §§ 842 do 846 kodeksu cywilnego.

Powinności, w tej mierze na pryncypale ciążyących, nie można z góry sposobem umowy ani uchylać ani uszczuplać.

§ 63.

Jeżeli pomocnika handlowego bez jego winy spotka jakie nieszczęście, dla którego posług pełnić nie może, natenczas wolno mu nadal żądać płacy i utrzymania, wszelako nie po za przeciąg sześciu tygodni.

Pomocnik handlowy nie potrzebuje na to przystać, aby na poczet jego należitości policzono mu kwotę, która za czas, dopóki trwa przeszkoda, przysługuje mu z ubezpieczenia na wypadek choroby lub nieszczęścia. Umowa, która niniejszemu przepisowi się sprzeciwia, jest nieważna.

§ 64.

Uiszczanie pomocnikowi handlowemu należacej się płacy powinno dziać się na końcu każdego miesiąca. Umowa, iż uiszczanie płacy ma się dziać później, jest nieważna.

§ 65.

Jeżeli umówiono, że pomocnik handlowy z interesów, które zawarł, albo w których pośredniczył, ma pobierać prowizję, natenczas zastosować należy przepisy odnoszące się do agentów handlowych, mieszczące się w § 88 i w § 91 zd. 1.

§ 66.

Związek służbowy między pryncypałem a pomocnikiem handlowym może każda strona, jeżeli go zawarto na czas nieokreślony, wypowiedzieć na koniec kwartału kalendarzowego, byle sześć tygodni wprzód wypowiedzenie nastąpiło.

§ 67.

Jeżeli mocą kontraktu ustanawia się krótszy lub dłuższy czas wypowiedzenia, natenczas musi on dla obojgu stron być jednaki; nie może wynosić mniej niż jeden miesiąc.

Wypowiedzenie dozwala się tylko na koniec miesiąca kalendarzowego.

Przepisy zawarte w ust. 1 należy także wtedy zastosować, gdy umówiono, że związek służbowy ma trwać pewien czas, i że ma uchodzić za dalej trwający, jeżeli przed wyjściem umówionego czasu wypowiedzenie nie nastąpi.

Umowa, która niniejszym przepisom się sprzeciwia, jest nieważna.

§ 68.

Przepisów zawartych w § 67 nie należy zastosowywać, gdy pomocnik handlowy pobiera płacę wynoszącą rocznie przynajmniej pięć tysięcy marek.

Nie należy też przepisów tych zastosowywać wtedy, gdy pomocnika handlowego przyjęto do jakiego zakładu handlowego, znajdującego się po za Europą, a mocą kontraktu pryncypał w razie wypowiedzenia związku służbowego kosztu powrotu pomocnika handlowego ponosić winien.

§ 69.

Jeżeli jakiego pomocnika handlowego przyjęto tylko tymczasem do wyręczenia, wtedy nie należy przepisów zawartych w § 67 zastosowywać, chyba że związek służbowy trwa dłużej jak trzy miesiące. Wszelako czas wypowiedzenia musi i w tym razie dla stron obojgu być jednaki.

§ 70.

Każda strona może związek służbowy wypowiedzieć, nie bacząc na właściwy czas wypowiedzenia, gdy ważna zachodzi przyczyna.

Jeżeli wypowiedzenie nastąpiło z powodu zachowania się strony drugiej, sprzeciwiającego się umowie, natenczas strona ta powinna wynagrodzić szkodę z rozwiązania służbowego związku wynikłą.

§ 71.

Za ważną przyczynę, dla której pomocnik handlowy, nie bacząc na właściwy czas wypowiedzenia, może wypowiedzieć, należy, jeżeli szczególne okoliczności nie usprawiedliwiają innego sądu, mianowicie poczytywać:

1. gdy pomocnik handlowy staje się niezdolnym do dalszego pełnienia posług;
2. gdy pryncypał płacy nie uiszcza lub należytego utrzymania nie daje;
3. gdy pryncypał się wzbrania powinnościom, które w myśl § 62 wypełniać powinien, zadosyć uczynić;
4. gdy pryncypał przeciwko pomocnikowi handlowemu dopuszcza się zniewagi czynnej lub znacznej obrazy czci, dalej gdy go nakłonić się stara do czynów nieobyczajnych, albo gdy się wzbrania zasłaniać pomocnika handlowego od takich czynów innych osób przyjętych lub do rodziny należących.

§ 72.

Za ważną przyczynę, dla której pryncypał, nie bacząc na właściwy czas wypowiedzenia, może wypowiedzieć, należy, jeżeli szczególne okoliczności nie usprawiedliwiają innego sądu, mianowicie poczytywać:

1. gdy pomocnik handlowy w służbie się przeniewierza lub nadużywa zaufania, albo gdy uchybia powinności, do której w myśl § 60 jest obowiązany;
2. gdy służbę w czasie, który w zachodzących okolicznościach za ważny poczytać należy, nieprawnie opuszcza, lub gdy uporczywie się wzbrania swym powinnościom służbowym zadosyć uczynić;
3. gdy z powodu nieustannej choroby lub dłuższej kary więziennej albo z powodu nieobecności lub wojskowej służby, która dłużej trwa niż ośm tygodni, posług pełnić nie może;
4. gdy dopuszcza się czynnej zniewagi lub znacznej obrazy czci przeciwko pryncypałowi lub tegoż zastępcy.

Jeżeli następuje wypowiedzenie, ponieważ pomocnik handlowy z przyczyny nieszczęścia, którego nie zawinił, dłuższy czas posług pełnić nie może, natenczas nie traci pomocnik handlowy praw, które w myśl § 63 jemu przysługują.

§ 73.

Gdy związek służbowy się kończy, może pomocnik handlowy żądać piśmiennego świadectwa co do rodzaju zajęcia i czasu, jak długo ono trwało. Świadectwo na żądanie pomocnika handlowego należy rozciągnąć na tegoż zachowanie się i pełnione posługi.

Na wniosek pomocnika handlowego powinna miejscowa władza policyjna świadectwo uwierzytelnić bez policzenia kosztów i bez opłaty stępla.

§ 74.

Umowa między pryncypałem a pomocnikiem handlowym, ograniczająca tegoż zawodową działalność po za czas związku służbowego, ma dla pomocnika handlowego moc obowiązującą jeno o tyle, o ile ograniczenie co do czasu, miejsca i przedmiotu słuszną miarą nazbyt nie utrudnia jego dalszego powodzenia.

Ograniczenie dłużej jak na trzy lata, licząc od ukończenia związku służbowego, rozciągać się nie może.

Umowa jest nieważna, jeżeli pomocnik handlowy wtedy, gdy ją zawierał, był małoletnim.

§ 75.

Jeżeli pryncypał zachowaniem się, sprzeciwiającem się umowie, pomocnikowi handlowemu daje powód do rozwiązania służbowego związku w myśl §§ 70, 71, natenczas z umowy w § 74 oznaczonego rodzaju praw sobie rościć nie może. To samo rozumie się, gdy pryncypał związek służbowy wypowiada, chyba że do wypowiedzenia istnieje ważna przyczyna, której nie zawinił, albo że pomocnikowi handlowemu, dopóki trwa ograniczenie, daje się nadal płacę, którą naostatek pobierał.

Jeżeli pomocnik handlowy na przypadek, iż w umowie przyjętego zobowiązania nie wypełni, przyobiecał jaką karę, natenczas wolno pryncypałowi domagać się tylko zawinionej kary; wypełnienia przyjętego zobowiązania lub wynagrodzenia dalszej szkody żądać nie może. Nie narusza się przepisów kodeksu cywilnego, dotyczących się zniesienia nadmiernej kary umownej.

Niniejszym przepisom sprzeciwiające się umowy są nieważne.

§ 76.

Przepisy zawarte w §§ 60 do 63, 74, 75 należy także zastosowywać do uczniów handlowych.

Pryncypał, który przyjął ucznia w naukę, powinien dbać o to, aby ucznia o kupieckich pracach, zachodzących w przedsiębiorstwie, w którym go się zatrudnia, pouczano; kształceniem ucznia albo sam albo przez odpowiedniego, umyślnie do tego naznaczonego zastępcę kierować powinien. Pouczanie powinno działać się tym porządkiem i w tych rozmiarach, jak tego cel wykształcenia wymaga.

Pryncypałowi nie wolno używaniem ucznia do innych posług, zabierać mu czas i sposobność do należytego wykształcenia; powinien też dać mu czas i sposobność do uczęszczania na nabożeństwo w niedziele i święta. Zaprawiać powinien ucznia do pracowitości i dobrych obyczajów.

Co do powinności pryncypała, aby dał uczniowi czas potrzebny do uczęszczania na naukę szkoły uzupełniającej, zachowują moc obowiązującą przepisy, zawarte w § 120 ordynacyi proceduralnej.

§ 77.

Jak długo trwać ma nauka, zależy od tego, co w tej mierze postanowiono w kontrakcie, a w niedostatku takiego postanowienia rozstrzygają o tem miejscowe przepisy lub miejscowy zwyczaj.

Trzymanie na nauce można, jeżeli dłuższego czasu próby nie umówiono, w pierwszym miesiącu po rozpoczęciu nauki wypowiedzieć, nie bacząc na właściwy czas wypowiedzenia. Umowa, iż czas próby ma trwać dłużej jak trzy miesiące, jest nieważna.

Po wyjściu czasu próby należy do wypowiedzenia nauki zastosować przepisy zawarte w §§ 70 do 72. Za ważną przyczynę do wypowiedzenia, przysługującego uczniowi, w szczególności poczytać też należy, gdy pryncypał zaniedbuje swych powinności względem ucznia, wystawiając na niebezpieczeństwo jego zdrowie, obyczajność lub kształcenie.

W razie śmierci pryncypała można naukę w przeciągu miesiąca wypowiedzieć, nie bacząc na właściwy czas wypowiedzenia.

§ 78.

Gdy prawny zastępca ucznia albo, w razie pełnoletności, uczeń sam pryncypałowi piśmiennie oznajmia, iż uczeń przejdzie do innego zatrudnienia lub do innego zawodu, natenczas kończy się nauka, jeżeli ucznia prędzej nie zwolniono, po wyjściu miesiąca.

Jeżeli uczeń wbrew złożonemu oznajmieniu przed wyjściem dziewięciu miesięcy po ukończeniu nauki wstąpi do innego przedsiębiorstwa jako uczeń handlowy lub jako pomocnik handlowy, natenczas powinien wynagrodzić pryncypałowi szkodę przez ukończenie nauki wynikłą. Razem z nim staje się jako dłużnik wspólnej ręki odpowiedzialnym nowy jego zwierzchnik, biorący go w naukę, lub pryncypał, jeżeli o stanie sprawy wiedział.

§ 79.

Z powodu nieprawego wystąpienia z nauki może pryncypał do ucznia rościć sobie prawa tylko wtenczas, gdy kontrakt, tycający się nauki, zawarto piśmiennie.

§ 80.

Gdy nauka się kończy, powinien pryncypał uczniowi z trwania nauki, z wiadomości w tym czasie nabytych i zdolności, tudzież z jego zachowania się, piśmienne wystawić świadectwo.

Na wniosek ucznia powinna miejscowa władza policyjna świadectwo uwierzytelnić bez policzenia kosztów i bez opłaty stępla.

§ 81.

Osobom odsądzonym od praw czci obywatelskiej nie wolno ani uczniów handlowych trzymać ani pouczać uczniów handlowych się zajmować. Pryncypałowi nie wolno osób takich do pouczenia handlowych uczniów używać.

Do oddalenia handlowych uczniów, wbrew zakazowi temu zatrudnianych, władza policyjna zmusić może.

§ 82.

Kto powinności, do których w myśl § 62 ust. 1, 2 lub w myśl § 76 ust. 2, 3 względem ucznia jest obowiązany, przestępuje sposobem wystawiającym na niebezpieczeństwo tegoż zdrowie, obyczajność lub wykształcenie, poniesie karę pieniężną aż do stu pięćdziesięciu marek.

Tej samej karze podlega ten, co wbrew przepisowi, zawartemu w § 81, uczniów handlowych trzyma, kształci lub kształcić każe.

§ 83.

Co do osób, które w zawodzie handlowym inne, aniżeli kupieckie pełnią posługi, zachowują moc obowiązującą przepisy, odnoszące się do stosunku roboczego tychże osób.

R o z d z i a ł s i ó d m y.

Ajenci handlowi.

§ 84.

Kto, nie będąc przyjętym za handlowego pomocnika, ma ustawicznie w poruczeniu, dla handlowego przedsiębiorstwa kogoś innego pośredniczyć w interesach, lub w czyjś imieniu interesa zawierać, powinien, gdy czynności te sprawuje, troszczyć się o dobro pryncypała ze starannością, jakiej zwykł dokładać oględny kupiec.

Powinien pryncypałowi udzielać potrzebnych wiadomości, mianowicie o zawarciu każdego interesu bez odwołki go uwiadamiać.

§ 85.

Gdy agent handlowy, któremu tylko pośredniczenie w interesach poruczono, zawarł jaki interes w imieniu pryncypała z kim trzecim, poczytuje się, jakoby pryncypał interes ten zatwierdził, skoro, dowiedziawszy się o zawarciu, bez odwołki onemu trzeciemu nie oznajmi, iż interes odrzuca.

§ 86.

Za pryncypała przyjmować zapłatę, tudzież po zawarciu interesu przyzwalać na późniejszy termin płatności, agent handlowy mocen jest tylko wtenczas, gdy go do tego osobno upoważniło.

Doniesienie o wadach towaru, oznajmienie, iż oddaje się towar do rozporządzenia, tudzież inne oznajmienia tegoż rodzaju, czynić można wobec handlowego ajenta.

§ 87.

Gdy agent handlowy działa jako kupiec podróżujący, zastosować należy przepisy zawarte w § 55.

§ 88.

O ile co do wynagrodzenia, które agent handlowy ma pobierać, czego innego nie umówiono, przysługuje mu prowizya od każdego do końca doprowadzonego interesu, który jego działaniem przyszedł do skutku. Jeżeli czynność ajenta handlowego polega na pośredniczeniu w sprzedażach lub na zawieraniu tychże, natenczas przysługuje mu w razie wątpliwości prowizya dopiero po wpłynieniu zapłaty lub w miarę kwoty wpłynionej.

Jeżeli jakiego interesu z powodu zachowania się pryncypała całkowicie lub częściowo do końca nie doprowadzono, jakkolwiek w osobie, z którą interes zawarto, ważnych przyczyn w tej mierze nie było, natenczas agent handlowy całej prowizyi domagać się może.

Jeżeli nie ustanowiono ilości prowizyi, natenczas prowizyę będącą w zwyczaju uiścić należy.

Porachunek co do płacić się mających prowizyi dzieje się, jeżeli czego innego nie umówiono, na końcu każdego półrocza kalendarzowego.

§ 89.

Gdy jakiego ajenta handlowego ustanowiono umyślnie dla pewnego obwodu, wtedy przysługuje mu w razie wątpliwości prowizya także z interesów, które w obwodzie tym bez jego dołożenia się przez pryncypała lub dla tegoż zawarte zostały.

§ 90.

Za koszta i wykłady, w zwyczajnym toku spraw powstałe, agent handlowy, w niedostatku przeciwnej umowy lub odmienne-go handlowego zwyczaju, wynagrodzenia żądać nie może.

§ 91.

Ajentowi handlowemu wolno przy rozrachowaniu się z pryncypałem od tegoż wymagać udzielenia wyciągu książkowego z interesów, które jego działaniem przysły do skutku. To samo prawo przysługuje mu co do takich interesów, za które w myśl § 89 prowizyi żądać może.

§ 92.

Związek kontraktowy, istniejący między pryncypałem a handlowym ajentem, wolno, jeżeli na czas nieokreślony zawarty został, każdej stronie wypowiedzieć na koniec kalendarzowego kwartału z uwzględnieniem terminu wypowiedzenia, który wynosi sześć tygodni.

Związek kontraktowy może każda strona wypowiedzieć, nie bacząc na właściwy czas wypowiedzenia, gdy ważna zachodzi przyczyna.

R o z d z i a ł ó s m y .

Stręczyciele handlowi.

§ 93.

Kto dla innych osób, nie mając ustawicznie od nich kontraktem udzielonego poruczenia, podejmuje się dla zarobku pośrednictwa w zawieraniu kontraktów co do nabywania albo pozbywania towarów lub papierów wartościowych, co do ubezpieczeń, przewożenia towarów, zaciągania pożyczek okrętowych, najmu okrętów lub co do jakich innych przedmiotów obiegu handlowego, ma prawa i obowiązki handlowego stręczyciela.

Do pośredniczenia w innych aniżeli wzmiankowanych interesach, zwłaszcza do pośredniczenia w interesach, tyjących się rzeczy nieruchomych, przepisy niniejszego rozdziału, nawet gdy pośredniczy handlowy stręczyciel, zastosowywane być nie mają.

§ 94.

Handlowy stręczyciel powinien, jeżeli strony mu tego nie opuszczą lub zwyczaj miejscowy ze względu na rodzaj towaru go z tego nie zwalnia, po zawarciu interesu bez odwołki każdej stronie doręczyć przez siebie podpisaną kartę umowną, w której podane są strony, przedmiot i warunki interesu, w szczególności, gdy chodzi o sprzedaż towarów lub papierów wartościowych, tychże gatunek i ilość, tudzież cena i czas dostawy.

Gdy chodzi o interesa, które nie mają być natychmiast wypełnione, należy kartę umowną stronom do podpisania doręczyć i każdej z nich kartę umowną, przez drugą stronę podpisaną, przesłać.

Jeżeli która strona się wzbrania kartę umowną przyjąć lub podpisać, natenczas powinien handlowy stręczyciel drugiej stronie bez odwołki o tem donieść.

§ 95.

Jeżeli jedna ze stron przyjmuje kartę umowną, w której strę-

czyciel handlowy naznaczenie drugiej strony sobie zastrzegł, natenczas jest ona związana co do interesu z tą stroną, która jej następnie naznaczoną zostanie, chyba że słuszną miarą tejże coś zarzucić można.

Naznaczenie strony drugiej dźiać się powinno w przeciągu czasu, który miejscowemu zwyczajowi odpowiada, a w niedostatku takiegoż zwyczaju, w porze w zachodzących okolicznościach odpowiedniej.

Jeżeli naznaczenie nie nastąpi, albo jeżeli naznaczonej osobie lub firmie słuszną miarą coś zarzucić można, natenczas wolno stronie wypełnienia interesu domagać się od handlowego stręczyciela. Prawo to upada, gdy strona przez stręczyciela handlowego do tego zawezwana, bez odwłoki nie oznajmi, czy wypełnienia wymaga.

§ 96.

Handlowy stręczyciel powinien, jeżeli strony mu tego nie opuszczą, lub zwyczaj miejscowy ze względu na gatunek towaru go z tego nie zwalnia, z każdego przez swoje pośrednictwo podług próby sprzedanego towaru próbę, jeżeli mu ją wręczono, tak długo zachować, aż towar bez zarzutu co do jakości przyjęty lub interes innym sposobem załatwiony zostanie. Próbę powinien jakim znakiem opatrzyć.

§ 97.

Handlowego stręczyciela nie poczytuje się za umocowanego do przyjęcia zapłaty lub jakiego innego w kontrakcie umówionego świadczenia.

§ 98.

Handlowy stręczyciel odpowiada wobec każdej z obydwóch stron za szkodę z jego winy powstałą.

§ 99.

Jeżeli strony nie umówiły, kto ma stręczne zapłacić, natenczas, w niedostatku odmiennego zwyczaju miejscowego, każda strona połowę uiścić powinna.

§ 100.

Handlowy stręczyciel powinien utrzymywać dziennik i do niego wszystkie interesa zawarte co dzień wpisywać. Wpisywanie należy skutecznie rżędem, jak co do czasu po sobie następują; powinny zawierać w § 94 ust. 1 oznaczone podania. To co wpisano, powinien handlowy stręczyciel co dzień podpisać.

Przepisy zawarte w §§ 43, 44, tyczące się urządzenia i zacho-

wania ksiąg handlowych, zastosować należy do dziennika handlowego stręczyciela.

§ 101.

Stręczyciel handlowy powinien stronom każdego czasu na żądanie udzielać wypisów z dziennika, które podpisać powinien, i które to wszystko zawierać mają, co o załatwionym interesie do dziennika wpisano.

§ 102.

W toku prawnego sporu wolno sądowi, nawet chociaż strona o to nie wnosi, przedłożenie dziennika zarządzić, aby go porównać z kartą umowną, z wyciągami i innymi środkami dowodowymi.

§ 103.

Handlowi stręczyciele, którzy przestępują przepisy o utrzymywaniu i zachowywaniu dziennika, poniosą karę pieniężną aż do tysiąca marek.

§ 104.

Do osób, które w obiegu drobiazgowym pośredniczą w zawieraniu interesów towarowych, przepisy, tyczące się kart umownych i dzienników, zastosowywane być nie mają.

Księga druga.

Spółki handlowe i spółka niejawna.

Rozdział pierwszy.

Jawna spółka handlowa.

Tytuł pierwszy.

Zawiazanie spółki.

§ 105.

Spółka, której cel zmierza do uprawiania handlu pod spólną firmą, jest handlową spółką jawną, gdy odpowiedzialność żadnego ze spółników wobec wierzycieli spółki nie jest ograniczoną.

Do jawnej spółki handlowej należy, o ile w niniejszym rozdziale czego innego nie postanowiono, przepisy kodeksu cywilnego, tyczące się spółek, zastosowywać.

§ 106.

Spółkę należy w sądzie, w którego obwodzie ma siedzibę, celem wpisania do rejestru handlowego zgłosić.

Zgłoszenie ma zawierać:

1. nazwisko, imię, stan i miejsce zamieszkania każdego spółnika;
2. firmę spółki i miejscowość, gdzie ma siedzibę;
3. oznaczenie czasu, kiedy spółka się rozpoczęła.

§ 107.

Jeżeli firmę spółki się zmienia albo siedzibę spółki do innej miejscowości się przenosi, albo jeżeli jaki nowy spółnik do spółki wstępuje, natenczas należy to również celem wpisania do rejestru handlowego zgłosić.

§ 108.

Zgłoszenia powinni wszyscy spółnicy skuteczniać.

Spółnicy, którzy spółkę zastępować mają, powinni podpisać firmę wraz z podpisem swego nazwiska w sądzie do przechowania go złożyć.

Tytuł drugi.

Stosunek prawny spółników między sobą.

§ 109.

O prawnym stosunku spółników między sobą stanowi najpierw kontrakt spółki; przepisy zawarte w §§ 110 do 122 jeno o tyle zastosowywać należy, o ile kontraktem spółki czego innego nie postanowiono.

§ 110.

Jeżeli spółnik w sprawach spółki poczynił jakie nakłady, które w zachodzących okolicznościach mógł poczytywać za potrzebne, albo jeżeli wprost przez sprawowanie interesów lub z ryzyka ze sprawowaniem interesów nierozdzielnie połączonego poniósł jakie straty, natenczas powinna spółka szkodę mu wynagrodzić.

Od zużytych pieniędzy powinna spółka od chwili zużycia płacić procenta.

§ 111.

Spółnik, który powinien wkładki pieniężnej w czasie właściwym nie wpłaca albo zebranych pieniędzy spółki w czasie właściwym do wspólnej kasy nie oddaje, albo, nie mając prawa do tego, pieniądze ze wspólnej kasy dla siebie wybiera, powinien płacić procenta od dnia, w którym miało nastąpić wpłacenie wkładki lub oddanie zebranych pieniędzy, albo w którym wybranie pieniędzy nastąpiło.

Nie wyłącza się dochodzenia dalszej szkody.

§ 112.

Spółnikowi nie wolno bez pozwolenia drugich spółników ani zawierać interesów objętych działem handlowym spółki, ani w innej jednakowej spółce handlowej w charakterze osobiście odpowiedzialnego spółnika uczestniczyć.

Pozwolenie na uczestnictwo w innej spółce poczytuje się za udzielone, gdy drudzy spółnicy przy zawieraniu spółki o tem wiedzą, że spółnik w innej spółce uczestniczy jako spółnik osobiście odpowiedzialny, a pomimo to zaniechania tegoż uczestnictwa wyraźnie się nie zastrzega.

§ 113.

Jeżeli jaki spółnik powinność, do której w myśl § 112 jest obowiązany, narusza, to może spółka żądać wynagrodzenia szkody; zamiast tego może spółka wymagać, aby spółnik na własny rachunek poczynione interesa jako na rachunek spółki zawarte uznał i aby zarobek z interesów na cudzy rachunek osiągnięty, wydał albo swe prawo do tegoż odstąpił.

O teni, czy praw tych ma się dochodzić, stanowią drudzy spółnicy.

Roszczenia przedawniają się w trzech miesiącach, licząc od chwili, gdy drudzy spółnicy o zawarciu interesu lub o uczestniczeniu spółnika w innej spółce się dowiedzieli; przedawniają się bez względu na powzięcie wiadomości w pięciu latach, licząc od ich powstania.

Przepisy te nie naruszają prawa, mocą którego spółnikom wolno żądać rozwiązania spółki.

§ 114.

Do sprawowania interesów spółki są wszyscy spółnicy uprawnieni i zobowiązani.

Jeżeli w kontrakcie spółki sprawowanie interesów poruczono jednemu spółnikowi lub kilku spółnikom, natenczas są drudzy spółnicy od sprawowania interesów wyłączeni.

§ 115.

Jeżeli sprawowanie interesów przysługuje wszystkim lub kilku spółnikom, natenczas każdy z nich sam działać może; jednakowoż gdy inny spółnik, któremu sprawowanie interesów przysługuje, podjęciu jakiej czynności się opiera, czynność ta zaniechaną być musi.

Jeżeli w kontrakcie spółki postanowiono, iż spółnicy, którym sprawowanie interesów przysługuje, tylko społem działać mogą,

natenczas potrzeba przy każdym interesie zgodności wszystkich spółników, którzy interesa sprawują, chyba iż z odwłoki wyniknąć może jakie niebezpieczeństwo.

§ 116.

Moc sprawowania interesów rozciąga się na wszystkie czynności, które w zwykłym biegu handlowego przedsiębiorstwa spółki się przytrafiają.

Do podejmowania czynności po za to sięgających potrzeba uchwały wszystkich spółników.

Do mianowania prokuryisty potrzeba zgodności wszystkich spółników sprawujących interesa, chyba iż z odwłoki wyniknąć może jakie niebezpieczeństwo. Cofnięcie prokury może nastąpić przez każdego spółnika, uprawnionego do udzielenia lub do spółdziałania przy udzielaniu prokury.

§ 117.

Moc sprawowania interesów można spółnikowi na wniosek drugich spółników orzeczeniem sądu odjąć, gdy ważna zachodzi przyczyna; taką przyczyną jest mianowicie ciężkie przestąpienie obowiązku lub niezdolność do należytego sprawowania interesów.

§ 118.

Spółnikowi wolno, nawet gdy go od sprawowania interesów wyłączono, o sprawach spółki osobiście się wywiadywać, w księgi handlowe i papiery spółki wglądać i z nich bilans sobie układać.

Z prawą tego, chociażby je umową wyłączono lub ograniczono, można wtedy korzystać, gdy słuszną miarą da się przypuszczać, iż sprawowanie interesów dzieje się nierzetelnie.

§ 119.

Do powzięcia uchwał spółników potrzeba zgodności wszystkich spółników, którzy w tym razie do spółdziałania są powołani.

Jeżeli w kontrakcie spółki postanowiono, iż większość głosów ma rozstrzygać, natenczas w razie wątpliwości większość sprawdzać należy podług liczby spółników.

§ 120.

Na końcu każdego roku obrotowego sprawdza się na mocy bilansu zysk lub stratę tegoż roku i oblicza się, o ile każdy spółnik w zysku lub stracie uczestniczy.

Zysk spółnikowi przysługujący dopisuje się do kapitału, którym spółnik w spółce uczestniczy; stratę na spółnika przypadającą,

tudzież pieniądze, wśród roku obrotowego na poczet kapitału udziałowego wybrane, od tegoż się odpisuje.

§ 121.

Z rocznego zysku należy się każdemu spółnikowi najpierw część, wynosząca cztery od sta jego kapitału udziałowego. Jeżeli roczny zysk na to nie wystarcza, natenczas ustanawia się udziały według odpowiednio niższej stopy.

Przy obliczaniu udziału w zysku, który w myśl ust. 1 spółnikowi przysługuje, uwzględnia się świadczenia, które spółnik wśród roku obrotowego jako wkładkę uścił, odpowiednio do czasu od uiszczenia upłynionego. Jeżeli spółnik wśród roku obrotowego pieniądze na poczet swego kapitału udziałowego wybrał, natenczas uwzględnia się kwoty wybrane odpowiednio do czasu aż do wybrania upłynionego.

Tę część rocznego zysku, która przewyższa w myśl ust. 1, 2 obliczyć się mające udziały w zysku, tudzież stratę roku obrotowego, rozdziela się podług głów między spółników.

§ 122.

Każdemu spółnikowi wolno ze wspólnej kasy wybrać na swój karb gotówkę aż do czterech od sta swego za ostatni rok obrotowy ustalonego kapitału udziałowego i, o ile to nie dzieje się widocznie z ujmą spółki, domagać się też wypłacenia swego na ostatni rok przypadającego, rzeczoną kwotę przewyższającego, udziału w zysku.

Ponadto nie wolno spółnikowi bez pozwolenia drugich spółników swego kapitału udziałowego ukracać.

Tytuł trzeci.

Stosunek prawny spółników wobec trzecich.

§ 123.

Moc działania jawnej spółki handlowej poczyną się wobec trzecich, gdy spółkę do rejestru handlowego wpisano.

Jeżeli spółka jakie interesa rozpoczyna już przed wpisaniem, natenczas nabiera mocy działania, o ile z § 2 coś innego nie wynika, gdy interesa te rozpoczyna.

Umowa, iż spółka dopiero później ma się rozpocząć, wobec trzecich nie ma znaczenia.

§ 124.

Jawna spółka handlowa może pod firmą swą prawa nabywać i brać na siebie zobowiązania, może pod firmą swą nabywać wła-

sność i inne prawa rzeczowe na gruntach, przed sądem skarżyć i być skarżoną.

Do czepiania się majątku spółki sposobem egzekucyi potrzeba tytułu egzekucyjnego, opiewającego przeciw spółce.

§ 125.

Do zastępowania spółki upoważnionym jest każdy spółnik, jeżeli kontraktem spółki od zastępowania go nie wyłączono.

W kontrakcie spółki można postanowić, iż wszyscy lub kilku spółników jeno wspólnie do zastępowania spółki mają być upoważnieni (zastępstwo wspólne). Spólnicy, mający prawo do wspólnego zastępowania, mogą kogo z pośród siebie do sprawowania pewnych interesów lub pewnego rodzaju interesów upoważnić. Jeżeli wobec spółki ma się złożyć jakie oświadczenie woli, natenczas wystarczy oświadczenie wobec jednego ze spółników, którzy przy zastępowaniu do współdziałania są uprawnieni.

W kontrakcie spółki można postanowić, iż spółnicy, jeżeli nie działa kilku wspólnie, tylko razem z prokurytą do zastępowania spółki mają być upoważnieni. Przepisy zawarte w ust. 2 zd. 2, 3 należy w tym razie odpowiednią miarą zastosować.

Wyłączenie jakiego spółnika od zastępowania, zarządzenie wspólnego zastępstwa lub postanowienie, powzięte w myśl ust. 3 zd. 1, tudzież każda zmiana przysługującej jakiemu spółnikowi mocy zastępowania, powinni wszyscy spółnicy celem wpisania do rejestru handlowego zgłosić.

§ 126.

Przysługująca spółnikom moc zastępowania rozciąga się na wszystkie sądowe i pozasądowe sprawy i czynności prawne, nie wyłączając pozbywania i obciążania gruntów, tudzież udzielania i cofania prokury.

Ograniczenie zakresu mocy zastępczej nie ma wobec trzecich znaczenia; rozumie się to w szczególności co do ograniczenia, iż zastępstwo ma się rozciągać tylko na pewne interesa lub rodzaje interesów, albo iż ma ono istnieć tylko w pewnych okolicznościach lub na pewien czas lub w poszczególnych miejscach.

Jeżeli ograniczenie ma się odnosić do obrotu którego z kilku zakładów spółki, natenczas należy przepisy zawarte w § 50 ust. 3 odpowiednią miarą zastosować.

§ 127.

Moc zastępowania można spółnikowi na wniosek drugich spółników orzeczeniem sądu odebrać, gdy ważna zachodzi przyczyna;

taką przyczyną jest mianowicie ciężkie przestąpienie obowiązku lub niezdolność do należytego zastępowania spółki.

§ 128.

Spólnicy odpowiadają za zobowiązania spółki wobec wierzycieli osobiście jako dłużnicy wspólnej ręki. Umowa, będąca z przepisem tym w sprzeczności, nie ma wobec trzecich znaczenia.

§ 129.

Jeżeli ściga się spółnika o jakie zobowiązanie spółki, natenczas wolno spółnikowi jeno o tyle zasłaniać się wybiegami, które nie opierają się na jego osobie, o ile spółka wybiegami tymi zasłaniać się może.

Spólnik może zaspokojenia wierzyciela odmówić, dopóki spółce wolno zacząć czynność prawną, na której zobowiązanie polega.

To samo prawo przysługuje spółnikowi, dopóki wierzyciel może się zaspokoić sposobem policzenia na jaką płatną wierzytelność spółki.

Z egzekucyjnego tytułu, opiewającego przeciw spółce, sposobem egzekucyi spółników czepiać się nie można.

§ 130.

Kto wstępuje do jakiej spółki istniejącej, odpowiada porównano z drugimi spółnikami w myśl §§ 128, 129 za zobowiązania spółki, które przed jego wstąpieniem powstały bez względu, czy firmę zmieniono lub nie.

Umowa, będąca z przepisem tym w sprzeczności, nie ma wobec trzecich znaczenia.

Tytuł czwarty.

Rozwiązanie spółki i wystąpienie spółników ze spółki.

§ 131.

Jawna spółka handlowa rozwiązuje się:

1. wyjściem czasu, na który zawartą została;
2. uchwałą spółników;
3. otwarciem upadłości co do majątku spółki;
4. śmiercią którego spółnika, jeżeli z kontraktu spółki coś innego nie wynika;
5. otwarciem upadłości co do majątku którego spółnika;
6. wypowiedzeniem i orzeczeniem sądu.

§ 132.

Jeżeli spółkę zawarto na czas nieokreślony, wtedy przysługuje

spółnikowi wypowiedzenie tylko na koniec roku obrotowego; musi nastąpić przynajmniej sześć miesięcy przed tym czasem.

§ 133.

Na wniosek jednego spółnika może przed wyjściem czasu naznaczonego albo, gdy chodzi o spółkę na nieokreślony czas zawartą, bez wypowiedzenia nastąpić rozwiązanie spółki mocą orzeczenia sądowego, gdy ważna zachodzi przyczyna.

Takąż przyczyna istnieje w szczególności wtenczas, gdy inny spółnik jaką ważną powinność, która według kontraktu spółki na nim ciąży, z rozmysłem lub, dopuszczając się znacznej opieszałości, zaniedbuje, albo gdy wypełnienie takiej powinności staje się niemożliwym.

Umowa, iż przysługujące spółnikowi prawo żądania, aby spółkę rozwiązano, ma być wyłączone lub wbrew niniejszym przepisom ograniczone, jest nieważna.

§ 134.

Spółka, którą zawarto na czas życia którego spółnika, albo która po wyjściu naznaczonego czasu milczeniem trwa dalej, równa się, w znaczeniu przepisów w §§ 132, 133 podanych, spółce na czas nieokreślony zawartej.

§ 135.

Jeżeli w ostatnich sześciu miesiącach daremnie usiłowano sposobem egzekucyi z ruchomego majątku spółnika coś osiągnąć, a osobisty wierzyciel spółnika na mocy tytułu, który nie tylko tymczasowo egzekucyę dopuszcza, uzyska zajęcie i przekazanie prawa do tego, co spółnikowi przy podziale się dostanie, natenczas może wierzyciel ten na koniec roku obrotowego sześć miesięcy przedtem spółkę wypowiedzieć bez względu, czy ją zawarto na pewien czas lub na czas nieokreślony.

§ 136.

Jeżeli spółka innym sposobem aniżeli skutkiem wypowiedzenia się rozwiązuje, natenczas poczytuje się przysługującą spółnikowi moc sprawowania interesów mimo to na jego rzecz za dalej istniejącą, aż o rozwiązaniu się dowie lub o niem wiedzieć musi.

§ 137.

Jeżeli spółka śmiercią którego spółnika się rozwiązuje, natenczas powinien dziedzic zmarłego spółnika drugich spółników bez odwołki o śmierci uwiadomić i, jeżeli z odwołczenia może wyniknąć jakie niebezpieczeństwo, interesa, które jego spadkodawca miał do załatwienia, nadal sprawować, aż drudzy spółnicy razem

z nim to, czego potrzeba, będą mogli zarządzić. Drudzy spółnicy są tymczasem równą miarą do dalszego sprawowania interesów, które na nich przypadają, zobowiązani. Spółkę poczytuje się o tyle za nadal istniejącą.

Przepisy zawarte w ust. 1 zd. 2, 3 należy zastosować także w razie rozwiązania spółki z powodu otwarcia upadłości co do majątku kórego spółnika.

§ 138.

Jeżeli w kontrakcie spółki postanowiono, iż, gdyby który spółnik miał wypowiedzieć lub umrzeć, albo gdyby co do majątku jego miało nastąpić otwarcie upadłości, spółka między drugimi spółnikami ma istnieć nadal, natenczas występuje, gdy dla braku takiego postanowienia rozwiązałaby się spółka, ten spółnik ze spółki, w którego osobie ono zajście się wydarza.

§ 139.

Jeżeli w kontrakcie spółki postanowiono, iż w razie śmierci którego spółnika spółka z tegoż dziedzicami ma trwać nadal, natenczas wolno każdemu dziedzicowi pozostanie w spółce od tego uczynić zawisłe, że mu dotychczasowy udział w zysku się pozostawi, i że przyzna mu się stanowisko komandytysty, tudzież, że na niego przypadającą część wkładki spadkodawcy uzna się za jego wkładkę komandytową.

Jeżeli drudzy spółnicy na wniosek taki dziedzica nie przystają, może tenże, nie bacząc na właściwy czas wypowiedzenia, oznajmić, iż ze spółki występuje.

Z praw wzmiankowanych może dziedzic korzystać tylko w przeciągu trzech miesięcy, licząc od chwili, gdy o nastaniu spadku się dowiedział. Do bieżenia naznaczonego czasu należy odpowiednią miarą zastosować przepisy, dotyczące się przedawnienia, zawarte w § 206 kodeksu cywilnego. Jeżeli przy wyjściu trzech miesięcy prawo odrzucenia spadku jeszcze nie ustało, wtedy nie kończy się czas naznaczony przed wyjściem pory, w której spadek odrzucić można.

Jeżeli wśród czasu w ust. 3 naznaczonego dziedzic ze spółki wystąpi, albo jeżeli wśród czasu tego spółka się rozwiąże, lub dziedzicowi stanowisko komandytysty przyznane zostanie, natenczas odpowiada on za długi spółki dotąd powstałe tylko w miarę odnośnych przepisów prawa cywilnego, dotyczących się odpowiedzialności dziedzica za powinności spadkowe.

Kontraktem spółki zastosowania przepisów w ust. 1 do 4

zawartych wyłączyć nie można, natomiast wolno, w razie gdyby dziedzic pozostanie w spółce miał uczynić zawisłem od przyznania stanowiska komandytysty, tegoż udział w zysku inaczej ustanowić aniżeli udział spadkodawcy.

§ 140.

Gdy w osobie którego spółnika wydarzy się jaki szczegół, z przyczyny którego w myśl § 133 drudzy spółnicy żądać mogą rozwiązania spółki, natenczas może sąd zamiast rozwiązania orzec wyłączenie tegoż spółnika ze spółki, jeżeli drudzy spółnicy o to wniosą.

Jeżeli ma nastąpić podział między spółką a wyłączonym spółnikiem, wtedy za podstawę służyć ma stan majątkowy spółki w tym czasie, gdy skargę o wyłączenie wniesiono.

§ 141.

Jeżeli jaki prywatny wierzyciel spółnika korzysta z prawa, które w myśl § 135 mu przysługuje, natenczas mogą drudzy spółnicy mocą powziętej uchwały wierzycielowi oznajmić, że spółka między nimi ma trwać nadal. W tym razie występuje odnośny spółnik, gdy rok obrotowy się skończy, ze spółki.

Przepisy niniejsze należy w razie otwarcia upadłości co do majątku którego spółnika zastosować; zaznacza się jednak, iż oznajmienie powinno nastąpić wobec zawiadowcy upadłości, i że dłużnika upadłego od chwili otwarcia upadłości poczytuje się, jakoby ze spółki wystąpił.

§ 142.

Jeżeli tylko dwaj spółnicy istnieją, natenczas może, gdy co do osoby jednego z nich zajdą warunki, które w razie istnienia większej ilości spółników umożliwiłyby jego wyłączenie ze spółki, drugiego spółnika na tegoż wniosek sąd uznać za uprawnionego, aby bez likwidacyi przejął przedsiębiorstwo wraz z majątkiem i długami na siebie.

Jeżeli w razie istnienia spółki, składającej się z dwóch spółników, jaki prywatny wierzyciel jednego spółnika korzysta z prawa, które w myśl § 135 jemu przysługuje, albo jeżeli co do majątku jednego spółnika następuje otwarcie upadłości, natenczas wolno drugiemu spółnikowi przejąć przedsiębiorstwo sposobem wzmiankowanym.

Do podziału należy odpowiednią miarą zastosować przepisy, odnoszące się do wystąpienia spółnika ze spółki.

§ 143.

Rozwiązanie spółki mają, jeżeli ono nie następuje skutkiem otwarcia upadłości co do majątku spółki, wszyscy spółnicy celem wpisania do rejestru handlowego zgłosić.

To samo rozumie się w razie wystąpienia którego spółnika ze spółki.

Jeżeli przyjąć należy, iż śmierć którego spółnika pociągała za sobą rozwiązanie lub wystąpienie, natenczas może, chociaż dziedzice się do zgłoszenia nie przyczyniają, wpisanie nastąpić, o ile takiemu spółdziałaniu osobne przeszkody są na zawadzie.

§ 144.

Jeżeli spółkę rozwiązano z powodu otwarcia upadłości co do jej majątku, natomiast konkurs po zawarciu ugody przymusowej uchylono albo na wniosek upadłego dłużnika wstrzymano, natenczas mogą spółnicy postanowić, iż spółka ma nadal istnieć.

Dalsze prowadzenie powinni wszyscy spółnicy celem wpisania do handlowego rejestru zgłosić.

Tytuł piąty.

Likwidacya spółki.

§ 145.

Po rozwiązaniu spółki nastaje likwidacya, chyba że spółnicy inny rodzaj podziału umówili, albo że co do majątku spółki nastąpiło otwarcie upadłości.

Jeżeli spółka rozwiązała się dla tego, że wierzyciel którego spółnika spółkę wypowiedział, lub z powodu otwarcia upadłości co do majątku którego spółnika, natenczas likwidacyi zaniechać można jeno wtedy, gdy wierzyciel lub zawiadowca upadłości na to przystaje.

§ 146.

Likwidacyę przeprowadzają, jeżeli jej mocą uchwały spółników lub mocą kontraktu spółki nie zlecono poszczególnym spółnikom lub innym osobom, wszyscy spółnicy jako likwidatorowie. Kilku dziedziców jednego spółnika ma ustanowić jednego spółnego zastępcę.

Gdy ktoś interesowany o to wnosi, może likwidatorów, gdy ważne zachodzą przyczyny, mianować sąd, w którego obwodzie spółka ma siedzibę; sąd może w tym razie likwidatorami mianować osoby, które do spółników nie należą. Za interesowanego

poczytuje się oprócz spółników w przypadku w § 135 oznaczonym także wierzyciela, który spółkę wypowiedział.

Jeżeli co do majątku którego spółnika nastąpiło otwarcie upadłości, natenczas wstępuje na miejsce spółnika zawiadowca upadłości.

§ 147.

Odwołanie likwidatorów dzieje się mocą jednogłosnej uchwały tych, którzy w myśl § 146 ust. 2, 3 są interesowani; jeżeli ważne zachodzą przyczyny, może odwołanie także przez sąd nastąpić, gdy ktoś interesowany o to wnosi.

§ 148.

Likwidatorów mają wszyscy spółnicy celem wpisania do rejestru handlowego zgłosić. To samo rozumie się, gdy zajdzie jakabądź zmiana co do osób likwidatorów lub co do ich mocy zastępczej. Jeżeli w razie śmierci którego spółnika należy przyjąć, iż zgłoszenie polega na prawdzie, natenczas może, chociaż dziedzice do zgłoszenia się nie przyczyniają, wpisanie nastąpić, o ile takiemu spółdziałaniu osobne przeszkody są na zawadzie.

Wpisanie likwidatorów, których sąd ustanowił, tudzież wpisanie sądowego odwołania likwidatorów, dzieje się z urzędu.

Likwidatorowie mają firmę i własne nazwisko podpisać celem przechowania podpisu w sądzie.

§ 149.

Likwidatorowie mają bieżące interesa ukończyć, wierzytelności pościagać, resztę majątku zamienić na gotówkę i wierzycieli zaspokoić; celem ukończenia wiszących interesów mogą także nowe interesa podejmować. Likwidatorowie zastępują wśród swego zakresu działania spółkę przed sądem i poza sądem.

§ 150.

Jeżeli istnieje kilku likwidatorów, natenczas mogą oni do likwidacji należące czynności przedsiębrać tylko wspólnie, chyba że postanowiono, iż osobno działać mogą; także postanowienie należy do rejestru handlowego wpisać.

Mimo przepisu w ust. 1 zawartego mogą likwidatorowie kogoś z pomiędzy siebie upoważnić do sprawowania pewnych interesów lub pewnych rodzajów tychże. Jeżeli wobec spółki ma się oświadczyć jaką wolę, natenczas należy odpowiednią miarą zastosować przepis zawarty w § 125 ust. 2 zd. 3.

§ 151.

Ograniczenie zakresu praw przysługujących likwidatorom nie ma wobec trzecich znaczenia.

§ 152.

Wobec tych, których w myśl § 146 ust. 2, 3 poczytuje się za interesowanych, mają likwidatorowie, nawet gdy sąd ich ustanowił, stosować się do zarządzeń, które interesowani co do sprawowania interesów jednogłosnie postanowią.

§ 153.

Likwidatorowie mają tym sposobem się podpisywać, iż do firmy dotychczasowej, którą jako będącą w likwidacji zaznaczyć należy, swe nazwisko dołączają.

§ 154.

Likwidatorowie mają przy rozpoczęciu, tudzież przy ukończeniu likwidacji, ułożyć bilans.

§ 155.

Majątek spółki, po uiszczeniu długów pozostały, mają likwidatorowie w miarę udziałów kapitałowych, sprawdzonych na mocy ostatniego bilansu, między spółników podzielić.

Pieniądze, bez których podczas likwidacji obyć się można, rozdziela się tymczasowo. Na pokrycie zobowiązań jeszcze nie płatnych lub spornych, tudzież celem zabezpieczenia kwot, które przy ostatecznym podziale na spółników przypadną, należy, ile potrzeba, zatrzymać. Przepisów zawartych w § 122 ust. 1 podczas likwidacji zastosowywać nie należy.

Jeżeli co do podzielenia majątku spółki powstał spór między spółnikami, natenczas powinni likwidatorowie podział aż do rozstrzygnięcia sporu odroczyć.

§ 156.

Aż do ukończenia likwidacji należy co do prawnego stosunku dotychczasowych spółników między sobą, tudzież co do prawnego stosunku spółki wobec trzecich, przepisy drugiego i trzeciego tytułu zastosować, o ile z niniejszego tytułu lub z celu, do którego likwidacya zmierza, coś innego nie wynika.

§ 157.

Po ukończeniu likwidacji mają likwidatorowie wygaśnięcie firmy celem wpisania do rejestru handlowego zgłosić.

Księgi i papiery rozwiązanej spółki daje się któremu ze spółników lub komu trzeciemu do przechowania. Jeżeli nie nastąpi porozumienie, natenczas spółnika lub onego trzeciego naznaczy sąd, w którego obwodzie spółka ma siedzibę.

Spółnicy i tychże dziedzice zatrzymują prawo przeglądania i używania ksiąg i papierów.

§ 158.

Jeżeli spółnicy zamiast likwidacyi inny rodzaj podziału umówią, natenczas należy, dopóki istnieje jeszcze nie podzielony majątek spółki, wobec trzecich odpowiednią miarą zastosować przepisy, odnoszące się do likwidacyi.

Tytuł szósty.

Przedawnienie.

§ 159.

Pretensye, które rościć można przeciw spółnikowi ze zobowiązań spółki, przedawniają się w pięciu latach po rozwiązaniu spółki lub po wystąpieniu spółnika, jeżeli prawo trzymania się spółki nie podlega przedawnieniu krótszemu.

Przedawnienie poczyną się z końcem dnia, w którym rozwiązanie spółki lub wystąpienie spółnika wpisane zostało do rejestru handlowego tego sądu, który co do siedziby spółki jest przynależnym.

Jeżeli pretensya, którą wierzyciel do spółki rości, staje się płatną dopiero po wpisaniu, to poczyną się przedawnienie, gdy nastaje płatność onej pretensyi.

§ 160.

Jeżeli przedawnienie przerywa się wobec rozwiązywanej spółki, natenczas przerywa się ono także wobec tych spółników, którzy w czasie jej rozwiązania do spółki należeli.

Rozdział drugi.

Spółka komandytowa.

§ 161.

Spółka, której cel zmierza do uprawiania handlu pod spólną firmą, jest spółką komandytową, gdy odpowiedzialność jednego lub kilku spółników wobec wierzycieli spółki ogranicza się do kwoty pewnej wkładki majątkowej (komandytyści), podczas gdy druga część spółników jest odpowiedzialną bez ograniczenia (spólnicy osobiście odpowiedzialni).

O ile w niniejszym rozdziale czego innego nie postanowiono, należy do spółki komandytowej zastosowywać przepisy odnoszące się do handlowej spółki jawnej.

§ 162.

Zgłoszenie spółki powinno oprócz w § 106 ust. 2 podanych zeznań zawierać wymienienie komandytystów i podanie kwoty, którą każdy z nich włożył.

W obwieszczeniu, iż nastąpiło wpisanie, należy tylko liczbę komandytystów podać; nazwiska, stanu i miejsca zamieszkania komandytystów, tudzież kwoty, którą włożyli, się nie obwieszcza.

Przepisy niniejsze należy, w razie wstąpienia jakiego komandytysty do istniejącej spółki handlowej i w razie wystąpienia jakiego komandytysty ze spółki komandytowej, odpowiednią miarą zastosować.

§ 163.

Co się tyczy stosunku spółników między sobą, należy, jeżeli w kontrakcie spółki czego odmiennego nie postanowiono, zastosować osobne przepisy, zawarte w §§ 164 do 169.

§ 164.

Komandytyści są od sprawowania interesów spółki wyłączeni; żadnej czynności osobiście odpowiedzialnych spółników sprzeciwić się nie mogą, chyba że ona czynność przestępuje zakres zwykłego handlowego obrotu spółki. Nie narusza się przepisów w § 116 ust. 3 zawartych.

§ 165.

Do komandytystów nie należy zastosowywać §§ 112, 113.

§ 166.

Komandytysta może żądać, aby mu udzielono odpisu rocznego bilansu, i może tegoż dokładność badać wejrzeniem w księgi i papiery.

Dalsze prawa, które w § 118 przyznano spółnikowi, od sprawowania interesów wyłączone, komandytyście nie przysługują.

Na wniosek komandytysty może sąd, gdy ważne zachodzą przyczyny, każdej chwili zarządzić udzielenie bilansu lub jakich innych objaśnień, tudzież przedłożenie ksiąg i papierów.

§ 167.

Mieszczące się w § 120 przepisy, jak zysk i stratę obliczać należy, mają moc także wtedy, gdy chodzi o komandytystę.

Wszelako zysk na komandytystę przypadający do jego udziału kapitałowego jeno dopóty się dolicza, dopóki tenże umówionej wkładki nie dosięgnie.

W stracie uczestniczy komandytysta tylko aż do kwoty swego kapitałowego udziału i swej jeszcze zaległej wkładki.

§ 168.

Na spółników przypadające udziały w zysku ustanawia się, o ile zysk nie wynosi więcej niż cztery od sta od udziałów kapitałowych, w myśl przepisów zawartych w § 121 ust. 1, 2.

Co do zysku, który tę kwotę przewyższa, tudzież co do straty poczytuje się, o ile czego innego nie ugodzono, miarę w tym razie odpowiednią za umówioną.

§ 169.

Nie należy do komandytysty zastosowywać § 112. Komandytyście przysługuje tylko prawo żądania wypłaty zysku, który na niego przypada; a nawet wypłacenia zysku dopóty żądać nie może, dopóki jego udział kapitałowy z powodu straty umniejszył się poniżej kwoty na umówioną wkładkę uiszczonej lub poniżej onej kwoty umniejszyłby się w razie wypłaty.

Do zwrócenia otrzymanego zysku komandytysta w razie strat późniejszych nie jest obowiązany.

§ 170.

Komandytyście nie przysługuje moc zastępowania spółki.

§ 171.

Wobec wierzycieli spółki odpowiada komandytysta bezpośrednio aż do ilości swej wkładki; odpowiedzialność upada, o ile wkładkę uiszczono.

W razie otwarcia upadłości co do majątku spółki, wykonuje prawo, wierzycielom spółki w myśl ust. 1 przysługujące, dopóki trwa postępowanie, zawiadowca upadłości.

§ 172.

Wobec wierzycieli spółki stanowi o wkładce komandytysty, po wpisaniu do handlowego rejestru, kwota w rejestrze handlowym podana.

Na niewpisane podwyższenie z rejestru handlowego widomej wkładki wierzyciele jeno wtedy powoływać się mogą, gdy podwyższenie sposobem w handlu używanym ogłoszono, lub gdy wierzycieli innym sposobem spółka o tem powiadomiła.

Umowa spółników, iż komandytyście wkładkę się opuszcza, lub co do wkładki przyrzeka się czekać, wobec wierzycieli nie ma znaczenia.

O ile wkładkę jakiego komandytysty się powraca, o tyle poczytuje się ją wobec wierzycieli za nieuiszczoną. To samo rozumie się, o ile komandytysta wybiera udziały w zysku, podczas gdy jego udział w kapitale z powodu straty umniejszył się poniżej uiszczonej wkładki, lub o ile z powodu wybrania udział w kapitale umniejszył się poniżej wzmiankowanej kwoty.

Co komandytysta jako zysk dobrą wiarą pobiera na mocy bilansu dobrą wiarą ułożonego, tego w żadnym razie na powrót oddawać nie potrzebuje.

§ 173.

Kto wstępuje do istniejącej spółki handlowej jako komandytysta, odpowiada w myśl §§ 171, 172 za zobowiązania spółki przed wstąpieniem powstałe, bez względu, czy firmę się zmienia lub nie zmienia.

Umowa temu przepisowi się sprzeciwiająca wobec trzecich nie ma znaczenia.

§ 174.

Zniżenie wkładki komandytysty wobec wierzycieli dopóty nie ma znaczenia, dopóki go się nie wpisze do handlowego rejestru sądu, w którego obwodzie spółka ma siedzibę; wierzyciele, których wierzytelności w chwili, gdy nastąpiło wpisanie, były związane, zniżenia uznawać nie potrzebują.

§ 175.

Podwyższenie, tudzież zniżenie jakiej wkładki powinni wszyscy spółnicy celem wpisania do rejestru handlowego zgłosić. Obwieszczenie tego, co wpisano, dzieje się sposobem oznaczonym w § 162 ust. 2. Co się tyczy wpisania do rejestru handlowego, gdzie spółka ma siedzibę, przepisów zawartych w § 14 zastosowywać nie należy.

§ 176.

Jeżeli spółka sprawowanie interesów rozpoczęła, zanim ją wpisano do handlowego rejestru sądu, w którego obwodzie ma siedzibę, natenczas odpowiada każdy komandytysta, który na rozpoczęcie interesów przystał, za zobowiązania spółki aż do wpisania powstałe tak samo, jak osobiście odpowiedzialny spółnik, chyba że wierzyciel wiedział o jego uczestnictwie jako komandytysty. Przepisu tego nie ma się zastosowywać, o ile z § 2 coś innego wynika.

Jeżeli komandytysta wstępuje do istniejącej spółki handlowej, natenczas należy przepis zawarty w ust. 1 zd. 1 odpowiednią miarą zastosować do zobowiązań spółki, które w czasie między jego wstąpieniem a wpisaniem do rejestru handlowego powstały.

§ 177.

Śmierć komandytysty nie pociąga za sobą rozwiązania spółki.

Rozdział trzeci.

Spółka akcyjna.

Tytuł pierwszy.

Przepisy ogólne.

§ 178.

Wszyscy spółnicy, którzy należą do spółki akcyjnej, uczestniczą w niej wkładkami poczynionymi na kapitał zakładowy, rozdzielony na akcje, lecz osobiście za jej zobowiązania nie odpowiadają.

§ 179.

Akcie są niepodzielne.

Mogą opiewać na okaziciela lub na nazwisko.

Akcie wypuszczone przed całkowitem uiszczeniem kwoty nominalnej albo, jeżeli wypuszczenie dzieje się po cenie wyższej, wypuszczone przed całkowitem uiszczeniem tejże ceny wyższej, nie mogą opiewać na okaziciela. To samo rozumie się co do wykazów udziałowych, wystawionych dla akcyonariuszów przed wypuszczeniem akcji (wykazy tymczasowe).

Jeżeli na nazwisko opiewające akcie wypuszcza się przed całkowitem uiszczeniem tego, co ma być wpłacone, natenczas to, co rzeczywiście wpłacono, w dokumentach podać należy.

§ 180.

Akcie muszą być urządzone najmniej na tysiąc marek.

Gdy chodzi o jakie przedsiębiorstwo dla społeczności pożyteczne, natenczas może w razie szczególnej potrzeby miejscowej Rada związkowa dopuścić wypuszczenie akcji, opiewających na nazwisko o kwocie niższej, atoli dosięgającej przynajmniej dwustu marek. Tego samego przyzwolenia można udzielić, gdy na rzecz jakiego przedsiębiorstwa ze strony Rzeszy, jakiego państwa związkowego lub jakiego związku gminnego albo jakiej innej korporacji publicznej poręcza się, bezwarunkowo i bez ograniczenia czasu, pewien dochód z akcji.

Na nazwisko opiewające akcie, których przelewanie zawisło od przystania spółki, można urządzać na kwotę niższą aniżeli tysiąc marek, atoli nie poniżej dwustu marek.

W razie ust. 2 należy udzielone przyzwolenie, w razie ust. 3 należy ograniczenia, którym w myśl § 222 ust. 4 akcyonariusze co do przelewania swych praw podlegają, w akcyach uwidocznic.

Niniejsze przepisy odnoszą się także do wykazów tymczasowych.

§ 181.

Do podznaczenia akcji i wykazów tymczasowych wystarcza podpis nazwiska, wyrobiony sposobem mechanicznego odbicia. Ważność podznaczenia wolno mocą w dokumencie umieszczonego postanowienia uczynić zawisłą od zachowania pewnej formalności.

§ 182.

Osnowę kontraktu spółki musi przynajmniej pięć osób, które przejmują akcie, w czynności sądowej lub notaryalnej ustalić. W czynności onej należy kwotę i, jeżeli różnolite gatunki akcji się wypuszcza, gatunek przez każdego przejętych akcji podać.

Kontrakt spółki musi uwydatniać:

1. firmę i siedzibę spółki;
2. przedmiot przedsiębiorstwa;
3. wielkość kapitału zakładowego i poszczególnych akcji;
4. sposób ustanawiania i organizacji zarządu;
5. formę, którą dzieje się powoływanie walnego zebrania akcyonariuszów;
6. formę, którą dzieją się przez spółkę wydawane obwieszczenia.

Obwieszczenia, które mają nastąpić w pismach publicznych, należy umieszczać w Orędowniku Rzeszy niemieckiej. O tem, czy oprócz tego w innych pismach ma nastąpić obwieszczenie, stanowi kontrakt spółki.

§ 183.

Jeżeli w kontrakcie spółki nie postanowiono, czy akcie spółki opiewać mają na okaziciela lub na nazwisko, natenczas urządzać je należy na nazwisko.

W kontrakcie spółki można postanowić, iż na żądanie akcyonariusza przemiana tegoż na nazwisko opiewającej akcji na akcie na okaziciela, lub na odwrót ma nastąpić.

§ 184.

Za niższą aniżeli nominalną kwotę wypuszczać akcji nie wolno.

Wypuszczenie akcji za kwotę większą dźać się może, jeżeli w kontrakcie spółki na to się zgodzono.

§ 185.

W kontrakcie spółki można dla poszczególnych gatunków

akcyi różnolite prawa ustanawiać, w szczególności co do podziału zysku lub majątku spółki.

§ 186.

Każda na rzecz niektórych akcyonaryuszów wypowiedziona osobna korzyść musi w kontrakcie spółki za oznaczeniem uprawnionego być uwydatniona.

Jeżeli na kapitał zakładowy akcyonaryusze wnoszą wkładki, których gotówką uiszczać nie potrzeba, albo jeżeli spółka, którą ma się założyć, przejmie jakie istniejące lub urządzić się mające zakłady albo jakie inne przedmioty majątkowe, natenczas w kontrakcie spółki wymienione być muszą: przedmiot wkładki lub przejęcia, osoba, od której spółka przedmiot nabywa, tudzież kwota akcyi, którą w zamian za wkładkę ma się udzielić lub wynagrodzenie, które w zamian za przedmiot przejęty ma być udzielone.

Oddzielnie od tychże postanowień w kontrakcie spółki podać należy całkowity datek, który kosztem spółki przysparza się akcyonaryuszom lub komu innemu tytułem odszkodowania lub wynagrodzenia za to, że spółkę założyli lub założenie przygotowali.

Każda umowa co do przedmiotów poprzednio wzmiankowanych, której sposobem przepisany w kontrakcie spółki nie uwydatniono, wobec spółki nie ma znaczenia.

§ 187.

Akcyonaryuszów, którzy kontrakt spółki ustalili, albo którzy wniesionych wkładek gotówką uiszczać nie potrzebują, poczytuje się za założycieli spółki.

§ 188.

Jeżeli założyciele przejmują wszystkie akcje, natenczas poczytuje się, gdy nastąpi przejęcie akcyi, spółkę za utworzoną.

O ile przejęcie nie dzieje się już przy ustalaniu kontraktu spółki, o tyle może ono nastąpić w osobnej sądowej lub notaryalnej czynności za podaniem kwot, które poszczególni założyciele jeszcze przejmują.

§ 189.

Jeżeli założyciele nie przejmują wszystkich akcyi, natenczas powinno przed utworzeniem spółki nastąpić podpisywanie się na resztę akcyi.

Podpisywanie dzieje się sposobem piśmiennego oświadczenia, z którego wynikać musi, jaką liczbą i, jeżeli różnolite akcje się wypuszcza, jaką kwotą lub jakim gatunkiem akcyi się uczestniczy.

Oświadczenie (wykaz subskrypcyjny) należy wystawić podwójnie; ma ono zawierać:

1. dzień, w którym ustalono kontrakt spółki, w § 182 ust. 2 i w § 186 wzmiankowane postanowienia i, jeżeli wypuszczono kilka gatunków akcyi posiadających różnorakie uprawnienie, całkowitą kwotę każdego gatunku;
2. nazwisko, stan i miejsce zamieszkania założycieli;
3. kwotę, za którą wypuszczenie akcyi się dzieje, tudzież kwotę wpłat ustanowionych;
4. czas, kiedy podpisywanie traci moc obowiązującą, jeżeli dotąd utworzenia spółki się nie postanowi.

Wykazy subskrypcyjne, które nie posiadają tejże osnowy całkowitej, albo które oprócz pod num. 4 oznaczonego zastrzeżenia zawierają ograniczenia co do zobowiązania się podpisującego, są nieważne. Jeżeli wykaz subskrypcyjny jest tym sposobem nieważny lub dla opóźnionego utworzenia spółki nieobowiązujący, a mimo to nastąpi wpisanie spółki do rejestru handlowego, natenczas jest podpisujący, jeżeli na mocy oświadczenia w myśl ust. 2 złożonego na walnem zebraniu, które zwołano celem powzięcia uchwały co do utworzenia spółki, głosuje lub później jako akcyonaryusz prawa wykonywa albo powinności wypełnia, wobec spółki tak samo zobowiązanym, jak na mocy ważnego wykazu subskrypcyjnego.

Każde we wykazie subskrypcyjnym nie umieszczone ograniczenie nie ma wobec spółki znaczenia.

§ 190.

Jeżeli założyciele przejmują wszystkie akcje, natenczas powinni równocześnie z utworzeniem spółki lub w oddzielnej sądowej albo notaryalnej czynności ustanowić pierwszą radę nadzorczą spółki.

Jeżeli założyciele wszystkich akcyi nie przejmują, natenczas powinni, gdy nastąpi podpisanie kapitału zakładowego, zwołać walne zebranie celem obrania rady nadzorczej.

Przepisy te należy także zastosować, gdy chodzi o ustanowienie pierwszego zarządu, chyba że podług kontraktu spółki ustanowienie ma nastąpić innym sposobem, aniżeli mocą obierania na walnem zebraniu.

§ 191.

Jeżeli zajdzie wypadek w § 186 ust. 2 podany, wtedy mają założyciele w piśmiennem oświadczeniu wyłuszczyć główne okoli-

czności, z których wynika, że kwoty, przyznane w zamian za przedmioty włożone lub przejęte, są odpowiednie.

Zarazem mają podać poprzednie czynności prawne, które do nabycia przez spółkę zmierzały, dalej ceny nabycia i wytwarzania z ostatnich dwóch lat i, w razie przejścia jakiego przedsiębiorstwa na spółkę, dochody z obrotu ostatnich dwóch lat zarobkowych.

§ 192.

Członkowie zarządu i rady nadzorczej mają przebieg założenia sprawdzić.

Jeżeli który członek zarządu lub rady nadzorczej należy do założycieli, albo jeżeli który członek jaki osobny zysk albo za założenie lub tegoż przygotowanie jakie odszkodowanie lub wynagrodzenie sobie wymówił, albo jeżeli zajdzie wypadek w § 186 ust. 2 przytoczony, natenczas ma oprócz tego nastąpić sprawdzenie przez osobnych rewizorów.

Rewizorów ustanowi przedstawicielstwo powołane do zastępowania stanu kupieckiego, a w niedostatku takiegoż sąd, w którego obwodzie spółka ma siedzibę.

§ 193.

Sprawdzanie ma się szczególnie rozciągać na dokładność i zupełność oświadczeń poczynionych przez założycieli co do podpisania i wpłacenia kapitału zakładowego, tudzież co do postanowień w § 186 wzmiankowanych. Osnowę w § 191 naznaczonego oświadczenia należy także w tym kierunku sprawdzić, czy względem słuszności kwot przyznanych w zamian za przedmioty włożone lub przejęte zachodzą jakie wątpliwości.

Z badania należy piśmiennie dać sprawę i zarazem w ust. 1 naznaczone okoliczności wyłuszczyć.

Jeżeli rewizorów ustanowiło przedstawicielstwo do zastępowania stanu kupieckiego powołane, natenczas jeden egzemplarz sprawozdania onemu ma się podać. W podane sprawozdanie każdemu wejrzeć wolno.

§ 194.

Jeżeli między rewizorami w § 192 ust. 2, 3 oznaczonymi a założycielami wykaże się różność zdań co do rozciągłości wyjaśnień i dowodów, których założyciele dostarczyć powinni, natenczas rozstrzyga ostatecznie ta władza, która rewizorów zamianowała. Dopóki założyciele się wzbraniają do onego rozstrzygnięcia się zastosować, dopóki o wyniku badania sprawy się nie daje.

Rewizorowie mogą żądać powrócenia odpowiednich gotowych wykładów i wynagrodzenia za swą pracę. Wykłady i wynagrodzenie ustanawia władza w ust. 1 oznaczona.

§ 195.

Spółkę mają wszyscy założyciele i członkowie zarządu i rady nadzorczej w sądzie, w którego obwodzie spółka ma siedzibę, celem wpisania do rejestru handlowego zgłosić.

Do zgłoszenia należy załączyć:

1. kontrakt spółki, oraz czynności w § 182 ust. 1 i w § 188 ust. 2 oznaczone;
2. jeżeli zachodzi wypadek w § 186 wymieniony, kontrakty, na których postanowienia tamże oznaczone się opierają, albo które celem ich wypełnienia zawarto, w § 191 wzmiankowane oświadczenie i obliczenie nakładu na spółkę z powodu jej założenia przypadającego, w którym wynagrodzenia podług rodzaju, ilości i odbiorców osobno wyszczególnić należy;
3. jeżeli założyciele wszystkich akcyi nie przejęli, na dowód, że kapitał zakładowy podpisano, dublety wykazów subskrypcyjnych i przez założycieli podpisany spis wszystkich akcyonariuszów, w którym podano, ile akcyi na każdego przypada, i ile na akcye te wpłacono;
4. dokumenta, dotyczące się ustanowienia zarządu i rady nadzorczej;
5. sprawozdania w myśl § 193 ust. 2 złożone wraz z dokumentami, na których się zasadzają, tudzież, gdy zachodzi wypadek w § 193 ust. 3 przytoczony, poświadczenie, iż sprawozdanie rewizorów przedstawicielstwu do zastępowania stanu kupieckiego powołanemu przedłożono;
6. jeżeli przedmiot przedsiębiorstwa wymaga rządowego zawiadzenia, tudzież jeżeli zachodzą wypadki w § 180 ust. 2 przytoczone, dokument zatwierdzający.

W zgłoszeniu należy oświadczyć, że na każdą akcyę, o ile nie wymówiono sobie wkładek, których gotówką pokrywać nie miało, wymagana kwota została gotówką wpłacona i znajduje się w posiadaniu zarządu. Kwotę, na którą akcye się wypuszcza i kwotę gotówką na to wpłaconą podać należy; kwota ta musi przynajmniej czwartą część kwoty nominalnej i, w razie wypuszczenia akcyi na kwotę większą niż nominalną, także kwotę większą obejmować. Za gotówkę wpłacone poczytuje się tylko to, co wpłacono w niemieckich pieniądzech, w kasowych asygnatach Rzeszy,

tudzież w prawnie dozwolonych banknotach banków niemieckich.

Członkowie zarządu powinni swe nazwisko podpisać celem przechowania podpisu w sądzie.

Skrypta do zgłoszenia załączone przechowuje się w sądzie w oryginale lub w odpisie uwierzytelnionym.

§ 196.

Jeżeli założyciele wszystkich akcyi nie przejęli, natenczas zwołuje w § 195 oznaczony sąd walne zebranie w spisie wymienionych akcyonaryuszów celem powzięcia uchwały co do utworzenia spółki.

Zebranie odbywa się pod przewodnictwem sądu.

Zarząd i rada nadzorcza mają o wyniku badania, które względem założenia przedsięwziąć byli powinni, oświadczyć się na mocy sprawozdań w § 193 ust. 2 oznaczonych i dokumentów, na których one sprawdzania się opierają. Każdy członek zarządu i rady nadzorczej może aż do powzięcia uchwały podpisanie zgłoszenia cofnąć.

Na utworzenie spółki przystająca większość musi przynajmniej czwartą część wszystkich w spisie wymienionych akcyonaryuszów obejmować; kwota ich udziałów musi przynajmniej czwartą część całkowitego kapitału zakładowego wyobrażać. Nawet gdy tę większość się osiąga, poczytuje się utworzenie za odrzucone, jeżeli co do pewnej części akcyonaryuszów zachodzą warunki w § 186 podane, a większość przez drugich akcyonaryuszów oddanych głosów przeciw utworzeniu się oświadcza.

Zgodności wszystkich akcyonaryuszów, którzy się stawili, potrzeba, gdy w § 182 ust. 2 num. 1 do 4, w § 183, w § 184 ust. 2, tudzież w § 185 oznaczone postanowienia kontraktu spółki zmienione, lub w § 186 wzmiankowane postanowienia kosztem spółki rozprzestrzenione być mają. To samo rozumie się, gdy trwanie spółki poza czas ustanowiony w kontrakcie spółki ma być przedłużone, albo gdy w kontrakcie spółki zastrzeżone wymagania, które utrudniają powzięcie uchwał walnego zebrania, uchylone być mają.

Powzięcie uchwały należy odroczyć, gdy akcyonaryusze zwyczajną większością głosów tego wymagają.

§ 197.

O ile w §§ 190, 196 nie postanowiono czegoś innego, należy do zwoływania i stanowienia uchwał walnych zebrań, które od-

bywają się przed wpisaniem spółki, odpowiednią miarą zastosować przepisy, które obowiązują, gdy spółkę wpisano.

§ 198.

Gdy się wpisuje spółkę do rejestru handlowego, należy wymienić firmę i siedzibę spółki, przedmiot przedsiębiorstwa, ilość kapitału zakładowego, dzień, w którym ustalono kontrakt spółki, i członków zarządu.

Jeżeli kontrakt spółki zawiera osobne postanowienia co do tego, jak długo trwać ma spółka, albo względem prawa, przysługującego członkom zarządu lub likwidatorom, do zastępowania spółki, natenczas także te postanowienia wpisać należy.

§ 199.

W ogłoszeniu, którem wpisanie się obwieszcza, należy oprócz osnowy wpisu umieścić:

1. wszelkie inne w § 182 ust. 2, 3 i w §§ 183, 185, 186 oznaczone postanowienia;
2. kwotę, na którą akcye się wypuszcza;
3. nazwisko, stan i miejsce zamieszkania założycieli i oświadczenie, czy wszystkie akcye przejęli;
4. nazwisko, stan i miejsce zamieszkania członków pierwszej rady nadzorczej.

Zarazem należy obwieścić, iż skrypta przy zgłaszaniu spółki podane, szczególnie stwierdzające sprawozdanie zarządu, rady nadzorczej i rewizorów w sądzie przeglądać wolno. Gdy zachodzi wypadek w § 193 ust. 3 przytoczony, należy oprócz tego obwieścić, iż stwierdzające sprawozdanie rewizorów także w przedstawicielstwie powołanem do zastępowania stanu kupieckiego przeglądać można.

§ 200.

Przed wpisaniem do handlowego rejestru, dla siedziby spółki przynależnego, spółka akcyjna jako taka nie istnieje. Jeżeli wprzód działa się imieniem spółki, to odpowiada działający osobiście; jeżeli działa kilku, natenczas odpowiadają jako dłużnicy wspólnej ręki.

Przed wpisaniem spółki do rejestru handlowego ani praw udziałowych z tym skutkiem, iżby to miało moc wobec spółki, przelewać, ani akcyi lub wykazów tymczasowych wypuszczać nie można.

§ 201.

Zgłoszenie spółki celem wpisania do handlowego rejestru są-

du, w którego obwodzie spółka posiada jaki zakład poboczny, powinni uskutecznić wszyscy członkowie zarządu.

Do zgłoszenia załączyć należy oryginał lub uwierzytelniony odpis kontraktu spółki; przepisów zawartych w § 195 ust. 2, 3 nie ma się zastosowywać.

Wpisanie ma zawierać osnovę w § 198 wymienioną.

W ogłoszeniu, którem wpisanie się obwieszcza, należy oprócz osnovy wpisu także wszelkie inne w § 182 ust. 2, 3 i w §§ 183, 185 oznaczone postanowienia umieścić. Jeżeli wpisanie dzieje się w pierwszych dwóch latach po wpisaniu spółki do handlowego rejestru dla jej siedziby przynależnego, natenczas wszystko, co w § 199 wymieniono, ogłosić należy; w tym razie ma się do zgłoszenia jeden egzemplarz sądowego obwieszczenia, które dla siedziby spółki nastąpiło, załączyć.

Jeżeli siedziba spółki znajduje się za granicą, natenczas należy przy zgłaszaniu udowodnić, iż spółka akcyjna jako taka istnieje, i, skoro przedmiot przedsiębiorstwa lub dopuszczenie wykonywania przemysłu w kraju tutejszym wymaga rządowego zatwierdzenia, także udowodnić, iż zatwierdzenie to nastąpiło. To, co w myśl ust. 4 ma się publicznie obwieścić, należy w zgłoszeniu podać.

§ 202.

Wobec spółki odpowiadają założyciele jako dłużnicy wspólnej ręki za prawdziwość i zupełność tego, co względem podpisania i wpłacenia kapitału zakładowego, tudzież względem w § 186 wzmiankowanych postanowień, celem wpisania spółki do rejestru handlowego, podają; nie ograniczając powinności wynagrodzenia możliwej innej szkody, powinni szczególnie kwotę do podpisania kapitału zakładowego brakującą na siebie przejąć, brakujące wpłaty uiścić i powrócić wynagrodzenie, nie umieszczone między kosztami założenia, które podać należało. Jeżeli założyciele wkładkami lub przejmowaniami w § 186 oznaczonego rodzaju złą wolą spółce szkodę wyrządzają, natenczas są wszyscy założyciele do wynagrodzenia wynikłej szkody wobec spółki zobowiązani jako dłużnicy wspólnej ręki.

Od powinności tej jest ten założyciel wolny, który nieprawdziwości lub niedokładności doniesienia albo złośliwego pokrzywdzenia nie znał, ani też miarą staranności oglédnego przedsiębiorcy znać musiał.

Jeżeli z powodu, iż który akcyonaryusz płacić nie może, dla

spółki powstaje strata, natenczas są założyciele, którzy akcyonaryusza mimo wiedzy, iż płacić nie może, za uczestnika przyjęli, do odszkodowania zobowiązani jako dłużnicy wspólnej ręki.

Współ z założycielami są wobec spółki jako dłużnicy wspólnej ręki do odszkodowania zobowiązani:

1. gdy jakiego wynagrodzenia między kosztami założenia, które podać należało, nie umieszczono, odbiorca onego wynagrodzenia, który w chwili odbierania wiedział lub ze względu na zachodzące okoliczności przypuszczać musiał, iż zatajenie się działo lub zamierzone było, tudzież każdy trzeci, który do zatajenia się rozmyślnie przykładał;
2. w razie złośliwego pokrzywdzenia sposobem wkładek lub przejmowań, każdy trzeci, który do tegoż pokrzywdzenia rozmyślnie się przykładał.

§ 203.

Kto przed wpisaniem spółki do rejestru handlowego lub w pierwszych dwóch latach po wpisaniu akcye publicznie ogłasza, aby je wprowadzić w obieg, odpowiada wobec spółki w razie nieprawdziwości lub niedokładności podań, przez założycieli poczynionych co do podpisania lub wpłacenia kapitału zakładowego, lub co do postanowień w § 186 wzmiankowanych celem wpisania spółki do rejestru handlowego, tudzież w razie złośliwego pokrzywdzenia spółki sposobem wkładek lub przejmowań, za szkodę dla spółki ztąd wynikłą wspólnie z osobami w § 202 oznaczonymi jako dłużnik wspólnej ręki, gdy nieprawdziwość lub niedokładność podań albo złośliwe pokrzywdzenie znał lub miarą staranności oglédnego przedsiębiorcy znać musiał.

§ 204.

Członkowie zarządu i rady nadzorczej, którzy przy sprawdzaniu w myśl §§ 192, 193 powinnem, zaniedbują staranności oglédnego przedsiębiorcy, odpowiadają wobec spółki za szkodę ztąd wynikłą jako dłużnicy wspólnej ręki, o ile wynagrodzenia szkody od osób w myśl §§ 202, 203 zobowiązanych uzyskać nie można.

§ 205.

Ugody i zrzekania się, które się tyczą praw spółki ze założenia do osób w myśl §§ 202 do 204 odpowiedzialnych, są dozwolone dopiero po upływie pięciu lat, licząc od wpisania spółki do rejestru handlowego, i to tylko wtenczas, gdy walne zebranie na nie przystaje; są niedozwolone, o ile na zebraniu mniejszość, której udziały wyobrażają piątą część kapitału zakładowego, się

sprzeciwia. Ograniczenie czasu upada, gdy odpowiedzialna osoba, nie będąca w możności płacenia, celem odwrócenia lub uchylenia postępowania konkursowego, ze swymi wierzycielami się godzi.

§ 206.

Prawa spółki do osób w myśl §§ 202 do 204 odpowiedzialnych przedawniają się w pięciu latach, licząc od wpisania spółki do rejestru handlowego.

§ 207.

Na umowy spółki, które istniejące lub urządzić się mające zakłady, przeznaczone do jej stałego obrotu zarobkowego, albo przedmioty nieruchomości spółka ma nabyć za wynagrodzeniem, przewyższającym dziesiątą część kapitału zakładowego, powinno, aby osiągnęły moc obowiązującą, walne zebranie przystać, jeżeli zawiera je się przed wyjściem dwóch lat, licząc od wpisania spółki do rejestru handlowego.

Przed powzięciem uchwały ma rada nadzorcza umowę zbadać i o wyniku badania piśmiennie dać sprawę.

Uchwała, którą na umowę się przystaje, powinna, jeżeli ma mieć moc obowiązującą, zapaść większością, obejmującą przynajmniej trzy czwarte tego kapitału zakładowego, który przy powzięciu uchwały ma przedstawiciele obecnych. Jeżeli umowę zawiera się w pierwszym roku po wpisaniu spółki do rejestru handlowego, to muszą prócz tego udziały przystającej większości wyobrażać przynajmniej czwartą część całego kapitału zakładowego.

Po przystaniu walnego zebrania ma zarząd oryginał lub uwierzytelniony odpis umowy wraz z sprawozdaniem rady nadzorczej i dokumentami, na których sprawozdanie się opiera, podać do rejestru handlowego. Do handlowego rejestru zakładu pobocznego podanie się nie dzieje.

Jeżeli przedmiotem przedsiębiorstwa jest nabywanie nieruchomości, natenczas nie należy do takiego nabywania zastosowywać przepisów zawartych w ust. 1 do 4. To samo rozumie się, gdy chodzi o nabywanie nieruchomości sposobem przetargu przymusowego.

§ 208.

Jeżeli spółka, wypełniając jaką przed wpisaniem do rejestru handlowego przez założycieli zawartą umowę, nabywa przedmioty majątkowe przed upływem czasu w § 207 ust. 1 oznaczonego, wtedy co do praw, mocą których spółka żądać może odszkodowa-

nia, i co do osób do wynagrodzenia zobowiązanych, zastosować należy przepisy zawarte w §§ 202, 205, 206.

§ 209.

Akcyje i wykazy tymczasowe, urządzone na niższą aniżeli w myśl § 180 dozwoloną kwotę, są nieważne. Ci, co je wypuszczają, odpowiadają wobec posiadaczy za szkodę z wypuszczenia wynikłą jako dłużnicy wspólnej ręki.

To samo rozumie się, gdy chodzi o wypuszczenie wykazów tymczasowych, opiewających na okaziciela, tudzież w razie wypuszczenia akcji lub wykazów tymczasowych przed wpisaniem spółki do rejestru handlowego.

Tytuł drugi.

Stosunki prawne spółki i spółników.

§ 210.

Spółka akcyjna ma sama przez się prawa i powinności; może własność i inne prawa rzeczowe na gruntach nabywać, przed sądem skarżyć i być skarżoną.

Spółkę akcyjną poczytuje się za spółkę handlową, nawet wtenczas, gdy przedmiotem przedsiębiorstwa nie jest uprawianie handlu.

§ 211.

Powinność akcyonariusza co do uiszczania wkładek kapitałowych ogranicza się do kwoty nominalnej akcji, a jeżeli cena, po której akcyje wypuszczono, więcej wynosi, do tejże ceny.

§ 212.

Obok wkładek kapitałowych można w kontrakcie spółki akcyonaryuszom nałożyć powinność uiszczania ponawiających się świadczeń niepieniężnych, jeśli przelewanie praw udziałowych zawisło od przystania spółki. Powinność i rozmiar świadczeń muszą z akcji lub wykazów tymczasowych być do poznania.

W kontrakcie spółki wolno na przypadek, że powinność wcale wypełnioną nie zostanie, lub wypełnioną zostanie nie należyć, ustanawiać kary umowne.

W kontrakcie spółki można postanawiać, iż spółce tylko wtedy wolno odmówić przystania na przelanie praw udziałowych, gdy ważne zachodzą przyczyny.

§ 213.

Akcyonariusze zwrotu swych wkładek żądać nie mogą; służy im tylko, dopóki istnieje spółka, prawo do czystego zysku,

o ile tenże mocą ustawy lub kontraktu spółki od podziału nie jest wyłączony.

§ 214.

Udziały w zysku ustanawia się odpowiednio do kwot akcyjnych.

Jeżeli wpłat nie uiszczono na wszystkie akcje w tym samym stosunku, natenczas otrzymują akcyonaryusze ze zysku rozdzielić się mającego nasamprzód kwotę wynoszącą cztery od sta od wpłat uiszczonych; jeżeli zysk roczny na to nie wystarcza, natenczas ustanawia się oną kwotę stopą stosunkowo niższą. Wpłaty, które w przeciągu roku obrotowego uiścić należało, uwzględnia się odpowiednio do czasu, który upłynął od chwili, gdy uiszczenie powinno było nastąpić.

W kontrakcie spółki można zastrzedz inny podział zysku.

§ 215.

Procentów o pewnej wysokości na rzecz akcyonaryuszów ani umawiać, ani wypłacać nie wolno; tylko to między nich dzielić wolno, co według rocznego bilansu jako czysty zysk się wykaże.

Za czas, którego wymaga przygotowanie przedsiębiorstwa aż do rozpoczęcia zupełnego biegu, można procenta o pewnej wysokości na rzecz akcyonaryuszów umawiać; kontrakt spółki musi naznaczyć czas, kiedy płacenie procentów najpóźniej ustaje.

§ 216.

Za ponawiające się świadczenia, do których akcyonaryusze mocą kontraktu spółki obok wkładów kapitałowych są zobowiązani, wolno płacić wynagrodzenie, nie sięgające po za wartość świadczeń, bez względu czy z rocznego bilansu czysty zysk się wykaże.

§ 217.

Akcyonaryusze odpowiadają za zobowiązania spółki, o ile wbrew przepisom niniejszego kodeksu pieniądze od spółki otrzymali. Co który akcyonaryusz dobrą wiarą jako udział w zysku lub jako procent pobierał, tego w żadnym razie oddawać nie potrzebuje.

W razie otwarcia upadłości co do majątku spółki wykonuje, dopóki trwa postępowanie, zawiadowca upadłości prawo, które wierzycielom spółki wobec akcyonaryuszów przysługuje.

Prawa, które na mocy niniejszych przepisów rościć można, przedawniają się w pięciu latach, licząc od otrzymania pieniędzy.

§ 218.

Akcyonaryusz, który nie wpłaca kwoty na akcję zażądanej w czasie właściwym, ma opłacać procenta od dnia, w którym wpłatę powinien był uiścić. Nie wyłącza się dochodzenia dalszej szkody.

W kontrakcie spółki wolno na przypadek, iż wpłata nie zostanie uiszczoną w czasie właściwym, ustanawiać kary umowne.

Jeżeli w kontrakcie spółki nie postanowiono czego innego, natenczas powinno wzywianie do zapłaty dziać się tym samym sposobem, jakim w myśl onego kontraktu dzieją się obwieszczenia spółki.

§ 219.

Jeżeli wpłacanie nie dzieje się w czasie właściwym, to można opieszałym akcyonaryuszom naznaczyć czas do płacenia i zagrozić, iż po upływie onego czasu pozbawieni zostaną swego prawa udziałowego i wpłat uiszczonych.

Wezwanie musi w pismach w § 182 ust. 2 oznaczonych (w pismach spółki) trzy razy być obwieszczone; pierwsze obwieszczenie musi nastąpić przynajmniej trzy miesiące, ostatnie obwieszczenie przynajmniej miesiąc przed upływem czasu do wpłacenia przydanego. Jeżeli praw udziałowych bez przystania spółki przelewać nie można, natenczas wystarcza zamiast publicznych obwieszczeń jednorazowe osobne wezwanie akcyonaryuszów opieszałych; w wezwaniach tych musi być naznaczony czas przydany, wynoszący przynajmniej miesiąc po odebraniu wezwania.

Jeżeli który akcyonaryusz kwoty, którą na akcję uiścić powinien, mimo wezwania nie wpłaca, natenczas należy go na rzecz spółki uznać za pozbawionego praw udziałowych i wpłat uiszczonych. Uznanie za pozbawionego dzieje się sposobem obwieszczenia w pismach spółki.

Zamiast dotychczasowego dokumentu należy wydać nowy, który, oprócz wpłat poprzednio uiszczonych, kwotę zażadaną obejmować powinien. Za niedobór, który spółka na tej kwocie lub na później zażądanych kwotach ponosi, pozostaje odpowiedzialnym akcyonaryusz wyłączony.

§ 220.

O ile wyłączony akcyonaryusz kwoty zażądanej nie wpłaca, odpowiada wobec spółki ostatni i każdy przeszły w księdze akcyjnej zapisany poprzednik prawny, przeszły poprzednik prawny o tyle, o ile od tegoż prawnego następcy zapłaty osiągnąć nie mo-

zna. Że zapłaty tej osiągnąć nie można, domniemywa się wtedy, gdy następca prawny aż do upływu miesiąca zapłaty nie uiszcza, licząc od czasu, gdy go do zapłaty zawezwano, a poprzednika prawnego o tem zawezwaniu uwiadomiono. Poprzednik prawny otrzymuje za uiszczeniem zaległej kwoty nowy dokument, który wydać należy.

Odpowiedzialność poprzednika prawnego ogranicza się na kwoty, których uiszczenia na akcye w przeciągu dwóch lat żądano. Czas ten poczyną się od dnia, w którym przelanie prawa udziałowego do akcyjnej księgi spółki się zgłasza.

Jeżeli uiszczenia zaległej kwoty od poprzedników prawnych osiągnąć się nie da, natenczas może spółka prawo udziałowe po cenie giełdowej, a w niedostatku takowej sposobem przetargu publicznego sprzedać.

§ 221.

Akcyonaryuszów oraz ich prawnych poprzedników od świadczeń w §§ 211, 220 oznaczonych zwalniać nie można. Oni też na świadczenia te nie mogą policzać wierzytelności przysługującej im wobec spółki.

§ 222.

Akcye opiewające na nazwisko należy z dokładnem oznaczeniem nazwiska, miejsca zamieszkania i stanu właściciela w księgę akcyjną spółki wpisać.

Można je bez przystania spółki, o ile w kontrakcie spółki czego innego nie postanowiono, na innych przelewać.

Przelewanie może dziać się sposobem indosu. Co do formy indosu, co do legitymacyi właściciela i co do tegoż powinności wydania akcyi z rąk, należy przepisy zawarte w art. 11 do 13, w art. 36 zd. 1 do 4 i w art. 74 ordynacyi wekslowej odpowiednią miarą zastosować.

Do przelewania akcyi, które w myśl § 180 ust. 3 urządzono na kwotę wynoszącą mniej niż tysiąc marek, potrzeba przystania rady nadzorczej i walnego zebrania. Przelewanie tychże akcyi dziać się może tylko sposobem oświadczenia sądownie lub notaryalnie uwierzytelnionego, w którym osoba nabywcy jest podana.

§ 223.

Jeżeli akcya opiewająca na nazwisko przechodzi na kogoś innego, należy o tem za przedłożeniem akcyi i dowodu przelania spółce donieść i w księdze akcyjnej zaznaczyć.

Spółka nie potrzebuje badać prawdziwości na akcyi znajdujących się indosów lub oświadczeń co do przelewu.

Wobec spółki poczytuje się li tego za akcyonaryusza, co jako taki w księdze akcyjnej jest zapisany.

§ 224.

Przepisy zawarte w §§ 222, 223 należy też zastosować do wpisywania wykazów tymczasowych i przechodzenia tychże na innych.

§ 225.

Jeżeli jaka akcya przysługuje wspólnie kilku uprawnionym, natenczas wolno tymże wykonywać prawa z akcyi tylko przez wspólnego zastępcę.

Za świadczenia, które na akcyę uiszczać należy, odpowiadają jako dłużnicy wspólnej ręki.

Jeżeli spółka ma oświadczyć swą wolę wobec akcyonaryusza, a wspólnego zastępcy onych uprawnionych nie ma, natenczas wystarcza wobec jednego z nich oświadczenie złożyć. Do kilku dziedziców jednego akcyonaryusza należy przepis ten zastosować jeno względem tych oświadczeń woli, które się składa, gdy miesiąc po nastaniu spadku wyszedł.

§ 226.

Spółka akcyjna nie powinna w zwyczajnym obiegu zarobkowym własnych akcyi ani nabywać, ani w zastaw przyjmować, chyba że idzie o spełnienie zleconego zakupu.

Własnych wykazów tymczasowych nie może w zwyczajnym obiegu zarobkowym nawet wtenczas, gdy chodzi o spełnienie zleconego zakupu, ani nabywać, ani w zastaw przyjmować. To samo rozumie się co do własnych akcyi, na które nominalnej kwoty lub, jeżeli cena po której akcye wypuszczono, więcej wynosi, teje całkowicie jeszcze nie uiszczone.

§ 227.

Wycofywanie (amortyzacja) akcyi może dziać się tylko wtedy, gdy w kontrakcie spółki je zapowiedziano lub dozwolono. Postanowienie musi być powzięte w pierwotnym kontrakcie spółki lub sposobem zmiany kontraktu spółki, skuteczniejszej przed podpisaniem akcyi, chyba że wycofywanie ma się dziać nie za pomocą wylosowania, wypowiedzenia lub podobnym sposobem, lecz za pomocą wykupywania akcyi.

Wycofywanie jakiegobądź rodzaju może, jeżeli go się nie

uskutecznia podług przepisów o znizeniu kapitału zakładowego, działać się tylko ze zysku, którym według rocznego bilansu rozporządzać wolno.

§ 228.

W razie zaginienia albo zniszczenia jakiej akcyi lub jakiego wykazu tymczasowego można dokument, jeżeli czego przeciwnego w onym dokumencie nie postanowiono, sposobem postępowania wywoławczego umorzyć. Przepisy zawarte w § 799 ust. 2 i w § 800 kodeksu cywilnego należy odpowiednią miarą zastosować.

Jeżeli na udział w zysku wypuszczono kupony opiewające na okaziciela, natenczas wygasają z chwilą umorzenia akcyi lub wykazu tymczasowego także prawa z onych kuponów, na udział w zysku wypuszczonych, o ile jeszcze nie są płatne.

§ 229.

Gdy jaka akcja albo jaki wykaz tymczasowy z powodu uszkodzenia lub zeszpecenia nie nadaje się do dalszego obiegu, natenczas może uprawniony, jeżeli główną ośnowę i znamiona, stanowiące różnicę dokumentu, niewątpliwie jeszcze rozpoznać można, od spółki żądać wydania nowego dokumentu za oddaniem dokumentu uszkodzonego lub zeszpeczonego. Koszta on powinien ponieść i z góry zapłacić.

§ 230.

Nowych kuponów na udział w zysku okazicielowi talonu wydawać nie wolno, jeżeli posiadacz akcyi lub wykazu tymczasowego wydaniu się oparł. Kupony w tym razie posiadaczowi akcyi lub wykazu tymczasowego wydać należy, jeżeli przedłoży dokument główny.

Tytuł trzeci.

Ustrój spółki i sprawowanie interesów.

§ 231.

Spółkę akcyjną zastępuje zarząd przed sądem i poza sądem. Zarząd może się składać z jednej lub z kilku osób.

Ustanowienie członka zarządu każdej chwili cofnąć można, nie uszczerbiając prawa do umówionego wynagrodzenia.

§ 232.

Do oświadczeń woli, szczególnie do podpisywania zarządu za spółkę, potrzeba spółdziałania wszystkich członków zarządu, jeżeli w kontrakcie spółki czego innego nie postanowiono. Zarząd atoli może poszczególnych członków do przedsiębrania pewnych

spraw lub pewnych rodzajów spraw upoważniać. Jeżeli jakie oświadczenie woli ma być złożone wobec spółki, natenczas wystarczy, gdy je się składa wobec jednego członka zarządu.

Gdy mocą kontraktu spółki nie każdemu poszczególnemu członkowi zarządu przysługuje samodzielne zastępowanie spółki, natenczas kontraktem spółki postanowić można, iż członkom zarządu, jeżeli nie działa kilku spółnie, razem z prokurystą spółkę zastępować ma być wolno. Kontraktem spółki także radę nadzorczą upoważnić można do nadawania mocy poszczególnym członkom zarządu, aby zastępowali spółkę z osobna lub spółnie z jakim prokurystą. Przepisy zawarte w ust. 1 zd. 2, 3 należy w tych razach odpowiednią miarą zastosować.

§ 233.

Zarząd ma w ten sposób podpisywać, iż podpisujące osoby do firmy spółki lub do wyrażenia zarządu podpis swego nazwiska dokładają.

§ 234.

Każdą zmianę zarządu lub mocy zastępczej, przysługującej któremu członkowi zarządu, tudzież każde zarządzenie, przez radę nadzorczą na mocy § 232 ust. 2 zd. 2 wydane, ma zarząd celem wpisania do rejestru handlowego zgłaszać.

Do zgłoszenia należy załączyć publicznie uwierzytelniony odpis dokumentów, tyjących się zmiany lub zarządzenia. Przepisu tego nie należy zastosowywać, gdy chodzi o zgłoszenie do handlowego rejestru jakiego zakładu pobocznego.

Członkowie zarządu mają swe podpisy złożyć celem przechowania w sądzie.

§ 235.

Zarząd jest wobec spółki obowiązany dotrzymać ograniczeń, które w kontrakcie spółki lub mocą uchwał walnego zebrania ustanowiono co do zakresu przysługującego mu zastępowania spółki.

Wobec trzecich ograniczenie zarządu co do mocy zastępowania nic nie znaczy. Rozumie się to szczególnie wtedy, gdy zastępowanie ma się tylko na pewne sprawy lub rodzaje spraw rozciągając lub działać się tylko w pewnych okolicznościach albo na pewien czas lub w poszczególnych miejscach, albo gdy dla poszczególnych spraw wymaga się przystania walnego zebrania, rady nadzorczej lub jakiego innego czynnika spółki.

§ 236.

Członkom zarządu nie wolno bez pozwolenia spółki zajmować

się handlem ani w handlowym zakresie spółki na własny lub cudzy rachunek zawierać interesów, ani też uczestniczyć w jakiej innej spółce handlowej w charakterze osobiście odpowiedzialnych spółników. Pozwolenia udziela ten czynnik spółki, na którego przypada ustanawianie zarządu.

Jeżeli członek zarządu uchybia powinności, która w myśl ust. 1 na nim ciąży, natenczas może spółka żądać odszkodowania; zamiast tego wymagać może od członka, aby na własny rachunek poczynione interesu uznał jakoby na rachunek spółki zawarte, i aby wynagrodzenie z interesów za cudzy rachunek pobierane wydał, lub swe prawo żądania wynagrodzenia odstąpił.

Roszczenia spółki przedawniają się w trzech miesiącach, licząc od chwili, gdy drudzy członkowie zarządu i rada nadzorcza o zawarciu interesu lub o uczestnictwie członka zarządu w drugiej spółce się dowiadują; przedawniają się bez względu na tę świadomość w pięciu latach, licząc od czasu, gdy powstały.

§ 237.

Gdy członkom zarządu przyznaje się jaki udział w rocznym zysku, natenczas ma się udział obliczać od czystego zysku, który po odpisaniu i odłożeniu wszelkich powinnych kwot pozostaje.

§ 238.

Jeżeli kontraktem spółki lub mocą uchwały walnego zebrania czego innego nie postanowiono, natenczas wolno zarządowi ustanawiać prokurytę tylko za przystaniem rady nadzorczej. Ograniczenie to wobec trzecich nie ma znaczenia.

§ 239.

Zarząd ma dbać o to, aby potrzebne księgi spółki prowadzono.

§ 240.

Gdy strata, która przy układaniu bilansu rocznego lub bilansu pobocznego się wykaże, dosięga połowy kapitału zakładowego, natenczas ma zarząd bez odwłoki zwołać walne zebranie i je o tem uwiadomić.

Skoro nastanie niewypłacalność spółki, ma zarząd wnieść o otwarcie upadłości; to samo rozumie się, gdy przy układaniu bilansu rocznego lub bilansu pobocznego się wykaże, iż majątek już długów nie pokrywa.

§ 241.

Członkowie zarządu mają przy sprawowaniu interesów dokładać staranności oglédnego przedsiębiorcy.

Członkowie, którzy powinnościom swym uchybiają, odpowia-

dają wobec spółki za szkodę ztąd wynikłą jako dłużnicy spółnej ręki.

W szczególności są zobowiązani do odszkodowania, gdy wbrew przepisom niniejszego kodeksu:

1. wkładki akcyonaryuszom się powraca,
2. akcyonaryuszom procenta lub udziały w zysku się wypłaca,
3. własne akcje lub tymczasowe wykazy spółki się nabywa, w zastaw przyjmuje lub ściągają,
4. wypuszcza się akcje przed zupełnem uiszczeniem kwoty nominalnej albo, w razie wypuszczania akcji po cenie wyższej, przed zupełnem uiszczeniem tejże kwoty,
5. dzieje się podział majątku spółki lub częściowe powrótne kapitału zakładowego,
6. uiszcza się wypłaty, mimo że nastąpiła niewypłacalność spółki lub wykazało się jej nadmierne zadłużenie.

W przypadkach w ust. 3 wymienionych mogą odszkodowania dochodzić także wierzyciele spółki, o ile od niej zaspokojenia osiągnąć nie zdołają. Powinność odszkodowania nie ustaje wobec wierzycieli spółki ani w razie zrzeczenia się spółki ani wtedy, gdy czynność polega na postanowieniu walnego zebrania.

Roszczenia, opierające się na niniejszych przepisach, przedawniają się w pięciu latach.

§ 242.

Przepisy, odnoszące się do członków zarządu, zastosowywać należy także do osób, które członków zastępują.

§ 243.

Rada nadzorcza składa się, jeżeli kontrakt spółki nie ustanawia liczby wyższej, z trzech członków, których walne zebranie wybiera.

Wybór pierwszej rady nadzorczej ma znaczenie aż do ukończenia pierwszego walnego zebrania, które po upływie roku, licząc od wpisania spółki do rejestru handlowego, odbywa się dla powzięcia uchwały co do bilansu rocznego.

Później nie można rady nadzorczej wybierać na czas dłuższy niż do ukończenia tego walnego zebrania, na które przypada uchwała co do bilansu za czwarty rok obrotowy po nominacji; roku obrotowego, w którym następuje nominacja, przytem się nie wlicza.

Ustanowienie członka rady nadzorczej może walne zebranie cofnąć także przed upływem czasu, dokąd członka wybrano. Je-

żeli kontrakt spółki czego innego nie postanawia, jest do uchwały niezbędna większość, która obejmuje przynajmniej trzy czwarte przy powzięciu uchwały zastąpionego kapitału zakładowego.

§ 244.

Każdą zmianę co do osób członków rady nadzorczej ma zarząd bez odwołki w pismach spółki obwieszczać. Obwieszczenie ma zarząd podać do handlowego rejestru.

§ 245.

Jeżeli członkowie rady nadzorczej za swą działalność pobierają jakie wynagrodzenie, składające się z udziału w rocznym zysku, natenczas należy udział obliczać od czystego zysku, który pozostaje po odpisaniu i odłożeniu wszelkich powinnyh kwot i po odliczeniu przeznaczonych dla akcyonaryuszów najmniej czterech od sta wpłaconego kapitału zakładowego.

Jeżeli wynagrodzenie, przypadające na członków rady nadzorczej, ustanowiono w kontrakcie spółki, natenczas może zmianę onego kontraktu, zniżając wynagrodzenie, walne zebranie zwyczajną większością głosów uchwalić.

Członkom pierwszej rady nadzorczej można wynagrodzenie za ich działalność przyznać tylko mocą uchwały walnego zebrania. Uchwały nie można powziąć prędzej aniżeli na tem walnem zebraniu, z którego zakończeniem upływa czas, na który pierwszą radę nadzorczą wybrano.

§ 246.

Rada nadzorcza ma sprawowanie interesów spółki we wszystkich działach administracyjnych dozorować i tym celem o biegu spraw spółki się powiadamiać. Wolno jej o sprawach tych każdej chwili od zarządu wymagać sprawozdania i jej samej lub przez poszczególnych przez niąznaczonych członków w księgi i skrypta spółki wglądać, tudzież stanu spółkowej kasy i zapasów wartościowych papierów dochodzić. Powinna roczne rachunki, bilanse i wnioski, dotyczące się podzielenia zysku, badać i walnemu zebraniu o tem sprawę dawać.

Powinna walne zebranie zwoływać, gdy interes spółki tego wymaga.

O dalszych powinnościach rady nadzorczej stanowi kontrakt spółki.

Członkom rady nadzorczej nie wolno wypełniania swych powinności przelewać na kogoś innego.

§ 247.

Rada nadzorcza może, gdy chodzi o zdziałanie czynności prawnych z członkami zarządu, spółkę zastępować i przeciw onym członkom wieść prawne spory, przez walne zebranie uchwalone.

Gdy chodzi o odpowiedzialność członków rady nadzorczej, wtedy wolno teje bez uchwały, a nawet wbrew uchwale walnego zebrania, przeciw członkom zarządu skarżyć.

§ 248.

Członkowie rady nadzorczej nie mogą być równocześnie członkami zarządu ani ustawicznie zastępcami członków zarządu; nie mogą też jako urzędnicy sprawować interesów spółki.

Tylko na czas z góry określony może rada nadzorcza swych poszczególnych członków mianować zastępcami członków zarządu, gdy ci dla jakiej przeszkody interesów sprawować nie mogą; wśród czasu tego i aż do skwitowania zastępcy tenże ostatni jako członek rady nadzorczej działać nie może. Do zastępców tym sposobem ustanowionych przepisów zawartych w § 236 zastosowywać nie należy.

Jeżeli ze zarządu członkowie jacy występują, natenczas przed skwitowaniem do rady nadzorczej wybierać ich nie można.

§ 249.

Członkowie rady nadzorczej mają przy wypełnianiu swych powinności dokładać staranności ogólnego przedsiębiorcy.

Członkowie, którzy uchybiają swym powinnościom, odpowiadają wobec spółki za szkodę ztąd wynikłą razem z członkami zarządu jako dłużnicy wspólnej ręki.

W szczególności są zobowiązani do odszkodowania, gdy z ich wiedzą i bez ich wdania się z urzędu w § 241 ust. 3 oznaczone czynności się dzieją. Gdy dochodzi się odszkodowania, przepisy zawarte w § 241 ust. 4 zastosować należy.

Roszczenia, opierające się na przepisach zawartych w ust. 1 do 3, przedawniają się w pięciu latach.

§ 250.

Prawa, które akcyonaryuszom w sprawach spółki, zwłaszcza co do sprawowania interesów przysługują, wykonuje się sposobem powzięcia uchwały na walnem zebraniu.

§ 251.

Do uchwał walnego zebrania potrzeba większości głosów oddanych (zwyczajna większość głosów), o ile ustawa lub kontrakt spółki liczniejszej większości lub innych wymagań nie przepisują.

Co się tyczy wyborów, inne postanowienia w kontrakcie spółki powziąć można.

§ 252.

Każda akcja uprawnia do głosowania. Prawo głosowania wykonuje się według kwot akcyjnych. Kontrakt spółki może, jeżeliby jaki akcjonariusz większą ilość akcji posiadał, wykonywanie prawa głosowania ograniczyć sposobem ustanowienia kwoty najwyższej lub sposobem stopniowania. Jeżeli wydaje się kilka gatunków akcji, natenczas może kontrakt spółki przyznać akcyom jednego gatunku większe prawo głosowania niż akcyom drugiego gatunku.

Prawo głosowania można wykonywać przez pełnomocnika. Piśmienna forma plenipotencji jest potrzebną i wystarczającą; plenipotencya pozostaje w zachowaniu spółki.

Kto przez powzięcie uchwały ma być skwitowany lub z jakiej powinności zwolniony, prawa głosowania przytem nie ma i prawa tego także za innych wykonywać nie może. To samo rozumie się, gdy chodzi o powzięcie uchwały, tyczącej się działania jakiej czynności prawnej z akcjonariuszem albo wytoczenia lub załatwienia jakiego prawnego sporu między nim a spółką.

Z resztą stanowi o warunkach i formie, jakim sposobem prawo głosowania ma być wykonywane, kontrakt spółki.

§ 253.

Walne zebranie zwoływane bywa przez zarząd, o ile mocą ustawy lub kontraktu spółki także innym osobom prawo to nie przysługuje.

Walne zebranie należy, oprócz w przypadkach w ustawie lub w kontrakcie spółki wyszczególnionych zwoływać, gdy interes spółki tego wymaga.

§ 254.

Walne zebranie należy zwołać, gdy akcjonariusze, których udziały razem dwudziestej części kapitału zakładowego dosięgają, zwołania piśmiennie za podaniem celu i przyczyn żądają. Jeżeli w kontrakcie spółki prawo żądania, aby zwołano walne zebranie, uczyniono zawisłem od posiadania mniejszego udziału w kapitale zakładowym, natenczas przy tem pozostaje.

Tak samo mogą akcjonariusze wymagać, aby to, co ma być na walnem zebraniu przedmiotem powzięcia uchwał, wprzód zapowiedziano.

Jeżeli ani zarząd ani rada nadzorcza żądaniu nie zadość uczy-

ni, natenczas może sąd, w którego obwodzie spółka ma siedzibę, akcjonariuszów, którzy żądanie wnieśli, do zwołania walnego zebrania lub do zapowiedzenia przedmiotu upoważnić. Zarazem może sąd co do przewodniczenia na zebraniu powziąć postanowienie. Zwołanie lub zapowiedzenie musi wskazywać na sądowe upoważnienie.

Walne zebranie postanawia, czy powstałe koszta spółka ma ponosić.

§ 255.

Zwoływanie walnego zebrania dzieć się ma sposobem, w kontrakcie spółki ustanowionym, przynajmniej dwa tygodnie przed dniem zebrania. Dnia, w którym następuje zwołanie, i dnia, w którym ma się odbyć walne zebranie, przytem się nie wlicza.

Jeżeli w kontrakcie spółki wykonywanie prawa głosowania uczyniono od tego zawisłem, iż akcje do pewnego czasu przed walnem zebraniem na skład oddane zostaną, wtedy czas ten należy tym sposobem wymierzać, aby do oddania na skład pozostały najmiejn dwadzieścia tygodni. W tym razie wystarczy też oddanie na skład u jakiego notaryusza.

Jeżeli w kontrakcie spółki postanowienia w ust. 2 naznaczonego rodzaju nie powzięto, natenczas muszą zgłoszenia do uczestnictwa we walnem zebraniu być dopuszczone, skoro nastąpią nie później niż trzeciego dnia przed zebraniem.

§ 256.

Cel walnego zebrania należy przy zwoływaniu obwieścić. Każdemu akcjonariuszowi ma się na żądanie udzielić odpisu wniosków.

O przedmiotach, co do których najmiejn tydzień przed dniem walnego zebrania rozprawy należycie nie zapowiedziano, uchwał powziąć nie można; jeżeli do powzięcia uchwały podług przepisów niniejszego kodeksu lub kontraktu spółki zwyczajna większość głosów nie wystarczy, natenczas musi zapowiedzenie przynajmniej dwa tygodnie przed dniem walnego zebrania nastąpić. W miejsce dnia, w którym ma się odbyć walne zebranie, wstępuje, jeżeli wykonywanie prawa głosowania zawisło od złożenia akcji, dzień, przed którego upływem oddanie na skład ma nastąpić.

Zapowiedzenia nie potrzeba, gdy chodzi o uchwałę co do wniosku na walnem zebraniu podanego, aby zwołano walne zebranie nadzwyczajne, tudzież gdy chodzi o podawanie wniosków i o rozprawę bez powzięcia uchwał.

§ 257.

Każdy akcjonariusz, który jedną akcję w spółce złoży, żądać może, aby go o zwołaniu walnego zebrania i o przedmiotach rozprawy, skoro tychże publiczne obwieszczenie nastąpi, listem zapisanym osobno uwiadomiono. Takiego samego uwiadomienia żądać może o uchwałach na walnem zebraniu powziętych.

§ 258.

Na walnem zebraniu należy ułożyć spis tych akcjonariuszów lub ich zastępców, którzy się stawili, z podaniem ich nazwisk i miejsca zamieszkania, tudzież akcyjnej kwoty, którą każdy z nich zastępuje. Spis należy przed pierwszym głosowaniem do przejrzenia wyłożyć; przewodniczący spis powinien podpisać.

§ 259.

Ażeby uzyskać moc obowiązującą, wymaga każda uchwała walnego zebrania, by ją poświadczono w protokóle spisanim z czynności sądownie lub przez notaryusza.

W protokóle należy miejsce i dzień czynności, nazwisko sędziego lub notaryusza, tudzież sposób i wynik powzięcia uchwał podać.

W myśl § 258 ułożony spis uczestników walnego zebrania, tudzież dowody prawidłowego zwołania, należy do protokołu załączyć. Załączenia dowodów, iż walne zebranie prawidłowo zwołane zostało, można zaniechać, jeżeli dowody wraz z podaniem osnowy w protokóle się umieszcza.

Sędzia lub notaryusz musi protokół podpisać. Przywołania świadków nie potrzeba.

Publicznie uwierzytelniony odpis protokołu powinien zarząd po walnem zebraniu bez odwołki do rejestru handlowego podać.

§ 260.

Walnemu zebraniu przynależą się uchwały co do zatwierdzenia rocznego bilansu i podzielenia zysku, tudzież co do skwitowania zarządu i rady nadzorczej.

Zarząd ma w pierwszych trzech miesiącach roku obrotowego za ubiegły rok obrotowy bilans, obrachunek zysków i strat, tudzież sprawozdanie, wyluszczone stan majątkowy i stosunki spółki, zarządowi i, wraz z tegoż uwagami, walnemu zebraniu przedłożyć. W kontrakcie spółki można inny zakres czasu, jednakże nie wynoszący więcej niż sześć miesięcy, postanowić.

§ 261.

Do układania bilansu zastosować należy przepisy zawarte w § 40 z następującymi ograniczeniami:

1. papiery wartościowe i towary, mające cenę giełdową lub targową, wolno obliczać najwyżej po cenie giełdowej lub targowej, którą mają w tym czasie, na który bilans się układa; jeżeli zaś cena ta przewyższa cenę, za którą je sprawiono lub wytworzono, najwyżej po tejże cenie;
2. inne przedmioty majątkowe należy obliczać najwyżej po cenie, za którą je sprawiono lub wytworzono;
3. zakłady i wszelkie inne przedmioty, przeznaczone nie na dalszą sprzedaż, lecz do stałego zarobkowego obrotu spółki, wolno bez względu na wartość mniejszą obliczać po cenie, za którą je sprawiono lub wytworzono, jeżeli kwotę wyobrażającą zużycie się potrąca lub odpowiednią kwotę zapasową celem odnowienia się dolicza;
4. kosztów założenia i administracji nie wolno jako aktywa w bilans wstawiać;
5. kwotę wyobrażającą kapitał zakładowy i kwotę, wyobrażającą każdy fundusz zapasowy lub fundusz przeznaczony na odnawianie, wśród pasywów umieszczać należy;
6. z porównania wszystkich aktywów z wszystkimi pasywami wynikający zysk lub ubytek musi na końcu bilansu osobno być podany.

§ 262.

Celem pokrycia ubytku, wynikającego z bilansu, należy utworzyć fundusz zapasowy. Do funduszu zapasowego ma się wstawiać:

1. z rocznego czystego zysku przynajmniej dwudziestą część dopłaty, dopóki fundusz zapasowy dziesiątej lub w kontrakcie spółki ustanowionej znaczniejszej części kapitału zakładowego nie przekroczy;
2. kwotę, którą przy zakładaniu spółki lub przy podwyższaniu kapitału zakładowego skutkiem wypuszczenia akcji po cenie wyższej aniżeli nominalnej osiągnęło się ponad tę cenę i ponad kosztą przez wypuszczenie akcji powstałe;
3. kwotę powstałą z dopłat, które bez podwyższenia kapitału zakładowego akcjonariusze uiszcili w zamian za przyznanie ich akcyom praw pierwszeństwa, o ile użycia tych wpłat na odpisy nadzwyczajne lub na pokrycie nadzwyczajnych strat się nie uchwała.

§ 263.

Przedłożenia, które w myśl § 260 ust. 2 wniesione być mają,

należy, aby akcyonaryusze mogli je przejrzeć, najmniej podczas ostatnich dwóch tygodni, przed dniem walnego zebrania, w urzędowym lokalu spółki wyłożyć.

Na żądanie ma się każdemu akcyonaryuszowi najdalej dwa tygodnie przed dniem walnego zebrania dać odpis bilansu, obliczenia zysków i strat, uwag rady nadzorczej i sprawozdania.

W miejsce dnia walnego zebrania wstępuje, jeżeli wykonywanie prawa głosowania zawisło od oddania na skład akcyi, dzień, przed którego upływem oddanie na skład powinno nastąpić.

§ 264.

Rozprawę, odnoszącą się do zatwierdzenia bilansu, należy odroczyć, gdy na walnem zebraniu zwyczajną większością głosów to się uchwała, albo gdy mniejszość, której udziały dziesiątej części kapitału zakładowego dosięgają, tego się domaga, wszakże na żądanie mniejszości jeno o tyle, o ile pewne pozycje bilansu przez nią zaczepione zostają.

Jeżeli na żądanie mniejszości rozprawę odroczone, natenczas mniejszość ta ponownego odroczenia domagać się może jedynie wtedy, gdy co do pozycyi bilansu, które przy poprzedniej rozprawie zaczepione zostały, należytego wyjaśnienia nie udzielono.

§ 265.

Po zatwierdzeniu przez walne zebranie powinien zarząd bez odwołki bilans, tudzież obliczenie zysków i strat, w pismach spółki obwieścić.

Obwieszczenie, tudzież w § 260 oznaczone sprawozdanie wraz z uwagami rady nadzorczej, należy do rejestru handlowego podać. Do handlowego rejestru zakładu pobocznego ono podanie się nie dzieje.

§ 266.

Walne zebranie może zwyczajną większością głosów ustanowienie rewizorów uchwalić celem sprawdzenia bilansu lub celem sprawdzenia zajęć, które działy się przy zakładaniu spółki lub przy sprawowaniu interesów.

Jeżeli na walnem zebraniu wniosek o ustanowienie rewizorów celem sprawdzenia jakiego zajęcia przy zakładaniu spółki lub jakiego nie dawniej niż w ostatnich dwóch latach zaszłego zajęcia przy sprawowaniu interesów odrzucono, natenczas może na wniosek akcyonaryuszy, których udziały razem dziesiątej części kapitału zakładowego dosięgają, sąd, w którego obwodzie spółka ma siedzibę, rewizorów mianować.

Do wniosku tego jeno w tym razie przychylić się należy, gdy podaniem dowodów uczyni się godnem wiary, że przy onem zajęciu działy się nierzetelności albo ciężkie przekroczenia ustawy lub kontraktu spółki. Ci, co wniosek podają, powinni akcyę aż do rozstrzygnięcia sprawy na skład oddać i podaniem dowodów uczynić godnem wiary, że najmniej od sześciu miesięcy, licząc od walnego zebrania wstecz, akcyę posiadają.

Przed mianowaniem należy zarząd i radę nadzorczą wysłuchać. Mianowanie można, gdy się tego żąda, uczynić zawisłem od złożenia rękojmi, którą ustanowić można miarą swobodną.

§ 267.

Zarząd ma w przypadkach w § 266 przytoczonych pozwolić rewizorom przejrzeć księgi i skrypta spółki i zbadać kasowy zapas spółki, tudzież zapasy papierów wartościowych i towarów.

Sprawozdanie o wyniku badania mają rewizorowie bez odwołki do rejestru handlowego podać, a zarząd powinien je przy zwoływaniu następnego walnego zebrania jako przedmiot powzięcia uchwały zapowiedzieć. Do handlowego rejestru zakładu pobocznego sprawozdania się nie podaje.

W przypadku w § 266 ust. 2 przytoczonym uchwała walne zebranie, czy powstałe koszta spółka ma ponosić. Jeżeli wniosek o mianowanie rewizorów przez sąd odrzucony zostanie, albo jeżeli badanie wykaże, iż wniosek jest nieuzasadniony, natenczas odpowiadają akcyonaryusze, którzy działali złośliwie, za szkodę spółce przez ów wniosek powstałą jako dłużnicy wspólnej ręki.

§ 268.

Roszczenia spółki ze założenia przeciw osobom w myśl §§ 202 do 204, 208 odpowiedzialnym albo ze sprawowania interesów przeciw członkom zarządu i rady nadzorczej muszą być dochodzone, gdy na walnem zebraniu zwyczajną większością głosów taka uchwała powzięta zostaje, albo gdy mniejszość, której udziały dziesiątej części kapitału zakładowego dosięgają, tego się domaga.

Do prowadzenia sporu prawnego może walne zebranie wybrać osobnych zastępców. Jeżeli dochodzenia roszczeń wymaga mniejszość, natenczas może sąd siedziby spółki osoby przez nią oznaczone jako zastępców spółki do prowadzenia sporu prawnego ustanowić. Zresztą nie narusza się przepisów w § 247 zawartych; przepisy te należy także wtedy zastosować, gdy dochodzenia roszczeń mniejszość wymaga.

§ 269.

Dochodzenie roszczenia na żądanie mniejszości musi nastąpić w przeciągu trzech miesięcy, licząc od dnia walnego zebrania. Do skargi należy załączyć publicznie uwierzytelniony odpis protokołu z walnego zebrania, o ile on tyczy się dochodzonego roszczenia.

Mniejszość powinna na czas trwania sporu prawnego na skład oddać taką liczbę akcji, która dosięga dziesiątej części kapitału zakładowego; podaniem dowodów należy uczynić godnem wiary, iż akcje przynajmniej od sześciu miesięcy, licząc wstecz od walnego zebrania, znajdują się w posiadaniu akcyonaryuszów, z których mniejszość się składa.

Dla bezpieczeństwa zaskarżonego powinna mniejszość z powodu, iż tenże narażony zostaje na niekorzyści, złożyć na żądanie rękojmiej, jaką sąd swobodną miarą uzna za odpowiednią. Przepisy ordynacji cywilno-procesowej, tyczące się ustanowienia czasu do złożenia rękojmiej i skutków zaniedbania tegoż czasu, należy zastosować.

Mniejszość jest wobec spółki obowiązana do ponoszenia kosztów prawnego sporu.

Za szkodę, wynikłą dla zaskarżonego z powodu skargi niesłusznej, odpowiadają akcyonariusze, którzy działali złośliwie, jako dłużnicy wspólnej ręki.

§ 270.

Roszczenia, dochodzonego w myśl przepisu zawartego w § 268 ust. 1 na żądanie mniejszości, spółka zaniechać albo co do onego ugodzić się może tylko wtedy, gdy z akcyonaryuszów stanowiących mniejszość tylu się zgadza, iż akcje drugich już dziesiątej części kapitału zakładowego nie wyobrażają.

§ 271.

Uchwałę walnego zebrania można, jako naruszającą kontrakt spółki lub ustawę, sposobem skargi zaczepić.

Skarga musi w przeciągu miesiąca być wniesioną.

Do zaczepienia ma prawo każdy akcyonaryusz, który na walnem zebraniu się zjawił, jeżeli opór przeciw uchwale do protokołu oświadczył, tudzież każdy nieobecny akcyonaryusz, jeżeli go bez słusznej przyczyny na walne zebranie nie przypuszczono, albo jeżeli zaczepienie opiera na tem, iż zwołanie zebrania lub zapowiedzenie przedmiotu, co do którego miała być powzięta uchwała, nie działo się prawidłowo. Zaczepienie, opierające się na tem, iż mo-

cą uchwały zarządzono jakie odpisanie lub odłożenie, sięgające po za miarę ustawą lub kontraktem spółki dopuszczalną, jest tylko w tym razie dozwolone, gdy udziały akcyonaryusza lub akcyonaryuszów, którzy wnoszą skargę zaczepną, dosięgają dwudziestej części kapitału zakładowego.

Oprócz tego przysługuje prawo zaczepienia zarządowi i, jeżeli wykonanie uchwały naraża członków zarządu i rady nadzorczej na karę lub odpowiedzialność wobec wierzycieli spółki, każdemu członkowi zarządu i rady nadzorczej.

§ 272.

Skargę należy wymierzyć przeciw spółce. Spółkę zastępuje zarząd, jeżeli tenże sam nie skarży, i rada nadzorcza.

Skarga należy wyłącznie do sądu ziemiańskiego, w którego obwodzie spółka ma siedzibę. Ustna rozprawa nie dzieje się przed upływem czasu w § 271 ust. 2 oznaczonego. Kilka procesów zaczepnych należy celem równoczesnego postępowania i rozstrzygnięcia połączyć.

Na żądanie może sąd zarządzić, iż skarżący akcyonaryusz ma dla bezpieczeństwa spółki z powodu niekorzyści, na jakie ją się naraża, złożyć rękojmiej. Rodzaj i wysokość rękojmiej ustanawia sąd swobodną miarą. Przepisy ordynacji cywilno-procesowej, tyczące się ustanawiania czasu do złożenia rękojmiej i skutków zaniedbania tegoż czasu, należy zastosować.

Wniesienie skargi i termin do ustnej rozprawy powinien zarząd bez odwłoki w pismach spółki obwieścić.

§ 273.

O ile uchwałę wyrokiem prawomocnym uznano za nieważną, ma wyrok moc obowiązującą także na korzyść i niekorzyść tych akcyonaryuszów, którzy stroną nie są. Wyrok powinien zarząd bez odwłoki podać do rejestru handlowego. Jeżeli do rejestru handlowego wpisano oną uchwałę, natenczas należy także wyrok wpisać; wpisanie wyroku ma się tym samym sposobem obwieścić, co wpisanie uchwały.

Za szkodę, wynikłą dla spółki z przyczyny niesłusznego zaczepienia uchwały, odpowiadają powodowie, którzy działali złośliwie, jako dłużnicy wspólnej ręki.

Tytuł czwarty.

Zmiany kontraktu spółki.

§ 274.

Zmianę kontraktu spółki może tylko walne zebranie uchwalić.

Uskutecznienie zmian, dotyczących się jedynie zredagowania, można radzie nadzorczej mocą uchwały walnego zebrania poruczyć.

W zapowiedzeniu, które w myśl § 256 ust. 1, 2 nastąpić powinno, należy główną treść zamierzonej zmiany kontraktu spółki uwydatnić.

§ 275.

Jeżeli kontrakt spółki czego innego nie postanawia, wymagają w § 274 ust. 1 oznaczone uchwały walnego zebrania większości, która przynajmniej trzy czwarte przy powzięciu uchwały zastępowego kapitału zakładowego obejmuje.

Gdy chodzi o zmianę przedmiotu przedsiębiorstwa, wtedy większość ta osiągniętą być musi; w kontrakcie spółki można jeszcze inne wymagania postanawiać.

Jeżeli dotychczasowy stosunek kilku gatunków akcji o różnych prawach na niekorzyść którego gatunku ma być zmieniony, natenczas potrzeba, obok uchwały walnego zebrania, w oddzielnem głosowaniu powziętej uchwały poszkodowanych akcjonariuszów; do powzięcia tejże uchwały należy zastosować przepis zawarty w ust. 1. Powzięcie uchwały przez akcjonariuszów poszkodowanych może tylko w tym razie nastąpić, jeżeli w myśl § 256 ust. 2 dokładnie jako cel walnego zebrania zapowiedziane zostało.

§ 276.

Do świadczeń w § 212 oznaczonego rodzaju można akcjonariuszów, jeżeli zobowiązania onego w pierwotnym kontrakcie spółki nie zastrzeżono, tylko wtedy zobowiązać, gdy wszyscy akcjonariusze, którzy zobowiązaniu mają podlegać, na to przystają.

§ 277.

Zmianę kontraktu spółki należy zgłosić celem wpisania do handlowego rejestru. O ile z następnych przepisów coś innego nie wynika, powinien zgłoszenie uskutecznić zarząd.

Przy wpisywaniu wystarcza, o ile zmiana nie dotyczy w § 198 podanych oświadczeń, wskazanie na dokumenta, dotyczące się zmiany, które w sądzie złożone zostały. Publiczne obwieszczenie dzieje się co do wszystkich postanowień, do których w §§ 199, 201 przepisane obwieszczenia się odnoszą.

Zmiana nie ma mocy obowiązującej, dopóki sąd, w którego obwodzie spółka ma siedzibę, do rejestru handlowego jej nie wpisze.

§ 278.

Kapitału zakładowego nie ma się przez wypuszczanie nowych

akcji podwyższać, zanim kapitał dotychczasowy całkowicie wpłacony zostanie. Gdy chodzi o spółki asekuracyjne, wolno w kontrakcie spółki inne powziąć postanowienia. Zaległości, które na stosunkowo nieznaczoną część żądanej wpłaty pozostały, podwyższeniu zakładowego kapitału nie stoją na przeszkodzie.

Jeżeli istnieje kilka gatunków akcji o różnych prawach, natenczas potrzeba, obok uchwały walnego zebrania, w oddzielnem głosowaniu powziętej uchwały akcjonariuszów każdego gatunku; do powzięcia tejże uchwały należy zastosować przepisy zawarte w § 275 ust. 1, ust. 3 zd. 2.

Jeżeli na podwyższenie kapitału przypadające nowe akcje ma się wypuszczać po cenie wyższej aniżeli nominalnej, natenczas należy kwotę najmniejszą, poniżej której akcji wypuszczać się nie ma, w uchwale kapitału zakładowy podwyższającej ustanowić.

§ 279.

Jeżeli na podwyższony kapitał zakładowy uiszcza się jaką wkładkę, której gotówką wpłacać nie potrzeba, albo jeżeli na wkładkę policza się jakie wynagrodzenie za przedmioty majątkowe przez spółkę przejęte, natenczas muszą przedmiot wkładki lub przejęcia, osoba, od której spółka przedmiot nabywa, i kwota akcji, która w zamian za wkładkę ma być dana, lub wynagrodzenie, które za przejęty przedmiot ma być udzielone, w uchwale, kapitał zakładowy podwyższającej, być ustalone.

Każda umowa tego rodzaju, której w uchwale walnego zebrania przepisany sposób nie postanowiono, nie ma wobec spółki mocy obowiązującej. Nie narusza się przepisów zawartych w §§ 207, 208.

§ 280.

Uchwałę, którą kapitał zakładowy się podwyższa, powinni wszyscy członkowie zarządu i rady nadzorczej, celem wpisania do rejestru handlowego, zgłosić.

W zgłoszeniu należy zaręczyć, iż dotychczasowy kapitał zakładowy wpłacono lub, o ile wpłacenie nie nastąpiło, iż na kapitał ten inne, jak w zgłoszeniu podane kwoty, nie zalegają.

§ 281.

Podpisywanie nowych akcji dzieje się za pomocą wykazu subskrypcyjnego. Wykaz subskrypcyjny należy wystawić podwójnie; wykaz ten ma oprócz w § 189 ust. 2 podanych oświadczeń zawierać:

1. dzień, w którym uchwałę co do podwyższenia kapitału zakładowego powzięto;

2. kwotę, na którą dzieje się wypuszczenie akcji, i kwotę ustanowionych wpłat;
3. w § 279 wzmiankowane postanowienia i, jeżeli wypuszcza się kilka gatunków akcji o różnych prawach, całkowitą kwotę każdego gatunku;
4. czas, kiedy podpisywanie traci moc obowiązującą, jeżeli aż do tej pory podwyższenie kapitału zakładowego do handlowego rejestru nie zostanie wpisane.

Przepisy zawarte w § 189 ust. 4, 5 należy odpowiednią miarą zastosować z tem ograniczeniem, że w miejsce wpisania spółki do rejestru handlowego wstępuje wpisanie, iż podwyższenie kapitału zakładowego nastąpiło.

§ 282.

Każdemu akcjonariuszowi musi na jego żądanie część nowych akcji, w stosunku do jego udziału w dotychczasowym kapitale zakładowym, być wydzieloną, o ile przy uchwalaniu, iż kapitał zakładowy ma się podwyższyć, czego innego nie postanowiono.

Kwotę, po której akcjonariuszom nowe akcje się wydaje, ma zarząd w pismach spółki obwieścić. W obwieszczeniu wolno naznaczyć czas, w którym z możliwości brania należy korzystać; czas ten musi najmniej dwa tygodnie wynosić.

§ 283.

Zapewnienie praw do otrzymania akcji, które na nowo wypuszczone być mają, może nastąpić tylko z zastrzeżeniem w § 282 oznaczonego prawa, które przysługuje akcjonariuszom.

Zapewnienie, które dzieje się przed uchwaleniem podwyższenia kapitału zakładowego, nie ma wobec spółki mocy obowiązującej.

§ 284.

Dokonane podwyższenie kapitału zakładowego mają wszyscy członkowie zarządu i rady nadzorczej, celem wpisania do rejestru handlowego, zgłosić.

Do zgłoszenia należy załączyć:

1. duplikaty wykazów subskrypcyjnych i przez członków zarządu podpisany spis subskrybentów, w którym na każdego przypadające akcje, tudzież na akcje skutecznie wpłaty, zostały podane;
2. jeżeli zachodzi przypadek w § 279 przytoczony, kontrakty, na których postanowienia tamże oznaczone się opierają, lub które celem ich wykonania zawarto;

3. obliczenie kosztów, które z przyczyny wypuszczenia nowych akcji dla spółki powstały;
4. jeżeli podwyższenie kapitału zakładowego ze względu na przedmiot przedsiębiorstwa wymaga rządowego zatwierdzenia, tudzież w przypadkach w § 180 ust. 2 przytoczonych, dokument zatwierdzający.

Przepisy zawarte w § 195 ust. 3 zastosować należy.

Do zgłoszenia załączone skrypta przechowuje się w sądzie w oryginale lub w uwierzytelnionym odpisie.

W ogłoszeniu, którem obwieszcza się wpisanie, należy także umieścić kwotę, po której akcje się wypuszcza.

§ 285.

Zgłoszenie i wpisanie, iż podwyższenie kapitału zakładowego nastąpiło, można połączyć ze zgłoszeniem i wpisaniem uchwały podwyższającej.

§ 286.

W sądzie, w którego obwodzie spółka ma jaki zakład poboczny, ma w §§ 280, 284 oznaczone zgłoszenia, celem wpisania do rejestru handlowego, skutecznie zarząd. Przepis zawarty w § 284 ust. 5 należy zastosować; przepisy zawarte w § 280 ust. 2 i w § 284 ust. 2 do 4 zastosowane być nie mają.

§ 287.

Przed wpisaniem do rejestru handlowego, iż podwyższenie kapitału zakładowego nastąpiło, nie można wypuszczać akcji i wykazów tymczasowych na kapitał, który ma być podwyższony.

Praw udziałowych co do kapitału, który ma być podwyższony, nie można przed czasem tym przelewać ze skutkiem, iżby to miało znaczenie wobec spółki.

§ 288.

Zniżenie kapitału zakładowego można tylko uchwalić większością, która obejmuje przynajmniej trzy czwarte przy powzięciu uchwały zastąpiętego kapitału. W kontrakcie spółki można jeszcze inne wymagania postanawiać.

Uchwała musi równocześnie zawierać oświadczenie, jakim celem zniżenie się dzieje, w szczególności czy ono następuje, aby kapitał zakładowy akcjonariuszom częściowo powrócić, i jakim sposobem zamiar ten ma być wykonany.

Jeżeli istnieje kilka gatunków akcji o różnych prawach, natenczas potrzeba, obok uchwały walnego zebrania, w oddzielnem głosowaniu powziętej uchwały akcjonariuszów każdego gatunku;

do powzięcia tych uchwał należy zastosować przepisy zawarte w ust. 1 i w § 275 ust. 3 zd. 2.

§ 289.

Uchwałę, kapitał zakładowy zniżającą, mają wszyscy członkowie zarządu, celem wpisania do rejestru handlowego, zgłosić.

Zarząd powinien, powołując się na uchwalone zniżenie kapitału zakładowego, po wpisaniu uchwały zawezwać wierzycieli spółki do podania swych roszczeń. Zawezwanie należy w pismach spółki trzy razy ogłosić. Wierzycieli znanych należy osobnem uwiadomieniem do zgłoszenia zawezwać.

Wierzycieli, których wierzytelności powstały przed ostatniem publicznem zawezwaniem, należy zaspokoić lub dać im rękojmię, jeżeli tym celem się zgłoszą.

Na mocy zniżenia kapitału zakładowego wolno na korzyść akcyonaryuszów uiszczać wypłaty dopiero wtenczas, gdy od dnia, w którym w ust. 2 przepisane publiczne zawezwanie po raz trzeci nastąpiło, rok wyszedł, i gdy wierzycieli, którzy się zgłosili, zaspokojono lub dano im rękojmię. Jeżeli zniżenie nastąpiło celem zwolnienia akcyonaryuszów z obowiązku uiszczenia wkładek na akcye, natenczas zwolnienie to przed czasem powyżej oznaczonym mocy nie nabiera.

§ 290.

Jeżeli kapitał zakładowy ma być zniżony, i celem wykonania tejże zniżki postanowiono zmniejszyć liczbę akcji za pomocą zamiany, stemplowania lub jakiego podobnego środka, natenczas może spółka akcye, których mimo wezwania jej nie oddano, umorzyć. To samo rozumie się co do akcji oddanych, które liczby potrzebnej do zastąpienia nowemi akcjami nie dosięgają, i które celem spieniężenia na rachunek tych, których to dotyczy, spółce do rozporządzenia oddane nie zostały.

Wzywianie do oddawania akcji ma się dziać pod groźbą umorzenia. Umorzenie może tylko w tym razie nastąpić, gdy zawezwanie w myśl § 219 ust. 2 obwieszczono; dzieje się ono sposobem obwieszczenia w pismach spółki.

Nowe akcye, wypuszczone zamiast akcji umorzonych, powinna spółka na rachunek tych, których to dotyczy, po cenie giełdowej, a w niedostatku tejże sposobem publicznego przetargu sprzedać. Kwotę osiągniętą należy interesowanym wypłacić albo, jeżeli słuszny powód do złożenia istnieje, na skład oddać.

§ 291.

Dokonane zniżenie kapitału zakładowego mają wszyscy członkowie zarządu, celem wpisania do rejestru handlowego, zgłosić.

Tytuł piąty.

Rozwiązanie i nieważność spółki.

§ 292.

Spółka akcyjna rozwiązuje się:

1. upływem czasu w kontrakcie spółki naznaczonego;
2. mocą uchwały walnego zebrania; do uchwały potrzeba większości, która obejmuje przynajmniej trzy czwarte przy powzięciu uchwały zastąpionego kapitału zakładowego; w kontrakcie spółki można jeszcze inne wymagania postanawiać;
3. otwarciem upadłości co do majątku spółki.

Przepisy niniejszego tytułu należy też wtedy zastosować, gdy rozwiązanie spółki akcyjnej dla innych dzieje się przyczyn.

§ 293.

Rozwiązanie spółki powinien, wyjąwszy gdy zajdzie upadłość, zarząd, celem wpisania do rejestru handlowego, zgłosić.

§ 294.

Po rozwiązaniu spółki następuje likwidacya, jeżeli co do majątku spółki nie utworzono upadłości.

Aż do ukończenia likwidacyi należy przepisy poprzednich tytułów zastosowywać, o ile z niniejszego tytułu i z celu likwidacyi coś innego nie wynika.

§ 295.

Likwidacyę przeprowadzają członkowie zarządu jako likwidatorowie, jeżeli w kontrakcie spółki lub mocą uchwały walnego zebrania innych osób na to się nie przeznacza.

Na wniosek rady nadzorczej lub akcyonaryuszów, których udziały razem dwudziestej części kapitału zakładowego dosięgają, może, gdy ważne zachodzą przyczyny, likwidatorów mianować sąd, w którego obwodzie spółka ma siedzibę. Akcyonariusze powinni przy przedkładaniu wniosku podaniem dowodów uczynić godnem wiary, iż najmniej od sześciu miesięcy akcye posiadają.

Odwwołanie likwidatorów dziać się może przez sąd pod tymi samymi warunkami, co ustanowienie. Likwidatorów, których nie mianował sąd, może walne zebranie jeszcze przed upływem czasu, na który ich ustanowiono, odwołać.

§ 296.

Pierwszych likwidatorów powinien zarząd, każdą zmianę co do osób likwidatorów powinni likwidatorowie, celem wpisania do rejestru handlowego, zgłosić. Jeżeli przy ustanawianiu likwidatorów powzięto jaką uchwałę co do ich mocy zastępowania, natenczas należy także tę uchwałę celem wpisania zgłosić.

Do zgłoszenia należy załączyć publicznie uwierzytelnione odpisy dokumentów, dotyczących się ustanowienia lub zmiany; przepisu tego nie należy zastosowywać, gdy chodzi o zgłaszanie do handlowego rejestru jakiego zakładu pobocznego.

Wpisywanie sądowego mianowania lub odwołania dzieje się z urzędu.

Likwidatorowie powinni firmę wraz z swym nazwiskiem, celem przechowania w sądzie, podpisać.

§ 297.

Likwidatorowie powinni, powołując się na rozwiązanie spółki, wierzycieli spółki do zgłoszenia swych roszczeń zawezwać. Wezwanie należy trzykrotnie w pismach spółki ogłosić.

§ 298.

O zakresie działania likwidatorów, tudzież w jaki sposób firmę podpisywać mają, stanowią przepisy zawarte w §§ 149, 151, 153.

Z resztą mają likwidatorowie wśród swego zakresu działania prawa i obowiązki zarządu; tak samo jak tenże podlegają nadzorowi rady nadzorczej.

Gdy chodzi o spółdziałanie wszystkich likwidatorów przy oświadczeniach woli za spółkę, należy przepis zawarty w § 232 ust. 1 zd. 1 jeno o tyle zastosować, o ile co do likwidatorów w kontrakcie spółki lub przy ich mianowaniu czego innego nie postanowiono.

Prokurystów się nie ustanawia. Przepisów zawartych w § 236 zastosowywać nie należy.

§ 299.

Likwidatorowie mają na początek likwidacji i nadal na koniec każdego roku układać bilans; dotychczasowy rok obrotowy spółki można zatrzymać.

Przepisy zawarte w §§ 260, 263 do 267, z wyjątkiem przepisów o podziale zysku, należy zastosować; przepisów zawartych w §§ 261, 262 zastosowywać się nie ma.

§ 300.

Majątek spółki, pozostały po uiszczeniu długów, dzieli się między akcjonariuszów.

Podział dzieje się w stosunku do kwot akcyjnych, jeżeli nie istnieje kilka gatunków akcji o różnym uprawnieniu.

Jeżeli wpłat nie uiszczono na wszystkie akcje w tym samym stosunku, natenczas powraca się na kapitał zakładowy poczynione wpłaty, a pozostałą resztę dzieli się w stosunku do kwot akcyjnych. Jeżeli znajdujący się majątek do powrócenia wpłat nie wystarcza, wtedy mają akcjonariusze ponieść stratę w stosunku do kwot akcyjnych; wpłaty jeszcze zalegające należy, o ile tego potrzeba, pośiągać.

§ 301.

Podział majątku może tylko nastąpić, gdy od dnia, w którym przepisane w § 297 publiczne wezwanie wierzycieli stało się po raz trzeci, rok wyszedł.

Jeżeli jaki znany wierzyciel się nie zgłosi, natenczas należy kwotę na niego przypadającą, skoro oddanie na skład prawnie nastąpić może, dla wierzyciela na skład oddać.

Jeżeli uiszczenie jakiej należytości chwilowo wykonać się nie da, albo jeżeli jaka należytość jest sporną, natenczas może podział majątku tylko wtedy nastąpić, gdy wierzycielowi dano rękojmię.

§ 302.

Po ukończeniu likwidacji i po złożeniu ostatecznego rachunku mają likwidatorowie, celem wpisania do handlowego rejestru, zgłosić, iż firma spółki wygasła.

Księgi i papiery spółki należy w miejscu pewnem, które sąd siedziby spółki naznaczy, celem przechowania na dziesięć lat złożyć.

Akcyonariuszów i wierzycieli może sąd do wglądania w księgi i papiery upoważnić.

Jeżeli później jeszcze dalszy majątek się wykaże, który podzielić należy, wtedy ma na wniosek kogo z interesowanych sąd siedziby spółki dotychczasowych likwidatorów na nowo ustanowić lub innych likwidatorów powołać.

§ 303.

Spieniężyć majątek spółki sposobem sprzedaży w całości wolno jedynie mocą uchwały walnego zebrania. Do uchwały potrzeba większości, która obejmuje najmniej trzy czwarte przy powzięciu uchwały zastąpionego kapitału zakładowego; w kontrakcie spółki można jeszcze inne postanawiać wymagania.

Uchwała pociąga za sobą rozwiązanie spółki, jeżeli ono już przedtem nie nastąpiło.

Przepisy zawarte w §§ 294 do 302 należy zastosować z tem ograniczeniem, iż likwidatorowie są umocowani do tych interesów i czynności prawnych, których wymaga wykonanie powziętej uchwały. Wydanie majątku do rąk przejemcy może jeno nastąpić, gdy przepisom, co do podziału między akcjonariuszów w §§ 297, 301 zawartym, staje się zadość.

§ 304.

Gdy Rzesza, jakie państwo związkowe lub jaki krajowy związek komunalny majątek spółki akcyjnej przejmuje w całości, natenczas można zarazem umówić, że likwidacyi ma się zaniechać.

W § 303 ust. 1 wzmiankowane przystanie walnego zebrania jest także potrzebne, gdy o taką chodzi umowę.

Zarząd ma uchwałę walnego zebrania równocześnie z rozwiązaniem spółki, celem wpisania do handlowego rejestru, zgłosić; do zgłoszenia należy oryginał lub publicznie uwierzytelniony odpis z przejemcą zawartego kontraktu załączyć.

Uchwała nie ma mocy obowiązującej, dopóki nie nastąpi wpisanie w tym sądzie, w którego obwodzie siedziba spółki się znajduje.

Z chwilą wpisania uchwały poczytuje się przejście majątku spółki wraz z długami za dokonane; firma spółki wygasa.

§ 305.

Jeżeli majątek jakiej spółki akcyjnej przenosi się jako całość na inną spółkę akcyjną, lub na jaką spółkę komandytowo-akcyjną, za udzieleniem akcji spółki przejmującej, natenczas nie należy przy podwyższeniu kapitału zakładowego zastosowywać przepisów zawartych w § 278 ust. 1, w § 280 ust. 2, w §§ 281, 282, w § 283 ust. 1, tudzież w § 284 ust. 2 num. 1 i ust. 3.

Przy zgłaszaniu do handlowego rejestru, iż nastąpiło podwyższenie kapitału zakładowego, należy załączyć oryginał lub publicznie uwierzytelniony odpis kontraktu, który co do przelania majątku zawarty i przez walne zebranie rozwiązanej spółki zatwierdzony został.

Do zamiany akcji spółki rozwiązanej należy przepisy w § 290 zawarte zastosować.

§ 306.

Jeżeli w przypadku w § 305 przytoczonym umówiono, iż likwidacya majątku spółki rozwiązanej działać się nie ma, natenczas należy przepisy zawarte w § 304 odpowiednią miarą zastosować; oprócz tego mają moc obowiązującą następujące przepisy oddzielne.

Majątkiem spółki rozwiązanej powinna spółka przejmująca osobno zarządzać.

Dotychczasowa sądowa przynależność spółki rozwiązanej pozostaje aż do połączenia majątków spółek obydwóch.

Do tej samej chwili poczytuje się, o ile chodzi o stosunek wierzycieli spółki rozwiązanej do spółki przejmującej i tejeż drugich wierzycieli, majątek przejęty jeszcze za majątek spółki rozwiązanej.

Złączenie obydwóch majątków może dopiero nastąpić, gdy wierzycieli spółki rozwiązanej spółka druga w myśl § 297 do zgłoszenia swych wierzytelności zawezwała, i gdy przepisom co do podziału majątku między akcjonariuszów w myśl § 301 staje się zadość.

Członkowie zarządu i rady nadzorczej spółki przejmującej odpowiadają wobec wierzycieli spółki rozwiązanej za przeprowadzenie oddzielnego zarządu jako dłużnicy wspólnej ręki, atoli członkowie rady nadzorczej jeno o tyle, o ile złączenie majątków spółek obydwóch dzieje się z ich wiedzą i bez ich wdania się z urzędu.

§ 307.

Jeżeli jaką spółkę akcyjną rozwiązano celem sprzedaży jej majątku w całości lub celem zamiany na jaką inną spółkę, to może, skoro celu zamierzonego się nie osiąga, walne zebranie dalsze prowadzenie spółki uchwalić.

To samo rozumie się, gdy spółka z przyczyny otwarcia upadłości rozwiązana została, konkurs atoli po zawarciu ugody przymusowej uchylony lub na wniosek dłużnika upadłego zawieszony został.

Zarząd powinien dalsze prowadzenie spółki, celem wpisania do rejestru handlowego, zgłosić.

§ 308.

Jeżeli firma jakiej spółki akcyjnej z powodu przejścia jej majątku na inną spółkę lub na jaką osobę prawną bez poprzedniej likwidacyi wygasła, natenczas zacepienie uchwały walnego zebrania, tyczącej się przejścia, wymierzyć należy przeciw prawnej następczyni spółki rozwiązanej.

§ 309.

Jeżeli kontrakt spółki nie zawiera postanowień, które w myśl § 182 ust. 2 są nieodzowne, albo jeżeli którebądź z tychże postanowień jest nieważne, natenczas może każdy spółnik lub każdy członek zarządu i rady nadzorczej drogą skargi podać wniosek, aby spółkę uznano za nieważną. Przepisy zawarte w §§ 272, 273 należy odpowiednią miarą zastosować.

§ 310.

Wadliwość, tyczącą się postanowień co do firmy lub siedziby spółki, tyczącą się przedmiotu przedsiębiorstwa, ustanowienia i ustroju zarządu, tyczącą się formy obwieszczeń spółki lub formy zwoływania walnego zebrania, można uchylić mocą uchwały walnego zebrania, jeżeli uchwała ta zgadza się z przepisami niniejszego kodeksu, odnoszącymi się do zmiany kontraktu spółki. Jeżeli wadliwość tyczy się postanowień co do formy zwoływania, natenczas zwołuje się walne zebranie sposobem ogłoszenia w tych piśmiech, które ustanowiono do obwieszczeń wpisów, wciąganych do handlowego rejestru sądu, w którego obwodzie spółka ma siedzibę.

§ 311.

Gdy nieważność jakiej spółki wpisano do rejestru handlowego, wtedy należy celem zwinięcia jej stosunków odpowiednią miarą zastosować przepisy odnoszące się do rozwiązania spółki.

Nieważność nie narusza obowiązującej mocy tych prawnych czynności, które imieniem spółki przedsięwzięto z trzecimi.

Spółnicy powinni przyrzeczone wpłaty uiścić, o ile tego potrzeba do wypełnienia podjętych zobowiązań.

Tytuł szósty.

Przepisy karne.

§ 312.

Członków zarządu lub rady nadzorczej albo likwidatorów karze się, jeżeli z rozmysłem działają na niekorzyść spółki, więzieniem i zarazem karą pieniężną aż do dwudziestu tysięcy marek.

Zarazem można zawyrokować utratę praw czci obywatelskiej.

Jeżeli istnieją okoliczności łagodzące, można zawyrokować samą karę pieniężną.

§ 313.

Więzieniem i zarazem karą pieniężną aż do dwudziestu tysięcy marek karze się:

1. założycieli albo członków zarządu lub rady nadzorczej, którzy, celem wpisania spółki do rejestru handlowego, co do subskrypcji lub wpłacenia kapitału zakładowego, co do kwoty, po której akcje się wypuszcza, albo co do w § 186 wzmiankowanych postanowień ze świadomością nieprawdziwe twierdzenia przywodzą;
2. tych, którzy co do okoliczności powyżej przytoczonych, zapowiadają akcje w myśl § 203, ze świadomością nieprawdziwe twierdzenia przywodzą;

3. członków zarządu lub rady nadzorczej, którzy, aby podwyższenie kapitału zakładowego do handlowego rejestru wpisano, co do wpłacenia dotychczasowego albo co do subskrypcji lub wpłacenia podwyższonego kapitału, albo co do kwoty, po której akcje się wypuszcza, albo co do w § 279 oznaczonych postanowień ze świadomością nieprawdziwe twierdzenia przywodzą.

Zarazem można zawyrokować utratę praw czci obywatelskiej.

Jeżeli istnieją łagodzące okoliczności, to wymierza się samą karę pieniężną.

§ 314.

Członków zarządu lub rady nadzorczej albo likwidatorów karze się więzieniem aż do jednego roku i zarazem karą pieniężną aż do dwudziestu tysięcy marek, jeżeli ze świadomością

1. w swych opisach, w swych poglądach co do stanu majątkowego spółki albo we wywodach, na walnem zebraniu wygłoszonych, stosunki i położenie spółki nieprawdziwie przedstawiają lub osłaniają;
2. na nazwisko opiekujące akcje, które w § 179 ust. 4 przepisanego podania nie zawierają, albo na okaziciela opiekujące akcje wypuszczają, zanim kwotę nominalną albo, jeżeli po wyższej cenie je wypuszczono, tę kwotę na nie całkowicie uiszczono;
3. wypuszczają akcje lub wykazy tymczasowe, zanim spółkę do rejestru handlowego wpisano, albo w razie podwyższenia kapitału zakładowego, zanim do rejestru handlowego wpisano, iż podwyższenie nastąpiło;
4. poza przypadkami w § 180 ust. 2, 3 przytoczonymi wypuszczają akcje lub wykazy tymczasowe, które na niższą kwotę aniżeli na tysiąc marek urządzono;
5. w przypadkach w § 180 ust. 2, 3 przytoczonych akcje lub wykazy tymczasowe wypuszczają, które w § 180 ust. 4 przepisanych podań nie zawierają.

W przypadku pod num. 1 przytoczonym można zarazem utratę praw czci obywatelskiej zawyrokować.

Jeżeli istnieją łagodzące okoliczności, to wymierza się samą karę pieniężną.

§ 315.

Więzieniem aż do trzech miesięcy i zarazem karą pieniężną aż do pięciu tysięcy marek karze się:

1. członków zarządu albo likwidatorów, tudzież członków rady

nadzorczej, gdy dłużej niż trzy miesiące spółka pozostała bez rady nadzorczej, albo w radzie nadzorczej nie było tej liczby członków, której potrzeba, aby powziąć można uchwałę;

2. członków zarządu albo likwidatorów, jeżeli wbrew przepisom zawartym w § 240 ust. 2 i w § 298 ust. 2 zaniechano podania wniosku o rozpoczęcie postępowania konkursowego.

Jeżeli istnieją łagodzące okoliczności, to wymierza się samą karę pieniężną.

Nie podlega karze osoba, co do której sprawdzono, iż ustanowienia lub uzupełnienia rady nadzorczej, albo podania wniosku o rozpoczęcie postępowania konkursowego bez jej winy zaniechano.

§ 316.

Kto o oddaniu na skład akcyi lub wykazów tymczasowych poświadczenia, które na walnem zebraniu służyć mają za dowód, iż się ma prawo głosowania, ze świadomością fałszywie wystawia lub fałszuje albo takiego poświadczenia wiedząc, iż jest fałszywem lub fałszowaniem, używa, aby mógł wykonywać prawo głosowania, tego karze się więzieniem aż do jednego roku i zarazem karą pieniężną aż do dziesięciu tysięcy marek. Oprócz tego można zawyrokować utratę praw czci obywatelskiej. Jeżeli istnieją łagodzące okoliczności, to wymierza się samą karę pieniężną.

§ 317.

Kto daje sobie wyświadczać lub obiecywać osobne korzyści za to, iż przy głosowaniu na walnem zebraniu po pewnej myśli głosować lub w głosowaniu uczestniczyć nie będzie, tego karze się karą pieniężną aż do trzech tysięcy marek lub więzieniem aż do roku jednego.

Tę samą karę poniesie ten, co korzyści osobne wyświadcza lub obiecuje za to, iż ktoś przy głosowaniu na zebraniu walnem po pewnej myśli ma głosować lub w głosowaniu na zebraniu walnem nie ma uczestniczyć.

§ 318.

Kto akcyi drugiego, nie będąc uprawnionym do tegoż zastępowania i bez tegoż przyzwolenia, używa, aby wykonywać prawo głosowania na walnem zebraniu, lub aby wykonywać które z praw w §§ 254, 264, 266, 268, 271, 295, 309 oznaczonych, tego karze się karą pieniężną od dziesięciu do trzydziestu marek za każdą z akcyi, atoli nie poniżej tysiąca marek. Tę samą karę poniesie ten, co akcyi drugiego pożyczka za wynagrodzeniem, i za akcye te wykonuje

które z praw powyżej przywiedzionych, tudzież tego, co przez danie akcyi w pożyczkę ze świadomością przytem spółdziła.

§ 319.

Sąd w § 195 oznaczony powinien członków zarządu albo likwidatorów do wypełniania przepisów, w § 240 ust. 1, w § 246 ust. 1, w § 260 ust. 2, w § 263 ust. 1, w § 267 ust. 1, 2, w § 272 ust. 4, w § 299 i w § 302 ust. 2 zawartych, karami porządkowymi przytrzymywać. O wysokości kar stanowi przepis w § 14 zd. 2 zawarty.

Co do zgłoszeń do handlowego rejestru, wzmiankowanych w § 195 ust. 1, w § 277 ust. 1, w § 280 ust. 1, w § 284 ust. 1, w § 304 ust. 3, tudzież w § 305 ust. 2, kar porządkowych w myśl § 14 się nie wymierza, o ile chodzi o zgłaszania do handlowego rejestru siedziby spółki.

Rozdział czwarty.

Spółka komandytowo-akcyjna.

§ 320.

Przynajmniej jeden spółnik spółki komandytowo-akcyjnej odpowiada wobec wierzycieli spółki bez ograniczenia (spółnik osobiście odpowiedzialny), podczas gdy drudzy jeno wkładkami, poczynionymi na zakładowy kapitał spółki, rozdzielony na akcye, uczestniczą (komandytyści).

O prawnym stosunku osobiście odpowiedzialnych spółników między sobą i wobec ogółu komandytystów, tudzież wobec trzecich, w szczególności o prawie osobiście odpowiedzialnych spółników do sprawowania interesów i do zastępowania spółki, stanowią przepisy, odnoszące się do spółki komandytowej.

Z resztą mają, gdy chodzi o spółkę komandytowo-akcyjną, o ile z przepisów następnych lub z niestnienia zarządu coś innego nie wynika, moc obowiązującą przepisy trzeciego rozdziału o spółce akcyjnej.

§ 321.

Osnowa kontraktu spółki musi przez najmniej pięć osób być ustaloną w czynności sądowej lub notaryalnej. Osobiście odpowiedzialni spółnicy muszą wszyscy przy ustalaniu uczestniczyć; oprócz nich mogą spółdziłać tylko osoby, które jako komandytyści przejmują akcye. W czynności należy podać kwotę przez każdego uczestnika przejętych akcyi.

Spółników, którzy osnowę kontraktu spółki ustalili, lub któ-

rzy wnoszą wkładki, których gotówką uiszczać nie potrzeba, poczytuje się za założycieli spółki.

§ 322.

Kontrakt spółki musi, oprócz w § 182 ust. 2 num. 1 do 3, 5, 6 wzmiankowanych postanowień, zawierać nazwisko, imię, stan i miejsce zamieszkania każdego osobiście odpowiedzialnego spółnika.

Majątkowe wkładki osobiście odpowiedzialnych spółników muszą, jeżeli ich się nie uiszcza na kapitał zakładowy, co do wysokości i rodzaju w kontrakcie spółki być ustanowione.

Przepis zawarty w § 186 ust. 1 należy zastosować do wszelkich osobnych korzyści, które na rzecz którego osobiście odpowiedzialnego spółnika umówione zostały.

§ 323.

Wykazy subskrypcyjne powinny oprócz w § 189 wzmiankowanych zeznań, zawierać oznaczenie tych założycieli, którzy są osobiście odpowiedzialnymi spółnikami.

W oświadczeniu, które w myśl § 195 ust. 3 zd. 1 ze zgłoszeniem spółki do rejestru handlowego ma być połączone, należy co do wkładek, które gotówką uiszczone być mają, podać, iż wymagana kwota gotówką została wpłacona i jest w posiadaniu osobiście odpowiedzialnych spółników.

Do uczestniczenia w czynności w § 196 oznaczonej mają prawo także osobiście odpowiedzialni spółnicy. Na założenie spółki przystająca większość musi najmniej jedną czwartą w spisie wymienionych komandytystów obejmować; kwota ich udziałów musi najmniej jedną czwartą nie przez osobiście odpowiedzialnych spółników przejętego zakładowego kapitału wyobrażać.

Przy wpisywaniu do handlowego rejestru zamiast członków zarządu podać należy osobiście odpowiedzialnych spółników. Jeżeli kontrakt spółki zawiera osobne postanowienia co do prawa osobiście odpowiedzialnych spółników, odnoszącego się do zastępowania spółki, natenczas także te postanowienia wpisać należy.

§ 324.

Do w § 207 oznaczonej uchwały walnego zebrania potrzeba, jeżeli uchwała tyczy się kontraktu w pierwszym roku po wpisaniu spółki zawartego, większości, której udziały przynajmniej jedną czwartą tej części kapitału zakładowego wyobrażają, która nie przypada na akcje osobiście odpowiedzialnych spółników. Nie narusza się przepisu zawartego w § 207 ust. 3 zd. 1.

§ 325.

Przepisy, dotyczące się zarządu spółek akcyjnych

1. co do zgłoszeń, podań i oświadczeń do handlowego rejestru,
 2. co do zwoływania walnego zebrania,
 3. co do układania, ogłaszania i przedkładania rocznego bilansu i obliczania zysku i strat, tudzież co do przedkładania sprawozdań,
 4. co do zaczepiania uchwał walnego zebrania,
 5. co do procedury w razie ustanowienia rewizorów celem sprawdzenia bilansu albo celem sprawdzenia zajęć przy zakładaniu lub przy sprawowaniu interesów, tudzież co do powinności wobec rewizorów i rady nadzorczej,
 6. co do wezwania, które w razie zniesienia kapitału zakładowego do wierzycieli wystosować należy,
 7. co do dochodzenia roszczeń spółki o odszkodowanie z przyczyny sprawowania interesów,
 8. co do podawania wniosku o rozpoczęcie postępowania konkursowego,
 9. co do odpowiedzialności pod względem prawa karnego i do wymierzania kar porządkowych
- należy do osobiście odpowiedzialnych spółników miarą odpowiedzialną zastosowywać.

§ 326.

Spółnikowi osobiście odpowiedzialnemu nie wolno bez pozwolenia spółki ani w handlowym zakresie spółki interesów zawierać, ani w innej jednakowej spółce handlowej w charakterze osobiście odpowiedzialnego spółnika uczestniczyć. Pozwolenia udzielają drudzy osobiście odpowiedzialni spółnicy i, jeżeli prawa do onego udzielania w kontrakcie spółki lub mocą uchwały walnego zebrania nie przelano na radę nadzorczą, walne zebranie.

Jeżeli jaki osobiście odpowiedzialny spółnik powinności w myśl ust. 1 na nim ciążącej uchybia, natenczas należy przepis zawarty w § 236 ust. 2 zastosować.

Roszczenia spółki przedawniają się w trzech miesiącach, licząc od chwili, gdy drudzy osobiście odpowiedzialni spółnicy i rada nadzorcza o zawarciu interesu lub o uczestniczeniu osobiście odpowiedzialnego spółnika w drugiej spółce się dowiadują; przedawniają się bez względu na tę wiadomość w pięciu latach, licząc od ich powstania.

§ 327.

Na walnem zebraniu osobiście odpowiedzialni spółnicy, nawet gdy posiadają akcje, prawa głosowania nie mają.

Uchwały walnego zebrania wymagają przystania osobiście odpowiedzialnych spółników, o ile tyczą się spraw, co do których, gdy chodzi o spółkę komandytową, potrzeba zgody osobiście odpowiedzialnych spółników i komandytystów.

Do wykonywania praw, które co do ustanawiania rewizorów i dochodzenia roszczeń spółki ze założenia i ze sprawowania interesów w myśl §§ 266 do 269 przysługują walnemu zebraniu lub jakiej mniejszości akcyonaryuszów, przystania osobiście odpowiedzialnych spółników nie potrzeba.

Uchwały walnego zebrania, które wymagają przystania osobiście odpowiedzialnych spółników, do rejestru handlowego dopiero podawać należy, gdy przystanie nastąpiło. Gdy chodzi o uchwały, które do rejestru handlowego mają być wpisane, należy przystanie osobiście odpowiedzialnych spółników w protokół z czynności spisany lub w jakim dodatku do protokołu poświadczyc.

§ 328.

Uchwały komandytystów wykonuje rada nadzorcza, o ile w kontrakcie spółki czego innego nie postanowiono.

W prawnych sporach, które komandytystom przeciw ogółowi osobiście odpowiedzialnych spółników lub tymże przeciw ogółowi komandytystów wieść wypada, zastępuje komandytystów rada nadzorcza, chyba że na walnym zebraniu wybiera się osobnych zastępców. Za koszta sporu prawnego, które przypadają na komandytystów, odpowiada spółka, której pozostaje prawo trzymania się komandytystów.

Przepis zawarty w § 247 ust. 2 należy odpowiednią miarą zastosować.

Osobiście odpowiedzialni spółnicy członkami rady nadzorczej być nie mogą.

§ 329.

Jeżeli według rocznego dochodu wykaże się dla osobiście odpowiedzialnych spółników jaki udział w zysku, który nie przypada na ich akcje, natenczas wypłacenia zaniechać należy, gdy istnieje niedobór, który ich udziały kapitałowe, nie składające się z akcji, przewyższa. Dopóki niedobór takowy istnieje, wyłącza się też wszelkie inne wybieranie pieniędzy na udział kapitałowy.

Do zysku, który się wykaże dla osobiście odpowiedzialnych spółników, należy zastosować przepis zawarty w § 262 num. 1, tyczący się funduszu zapasowego.

§ 330.

Co do okoliczności, które pociągają za sobą rozwiązanie spółki komandytowo-akcyjnej, tudzież co do wystąpienia którego z kilku osobiście odpowiedzialnych spółników ze spółki, należy przepisy, tyczące się spółki komandytowej, zastosować z następującymi ograniczeniami.

Otwarcie upadłości co do majątku komandytysty rozwiązania spółki za sobą nie pociąga; wierzyciele komandytysty nie mają prawa do wypowiedzenia spółki.

Do wypowiedzenia przez komandytystów, tudzież do ich przystania na rozwiązanie spółki, potrzeba uchwały walnego zebrania; uchwała wymaga większości, która obejmuje przynajmniej trzy czwarte przy powzięciu uchwały zastąpionego kapitału zakładowego. To samo rozumie się co do wniosku o rozwiązanie spółki mocą orzeczenia sądowego. W kontrakcie spółki można powziąć uchwał jeszcze od innych wymagań uczynić zawisłem.

Osobiście odpowiedzialni spółnicy mogą, pominąwszy wyłączenie, jeno o tyle wystąpić, o ile kontrakt spółki na to pozwala.

Rozwiązanie spółki, tudzież wystąpienie osobiście odpowiedzialnego spółnika, powinni wszyscy osobiście odpowiedzialni spółnicy, celem wpisania do handlowego rejestru, zgłosić. Przepis zawarty w § 143 ust. 3 należy zastosować.

§ 331.

Jeżeli w kontrakcie spółki czego innego nie postanowiono, przeprowadzają likwidację wszyscy osobiście odpowiedzialni członkowie i jedna lub kilka przez walne zebranie obranych osób jako likwidatorów.

Także każdemu osobiście odpowiedzialnemu spółnikowi wolno podać wniosek, aby sąd likwidatorów mianował lub odwołał.

§ 332.

Spółkę komandytowo-akcyjną można mocą uchwały walnego zebrania i wszystkich osobiście odpowiedzialnych spółników zamienić na spółkę akcyjną.

Przepisy tyczące się zmiany kontraktu spółki należy zastosować.

Udziały na zamianę przystającej większości komandytystów muszą wyobrażać najmniej jedną czwartą tej części kapitału zakładowego, która nie przypada na akcje osobiście odpowiedzialnych spółników. W uchwale należy powziąć do przeprowadzenia zamiany potrzebne postanowienia, w szczególności co do naznacze-

nia firmy, tudzież co do sposobu ustanowienia zarządu i tegoż ustroju.

§ 333.

Przy zgłaszaniu uchwały, postanawiającej zamianę, należy zarazem członków zarządu, celem wpisania do rejestru handlowego, zgłosić. Publicznie uwierzytelniony odpis dokumentów, dotyczących się ich ustanowienia, należy załączyć; gdy chodzi o zgłoszenie celem wpisania do handlowego rejestru jakiego zakładu pobocznego, natenczas załączenia tegoż odpisu nie potrzeba. Do zgłoszenia celem wpisania do handlowego rejestru siedziby spółki, przepisów w § 14 zawartych zastosowywać nie należy.

Do zgłoszenia należy załączyć przez walne zebranie zatwierdzony bilans, ułożony na czas najwyżej dwóch miesięcy przed zgłoszeniem. Do tegoż bilansu należy zastosować przepisy zawarte w § 261, w § 263 ust. 1 i w § 264.

Z chwilą wpisania występują osobiście odpowiedzialni spółnicy ze spółki; spółka istnieje odtąd nadal jako spółka akcyjna.

§ 334.

Po wpisaniu powinien zarząd bez odwołki w § 333 ust. 2 wzmiankowany bilans w pismach spółki ogłosić.

Powinien, powołując się na zamianę, wierzycieli spółki do zgłaszania swych roszczeń zawezwać. Wezwanie należy w pismach spółki trzykrotnie ogłosić. Wierzycieli znanych należy osobnym uwiadomieniem do zgłoszenia zawezwać.

Wierzycieli, których wierzytelności przed ostatniem publicznym wezwaniem powstały, należy zaspokoić lub dać im rękojmię, jeżeli w tym celu się zgłoszą.

Członkowie zarządu i rady nadzorczej odpowiadają wobec wierzycieli za przestrzeganie niniejszych przepisów jako dłużnicy wspólnej ręki, członkowie rady nadzorczej, o ile jakie przestępstwo dzieje się z ich wiedzą i bez ich wdania się z urzędu.

Rozdział piąty.

Spółka niejawna.

§ 335.

Kto jako spółnik niejawny do handlu, przez kogoś innego uprawianego, wkładką majątkową się przykłada, powinien wkładkę tak uiścić, aby dostała się do majątku właściciela handlu.

Z interesów w obrocie handlowym zawartych na właściciela samego spływają prawa i powinności.

§ 336.

Jeżeli udziału, jakim spółnik niejawny w zysku i stracie ma uczestniczyć, nie ustanowiono, natenczas poczytuje się za umówiony udział w zachodzących okolicznościach sprawiedliwy.

W kontrakcie spółki można postanowić, iż spółnik niejawny w stracie uczestniczyć nie ma; jego uczestniczenia w zysku wyłączyć nie można.

§ 337.

Z końcem każdego roku obrotowego oblicza się zysk i stratę i przypadający na spółnika niejawnego zysk jemu się wypłaca.

Spółnik niejawny uczestniczy w stracie tylko do wysokości swej wpłaconej lub zaległej wkładki. Nie jest obowiązany do powrócenia wybranego zysku dla strat późniejszych; atoli dopóki wkładka jego z powodu straty jest uszczuploną, dopóty obraca się zysk roczny na pokrycie straty.

Zysk przez niejawnego spółnika nie podniesiony tegoż wkładki nie pomnaża, chyba że coś innego umówiono.

§ 338.

Spółnik niejawny może udzielenia odpisu rocznego bilansu żądać i tegoż dokładność za pomocą przejrzania ksiąg i papierów sprawdzać.

Dalsze prawa, które w § 716 kodeksu cywilnego spółnikowi od sprawowania interesów wyłączonemu przyznano, spółnikowi niejawnemu nie przysługują.

Na wniosek, podany przez spółnika niejawnego, może sąd, gdy ważne zachodzą przyczyny, udzielenie bilansu lub jakich innych wyjaśnień, tudzież przedłożenie ksiąg i papierów każdej chwili zarządzić.

§ 339.

Do wypowiedzenia spółki przez którego ze spółników lub przez kogo z wierzycieli spółnika niejawnego należy przepisy zawarte w §§ 132, 134, 135 odpowiednią miarą zastosować. Nie narusza się przepisów zawartych w § 723 kodeksu cywilnego, mocą których spółkę dla ważnych przyczyn bez względu na czas wypowiedzieć można.

Śmiercią spółnika niejawnego spółka się nie rozwiązuje.

§ 340.

Po rozwiązaniu spółki powinien właściciel handlu z niejawnym spółnikiem się rozliczyć i tegoż należytość pieniędzmi uiścić.

Interesa, w czasie rozwiązania wiszące, doprowadza do końca

właściciel handlu. Spółnik niejawni uczestniczy w zysku i stracie, które z tychże interesów się wykażą.

Wolno mu z końcem każdego roku obrotowego żądać obrachunku co do interesów tymczasem ukończonych, wypłacenia należącej mu się kwoty i objaśnienia co do stanu interesów jeszcze nie ukończonych.

§ 341.

W razie otwarcia upadłości co do majątku właściciela handlu może spółnik niejawni, o ile wkładka jego przypadający na niego udział w stracie przewyższa, swej wierzytelności jako wierzyciel konkursowy dochodzić.

Jeżeli wkładka zalega, powinien ją spółnik niejawni aż do wysokości kwoty, której potrzeba do pokrycia jego udziału w stracie, do masy konkursowej wpłacić.

§ 342.

Jeżeli na mocy umowy, zawartej w ostatnim roku przed otwarciem upadłości między właścicielem handlu a spółnikiem niejawnym, temuż wkładka całkowicie lub częściowo zwróconą została, albo jeżeli udział jego w powstałej stracie całkowicie lub częściowo darowany mu został, natenczas może zawiadowca upadłości zwrócenie lub darowanie zaczepić. Nie stanowi różnicy, czy ze zwróceniem albo darowaniem było lub nie było połączone rozwiązanie spółki.

Zaczepienia się nie dopuszcza, gdy upadłość spowodowały okoliczności, które nastąpiły dopiero po umówieniu, iż ma mieć się zwrócenie lub darowanie.

Przepisy ordynacji konkursowej, dotyczące się podniesienia zaczepki i tejsze skutków, należy zastosować.

Księga trzecia.

Czynności handlowe.

Rozdział pierwszy.

Przepisy ogólne.

§ 343.

Czynnościami handlowymi są wszelkie czynności kupca, które należą do obrotu jego handlowego przemysłu.

W § 1 ust. 2 wzmiankowane czynności są także wtedy czynnościami handlowymi, gdy je sprawuje jaki kupiec, wykonując swój zwykły ku innym czynnościom zmierzający handlowy przemysł.

§ 344.

Przez kupca przedsięwzięte czynności prawne poczytuje się, jeżeli zachodzi wątpliwość, za należące do obrotu jego handlowego przemysłu.

Obligę przez kupca podpisane poczytuje się za podpisane w obrocie jego handlowego przemysłu, jeżeli z obligu coś przeciwnego nie wynika.

§ 345.

Do prawnej czynności, która dla jednej z obydwóch stron jest czynnością handlową, należy przepisy, dotyczące się czynności handlowych, zastosowywać dla stron obydwóch jednolicie, o ile z niniejszych przepisów coś innego nie wynika.

§ 346.

Miedzy kupcami należy przy rozpatrywaniu znaczenia i doniosłości czynów i zaniechań uwzględniać nawykłości i zwyczaje, w obiegu handlowym istniejące.

§ 347.

Kto z jakiej czynności, która po jego stronie jest czynnością handlową, wobec drugiego obowiązany jest do staranności, odpowiada za staranność oględneho kupca.

Nie narusza się przepisów kodeksu cywilnego, podług których dłużnik w pewnych wypadkach tylko za ciężką niedbałość ma stawać, albo tylko za tę staranność ma odpowiadać, której w sprawach własnych zazwyczaj dokłada.

§ 348.

Kary umownej, którą jaki kupiec w obrocie swego handlowego przemysłu przyobiecał, na mocy przepisów, zawartych w § 343 kodeksu cywilnego, zniżyć nie można.

§ 349.

Ręczyciel wybiegiem skargi uprzedniej zasłaniać się nie może, gdy poręczenie dla niego jest czynnością handlową. To samo rozumie się, gdy w tem samem położeniu odpowiada ktoś jako ręczyciel ze złecone go udzielenia kredytu.

§ 350.

Gdy chodzi o poręczenie, przyrzeczenie długu lub uznanie długu, a poręczenie po stronie ręczyciela, przyrzeczenie lub uzna-

nie po stronie dłużnika jest czynnością handlową, natenczas przepisów, zawartych w § 766 zd. 1, w § 780 i w § 781 zd. 1 kodeksu cywilnego, o ile one tyczą się przepisanej tam formy, zastosowywać nie należy.

§ 351.

Przepisów, zawartych w §§ 348 do 350, nie należy zastosowywać do wymienionych w § 4 przemysłowców.

§ 352.

Prawne odsetki, nie wyłączając odsetek za zwłokę, wynoszą w razie obustronnych czynności handlowych rocznie pięć od sta. To samo rozumie się, gdy od długu z takiej handlowej czynności przyrzeczono odsetki bez ustanowienia stopy procentowej.

Gdzie w niniejszym kodeksie orzeczono powinność płacenia odsetek bez ustanowienia ich wysokości, tam rozumieć należy odsetki, wynoszące pięć od sta rocznie.

§ 353.

Kupcy między sobą mogą od wierzytelności z obustronnych czynności handlowych żądać odsetek od dnia płatności. Odsetek od odsetek na mocy niniejszego przepisu żądać nie można.

§ 354.

Kto, wykonując swój przemysł handlowy, dla kogoś innego sprawuje jakie czynności albo wyświadcza mu usługi, może za to nawet bez umowy żądać prowizyi i, jeżeli chodzi o przechowanie, składowego podług miejscowych taks w zwyczaju będących.

Od pożyczek, zaliczek, wykładów i innych wydatków może od dnia, w którym poczynione zostały, obliczać odsetki.

§ 355.

Jeżeli ktoś utrzymuje z jakim kupcem handlowe stosunki tym sposobem, iż z onych stosunków wynikające zobopólne pretensye i świadczenia wraz z odsetkami umieszcza się w rachunku, i w regularnych odstępach czasu wyrównywa się sposobem policzenia lub sprawdzenia przewyżki, która dla tej lub tej strony się okaże (rachunek bieżący, kontokorent), natenczas może ten, dla którego w czasie zamknięcia rachunku przypada przewyżka, od dnia zamknięcia żądać odsetek od przewyżki, nawet o ile rachunek obejmuje odsetki.

Zamykanie rachunków dzieje się raz do roku, jeżeli czego innego nie ustanowiono.

Rachunek bieżący można w razie wątpliwości także wśród trwania jakiego okresu rachunkowego wypowiedzieć z tym skut-

kiem, iż, komu podług onego rachunku przewyżka przysługuje, teje wypłacenia domagać się może.

§ 356.

Jeżeli jaką wierzytelność, zastawem, poręczeniem lub jakim innym sposobem zabezpieczoną, wpisuje się do bieżącego rachunku, natenczas wolno jednakże wierzycielowi mimo uznania wyniku rachunkowego trzymać się zabezpieczenia o tyle, o ile jego należytość z bieżącego rachunku równa się wierzytelności.

Gdy ktoś trzeci za wierzytelność, do bieżącego rachunku wpisaną, odpowiada jako dłużnik wspólnej ręki, wtedy należy, w razie dochodzenia onej wierzytelności, zastosować do niego odpowiednią miarą przepis w ust. 1 zawarty.

§ 357.

Jeżeli wierzyciel jakiego interesenta uzyskał zajęcie i przekazanie pretensyi do tego, co na jego dłużnika jako przewyżka z bieżącego rachunku przypada, natenczas nie można z uszczerbkiem dla wierzyciela w rachunku umieszczać długów, które po onem zajęciu z nowych czynności powstają. Czynności przedsiębiorzonych na mocy jakiego już przed zajęciem istniejącego prawa lub na mocy jakiego już przed tym czasem istniejącego zobowiązania, ciążącego na dłużniku dłużnika, nie poczytuje się za nowe czynności w myśl niniejszego przepisu.

§ 358.

Gdy chodzi o czynności handlowe, to jeno wśród pory w biegu handlowym zwykłej świadczenie uiszczać i onego świadczenia domagać się można.

§ 359.

Jeżeli jako czas świadczenia umówiono wiosnę lub jesień albo jaki czas podobnie naznaczony, wtedy rozstrzyga w razie wątpliwości handlowy zwyczaj istniejący tam, gdzie świadczenie ma nastąpić.

Jeżeli umówiono przeciąg czasu trwający ośm dni, to w razie wątpliwości całe ośm dni rozumieć należy.

§ 360.

Jeżeli przedmiotem długu jest towar tylko co do gatunku oznaczony, natenczas należy świadczyć handlowy towar średniego rodzaju i średniej dobroci.

§ 361.

Miarę, wagę, stopę menniczą, rachubę czasu i odległości, które mają znaczenie tam, gdzie kontrakt ma być wypełniony, w razie wątpliwości za umówione poczytać należy.

§ 362.

Jeżeli jakiego kupca, którego uprawianie przemysłu obejmuje także sprawowanie cudzych interesów, dojdzie jaka propozycja załatwienia takich interesów od tego, z którym utrzymuje stosunki handlowe, natenczas powinien bez odwłoki odpowiedzieć; jego milczenie poczytuje się za przyjęcie propozycji. To samo rozumie się, gdy jakiego kupca dojdzie propozycja załatwienia interesów od tego, wobec którego do sprawowania takich interesów oświadczył gotowość.

Nawet gdy kupiec propozycję odrzuca, powinien załączone towary kosztem proponującego, o ile co do kosztu tego jest zabezpieczonym, i o ile bez własnego uszczerbku uczynić to może, tymczasem od szkody ochronić.

§ 363.

Wystawione do kupca przekazy, które obejmują świadczenie pieniędzy, papierów wartościowych lub jakich innych rzeczy zamiennych, i w których onego świadczenia nie uczyniono zawisłem od jakiego świadczenia wzajemnego, można przenosić sposobem indosu, jeżeli opiewają na zlecenie. To samo rozumie się co do obligów, przez kupca wystawionych na zlecenie, jeżeli tyczą się przedmiotów wzmiankowanego rodzaju, i jeżeli w nich świadczenia nie uczyniono zawisłem od jakiego świadczenia wzajemnego.

Nadto można konosamenta szyprów morskich, wykazy ładunkowe frachciarzy, składowe wykazy zakładów do wystawiania takich dokumentów przez rząd upoważnionych, tudzież listy bodmeryjne i polisy ubezpieczeń przewozowych, przenosić sposobem indosu, jeżeli opiewają na zlecenie.

§ 364.

Mocą indosu przechodzą wszelkie prawa z indosowanego papieru na indosatariusza.

Wobec wylegitymowanego posiadacza dokumentu może dłużnik tylko takimi wybiegami się zasłaniać, które tyczą się ważności jego oświadczenia w dokumencie zawartego, albo które z osnowy dokumentu wynikają, albo które przysługują mu bezpośrednio przeciw posiadaczowi.

Dłużnik jest do świadczenia obowiązany tylko za wydaniem dokumentu kwitem opatrzonego.

§ 365.

Co do formy indosu, co do legitymacyi posiadacza i sprawdzania onej legitymacyi, tudzież co do obowiązku posiadacza do wy-

dania, należy przepisy zawarte w art. 11 do 13, 36, 74 ordynacyi wekslowej odpowiednią miarą zastosowywać.

Jeżeli dokument zniszczony został albo zaginął, to można go umorzyć drogą postępowania wywoławczego. Po rozpoczęciu postępowania wywoławczego może uprawniony, jeżeli na przeciąg czasu aż do umorzenia złoży rękojmię, od dłużnika w myśl onego dokumentu żądać świadczenia.

§ 366.

Jeżeli jaki kupiec, wykonując swój przemysł handlowy, pozbywa albo daje w zastaw jaką ruchomą rzecz, która nie jest jego własnością, to należy przepisy kodeksu cywilnego na korzyść tych, którzy wywodzą prawa od kogoś nieuprawnionego, także wtedy zastosować, gdy dobra wiara nabywcy odnosi się do tego, czy pozbywającemu lub zastawcy wolno rzeczą dla właściciela rozporządzać.

Jeżeli na rzeczy ciąży jakie prawo trzeciego, to należy przepisy kodeksu cywilnego na korzyść tych, którzy wywodzą prawa od kogoś nieuprawnionego, także wtedy zastosować, gdy dobra wiara odnosi się do tego, czy pozbywającemu lub zastawcy wolno bez zastrzeżenia onego prawa rzeczą rozporządzać.

Ustawą przepisane prawo zastawu, przysługujące komisantowi, spedytorowi, utrzymującemu dom składowy i frachciarzowi, stoi, gdy chodzi o obronę dobrej wiary, na równi z prawem zastawu, nabytem w myśl ust. i mocą kontraktu.

§ 367.

Jeżeli jaki oblig wystawiony na okaziciela, który właścicielowi skradziono, albo który przez właściciela zgubiony został lub innym sposobem temuż zaginął, u jakiego kupca, trudniącego się interesami bankierskimi lub wekslarskimi, pozbyty albo w zastaw dany został, natenczas poczytuje się tegoż dobrą wiarę za nieistniejącą, jeżeli w czasie pozbycia lub dania w zastaw utrata papieru przez jaki publiczny urząd albo przez tego, co z onego dokumentu jest obowiązany, w Orędowniku Rzeszy niemieckiej obwieszczonej została i od wyjścia roku, w którym ogłoszenie nastąpiło, nie więcej jak rok był upłynął.

Dobrej wiary nabywcy nie wyłącza się z powodu ogłoszenia w Orędowniku Rzeszy niemieckiej wtedy, gdy nabywca dla osobliwych okoliczności ogłoszenia ani znał ani znać nie musiał.

Do kuponów, kwitów rentowych i przekazów na udział w zysku, które stają się płatnymi nie później jak w najbliższym, po

pozbyciu lub daniu w zastaw następującym terminie wypłaty, tudzież do banków i innych za okazaniem płatnych, bezprocentowych obligów, przepisów niniejszych zastosowywać nie należy.

§ 368.

Gdy chodzi o sprzedaż zastawu, a zastawienie po stronie wierzyciela zastawnego i zastawcy jest czynnością handlową, wstępuje na miejsce w § 1234 kodeksu cywilnego naznaczonej doby miesięcznej doba tygodniowa.

Przepis niniejszy należy odpowiednią miarą zastosować do ustawy przepisanej prawa zastawu komisanta, spedytora, utrzymującego dom składowy i frachciarza, do prawa zastawu spedytora i frachciarza także wtedy, gdy jeno po ich stronie kontrakt spedycyjny lub przewozowy jest czynnością handlową.

§ 369.

Kupcowi przysługuje względem płatnych wierzytelności, które ma do innego kupca, z obustronnych między nimi zawartych czynności handlowych, prawo zatrzymania ruchomych rzeczy i wartościowych papierów dłużnika, które za tegoż wolą na mocy jakich czynności handlowych w jego posiadanie się dostały, jeżeli jeszcze je posiada, osobliwie jeżeli za pomocą konosamentu albo wykazu ładunkowego lub składowego niemi rozporządzać może. Prawo zatrzymania przystawa też wtedy, gdy własność co do onego przedmiotu przeszła z dłużnika na wierzyciela, albo gdy przez kogoś trzeciego dla dłużnika przelaną została na wierzyciela, jednakże z powrotem na dłużnika ma być przelana.

Wobec trzeciego istnieje prawo zatrzymania o tyle, o ile wobec niego zasłaniać się można wybiegami przeciw prawu dłużnika do wydania onego przedmiotu.

Prawo zatrzymania nie istnieje wtedy, gdy zatrzymanie przedmiotu sprzeciwia się zleceniu, danemu przez dłużnika przed wręczeniem lub przy wręczaniu, albo gdy zatrzymanie sprzeciwia się zobowiązaniu przez wierzyciela przyjętemu, iż z przedmiotem postąpi sobie w sposób wyraźnie naznaczony.

Dłużnik może złożeniem rękojmi uchronić się przed wykonaniem onego prawa zatrzymania. Wyłącza się złożenie rękojmi przez poręczycieli.

§ 370.

Z prawa zatrzymania można też, mając wierzytelności niepłatne, wtedy korzystać:

1. gdy co do majątku dłużnika ogłoszono upadłość, albo gdy dłużnik zawiesił wypłaty;

2. gdy z majątku dłużnika daremnie usiłowano wykonać egzekucję.

Komu służy prawo zatrzymania, może z prawa tego korzystać nawet w razie zlecenia ze strony dłużnika lub w razie podjęcia się, jak z przedmiotem ma się postąpić, jeżeli w ust. 1 num. 1, 2 wzmiankowane okoliczności wierzycielowi stają się wiadome dopiero po wręczeniu przedmiotu lub po onem podjęciu się, jak z przedmiotem ma się postąpić.

§ 371.

Wierzycielowi, któremu przysługuje prawo zatrzymania, wolno na mocy prawa tego zaspokoić się co do swej wierzytelności z przedmiotu zatrzymanego. Jeżeli komuś trzeciemu na onym przedmiocie przysługuje jakie prawo, względem którego w myśl § 369 ust. 2 korzystać można z prawa zatrzymania, natenczas ma ów wierzyciel do zaspokojenia się z onego przedmiotu pierwszeństwo.

Zaspokojenie dzieje się podług przepisów kodeksu cywilnego, odnoszących się do prawa zastawu. Na miejsce w § 1234 kodeksu cywilnego naznaczonej doby miesięcznej wstępuje doba tygodniowa.

Jeżeli zaspokojenie nie dzieje się drogą egzekucyi, natenczas może ono dopiero nastąpić, gdy wierzyciel na rzecz swego prawa uzyskał wykonalny tytuł do zaspokojenia przeciw właścicielowi albo, jeżeli przedmiot do niego samego należy, przeciw dłużnikowi; w tym ostatnim wypadku należy tyżące się właściciela przepisy kodeksu cywilnego o zaspokojeniu odpowiednią miarą zastosować do dłużnika. Jeżeli nie ma tytułu wykonalnego, natenczas sprzedaż onego przedmiotu nie jest prawowitą.

Skargę, aby na zaspokojenie przyzwolono, można wnieść przed sądem, w którego obwodzie wierzyciel ma swój sąd powszechny, lub przed sądem osiadłości.

§ 372.

Co do zaspokojenia z przedmiotu zatrzymanego, uchodzi na rzecz wierzyciela dłużnik, który, gdy wierzyciel nabywał posiadanie, był właścicielem przedmiotu, także nadal za właściciela, chyba że wierzyciel wie, iż dłużnik właścicielem już nie jest.

Jeżeli ktoś trzeci, po nabyciu posiadania przez wierzyciela, nabywa własność od dłużnika, natenczas musi poddać się prawomocnemu wyrokowi, który zapadł w prawnym sporze, wiedzionym między wierzycielem a dłużnikiem względem przystania na zaspokojenie.

kojenie, chyba że wierzyciel w chwili zawiązania sporu wiedział, że dłużnik właścicielem już nie był.

Rozdział drugi.

Handlowe kupno.

§ 373.

Gdy kupujący odwleka przyjęcie towaru, może sprzedawca na koszt i ryzyko kupującego towar w jakim publicznym domu składowym lub gdzieindziej bezpiecznym sposobem na skład oddać.

Wolno mu nadto po uprzednim zagrożeniu towar kazać sprzedać drogą publicznego przetargu; może, gdy towar posiada cenę giełdową lub targową, po uprzednim zagrożeniu sprzedaż uskutecznić także z wolnej ręki po cenie bieżącej przez handlowego stręczyciela, do takich sprzedaży publicznie umocowanego, lub przez jaką do publicznego przetargu uprawnioną osobę. Jeżeli towar ulega zepsuciu, a z odwołki wyniknąć może niebezpieczeństwo, natenczas poprzedniego zagrożenia nie potrzeba; to samo rozumie się, gdy zagrożenie dla innych przyczyn jest niemożliwe.

Sprzedaż o własnej pomocy dzieje się na rachunek opieszałego nabywcy.

Sprzedawcy i kupującemu wolno w publicznym przetargu także licytować.

W razie publicznego przetargu powinien sprzedawca kupującego o czasie i miejscu przetargu przedtem uwiadomić; o sprzedaży dokonanej powinien, bez względu o jakiego rodzaju sprzedaż chodziło, kupującemu bez odwołki donieść. W razie zaniechania powinien szkodę wynagrodzić. Uwiadomień można zaniechać, jeżeli są niemożliwe.

§ 374.

Przepisy zawarte w § 373 nie naruszają praw przysługujących sprzedawcy podług kodeksu cywilnego, gdy kupujący odwleka przyjęcie.

§ 375.

Jeżeli w razie kupna jakiej rzeczy ruchomej pozostawiono kupującemu bliższe oznaczenie kształtu, miary lub podobnych szczegółów, natenczas powinien kupujący szczegół zastrzeżony oznaczyć.

Jeżeli kupujący wypełnienie tejże powinności odwleka, wtedy może sprzedawca zamiast kupującego zastrzeżone oznaczenie usku-

tecznić, albo w myśl § 326 kodeksu cywilnego żądać wynagrodzenia szkody z powodu niewypełnienia, albo od umowy się cofnąć. W pierwszym wypadku powinien sprzedawca uczynione oznaczenie kupującemu donieść i zarazem naznaczyć odpowiedni czas do inakiego oznaczenia. Jeżeli kupujący w onym czasie takiego oznaczenia nie czyni, wtedy ma moc obowiązującą oznaczenie przez sprzedawcę uczynione.

§ 376.

Jeżeli położono za warunek, iż świadczenie jednej strony ma być uskutecznione o pewnym ściśle naznaczonym czasie lub wśród pewnego ściśle naznaczonego czasu, wtedy może strona druga, jeżeli świadczenie nie następuje o czasie naznaczonym lub wśród czasu naznaczonego, od umowy się cofnąć albo, jeżeli opieszałość przypada na dłużnika, zamiast wypełnienia żądać wynagrodzenia szkody z powodu niewypełnienia. Wypełnienia może tylko wtedy żądać, jeżeli natychmiast po upływie czasu lub terminie przeciwnikowi doniesie, iż przy wypełnieniu obstaje.

Jeżeli żąda się wynagrodzenia szkody z powodu niewypełnienia, i jeżeli towar posiada cenę giełdową lub targową, natenczas można żądać różnicy między ceną kupna a ceną giełdową lub targową w czasie i miejscu powinnego świadczenia.

Na tem, co się osiągało z sprzedania lub kupienia inaczej uskutecznionego, można, jeżeli towar posiada cenę giełdową lub targową, roszczenie odszkodowania tylko wtedy opierać, gdy sprzedaż lub kupno uskuteczniło natychmiast po upływie zastrzeżonego czasu lub terminu świadczenia. Sprzedaż lub kupno musi, jeżeli nie dzieje się publicznym przetargiem, nastąpić po cenie bieżącej przez handlowego stręczyciela, do takich sprzedaży lub nabywania publicznie umocowanego, albo przez jaką do publicznego przetargu upoważnioną osobę.

Do sprzedaży sposobem publicznego przetargu należy przepis zawarty w § 373 ust. 4 zastosować. O sprzedaniu lub kupieniu powinien wierzyciel natychmiast dłużnika uwiadomić; w razie zaniechania powinien szkodę wynagrodzić.

§ 377.

Jeżeli kupno dla stron obydwóch jest czynnością handlową, natenczas powinien kupujący towar zaraz po odstawieniu go przez sprzedawcę, o ile to należytym biegiem spraw uskutecznić się daje, zbadać i, jeżeli jaka wada się okaże, sprzedawcy bez odwołki o tem donieść.

Jeżeli kupujący doniesienia zaniecha, natenczas poczytuje się towar jako uznany za dobry, chyba że idzie o wadę, której przy badaniu rozpoznać nie było można.

Jeżeli takąż wada później się okaże, natenczas musi doniesienie nastąpić bez odwłoki po odkryciu; inaczej poczytuje się towar także co do tej wady jako uznany za dobry.

Do zachowania praw kupującego wystarcza, gdy doniesienie w czasie właściwym się wysyła.

Jeżeli sprzedawca wadę zamilczał podstępnie, wtedy na przepisy niniejsze powoływać się nie może.

§ 378.

Przepisy zawarte w § 377 należy także wtedy zastosować, gdy odstawiono inny towar lub inną ilość towarów jak ugodzono, chyba że odstawiony towar widocznie od zamówienia tak bardzo się różni, iż sprzedawca uznanie towaru za dobry musiał poczytywać za wykluczone.

§ 379.

Jeżeli kupno dla stron obydwóch jest czynnością handlową, natenczas powinien kupujący, gdy przesłany mu zkądiną towar gani, starać się o tegoż tymczasowe przechowanie.

Może towar, jeżeli tenże ulega zepsuciu i z odwłoki wyniknąć może niebezpieczeństwo, bacząc na przepisy zawarte w § 373, zacząć sprzedawać.

§ 380.

Jeżeli cenę kupna podług wagi towaru ma się obliczać, natenczas wagę opakowania (tare) odliczyć należy, chyba że z umowy lub z handlowego zwyczaju, istniejącego tam, gdzie sprzedawca winien się uiścić, coś innego wynika.

O tem, czy i w jakiej ilości tare podług pewnej normy lub w pewnym stosunku zamiast na mocy dokładnego zbadania odliczyć należy, tudzież czy i ile jako dobrą wagę na rzecz kupującego policzyć należy, lub jako wynagrodzenie za części zepsute lub nie do użycia (refactie) żądać można, stanowi umowa lub handlowy zwyczaj istniejący tam, gdzie sprzedawca winien się uiścić.

§ 381.

W niniejszym rozdziale ustanowione przepisy co do kupna towarów mają moc także wtedy, gdy chodzi o kupno wartościowych papierów.

Należy je zastosować także wtedy, gdy z materiału, który ma przedsiębiorca dostawić, ma być wyrobiona jaka ruchoma rzecz niezamienna.

§ 382.

Przepisy niniejszego rozdziału nie naruszają w §§ 481 do 492 kodeksu cywilnego zawartych przepisów o rękojemstwie z przyczyny wad u bydła.

Rozdział trzeci. Przedsiębiorstwo komisowe.

§ 383.

Komisantem jest ten, co uprawia przemysł podejmowaniem kupna albo sprzedaży towarów lub wartościowych papierów w imieniu własnem na rachunek kogoś innego (mocodawcy).

§ 384.

Komisant winien podjętą czynność wykonać ze starannością oględnego kupca; powinien przytem dbać o dobro mocodawcy i do tegoż wskazówek się stosować.

Komisant ma udzielać mocodawcy potrzebnych wiadomości, osobiście o wykonaniu zlecenia bez odwłoki mu donieść; powinien mocodawcy z czynności się sprawić i to wydać, co z wykonania czynności osiągnął.

Komisant odpowiada mocodawcy za wypełnienie czynności, chyba że równocześnie z doniesieniem o wykonaniu zlecenia wymieni trzeciego, z którym oną czynność zawarł.

§ 385.

Jeżeli komisant nie postępuje wedle wskazówek mocodawcy, natenczas jest wobec tegoż obowiązany do wynagrodzenia szkody; mocodawca nie potrzebuje czynności na swój rachunek przyjąć.

Nie narusza się przepisów zawartych w § 665 kodeksu cywilnego.

§ 386.

Jeżeli komisant sprzedał niżej ceny mu wyznaczonej, albo jeżeli cenę na zakupno mu wyznaczoną przekroczył, natenczas musi mocodawca, jeżeli nie chce czynności na swój rachunek przyjąć, to oznajmić zaraz po daniu znać o wykonaniu czynności; inaczej poczytuje się, jakoby na zboczenie od wyznaczonej ceny przystał.

Jeżeli komisant równocześnie z doniesieniem o wykonaniu czynności oświadcza gotowość do pokrycia różnicy w cenie, wtedy odrzucenie mocodawcy nie przysługuje. Nie narusza się prawa mocodawcy domagania się wynagrodzenia szkody, o ile szkoda różnicę w cenie przewyższa.

§ 387.

Jeżeli komisant przywodzi sprawę do skutku pod korzystniejszymi warunkami, aniżeli mocodawca mu je nazaczył, natenczas przypada zysk osiągnięty na mocodawcę.

Rozumie się to osobiście wtedy, gdy cena, za którą komisant sprzedaje, przez mocodawcę wyznaczoną najniższą cenę przewyższa, albo jeżeli cena, za którą zakupuje, przez mocodawcę wyznaczonej najwyższej ceny nie dosięga.

§ 388.

Jeżeli towar komisantowi przesłany przy odstawie znajduje się w uszkodzonym lub wadliwym stanie, którego zewnątrz rozpoznać nie można, natenczas powinien komisant naprzeciw frachciarzowi lub szyprowi praw dopilnować, o dowód, w jakim stanie towar się znajduje, postarać się i mocodawcę bez odwłoki uwiadomić; w razie zaniechania powinien szkodę wynagrodzić.

Jeżeli towar ulega zepsuciu, albo jeżeli później przeistoczenia towaru nastają, dla których obniżenia jego wartości obawiać się można, i jeżeli dla braku czasu nie można zasięgnąć postanowienia mocodawcy, albo jeżeli mocodawca z doniesieniem o postanowieniu zalega, natenczas może komisant sprzedaż towaru w myśl przepisów zawartych w § 373 skutecznić.

§ 389.

Jeżeli mocodawca towarem nie rozporządza, jakkolwiek w zachodzących okolicznościach powinien to uczynić, natenczas przysługują komisantowi prawa, które w myśl § 373 służą sprzedawcy.

§ 390.

Komisant odpowiada za utratę i uszkodzenie towaru, który u siebie przechowuje, chyba że utrata lub uszkodzenie polega na okolicznościach, które starannością oględnego kupca uchylić się nie dały.

Za pominięcie ubezpieczenia towaru odpowiada komisant jeno wtedy, gdy mocodawca mu polecił, aby ubezpieczenie skutecznił.

§ 391.

Jeżeli zlecono jakie zakupno, będące dla obydwóch stron czynnością handlową, natenczas należy co do powinności mocodawcy do zbadania towaru i do doniesienia komisantowi o wykrytych wadach, tudzież co do starania się o przechowanie zganionego towaru i co do sprzedaży, gdy obawiać się można zepsucia, odpowiednią miarą zastosować przepisy, odnoszące się do nabywcy, zawarte w §§ 377 do 379. Mocodawcy wolno odstąpienia praw, przysłu-

gujących komisantowi wobec trzeciego, od którego towar na rachunek mocodawcy kupił, żądać nawet wtedy, gdy o wadliwości dano znać za późno.

§ 392.

Wierzytelności, powstałych z czynności przez komisanta zawartej, może mocodawca przeciw dłużnikowi dochodzić dopiero wtedy, gdy mu je odstąpiono.

Jednakże poczytuje się wierzytelności takie, chociaż ich nie odstąpiono, co do stosunku między mocodawcą a komisantem lub też wierzycielami, za wierzytelności mocodawcy.

§ 393.

Jeżeli komisant bez przyzwolenia mocodawcy komu trzeciemu daje zaliczkę albo udziela kredytu, natenczas czyni to komisant na własne ryzyko.

Wszakże, o ile zwyczaj handlowy tam, gdzie czynność się zawiera, kredytowanie ceny kupna usprawiedliwia, o tyle przysługuje ono prawo, jeżeli mocodawca czego innego nie zarządził, także komisantowi.

Jeżeli komisant, nie mając do tego prawa, sprzedaje na kredyt, natenczas staje się dłużnikiem mocodawcy co do ceny kupna i powinien natychmiast zapłatę uiścić. Gdyby cena w razie sprzedaży za gotówkę była niższą, wtedy ma komisant tylko cenę niższą i, jeżeli cena ta jest niższą od ceny mu wyznaczonej, także różnicę w myśl § 386 wynagrodzić.

§ 394.

Komisant za wypełnienie zobowiązania kogoś trzeciego, z którym na rachunek mocodawcy czynność zawiera, wtedy odpowiada, gdy się tego podjął, albo gdy tam, gdzie się osiedlił, handlowy zwyczaj to niesie.

Komisant, który za trzeciego winien odpowiadać, jest wobec mocodawcy za wypełnienie w chwili zapadłości bezpośrednio o tyle odpowiedzialnym, o ile wypełnienia ze stosunku kontraktowego żądać można. Wolno mu domagać się osobnego wynagrodzenia (prowizji za del credere).

§ 395.

Komisant, który podejmuje się kupna weksłu, jest, gdy weksel indosuje, zobowiązany indosować go sposobem w zwyczaju będącym i bez zastrzeżenia.

§ 396.

Komisant żądać może prowizji wtedy, gdy czynność wyko-

naną została. Jeżeli czynność wykonaną nie została, to jednakowoż domagać się może prowizyi za wydanie, jeżeli takowa odpowiada miejscowemu zwyczajowi; także wtedy prowizyi żądać może, gdy wykonanie zawartej przez niego czynności nie przyszło do skutku jedynie dla przyczyny, polegającej na osobie mocodawcy.

Do wynagrodzenia, które mocodawca za nakłady przez komisantą poczynione w myśl §§ 670, 675 kodeksu cywilnego uiścić powinien, należy także wynagrodzenie za używanie pomieszczeń składowych i środków przewozowych komisanta.

§ 397.

Komisantowi przysługuje na towarze komisowym, jeżeli tenże znajduje się w jego posiadaniu, szczególnie jeżeli mocą konosamentu albo wykazu ładunkowego lub składowego rozporządzać nim może, prawo zastawu co do kosztów na towar poczynionych, co do prowizyi, na towar danych zaliczek i pożyczek, co do podpisanych ze względu na towar weksli lub innym sposobem podjętych zobowiązań, tudzież co do wszystkich wierzytelności z bieżącego rachunku w sprawach komisowych.

§ 398.

Komisantowi wolno nawet wtedy, gdy jest właścicielem towaru komisowego, co do roszczeń w § 397 oznaczonych zaspokoić się z towaru w myśl przepisów, odnoszących się do prawa zastawu.

§ 399.

Z wierzytelności, wynikłych z czynności na rachunek mocodawcy zawartej, może komisant co do roszczeń w § 397 oznaczonych zaspokoić się przed mocodawcą i tegoż wierzycielami.

§ 400.

Zlecenie zakupu lub sprzedania towarów, które posiadają cenę giełdową lub targową, tudzież wartościowych papierów, co do których cenę giełdową lub targową urzędowo się sprawdza, może, jeżeli mocodawca czegoś innego nie rozporządził, komisant w ten sposób wykonać, iż towar który ma zakupić, sam jako sprzedawca dostawia, albo towar, który ma sprzedać, sam jako kupujący przejmie.

Jeżeli zlecenie takim sposobem wykonane zostało, natenczas ogranicza się ciążący na komisanie obowiązek sprawienia się z zawarcia kupna lub sprzedaży na udowodnienie, iż przy obliczaniu ceny trzymano się ceny giełdowej lub targowej, istniejącej wtedy, gdy zlecenia wykonano. Za czas wykonania poczytuje się chwilę, w której komisant doniesienie o wykonaniu oddał celem odesłania go mocodawcy.

Jeżeli w razie jakiego zlecenia, które należało wykonać wśród czasu giełdowego lub targowego, doniesienie o wykonaniu oddano do odesłania dopiero po zamknięciu giełdy lub targu, natenczas nie wolno dla mocodawcy policzać ceny gorszej od ceny, która istniała przy zamknięciu giełdy lub targu.

Gdy idzie o zlecenie, które ma być wykonane po kursie naznaczonym (po kursie pierwszym, średnim, ostatnim), natenczas ma komisant, bez względu na porę wysłania wiadomości o wykonaniu, prawo i obowiązek, tenże kurs mocodawcy w rachunku umieścić.

Gdy chodzi o papiery wartościowe i towary, co do których cenę giełdową lub targową sprawdza się urzędowo, natenczas nie wolno komisantowi, który, wykonując zlecenie, sam wstępuje, mocodawcy gorszej ceny w rachunku umieszczać od ceny urzędowo sprawdzonej.

§ 401.

Także wtedy, gdy komisant, wykonując zlecenie, sam wstępuje, powinien, jeżeli za dołożeniem należytej staranności zlecenie po korzystniejszej niż z § 400 wypadającej cenie mógł wykonać, mocodawcy ona korzystniejszą cenę policzyć.

Jeżeli komisant przed wysłaniem wiadomości o wykonaniu, z przyczyny udzielonego mu zlecenia, na giełdzie lub na targu z kim trzecim jaką czynność zawarł, natenczas nie wolno mu policzać mocodawcy gorszej ceny od ceny przy tem umówionej.

§ 402

Przepisów zawartych w § 400 ust. 2 do 5 i w § 401 sposobem umowy ze szkodą mocodawcy zmieniać nie można.

§ 403.

Komisant, który sam jako sprzedawca towar dostawia, albo jako kupujący towar przejmuje, ma prawo do zwykłej prowizyi i może policzać koszt, które prócz tego przy komisowych czynnościach zwykle zachodzą.

§ 404.

Przepisy zawarte w §§ 397, 398 należy także wtenczas zastosowywać, gdy komisant, wykonując zlecenie, sam wstępuje.

§ 405.

Jeżeli komisant donosi o wykonaniu zlecenia, a wyraźnie nie nadmienia, iż sam ma wolę wstąpić, natenczas poczytuje się to za oświadczenie, iż wykonanie nastąpiło przez zawarcie czynności z kim trzecim na rachunek mocodawcy.

Umowa między mocodawcą a komisantem, iż oświadczenie,

czy zlecenie wykonane zostało przez własne wstąpienie lub przez zawarcie czynności z kim trzecim, można złożyć później niż tego dnia, w którym donosi się o wykonaniu, jest nieważną.

Jeżeli mocodawca zlecenie odwołał i odwołanie komisanta doszło, zanim doniesienie o wykonaniu oddał do wysłania, natenczas komisantowi samemu wstępować już nie wolno.

§ 406.

Przepisy niniejszego rozdziału należy także wtedy zastosować, gdy komisant w obrocie swego handlowego przemysłu podejmuje się zawarcia czynności innej, jak w § 383 oznaczonego rodzaju, na rachunek kogoś innego w imieniu własnym. To samo rozumie się, gdy jaki kupiec, który nie jest komisantem, w obrocie swego handlowego przemysłu podejmuje się zawrzeć jaką czynność oznaczonym sposobem.

Za zlecenie zakupu i sprzedaży w myśl niniejszego rozdziału poczytuje się też zlecenie, obejmujące dostawę jakiej niezamiennej ruchomej rzeczy, która ma być wyrobioną z materiału, o który wystarać się ma przedsiębiorca.

Rozdział czwarty. Przedsiębiorstwo spedycyjne.

§ 407.

Spedytorem jest ten, co dla zarobku podejmuje się załatwiania przesyłek towarowych przez frachciarzy lub przez wynajemców okrętów morskich na rachunek kogoś innego (nadawcy) w imieniu własnym.

Do praw i powinności spedytora należy, o ile rozdział niniejszy żadnych przepisów nie zawiera, zastosowywać przepisy odnoszące się do komisanta, osobliwie w §§ 388 do 390 zawarte przepisy o odbieraniu, przechowywaniu i ubezpieczeniu towarów.

§ 408.

Spedytor winien przesyłkę, osobliwie wybór frachciarza, wynajemcy okrętu i spedytora pośredniego skutecznie ze starannością oględne kupca; powinien przytem dbać o dobro nadawcy i do tegoż wskazówek się stosować.

Spedytorowi nie wolno za przewóz więcej nadawcy policzać nad to, co umówił z frachciarzem lub wynajemcą okrętu.

§ 409.

Spedytorowi przysługuje prowizya, gdy towar frachciarzowi lub wynajemcy okrętu do przewiezienia oddany został.

§ 410.

Spedytorowi przysługuje co do frachtu, prowizyi, wykładów i nakładów, tudzież co do zaliczek na towar danyh, prawo zastawu na towarze, jeżeli tenże znajduje się jeszcze w jego posiadaniu, szczególnie jeżeli mocą konosamentu albo wykazu ładunkowego lub składowego rozporządzać nim może.

§ 411.

Jeżeli spedytor posługuje się spedytorem pośrednim, natenczas ma tenże zarazem te prawa wykonywać, które tegoż poprzednikowi służą, w szczególności tegoż prawo zastawu.

O ile poprzednik co do swej wierzytelności zaspokojony zostaje przez następcę, o tyle przechodzi wierzytelność i prawo zastawu poprzednika na następcę. To samo rozumie się co do wierzytelności frachciarza i tegoż prawa zastawu, o ile spedytor pośredni go zaspokaja.

§ 412.

Spedytor może, jeżeli czego innego nie rozporządzono, przewóz towaru sam wykonać.

Jeżeli z prawa tego korzysta, natenczas ma zarazem prawa i powinności frachciarza lub wynajemcy okrętu; żądać może prowizyi, tudzież kosztów, które przy czynnościach spedycyjnych zachwycają zachodzą, tudzież zwykłego frachtu.

§ 413.

Jeżeli spedytor z nadawcą co do pewnej miary kosztów przewozowych się ugodził, natenczas ma spedytor wyłącznie prawa i powinności frachciarza. Prowizyi w takim razie żądać może tylko wtedy, gdy osobno to umówiono.

Jeżeli spedytor skutecznie przesyłkę towarów razem z towarami innych nadawców na mocy frachtowego kontraktu, zawartego na własny rachunek, i obejmującego jaki ładunek zbiorowy, natenczas należy przepisy zawarte w ust. 1 zastosować nawet wtedy, gdy co do pewnej miary kosztów przewozowych się nie ugodzono. Spedytor może w tym wypadku żądać frachtu w zachodzących okolicznościach odpowiedniego, atoli najwyżej frachtu tego, który zwykle się uiszcza za przewóz towaru pojedynczego.

§ 414.

Roszczenia, które ma się do spedytora z powodu utraty, uszczerbienia, uszkodzenia lub opóźnionej odstawy towaru, przedawniają się w przeciągu roku. Zakres przedawnienia można umową przedłużyć.

Przedawnienie poczyną się w razie uszkodzenia lub uszczuplenia z upływem dnia, w którym odstawa nastąpiła, w razie utraty lub opóźnionej odstawy z upływem dnia, w którym odstawa musiałaby była nastąpić.

W ust. 1 wzmiankowane roszczenia można po zapadłym przedawnieniu potrącać jeno wtedy, jeżeli przedtem o utracie, uszczupleniu, uszkodzeniu lub opóźnionej odstawie spedytorowi doniesiono albo doniesienie do niego wysłano. Z powiadomieniem spedytora stoi na równi, gdy celem zapewnienia dowodu wniesiono o sądowe przeprowadzenie dowodu, albo gdy w prawnym sporze między nadawcą a odbiorcą lub jakim dalszym nabywcą towaru, toczącym się z powodu utraty, uszczuplenia, uszkodzenia lub opóźnionej odstawy, spedytorowi spór się oznajmia.

Niniejszych przepisów nie należy zastosowywać, gdy spedytor utratę, uszczuplenie, uszkodzenie lub opóźnioną odstawę towaru naumyślnie spowodował.

§ 415.

Przepisy niniejszego rozdziału należy także wtedy zastosowywać, gdy jaki kupiec, który nie jest spedytorem, w obrocie swego handlowego przemysłu podejmuje się jakiej przesyłki towarów przez frachciarzy lub wynajemców okrętów na rachunek kogoś innego w imieniu własnem.

Rozdział piąty.

Przedsiębiorstwo składowe.

§ 416.

Składowym przechowawcą jest ten, co dla zarobku podejmuje się umieszczania i przechowywania towarów.

§ 417.

Do praw i powinności składowego przechowawcy należy zastosowywać, gdy chodzi o odebranie, przechowanie i ubezpieczenie towaru, przepisy dotyczące się komisanta, zawarte w §§ 388 do 390.

Jeżeli towar się przeistacza, tak iż obniżenia jego wartości obawiać się można, natenczas ma składowy przechowawca bez odwołki składcę o tem powiadomić. Jeżeli uczynić to omieszka, ma szkodę ztąd wynikłą wynagrodzić.

§ 418.

Składowy przechowawca ma w czasie do załatwiania czynności handlowych sposobnym pozwolić składcy towar oglądać,

próby zabierać i czynności do zachowania towaru nieodzwonne przedsiębrać.

§ 419.

Jeżeli na skład oddano rzeczy zamienne, natenczas wolno je przechowawcy z innemi rzeczami równego rodzaju i równej dobroci jeno wtedy pomieszać, gdy mu to wyraźnie pozwolono.

Składowy przechowawca nawet w tym razie nie staje się właścicielem towaru; z zebranego zapasu, powstałego skutkiem pomieszania, może każdemu składcy należącą mu się część wydać, nie potrzebując na to przyzwolenia drugich interesentów.

Jeżeli towar w ten sposób na skład oddano, iż przechowawca ma się stać właścicielem, i ma być obowiązany powrócić rzeczy tego samego rodzaju i tej samej dobroci i ilości, natenczas przepisów niniejszego rozdziału zastosowywać nie należy.

§ 420.

Składowy przechowawca żądać może składowego w myśl umowy lub podług zwyczaju miejscowego, tudzież powrócenia wyłożonego frachtu, cla i wszelkich innych na towar poczynionych nakładów, o ile je w zachodzących okolicznościach poczytać mógł za potrzebne.

Z kwot przechowawcy na tej zasadzie przysługujących (kosztów składowych) należy wykłady poczynione w gotówce natychmiast powrócić. Wszelkie inne koszty składowe ma się uiszczać po każdorazowym upływie trzech miesięcy, licząc od oddania na skład, albo, jeżeli towar tymczasem na powrót odebrano, od tegoż odebrania; jeżeli towar częściowo na powrót się odbiera, natenczas tylko odpowiednią część uiścić potrzeba, chyba że na składzie pozostały towar do ubezpieczenia się przechowawcy nie wystarcza.

§ 421.

Składowemu przechowawcy przysługuje co do kosztów składowych prawo zastawu na towarze, dopóki go posiada, w szczególności dopóki mocą konosamentu, wykazu ładunkowego lub składowego rozporządzać nim może.

§ 422.

Składowy przechowawca nie może wymagać, aby składca towar przed upływem umówionego czasu, a jeżeli czasu nie umówiono, przed upływem trzech miesięcy po oddaniu napowrót odebrał. Jeżeli czasu, dopóki towar ma na składzie pozostać, nie umówiono, albo jeżeli przechowawca po upływie umówionego czasu towar na składzie zatrzymuje, natenczas może przechowa-

wca odebrania towaru napowrót żądać jeno za poprzedniem wypowiedzeniem, które miesiąc wprzód nastąpić powinno.

Składowy przechowawca żądać może, aby towar przed upływem składowego czasu i bez względu na właściwy czas wypowiedzenia na powrót odebrano, gdy ważna zachodzi przyczyna.

§ 423.

Względem przedawnienia roszczeń do składowego przechowawcy z powodu utraty, uszczuplenia, uszkodzenia lub opóźnionej odstawy towaru należy odpowiednią miarą zastosowywać przepisy zawarte w § 414. W razie całkowitej utraty poczyną się przedawnienie z upływem dnia, w którym składowy przechowawca sklady o utracie doniósł.

§ 424.

Jeżeli składowy przechowawca wystawił składowy wykaz, który mocą indosu da się przenosić, natenczas ma, po przejęciu towaru przez składowego przechowawcę, oddanie składowego wykazu do rąk tego, który mocą onego wykazu do odebrania towaru staje się uprawnionym, te same skutki, co odebranie towaru.

Rozdział szósty.

Przedsiębiorstwo frachtowe.

§ 425.

Frachciarzem jest ten, co dla zarobku podejmuje się przewożenia towarów na lądzie albo na rzekach lub jakich innych wodach śródlądowych.

§ 426.

Frachciarz może żądać wystawienia frachtowego listu.

Frachtowy list powinien zawierać:

1. miejsce i dzień wystawienia;
2. nazwisko i miejsce zamieszkania frachciarza;
3. nazwisko tego, komu towar ma być odstawiony (odbiorcy);
4. miejsce odstawy;
5. oznaczenie towaru co do jakości, ilości i odróżniających znaków;
6. oznaczenie przewodnich papierów, potrzebnych do załatwienia formalności celnych lub poborowych albo do sprawdzenia policyjnego;
7. postanowienie co do frachtu, a jeżeli fracht zapłacono z góry, wzmiankę o onej poprzedniej zapłacie;

8. poszczególne umowy, powzięte przez interesentów co do innych okoliczności, osobliwie co do czasu, w przeciągu którego przewóz ma być skuteczny, co do wynagrodzenia straty z powodu opóźnionej odstawy i co do zaliczek na towary ciężących;

9. podpis nadawcy; wystarcza podpis wykonany sposobem mechanicznego odbicia.

Nadawca odpowiada wobec frachciarza za prawdziwość i zupełność w liście frachtowym podanych szczegółów.

§ 427.

Nadawca powinien frachciarzowi przewodnie papiery, których potrzeba do wypełnienia przepisów celnych, poborowych lub policyjnych, wręczyć, zanim towar odstawiony zostanie odbiorcy. Jeżeli frachciarz czego nie zawinił, to odpowiada nadawca za wszystkie skutki, wynikłe z przyczyny braku, niedostateczności lub nieprawdziwości papierów.

§ 428.

Jeżeli co do czasu, w przeciągu którego frachciarz powinien przewóz skutecznić, niczego za warunek nie położono, natenczas stanowi o tem, kiedy frachciarz podróż powinien rozpocząć i ukończyć, miejscowy zwyczaj. Jeżeli zwyczaju miejscowego nie ma, to należy przewóz skutecznić w ciągu czasu podług okoliczności odpowiednim.

Jeżeli bez winy nadawcy zajdzie jaka przeszkoda, dla której rozpocząć lub dalej wieść podróży przez pewien czas nie można, wtedy wolno nadawcy od kontraktu odstąpić; powinien jednak frachciarza, który niczego nie zawinił, za przygotowanie podróży, za wyładowanie towaru nazad i za przebytą część podróży wynagrodzić. O tem, ile wynagrodzenie ma wynosić, stanowi miejscowy zwyczaj; jeżeli zwyczaju miejscowego nie ma, to należy uiścić wynagrodzenie podług okoliczności odpowiednie.

§ 429.

Frachciarz odpowiada za szkodę wynikłą z powodu utraty lub uszkodzenia towaru w czasie od przyjęcia aż do odstawy, albo wynikłą z powodu opóźnionej odstawy, chyba że utrata, uszkodzenie lub opóźnienie polega na okolicznościach, których starannością oględnego frachciarza uchylić się nie dało.

Za utratę lub uszkodzenie kosztowności, wytworów sztuki, pieniędzy i papierów wartościowych odpowiada frachciarz jeno

wtedy, skoro właściwość ta lub wartość towaru została mu wyjawiona, gdy towar do przewiezienia oddawano.

§ 430.

Jeżeli frachciarz mocą kontraktu frachtowego całkowitą lub częściową utratę towaru wynagrodzić musi, natenczas wynagrodzić należy pospolitą wartość handlową, a w tejże niedostatku tę wartość pospolitą, którą towar tego samego rodzaju i tej samej jakości w miejscu odstawy miał wtedy, gdy odstawa miała nastąpić; od wartości tej odlicza się to, co z powodu utraty zaoszczędzono na cłach i wszelkich innych kosztach, tudzież na frachcie.

W razie uszkodzenia należy wynagrodzić różnicę między wartością, którą towar miałby, gdyby go sprzedano w stanie uszkodzonym, a pospolitą wartością handlową lub tą wartością pospolitą, którą towar byłby miał bez uszkodzenia w miejscu i w czasie odstawy; od różnicy tej odlicza się to, co z powodu uszkodzenia zaoszczędzono na cłach i wszelkich innych kosztach.

Jeżeli frachciarz spowodował szkodę naumyślnie lub ciężką niedbałością, natenczas można wynagrodzenia całkowitej szkody wymagać.

§ 431.

Frachciarz odpowiada za winę swych ludzi i za winę innych osób, któremi się posługuje przy wykonywaniu przewozu, w tej samej rozciągłości, co za winę własną.

§ 432.

Jeżeli frachciarz, celem wykonania przez siebie podjętego przewozu, towar jakiemu innemu frachciarzowi oddaje, natenczas za wykonanie onego przewozu odpowiada, dopóki towar odstawiony nie zostanie odbiorcy.

Następny frachciarz wstępuje przez to, iż towar wraz z pierwotnym listem frachtowym przyjmuje, w myśl tegoż listu w kontrakt frachtowy i przejmuje samoistną powinność wykonania przewozu podług osnowy frachtowego listu.

Jeżeli na zasadzie niniejszych przepisów który z interesowanych frachciarzy szkodę wynagrodził, natenczas domagać się może powetu od tego, który szkodę zawinił. Jeżeli tegoż wykryć nie można, to mają interesowani frachciarze szkodę ponieść wspólnie w miarę udziału we frachcie, o ile się nie wykaże, iż szkoda nie powstała na ich przewozowej przestrzeni.

§ 433.

Nadawca może frachciarzowi polecić, aby towar przytrzymał,

powrócił lub innemu niż w liście frachtowym oznaczonemu odbiorcy wydał. Większe koszty, które z powodu takiego rozporządzenia powstają, należy frachciarzowi powrócić.

Przysługujące nadawcy prawo rozporządzania towarem ustaje, gdy po przybyciu towaru na miejsce odstawy list frachtowy odbiorcy wręczonym lub skarga przez odbiorcę w myśl § 435 przeciw frachciarzowi wniesioną zostaje. Frachciarz w takim razie tylko zleceń odbiorcy ma się trzymać; jeżeli powinności tej uchybia, to wobec odbiorcy za towar odpowiada.

§ 434.

Odbiorcy przysługuje wobec frachciarza, zanim towar na miejsce odstawy przybędzie, prawo do podjęcia wszelkich do zabezpieczenia towaru potrzebnych środków i do udzielania tym celem frachciarzowi nieodzownych wskazówek. Wydania towaru, zanim tenże na miejsce odstawy przybędzie, jeno wtedy żądać może, gdy nadawca frachciarza do tego upoważnił.

§ 435.

Po przybyciu towaru na miejsce odstawy wolno odbiorcy w imieniu własnem przeciw frachciarzowi dochodzić praw z frachtowego kontraktu za wypełnieniem powinności z onego kontraktu wynikających, bez względu czy w tej mierze działa w interesie własnym lub cudzym. Osobliwie wolno mu od frachciarza domagać się wręczenia frachtowego listu i wydania towaru. Prawo to upada, gdy nadawca daje frachciarzowi zlecenie przeciwne, mogące w myśl § 433 jeszcze być dopuszczonem.

§ 436.

Przyjęcie towaru i frachtowego listu obowiązuje odbiorcę do uiszczenia frachciarzowi zapłaty w miarę frachtowego listu.

§ 437.

Jeżeli odbiorcy towaru odnaleźć nie można, albo jeżeli tenże wzbrania się towar przyjąć, albo jeżeli zachodzi jaka inna przeszkoda odstawy, natenczas ma frachciarz bez odwołki nadawcę o tem uwiadomić i dowiedzieć się, co mu tenże poleca.

Jeżeli z powodu zachodzących okoliczności to skutecznie się nie daje, albo jeżeli nadawca udzielenie zlecenia odwleka, albo jeżeli zlecenia wypełnić nie można, wówczas wolno frachciarzowi towar w jakim publicznym domu składowym lub jakim innym bezpiecznym sposobem na skład oddać. Wolno mu także, jeżeli towar ulega zepsuciu, i z odwołki wyniknąć może niebezpieczeństwo, towar w myśl § 373 ust. 2 do 4 kazać sprzedać.

O oddaniu na skład i sprzedaży towaru ma frachciarz nadawcę i odbiorcę bez odwołki uawiadomić, chyba iż to uskutecznić się nie daje; w razie zaniechania powinien szkodę wynagrodzić.

§ 438.

Po zapłacie frachtu, oraz wszelkich innych na towarze ciążących wierzytelności, i po odebraniu towaru wygasają wszystkie pretensye do frachciarza z kontraktu frachtowego.

Przepisu niniejszego o tyle nie można zastosowywać, o ile uszkodzenie lub uszczuplenie towaru przed tegoż odebraniem przez urzędowo ustanowionych znawców sprawdzone zostało.

Z przyczyny uszkodzenia lub uszczuplenia towaru, które przy odbieraniu z wierzchu dostrzedz się nie daje, można frachciarza także po odebraniu towaru i po zapłacie frachtu się trzymać, jeżeli wadliwość powstała w czasie między przejęciem towaru przez frachciarza a odstawa, i jeżeli natychmiast po odkryciu, a najdalej w ciągu tygodnia po odebraniu, wnosi się o sprawdzenie wady przez urzędowo ustanowionych znawców. Jeżeli frachciarza o wadliwości natychmiast po odkryciu i w ciągu oznaczonego czasu uwiadomiono, to wystarcza, gdy wnosi się o sprawdzenie natychmiast po upływie pory, do której nadejścia odpowiedzi frachciarza w zwykłych okolicznościach spodziewać się można.

Koszta sprawdzania, o które wniósł do odebrania uprawniony, ponosić winien frachciarz, jeżeli wykaże się utrata lub uszkodzenie, które frachciarz wynagrodzić musi.

Frachciarzowi na niniejsze przepisy powoływać się nie wolno, gdy szkodę spowodował umyślnie lub ciężką niedbałością.

§ 439.

Do przedawnienia roszczeń, które się ma do frachciarza z powodu utraty, uszczuplenia, uszkodzenia lub opóźnionej odstawy towaru, przepisy w § 414 zawarte odpowiednią miarą zastosować należy. Nie odnosi się to do roszczeń w § 432 ust. 3 oznaczonych.

§ 440.

Frachciarzowi przysługuje na towarze prawo zastawu co do wszelkich z frachtowego kontraktu powstałych wierzytelności, osobliwie co do frachtu i należytości za mitręgę, co do opłat celnych i innych wykładów, tudzież co do zaliczek na towar poczynionych.

Prawo zastawu istnieje, dopóki frachciarz towar jeszcze posiada, w szczególności dopóki mocą konosamentu albo wykazu ładunkowego lub składowego rozporządzać nim może.

Także po odstawieniu trwa prawo zastawu nadal, jeżeli frach-

ciarz prawa tego poszukuje sądownie w ciągu trzech dni po odstawie, a odbiorca towar jeszcze posiada.

W § 1234 ust. 1 kodeksu cywilnego zaznaczone zagrożenie sprzedaży zastawu, tudzież w §§ 1237, 1241 kodeksu cywilnego przepisane doniesienia, należy wystosować do odbiorcy. Jeżeli odbiorcy odnaleźć nie można, albo jeżeli tenże wzbrania się towar przyjąć, wtedy należy zagrożenie i doniesienie wystosować do nadawcy.

§ 441.

Ostatni frachciarz ma, jeżeli w liście frachtowym czegoś innego nie ustanowiono, przy odstawie także wierzytelności poprzedników, tudzież na towarze ciążące zaliczki pościągać i prawa poprzedników, w szczególności także prawo zastawu, wykonać. Prawo zastawu poprzedników istnieje dopóty, dopóki trwa prawo zastawu ostatniego frachciarza.

Jeżeli poprzedni frachciarz przez następnego zaspokojony zostaje, natenczas przechodzą jego wierzytelności i jego prawo zastawu na onego ostatniego.

Tak samo przechodzą wierzytelności i prawo zastawu spedytora na następnego spedytora i następnego frachciarza.

§ 442.

Frachciarz, który odstawia towar bez zapłaty i prawa zastawu w trzech dniach po odstawie sądownie nie dochodzi, jest wobec poprzedników odpowiedzialnym. Traci prawo trzymania się poprzedników tak samo jak i poprzedni frachciarze i spedytorzy. Pretensya do odbiorcy moc prawną zatrzymuje.

§ 443.

Jeżeli na tym samym towarze istnieje kilka w myśl §§ 397, 410, 421, 440 uzasadnionych praw zastawu, natenczas ma z pomiędzy tych praw zastawu, które powstały przez przesyłkę lub przewiezienie towaru, później powstałe pierwszeństwo przed pierwszej powstałym.

Wszelkie te prawa zastawu mają pierwszeństwo przed prawem zastawu komisanta i przechowawcy składowego, które nie powstało z przesyłki, tudzież przed prawem zastawu spedytora i frachciarza ze zaliczek.

§ 444.

Na dowód powinności wydania towaru może frachciarz wystawić ładunkowy wykaz.

§ 445.

Wykaz ładunkowy powinien zawierać:

1. miejsce i dzień wystawienia;

2. nazwisko i miejsce zamieszkania frachciarza;
3. nazwisko nadawcy;
4. nazwisko tego, komu lub na czyje zlecenie towar ma być odstawiony; za takiego poczytuje się nadawcę, gdy wykaz ładunkowy został wystawiony tylko na zlecenie;
5. miejsce odstawy;
6. oznaczenie towaru co do jakości, ilości i odróżniających znaków;
7. postanowienie co do frachtu i co do zaliczek na towarze ciężących, tudzież, jeżeli fracht zapłacono z góry, wzmiankę o onej poprzedniej zapłacie.

Wykaz ładunkowy musi frachciarz podpisać.

Nadawca ma frachciarzowi na żądanie doręczyć przez siebie podpisany odpis wykazu ładunkowego.

§ 446.

O stosunku prawnym, który istnieje między frachciarzem a odbiorcą towaru, rozstrzyga ładunkowy wykaz; postanowienia kontraktu frachtowego nieumieszczone w ładunkowym wykazie, nie mają wobec odbiorcy znaczenia, chyba że wykaz ładunkowy na nie wyraźnie się powołuje.

Co się tyczy prawnego stosunku między frachciarzem a nadawcą, zatrzymują moc obowiązującą postanowienia kontraktu frachtowego.

§ 447.

Do odebrania towaru ten ma prawo, komu podług wykazu ładunkowego towar ma być odstawiony, albo na kogo wykaz ładunkowy, jeżeli opiewa na zlecenie, mocą indosu został przeniesiony.

Do odebrania uprawnionemu przysługują już, zanim towar na miejsce odstawy przybędzie, te prawa, które służą nadawcy względem rozporządzania towarem, gdy wykazu ładunkowego nie wystawiono.

Frachciarzowi wolno polecenie nadawcy, aby towar przytrzymał, powrócił lub komu innemu niż podług wykazu ładunkowego uprawnionemu wydał, tylko wtedy wypełnić, gdy wykaz ładunkowy zwrócony mu zostanie; jeżeli powinności tej uchybia, to wobec prawowitego posiadacza wykazu ładunkowego za towar odpowiada.

§ 448.

Frachciarz potrzebuje towar odstawić tylko za wydaniem wykazu ładunkowego, na którym odstawienie towaru poświadczono.

§ 449.

Jeżeli zajdzie wypadek w § 432 ust. 1 przytoczony, to staje się następny frachciarz, który na mocy wykazu ładunkowego towar przejął, w miarę wykazu odpowiedzialnym.

§ 450.

Oddanie wykazu ładunkowego do rąk tego, który mocą wykazu do odebrania towaru staje się uprawnionym, ma, jeżeli frachciarz towar przejął, co do nabywania praw na towarze to samo znaczenie, co wręczenie towaru.

§ 451.

Przepisy zawarte w §§ 426 do 450 należy także wtedy zastosować, gdy jaki kupiec, który nie jest frachciarzem, w obrocie swego handlowego przemysłu podejmuje się przewiezienia towarów na lądzie albo na rzekach lub jakich innych wodach śródlądowych.

§ 452.

Do przewożenia towarów przez zarządy pocztowe Rzeszy i państw związkowych przepisów niniejszego rozdziału zastosować nie należy. Wymienionych zarządów pocztowych nie poczytuje się za kupców w myśl niniejszego kodeksu.

Rozdział siódmy.

Przewożenie towarów i osób na kolejach żelaznych.

§ 453.

Żelaznej kolei, która służy do publicznego towarowego obiegu, nie wolno odmawiać przyjęcia towarów, celem przewiezienia do jakiej w obrębie Rzeszy niemieckiej dla towarowego obiegu urządzonej stacji, jeżeli

1. nadawca poddaje się obowiązującym warunkom przewozowym i wszelkim innym ogólnym zarządzeniom kolei żelaznej;
2. przewiezienie ustawowym przepisem lub ze względu na pospolity ład nie jest zabronione;
3. towary podług kolejowej ordynacji ruchu albo podług przepisów, w myśl ordynacji ruchu wydanych, i, o ile na tychże przepisach opierać się nie można, ze względu na urządzenie i ruch odnośnych kolei, do przewiezienia się nadają;
4. przewóz zwykłymi środkami przewozowymi da się skutecznie;
5. przewiezieniu nie stoją na przeszkodzie okoliczności, które za siłę wyższą poczytać należy.

Kolej żelazna jest jeno o tyle obowiązana do przyjmowania

towarów celem przewozu, o ile przewóz może nastąpić zaraz. O ile jest obowiązana do tymczasowego przechowania towarów, których przewiezienie nie może nastąpić zaraz, stanowi kolejowa ordynacja ruchu.

Przewożenie towarów dzieje się tym rzędem, którym przyjęte zostały celem przewozu, chyba że naglące przyczyny kolejowego ruchu lub dobro publiczne wyjątek usprawiedliwiają.

W razie uchybienia niniejszym przepisom można żądać wynagrodzenia wynikłej ztąd szkody.

§ 454.

Do frachtowego przedsiębiorstwa żelaznych kolei, które służą do publicznego towarowego obiegu, należy przepisy zawarte w poprzednim rozdziale o tyle zastosowywać, o ile w rozdziale niniejszym lub w kolejowej ordynacji ruchu czegoś innego nie postanowiono.

§ 455.

Żelazna kolej jest obowiązana, na żądanie nadawcy odebranie towaru za podaniem dnia, w którym celem przewozu towar przyjęto, na duplikacie frachtowego listu poświadczyć; nadawca ma duplikat razem z frachtowym listem przedłożyć.

W razie wystawienia duplikatu frachtowego listu przysługuje nadawcy w § 433 zaznaczone prawo rozporządzania jeno wtedy, gdy duplikat przedłoży. Żelazna kolej, która zlecenia nadawcy, nie żądając przedłożenia duplikatu, wypełnia, odpowiada za szkodę ztąd wynikłą wobec odbiorcy, któremu nadawca dokument wręczył.

§ 456.

Żelazna kolej odpowiada za szkodę, powstałą z powodu utraty lub uszkodzenia towaru w czasie między przyjęciem celem przewozu a odstawą, chyba że szkoda spowodowaną została zawinieniem lub przez żelazną kolej niezawinionem zleceniem tego, co towarem rozporządzać może, siłą wyższą, wadliwym opakowaniem, którego zewnątrz dostrzedz nie można, albo przyrodzoną właściwością towaru, w szczególności zepsuciem się, wyschnięciem lub zwykłym wysączeniem.

Przepis zawarty w § 429 ust. 2 zastosować należy.

§ 457.

Jeżeli mocą kontraktu frachtowego kolej żelazna całkowitą lub częściową utratę towaru wynagrodzić musi, natenczas wynagrodzić należy pospolitą wartość handlową, a w tejże niedostatku

tę wartość pospolitą, którą towar tego samego rodzaju i tej samej jakości miał w miejscu wysyłki wtedy, gdy celem przewozu towar przyjmowano, z doliczeniem tego, co na pokrycie cel i wszelkich innych kosztów, tudzież jako fracht, już zapłacono.

W razie uszkodzenia należy wynagrodzić zniżkę w ust. 1 oznaczonej wartości.

Jeżeli szkoda spowodowaną została rozmysłem lub ciężką niedbałością żelaznej kolei, natenczas można żądać wynagrodzenia szkody całkowitej.

§ 458.

Żelazna kolej odpowiada za swych ludzi i za inne osoby, które przy wykonywaniu przewozu się posługuje.

§ 459.

Kolej żelazna nie odpowiada:

1. co do towarów, które podług przepisów taryfy lub w myśl umowy z nadawcą zawartej i w liście frachtowym umieszczonej przewożone bywają we wozach, zbudowanych jako otwarte,
za szkodę, która powstaje z niebezpieczeństwa, z tego rodzaju przewożeniem połączonego;
2. co do towarów, które, jakkolwiek ich właściwość wymaga opakowania celem ochrony przed utratą lub uszkodzeniem podczas przewozu, podług deklaracji nadawcy, na liście frachtowym się znajdujące, nieopakowane lub niedostatecznie opakowane do przewiezienia nadane zostały,
za szkodę, która powstaje z niebezpieczeństwa, połączonego z nieopakowaniem lub z opakowaniem niedostatecznym;
3. co do towarów, których ładowanie i wyładowanie podług przepisów taryfy lub w myśl umowy z nadawcą zawartej i w liście frachtowym umieszczonej skutecznie nadawca lub odbiorca,
za szkodę, która powstaje z niebezpieczeństwa z ładowaniem i wyładowaniem lub z wadliwym naładowaniem połączonego;
4. co do towarów, które dla osobliwej przyrodzonej właściwości wystawione są na szczególne niebezpieczeństwo, iż ulegną utracie lub uszkodzeniu, mianowicie złamaniu, zardzewieniu, wewnętrznemu zepsuciu, nadzwyczajnemu wysączeniu, wyschnięciu lub rozsypaniu,
za szkodę, która z tegoż niebezpieczeństwa powstaje;
5. co do żywych zwierząt

za szkodę, która powstaje z osobliwego niebezpieczeństwa z ich przewożeniem połączonego;

6. co do tych towarów, włącznie zwierząt, którym podług kolejowej ordynacji ruchu, podług taryfy lub w myśl umowy z nadawcą zawartej i w liście frachtowym umieszczonej przydany ma być strażnik,

za szkodę powstającą z niebezpieczeństwa, które przydaniem straży ma być uchylone.

Jeżeli szkoda, która się pojawiła, w zachodzących okolicznościach powstać mogła z którego z niebezpieczeństw w ust. 1 wzmiankowanych, natenczas domniemywa się, iż szkoda z tegoż niebezpieczeństwa powstała.

Zwolnieniem od odpowiedzialności mocą niniejszych przepisów zasłaniać się nie można, gdy szkoda z winy kolei żelaznej powstała.

§ 460.

Co do towarów, które z powodu przyrodzonej właściwości przy przewożeniu zazwyczaj tracą na wadze, wyłącza się odpowiedzialność kolei żelaznej za ubytek wagi aż do miary normalnej, wypadającej z kolejowej ordynacji ruchu.

Jeżeli przewozi się kilka sztuk na ten sam list frachtowy, natenczas liczy się miarę normalną za każdą sztukę oddzielnie, jeżeli waga poszczególnych sztuk w liście frachtowym została oznaczona lub innym sposobem daje się sprawdzić.

Ograniczenie odpowiedzialności upada, o ile strata, sądząc z okoliczności, nie powstała z powodu przyrodzonej właściwości towaru, lub o ile przyjęta miara tejże właściwości lub jakim innym okolicznościom, w zachodzącym wypadku, nie odpowiada.

W razie zupełnej utraty towaru za ubytek wagi nic się nie potrąca

§ 461.

Kolejom żelaznym wolno mocą oddzielnych zastrzeżeń (taryf wyjątkowych) ustanawiać najwyższą kwotę, którą w razie utraty lub uszkodzenia ma się powracać, byle taryfy te wyjątkowe ogłoszone zostały, zniżkę ceny za cały przewóz w porównaniu ze zwykłymi taryfami kolei żelaznej zawierały, i ta sama najwyższa kwota do całej przewozowej przestrzeni zastosowaną została.

Jeżeli szkoda spowodowaną została rozmysłem lub ciężką niedbałością kolei żelaznej, natenczas ograniczenia na kwotę najwyższą wymagać nie można.

§ 462.

O ile w razie utraty lub uszkodzenia kosztowności, wytworów sztuki, pieniędzy i papierów wartościowych, wynagrodzenie szkody uiścić się mające ograniczać można na jaką kwotę najwyższą, stanowi kolejowa ordynacja ruchu. Przepis zawarty w § 461 ust. 2 należy odpowiednią miarą zastosować.

§ 463.

Jeżeli wartość dostawy w myśl przepisów kolejowej ordynacji ruchu w liście frachtowym, w wykazie bagażowym lub przewozowym została podana, natenczas można w razie utraty lub uszkodzenia towaru oprócz w § 457 ust. 1, 2 wzmiankowanego odszkodowania żądać wynagrodzenia powstałej dalszej szkody aż do kwoty, którą podano.

Jeżeli powinność wynagrodzenia szkody w myśl przepisów, zawartych w § 461 lub w § 462, ujęto w granice kwoty najwyższej, wtedy wartości dostawy, poza tę kwotę sięgającej, się nie podaje.

§ 464.

Z przyczyny uszkodzenia lub uszczuplenia, które, gdy odbiorca towar przyjmuje, na zewnątrz dostrzedz się nie daje, można praw przeciw żelaznej kolei w myśl § 438 ust. 3 jeno wtedy dochodzić, gdy w ciągu tygodnia po przyjęciu wniesie się celem sprawdzenia wady albo u sądu o obejrzenie towaru przez znawców, albo piśmiennie u kolei żelaznej o zbadanie w myśl przepisów kolejowej ordynacji ruchu.

Jeżeli szkoda spowodowaną została rozmysłem lub ciężką niedbałością kolei żelaznej, natenczas kolei żelaznej na przepis niniejszy powoływać się nie wolno.

§ 465.

Za utratę podróznego bagażu, nadanego celem przewiezienia, odpowiada kolej żelazna jeno wtedy, gdy wśród ośmiu dni po przybyciu pociągu, na który bagaż nadano, żąda się na stacyi, do przewiezienia wyznaczonej, wydania bagażu.

O ile w razie utraty lub uszkodzenia podróznego bagażu, celem przewiezienia nadanego, odszkodowanie uiścić się mające ograniczyć można na jaką kwotę najwyższą, stanowi kolejowa ordynacja ruchu. Jeżeli szkoda spowodowaną została rozmysłem lub ciężką niedbałością kolei żelaznej, natenczas onego ograniczenia na kwotę najwyższą wymagać nie można.

Za utratę lub uszkodzenie podróznego bagażu, celem przewiezienia nie nadanego, tudzież przedmiotów, które w przewiezionych wozach pozostawiono, odpowiada kolej żelazna jeno wtedy, gdy na nią spada jaka wina.

§ 466.

Żelazna kolej odpowiada za szkodę, przez opóźnienie terminu dostawy powstałą, chyba że opóźnienie polega na jakim wypadku, którego ani spowodowała ani uchylić nie zdołała.

Szkodę wynagradza się jeno o tyle, o ile nie przewyższa kwoty w myśl kolejowej ordynacyi ruchu podanej jako wartość dostawy w liście frachtowym, w wykazie bagażowym lub przewozowym, a w niedostatku takiego podania, o ile szkoda nie jest większą od frachtu. Co do bagażu podróznego można w kolejowej ordynacyi ruchu zamiast frachtu inną kwotę najwyższą ustanowić.

O ile bez udowodnienia szkody wynagrodzenie uiścić należy, stanowi kolejowa ordynacya ruchu.

Wynagrodzenia całkowitej szkody żądać można, gdy opóźnienie terminu dostawy spowodowane zostało rozmysłem lub ciężką niedbałością kolei żelaznej.

§ 467.

Jeżeli przedmioty, które od przewozu wyłączone lub tylko warunkowo do przewozu dopuszczone zostały, nadaje się oznaczone fałszywie lub niedokładnie, albo jeżeli nadawca zaniedbuje środków ostrożności co do tychże przedmiotów zarządzonych, natenczas upada odpowiedzialność, mocą frachtowego kontraktu na kolei żelaznej ciążąca.

§ 468.

Na wypadek, iż w liście frachtowym jako miejsce odstawy podano miejscowość nad koleją nie położoną, można postanowić, iż kolej żelazna jako frachciarz ma odpowiadać tylko za przewiezienie aż do ostatniej stacyi kolei żelaznej, natomiast co do dalszego przewozu ma przejąć powinności spedytora.

§ 469.

Jeżeli mocą tegoż samego frachtowego listu w myśl § 432 ust. 2 przewóz uskutecznia kilka po sobie następujących kolei żelaznych, natenczas można praw z kontraktu frachtowego, nie uszczerbiając prawa powetu kolei między sobą, drogą skargi dochodzić jeno przeciw kolei pierwszej lub przeciw tej kolei, która na ostatku towar razem z listem frachtowym przejęła, albo prze-

ciw tej kolei, na której obiegowej przestrzeni szkoda się wydarzyła.

Wybór między kolejami wzmiankowanemi przysługuje powodowi; prawo wyboru ustaje z wniesieniem skargi.

Drogą skargi wzajemnej lub sposobem policzenia można praw z kontraktu frachtowego dochodzić także przeciw innej niż wzmiankowanym kolejom, jeżeli skarga zasadza się na tym samym liście frachtowym.

§ 470.

Roszczenia kolei żelaznej o dopłatę za mało pobranych frachtowych lub innych opłat, tudzież prawo żądania od kolei żelaznej zwrotu nadebranych frachtowych lub innych opłat, przedawniają się w ciągu roku, jeżeli roszczenie zasadza się na mylnem zastosowaniu taryfy lub na omyłce przy obliczaniu. Przedawnienie poczyną się z upływem dnia, w którym zapłatę uiszczono.

Przedawnienie prawa do zwrotu nadebranych frachtowych lub innych opłat, tudzież przedawnienie w § 439 zd. 1 wzmiankowanych roszczeń wstrzymuje się piśmiennem zgłoszeniem pretensyi u kolei żelaznej. Jeżeli na zgłoszenie wydaną zostanie odpowiedź odmowna, natenczas poczyną się przeciąg przedawnienia znówu z tym dniem, w którym kolej żelazna zgłaszającego się o rozstrzygnięciu piśmiennie powiadamia i dowodowy materyał, jeżeli takowy do zgłoszenia załączono, jemu powraca. Dalsze podania, wystosowane do kolei żelaznej lub do władz przełożonych, przedawnienia nie wstrzymują.

§ 471.

Powinności kolei żelaznych, zasadzających się na przepisach zawartych w § 432 ust. 1, 2, w §§ 438, 439, 453, 455 do 470 ani kolejową ordynacyą ruchu ani umowami wyłączać lub ograniczać nie można.

Postanowienia, które niniejszemu przepisowi się sprzeciwiają, są nieważne. To samo rozumie się co do umów, które sprzeciwiają się przepisom, zawartym w kolejowej ordynacyi ruchu.

§ 472.

Przepisy, odnoszące się do przewożenia osób na kolejach żelaznych, ustanawia kolejowa ordynacya ruchu.

§ 473.

Przedsiębiorstwa kolejowe, które służą do publicznego obiegu, lecz których kolejowa ordynacya ruchu się nie tyczy (kolejki), podlegają, o ile §§ 453, 459, 460, 462 do 466 powołują się na

przepisy kolejowej ordynacyi ruchu, nie tymże przepisom, lecz przewozowym warunkom przedsiębiorstwa kolejowego.

Przepisom zawartym w § 453 podlega tego rodzaju kolejowe przedsiębiorstwo jeno o tyle, iż przyjęcia towarów, celem ich przewiezienia na swej kolejowej przestrzeni, odmówić nie ma prawa.

Księga czwarta.

Handel morski.

Rozdział pierwszy.

Przepisy ogólne.

§ 474.

Jeżeli ktoś pozbywa okręt, przeznaczony do zarobkowania sposobem żeglugi morskiej, lub część udziałową takiego okrętu (udział okrętowy), natenczas tradycyę, w myśl przepisów prawa cywilnego do przejścia własności potrzebną, zastąpić może umowa między sprzedającym a nabywcą, iż własność ma natychmiast przejść na nabywcę.

§ 475.

W jakim bądź wypadku sprzedaży okrętu lub udziału okrętowego, każda strona żądać może, aby jej udzielono na jej koszt publicznie uwierzytelnionego dokumentu z sprzedaży.

§ 476.

Jeżeli dzieje się sprzedaż jakiego okrętu lub udziału okrętowego, podczas gdy okręt znajduje się w podróży, wtedy o stosunku sprzedającego do nabywcy, w niedostatku innej umowy, przyjąć należy, iż nabywcy przysługuje zysk z bieżącej podróży, albo iż na niego spada strata z bieżącej podróży.

§ 477.

Przedaż okrętu lub udziału okrętowego osobistych powinności sprzedawcy wobec trzecich nie zmienia.

§ 478.

Przynależnością okrętu są także łódki okrętowe.

W razie wątpliwości poczytuje się przedmioty zapisane w inwentarzu okrętowym za przynależności okrętu.

§ 479.

W myśl niniejszej księgi czwartej poczytuje się okręt, który się stał nieużytecznym do żeglugi,

1. za niezdolny do naprawy, gdy naprawa okrętu jest zupełnie niemożliwą albo tam, gdzie okręt się znajduje, uskutecznić się nie daje, okrętu też do portu, gdzie naprawa nastąpićby mogła, doprowadzić nie można;
2. za niewart naprawy, gdy koszt naprawy bez potrącenia różnicy między dawnym a nowym stanem wynosiłby więcej niż trzy czwarte poprzedniej wartości.

Jeżeli okręt stał się nieużytecznym do żeglugi wśród jakiej podróży, natenczas za poprzednią wartość tę się poczytuje, którą miał okręt przy rozpoczynaniu podróży, we wszelkich innych wypadkach tę, którą, zanim stał się do żeglugi nieużytecznym, miał lub byłby miał w razie należytego opatrzenia.

§ 480.

Za swojski port okrętu poczytuje się ten port, z którego morską żeglugę okrętem się uprawia.

Przepisy niniejszego kodeksu, odnoszące się do przebywania okrętu w porcie swojskim, można mocą ustaw krajowych rozciągnąć na wszystkie lub niektóre porty, należące do obwodu portu swojskiego.

§ 481.

Do załogi okrętowej zalicza się szypra, oficerów okrętowych, czeladź okrętową, tudzież wszelkie inne na okręcie instalowane osoby.

§ 482.

Przymusowej sprzedaży okrętu sposobem egzekucyi urządzić nie wolno, gdy okręt jest gotowym do wypłynięcia (gotowym do wyjścia pod żaglem). Okrętu gotowego do wyjścia pod żaglem także fantować nie wolno.

Przepisów niniejszych nie należy zastosowywać, gdy dług, za który ma nastąpić przymusowa sprzedaż lub zajęcie, zaciągnięto dla przeprowadzenia zamierzonej podróży.

§ 483.

Gdy w niniejszej czwartej księdze rozróżnia się porty europejskie od portów pozaeuropejskich, wtedy do portów europejskich zaliczać także należy wszelkie porty morza Śródziemnego, Czarnego i Azowskiego.

Rozdział drugi.

Okrętarze i spółki okrętarskie.

§ 484.

Okrętarmem jest właściciel okrętu, służącego do zarobkowania sposobem żeglugi morskiej.

§ 485.

Okrętarz odpowiada za szkodę, którą jaka do załogi okrętowej należąca osoba, pełniąc czynności służbowe, trzeciemu swą winą wyrządza.

§ 486.

Okrętarz odpowiada za pretensję trzeciego nie osobiście, lecz tylko okrętem i frachtem:

1. gdy pretensja zasadza się na prawnej czynności, którą szypers jako przewódca okrętu mocą przysługujących mu praw ustawowych, a nie ze względu na oddzielne pełnomocnictwo, przedsięwziął;
2. gdy pretensja zasadza się na niewypełnieniu albo niedostatecznym lub wadliwym wypełnieniu przez okrętacza zawartego kontraktu, a wykonanie kontraktu należało do służbowych powinności szypers; nie stanowi przy tem różnicy, czy niewypełnienie albo niedostateczne lub wadliwe wypełnienie która z osób załogi okrętowej zawiniła lub nie zawiniła;
3. gdy pretensja zasadza się na zawinieniu której z osób załogi okrętowej.

Przepisu niniejszego w wypadkach pod num. 1, 2 przytoczonych wtedy zastosowywać nie należy, gdy na okrętacza samego co do wypełnienia kontraktu jaka wina spada, albo gdy tenże odpowiedzialność za wypełnienie kontraktu osobno przyjął na siebie.

§ 487.

Okrętarz odpowiada za wierzytelności do załogi okrętowej należących osób, z kontraktów służbowych i najemniczych, nie tylko okrętem i frachtem, lecz osobiście.

§ 488.

Okrętacza jako takiego można o każdą pretensję, wszystko za jedno, czy odpowiada osobiście lub tylko okrętem i frachtem, przed sądem portu swojskiego (§ 480) ścigać.

§ 489.

Jeżeli kilka osób okrętu, który wspólnie do nich należy, używa do zarobkowania sposobem żeglugi morskiej na wspólny rachunek, natenczas istnieje spółka okrętarska.

Wypadku, gdy okręt należy do jakiej spółki handlowej, przepisy, odnoszące się do spółek okrętarskich, się nie tyczą.

§ 490.

O prawnym stosunku spółokrętarzy między sobą stanowi przede wszystkim kontrakt między nimi zawarty. O ile nie powzięto umowy, należy zastosować przepisy następujące.

§ 491.

Normą dla spraw okrętarskiej spółki są uchwały spółokrętarzy. Gdy chodzi o powzięcie jakiej uchwały, rozstrzyga większość głosów. Głosy oblicza się podług wysokości udziałów okrętowych; większość głosów za uchwałą bywa wtenczas, gdy do osoby lub do osób, które głosowały za uchwałą, należy więcej niż połowa całego okrętu.

Jednomysłności wszystkich spółokrętarzy potrzeba do uchwał, które zmierzają do zmiany okrętarskiego kontraktu, albo które sprzeciwiają się postanowieniom okrętarskiego kontraktu lub z celami okrętarstwa nie mają żadnej styczności.

§ 492.

Uchwałą większości można dla sprawowania czynności spółki okrętarskiej ustanawiać okrętacza-korespondenta (dyrektora okrętu, dysponenta okrętu). Do ustanowienia okrętacza-korespondenta, który nie należy do spółokrętarzy, potrzeba uchwały jednogłosnej.

Ustanowienie okrętacza-korespondenta można każdej chwili większością głosów odwołać, nie uszczerbiając prawa do kontraktem ustalonego wynagrodzenia.

§ 493.

W stosunku do trzecich wolno okrętaczowi-korespondentowi mocą udzielonej mu władzy przedsiębrać wszelkie interesa i czynności prawne, które w zawodowym obrocie spółek okrętarskich zwykle się przytrafiają.

Prawo to rozciąga się osobliwie na opatrywanie, utrzymywanie i obładowywanie okrętu, na ubezpieczanie frachtu, kosztów opatrzenia i pieniędzy hawaryjnych, tudzież na pobieranie pieniędzy, ze zwykłym sprawowaniem interesów połączone.

W tej samej rozciągłości wolno okrętarzowi-korespondentowi zastępować spółkę okrętarską przed sądem.

Wolno mu szypra przyjmować i oddalać; szyper ma się jedynie do jego wskazówek stosować, a nie także do wskazówek poszczególnych spółokrętarzy.

Imieniem spółki okrętarskiej lub poszczególnych spółokrętarzy podejmować zobowiązania wekslowe albo zaciągać pożyczki, okręt albo udziały okrętowe sprzedawać lub zastawiać, tudzież na rzecz okrętu lub udziałów okrętowych zawierać ubezpieczenie, okrętarzowi-korespondentowi nie wolno, chyba że otrzymał w tej mierze osobne pełnomocnictwo.

§ 494.

Z prawnej czynności, którą okrętarz-korespondent w swym zawodzie i wśród granic udzielonej mu mocy zawiera, powstają dla spółki okrętarskiej wobec trzeciego także wtedy prawa i obowiązki, gdy czynność zawiera się bez wymienienia poszczególnych spółokrętarzy.

Jeżeli spółka okrętarska z powodu jakiej czynności przez okrętarza-korespondenta zawartej stała się obowiązana, natenczas odpowiadają spółokrętarze w tej samej rozciągłości (§ 486), jak gdyby oni sami czynność byli zawarli.

§ 495.

Ograniczeniem w § 493 oznaczonych praw okrętarza-korespondenta może spółka okrętarska wobec trzeciego jeno wtenczas się zasłaniać, gdy trzeci, zawierając czynność, o onem ograniczeniu wiedział.

§ 496.

Wobec okrętarskiej spółki winien okrętarz-korespondent przez spółkę ustanowionych ograniczeń zakresu praw nie przekraczać; nadto powinien się do uchwał powziętych stosować i uchwały wykonywać.

Z resztą zakres praw jego także wobec okrętarskiej spółki w myśl przepisów w § 493 zawartych oceniać należy z tem ograniczeniem, iż do nowych podróży i przedsiębiorstw, do nadzwyczajnych napraw, tudzież do przyjmowania i oddalania szypra wprzód uchwał spółki okrętarskiej zasięgnąć powinien.

§ 497.

Okrętarz-korespondent powinien w sprawach okrętarskiej spółki dokładać staranności oględnego okrętarza.

§ 498.

Okrętarz-korespondent ma ze sprawowania interesów, dotyczących się okrętarskiej spółki, oddzielnie księgę prowadzić i do onych interesów odnoszące się piśmienne dowody przechowywać. Powinien też każdego spółokrętarza, gdy tego żądać będzie, powiadamiać o wszelkich szczegółach, dotyczących się okrętarskiej spółki, osobiście odnoszących się do okrętu, podróży i opatrzenia; powinien każdego czasu pozwolić mu wejrzeć w księgi, listy i papiery do spółki okrętarskiej się odnoszące.

§ 499.

Okrętarz-korespondent powinien, gdy spółka okrętarska kiedybądź to uchwali, zdawać jej rachunek. W razie zatwierdzenia rachunku, tudzież uznania przez większość, iż okrętarz-korespondent sprawował zarząd należycie, wolno mniejszości praw swych dochodzić.

§ 500.

Każdy spółokrętarz ma stosunkowo do swego udziału okrętowego przykładać się do wydatków okrętarskiej spółki, w szczególności do kosztów opatrzenia i naprawy okrętu.

Jeżeli jaki spółokrętarz z uiszczeniem przypadającej na niego kwoty zalega, i jeżeli spółokrętarze za niego pieniądze wykładają, natenczas jest ów spółokrętarz wobec nich obowiązany do płacenia procentów od chwili, gdy poczyniono wykłady. Dla spółokrętarzy powstaje przez wyłożenie pieniędzy uczestnictwo w udziale okrętowym, które może być przedmiotem ubezpieczenia. W razie ubezpieczenia tegoż uczestnictwa zalegający spółokrętarz kosztu ubezpieczenia powrócić powinien.

§ 501.

Jeżeli uchwalono jaką nową podróż lub po ukończeniu jakiej podróży naprawę okrętu, albo jeżeli uchwalono zaspokojenie jakiego wierzyciela, wobec którego spółka okrętarska odpowiada jeno okrętem i frachtem, natenczas wolno każdemu spółokrętarzowi, który za uchwałą nie głosował, od uiszczenia wpłat, do wykonania uchwały potrzebnych, tym sposobem się uwolnić, iż swój udział okrętowy bezpłatnie porzuca.

Spółokrętarz, który z tego prawa korzystać ma wolę, musi o tem spółokrętarzy lub okrętarza-korespondenta sądownie albo notaryalnie powiadomić w ciągu trzech dni, licząc od dnia uchwały, albo, jeżeli przy powzięciu uchwały nie był obecnym i nie miał zastępcy, w ciągu trzech dni po uwiadomieniu o uchwale.

Porzucony udział okrętowy przypada na pozostałych spółokrętarzy, odpowiednio do wysokości ich okrętowych udziałów.

§ 502.

Podział zysku i straty dzieje się w miarę wysokości okrętowych udziałów.

Obliczanie zysku i straty, tudzież wypłata rzeczywistego zysku następuje za każdą razą, gdy okręt do portu swojskiego powrócił, albo gdy w jakim innym porcie podróż ukończył i czeladź okrętową odprawiono.

Także przed wspomnianą porą muszą prócz tego wpłynione pieniądze, o ile nie są potrzebne na wydatki późniejsze lub na pokrycie pretensyi poszczególnych spółokrętarzy do spółki okrętarskiej, tymczasowo być rozdzielone i wypłacone między poszczególnych spółokrętarzy, odpowiednio do wysokości ich okrętowych udziałów.

§ 503.

Każdemu spółokrętarzowi wolno swój udział okrętowy kiedybądź i bez przyzwolenia drugih spółokrętarzy całkowicie lub częściowo sprzedać.

Przedaż okrętowego udziału, z powodu której okręt utraciłby prawo używania bandery Rzeszy, nastąpić może tylko za przyzwoleniem wszystkich spółokrętarzy.

§ 504.

Spółokrętarza, który swój udział okrętowy sprzedał, poczytuje się, dopóki on i nabywca spółokrętarzom lub okrętarzowi-korespondentowi o przedaży nie doniesie, w stosunku do spółokrętarzy jeszcze za spółokrętarza, a odpowiedzialność jego jako spółokrętacza trwa co do wszelkich przed tem doniesieniem powstałych powinności wobec drugih spółokrętarzy nadal.

Atoli nabywca udziału okrętowego staje się jako spółokrętarz w stosunku do drugih spółokrętarzy już od chwili nabycia obowiązany.

Na postanowienia kontraktu okrętarskiego, powzięte uchwały i zawarte czynności tak samo jak sprzedawca przystać musi; drudzy spółokrętarze mogą prócz tego wszelkie naprzeciw sprzedawcy jako spółokrętarzowi z przedanego okrętowego udziału wynikłe zobowiązania nabywającemu potracić, nie uszczerbiając prawa nabywcy trzymania się sprzedawcy.

§ 505.

Zmiana co do osób spółokrętarzy nie ma wpływu na dalsze istnienie spółki okrętarskiej.

Jeżeli jaki spółokrętarz umiera, albo co do majątku jego ogłasza się upadłość, natenczas rozwiązania spółki okrętarskiej to za sobą nie pociąga.

Wypowiedzenie ze strony jakiego spółokrętacza lub wyłączenie jakiego spółokrętacza się nie dzieje.

§ 506.

Rozwiązanie spółki okrętarskiej można uchwalić większością głosów. Uchwała, iż okręt ma być przedany, stoi na równi z uchwaleniem rozwiązania.

Jeżeli rozwiązanie spółki okrętarskiej lub sprzedaż okrętu uchwalono, to okręt publicznie sprzedany być musi. Sprzedaż może dziać się tylko wtedy, gdy okręt na podróż nie jest wynajęty i znajduje się w porcie swojskim lub w jakim porcie krajowym. Jednakże jeżeli uznano okręt za niezdolny do naprawy lub za niewart naprawy (§ 479), wtedy może, chociaż okręt jest wynajęty, a nawet w kraju cudzym, sprzedaż nastąpić. Gdy od przepisów niniejszych ma się zboczyć, potrzeba przyzwolenia spółokrętarzy wszystkich.

§ 507.

Spółokrętarze jako tacy odpowiadają wobec trzecich, jeżeli zachodzi ich odpowiedzialność osobista, tylko stosunkowo do wysokości swych okrętowych udziałów.

W razie przedaży okrętowego udziału odpowiadają za istniejące osobiste zobowiązania, powstałe w czasie między przedażą a doniesieniem w § 504 wzmiankowanem, co do tegoż udziału, tak sprzedawca jako też nabywca.

§ 508.

Spółokrętarzy jako takich można o każdą pretensyę, wszystko za jedno, czy ją rości sobie jaki spółokrętarz lub ktoś trzeci, ścigać przed sądem portu swojskiego (§ 480).

Przepis ten należy także wtedy zastosować, gdy skargę wymierzono tylko przeciw jednemu lub przeciw kilku spółokrętarzom.

§ 509.

Gdy dwie lub więcej osób się połączą, aby okręt na spólny rachunek zbudować i do żeglugi morskiej używać, natenczas zastosowywać należy przepisy zawarte w §§ 490, 491, 500, 505, tudzież w § 507 ust. 1 i, gdy okręt wykończony i przez budującego odstawiony został, prócz tego przepisy zawarte w §§ 503, 504.

506, tudzież w § 507 ust. 2; przepis zawarty w § 500 ma znaczenie także wtedy, gdy chodzi o koszty budowlane.

Okrętarza-korespondenta (§ 492) można już przed wykończeniem okrętu ustanawiać; tenże ma wtedy zaraz po ustanowieniu, co do przyszłego sprawowania okrętarstwa, prawa i powinności okrętarza-korespondenta.

§ 510.

Kto jaki okręt, który do niego nie należy, używa na swój rachunek do zarobkowania sposobem żeglugi morskiej, i albo sam go prowadzi, albo prowadzenie powierza jakiemu szyprowi, tego poczytuje się w stosunku do trzecich za okrętarza.

Właściciel nie może zapobiedz, aby ten, co z użycia okrętu pretensję jako wierzyciel okrętowy wywodzi, ona pretensję przeprowadził, chyba że użycie wobec niego było bezprawne i wierzyciel nie miał dobrej wiary.

R o z d z i a ł t r z e c i .

Szyprowie.

§ 511.

Przewódca okrętu (kapitan okrętu, szyper) powinien przy wszelkich sprawowaniach służbowych, osobiście przy wypełnianiu kontraktów, których wykonanie do niego należy, dokładać staranności ogólnego szypra. Odpowiada za każdą z jego winy powstałą szkodę, w szczególności za szkodę, która powstaje z uchybienia powinnościom w niniejszym i następnych rozdziałach jemu nałożonym.

§ 512.

Rzeczona odpowiedzialność szypra istnieje nie tylko wobec okrętarza, lecz także wobec najemcy okrętu, wobec ładowcy i odbiorcy ładunku, wobec podróżnego, okrętowej załogi i tego wierzyciela okrętowego, którego wierzytelność powstała z interesu zawartego na kredyt (§ 528), w szczególności wobec wierzyciela bodmeryjnego.

Szyper nie staje się przez to, iż działał z polecenia okrętarza, wolnym od odpowiedzialności wobec drugich zwyż wymienionych osób.

Mocą takiego zlecenia staje się także okrętarz osobiście odpowiedzialnym, jeżeli przy dawaniu zlecenia o stanie sprawy był poświadczony.

§ 513.

Szyper ma przed rozpoczęciem podróży postarać się o to, aby okręt znajdował się w stanie do żeglugi morskiej zdolnym, aby był należycie urządzony i ekwipowany, aby był należycie obsadzony czeladzią i zaopatrzone w żywność, i aby papiery potrzebne do wykazania się okrętu, załogi i ładunku znajdowały się na okręcie.

§ 514.

Szyper ma się postarać o dobre narzędzia do ładowania i wyładowania, tudzież o należyte upakowanie podług zwyczaju żeglarskiego nawet wtenczas, gdy upakowanie skuteczniejszą osobni pakownicy.

Winien się postarać o to, aby okrętu nie przeładowano, i aby zaopatrzone go w potrzebny balast i należyty garnirunek.

§ 515.

Jeżeli szyper podczas pobytu w cudzym kraju obowiązujących tamże przepisów, mianowicie ustaw policyjnych, poborowych i celnych nie przestrzega, natenczas ma szkodę ztąd wynikłą powrócić.

Również powrócić ma szkodę wynikłą ztąd, iż ładuje towary, o których wiedział lub wiedzieć musiał, iż są kontrabandą wojenną.

§ 516.

Skoro okręt jest gotowym do wyjazdu, ma szyper przy pierwszej nadającej się sposobności podróż rozpocząć.

Nawet wtedy, gdy okrętu dla choroby lub dla jakich innych przyczyn prowadzić nie może, nie wolno mu wyjechania okrętu lub dalszej podróży nad miarę wstrzymywać, musi raczej, jeżeli czas i okoliczności na to pozwalają, zasięgnąć rozkazu okrętarza, temuz bez odwłoki o przeszkodzie donieść i tymczasem w odpowiedni sposób, o czym potrzeba, zaradzić, w przeciwnym razie innego szypra na swe miejsce wsadzić. Za onego zastępcę odpowiada jeno o tyle, o ile zawinił przy tegoż wyborze.

§ 517.

Od chwili, gdy ładowanie rozpoczęto, aż do końca wyładowania wolno szyprowi równocześnie z sternikiem okręt tylko w nagłych wypadkach opuszczać; winien w takich razach wprzód z pomiędzy okrętowych oficerów lub reszty załogi naznaczyć odpowiedniego zastępcę.

To samo rozumie się także przed rozpoczęciem ładowania i po ukończeniu wyładowania, jeżeli okręt znajduje się w porcie lub w przystani, które nie są bezpieczne.

Gdy obawiać się należy jakiego niebezpieczeństwa, albo gdy okręt znajduje się na morzu, wtedy musi szyper być na okręcie, chyba że nagle konieczność jego nieobecność usprawiedliwia.

§ 518.

Jeżeli szyper w razie niebezpieczeństwa odbycie narady z okrętowymi oficerami uzna za stosowne, to jednak powziętymi uchwałami wiązać się nie potrzebuje; on w każdym razie za przedsięwzięte środki odpowiedzialnym pozostaje.

§ 519.

Na każdym okręcie musi być prowadzony dziennik, w którym wśród każdej podróży wszelkie ważne zdarzenia, poczynając od przyjęcia ładunku lub balastu, zapisywać należy.

Dziennik prowadzi pod nadzorem szypra sternik, a gdy tenże dla jakiej przeszkody tego czynić nie może, szyper sam lub pod tegoż nadzorem ktoś odpowiedni ze załogi okrętowej, którego szyper naznaczy.

§ 520.

Z dnia na dzień zapisywać należy w dzienniku:

stan wiatru i powietrza;
kierunek, którego okręt się trzymał, i przebyte odległości;
stwierdzoną szerokość i długość geograficzną;
stan wody przy pompach.

Nadto w dzienniku zapisywać należy:

szukadłem stwierdzoną głębokość wody;
każde przyjęcie pilota i czas jego przybycia i odejścia;
zmiany co do osób załogi okrętowej;
w radzie okrętowej powzięte uchwały;
wszystkie przypadki, którym okręt lub ładunek uległ,
i opis tychże przypadków.

Także na okręcie popełnione czyny karygodne i wymierzone dyscyplinarne kary, tudzież zaszłe wypadki narodzin i zgonu w dzienniku zapisywać należy.

O ile okoliczności nie są temu na przeszkodzie, muszą zapisywania być uskuteczniiane codziennie.

Dziennik ma szyper i sternik podpisać.

§ 521.

Ustawy krajowe mogą postanawiać, iż na statkach mniejszych (nadbrzeżnych i tym podobnych) prowadzenia dziennika zaniechać można.

§ 522.

Szyper ma o wszystkich wypadkach, które zaszły podczas podróży, czy one pociągnęły za sobą utratę albo uszkodzenie okrętu lub ładunku, zawinięcie do jakiego portu ratunkowego lub inną jakąkolwiek niekorzyść, za przybraniem wszystkich osób załogi okrętowej lub dostatecznej z nich wybranej liczby zeznać protest morski.

Protest morski należy zdziałać bez odwołki, i to:

w porcie zamierzonym lub, gdy zamierzano do kilku portów zawinąć, w tym porcie, do którego okręt po zaszłym wypadku najpierw dobiegł;
w porcie ratunkowym, jeżeli w tymże dzieje się naprawa lub wyładowanie;
w najpierwszem odpowiednim miejscu, gdy podróż się kończy bez dobiecia do portu zamierzonego.

Jeżeli szyper umarł albo do zdziałania morskiego protestu jest niezdolnym, natenczas może i powinien to uczynić okrętowy oficer, stopniem służbowym najbliższy.

§ 523.

Protest morski musi zawierać danie sprawy z ważnych zajść wśród podróży, osobliwie zupełny i jasny opis zaszłych przypadków i podanie środków, których celem uchylenia lub umniejszenia szkody użyto.

§ 524.

W terytoryalnym obwodzie, w którym niniejszy kodeks ma moc obowiązującą, musi protest morski za przedłożeniem dziennika i spisu wszystkich osób załogi okrętowej u przynależnego sądu być zgłoszony.

Sąd ma po nadejściu zgłoszenia protest morski jak najspieszniej przeprowadzić.

Termin ku temu wyznaczony obwieszcza się w odpowiedni sposób publicznie, jeżeli okoliczności na taką zwłokę pozwalają.

Każdemu interesentowi okrętowemu i ładunkowemu, tudzież każdemu innemu, którego zaszły przypadek może dotyczyć, wolno osobiście lub przez zastępcę przy zeznawaniu morskiego protestu być obecnym.

Protest morski przeprowadza się na podstawie dziennika. Jeżeli prowadzonego dziennika dostawić nie można, albo jeżeli dzien-

nika nie prowadzono (§ 521), natenczas przyczynę tegoż podać należy.

§ 525.

Sędziemu wolno oprócz przytomnych jeszcze inne osoby załogi okrętowej, których wysłuchanie uzna za odpowiednie, przesłuchać. Dla lepszego wyświecenia może sędzia szyprowi, tudzież każdej innej osobie załogi okrętowej, odpowiednie czynić pytania i żądać odpowiedzi.

Szyper i drugie przybrane osoby okrętowej załogi mają swe zeznania poprządzić.

Protokół z protestu morskiego spisany należy w oryginale przechować i każdemu interesentowi na żądanie odpis uwierzytelniony udzielić.

§ 526.

Prawne czynności, przedsięwzięte przez szypra, gdy okręt znajduje się w porcie swojskim, obowiązują okrętarza jeno wtedy, gdy szyper działał na mocy plenipotencji, albo gdy istnieje jaka inna szczególna przyczyna zobowiązania.

Czeladź okrętową wolno szyprowi przyjmować także w porcie swojskim.

§ 527.

Gdy okręt znajduje się poza portem swojskim, wtedy wolno szyprowi mocą otrzymanej instalacji wobec trzecich zawierać za okrętarza wszelkie interesa i przedsiębrać wszelkie prawne czynności, jakie pociągają za sobą ekwipowanie, obsadzanie czeladzią, zaopatrzenie w żywność i utrzymanie okrętu, wogóle wykonanie podróży.

Prawo to rozciąga się także na zawieranie kontraktów frachtowych; nadto rozciąga się na wytaczanie skarg, objętych zakresem działania szypra.

§ 528.

Zaciągać pożyczki, kupować na kredyt, tudzież podobne czynności na kredyt zawierać, wolno szyprowi jeno wtedy, gdy utrzymanie okrętu lub wykonanie podróży konieczne tego wymaga, i to jeno w rozmiarach, aby zadosyć uczynić potrzebie. Interes bodmeryjny zawrzeć wolno mu tylko wtedy, gdy wykonanie podróży tego wymaga, i to jeno w rozmiarach, aby zadosyć uczynić potrzebie.

Obowiązująca moc onej czynności nie zawisła ani od rzeczywistego zużycia ani od tego, czy powzięty wybór między kilku czynnościami, na kredyt uskutecznonemi, odpowiadał celowi, ani od tego, czy szyper potrzebnymi pieniędzmi rozporządzał, chyba że trzeci działał złą wiarą.

§ 529.

Za osobistą odpowiedzialnością okrętarza zawierać interesa, mianowicie zobowiązaniami wekslowemi okrętarza obciążać, wolno szyprowi tylko mocą plenipotencji, która go do tego upoważnia (§ 486 ust. 1, num. 1). Wskazówki i służbowe zlecenia, które szyper od okrętarza otrzymuje, nie wystarczają do uzasadnienia osobistej odpowiedzialności okrętarza wobec trzeciego.

§ 530.

Okręt sprzedać wolno szyprowi tylko w razie naglącej konieczności i jeno wtedy, gdy sąd miejscowy po wysłuchaniu znawców i za przywołaniem niemieckiego konsula, gdzie takowy istnieje, nagłą konieczność sprawdził.

Jeżeli żadnej sądowej zwierzchności i także żadnej innej zwierzchności, któraby zbadanie podjęła, na miejscu nie ma, natenczas ma szyper celem usprawiedliwienia swego postępu zasięgnąć zdania znawców, a jeżeli to stać się nie może, zaopatrzyć się w inne dowody.

Sprzedaż musi nastąpić publicznie.

§ 531.

Okrętarz, który prawa mocą ustawy szyprowi przysługujące ograniczył, wobec trzeciego nietrzymaniem się tychże ograniczeń wtedy jeno zasłaniać się może, gdy trzeci o nich wiedział.

§ 532.

Jeżeli szyper bez osobnego poruczenia na rachunek okrętarza z własnych zasobów poczynił zaliczki albo osobiście się zobowiązał, natenczas wobec okrętarza co do zwrotu nie ma praw lepszich, niż ktoś trzeci.

§ 533.

Czynnością prawną, którą zawiera szyper jako przewodca okrętu w zakresie swego pełnomocnictwa, bądź za wymienieniem okrętarza, bądź bez tegoż wymienienia, nabywa wobec trzeciego okrętarz prawa i odpowiada z onej czynności okrętem i frachtem.

Szyper sam wobec trzeciego z onej prawnej czynności obowiązany się nie staje, chyba że przyjął za wypełnienie rękojmię lub poza otrzymane pełnomocnictwo wykroczył. Odpowiedzialność, która mocą §§ 511, 512 na szyprze ciąży, przez to nie upada.

§ 534.

Także wobec okrętarza stanowią o zakresie praw szypra przepisy zawarte w §§ 526 do 530, o ile okrętarz praw tych nie ograniczył.

Szyper powinien o stanie okrętu, o przygodach podróży, o kontraktach, które zawarł, i o wszczętych procesach bez ustanku okrętarza powiadamiać i we wszystkich ważnych wypadkach, mianowicie w wypadkach w §§ 528, 530 przytoczonych, albo gdy poczuwa się zniewolonym do zmiany lub zaprzestania podróży, albo gdy chodzi o nadzwyczajne naprawy i nadzwyczajne nakłady, prosić o udzielenie wskazówek, skoro okoliczności na to pozwalają.

Do nadzwyczajnych napraw i nakładów, nawet gdy mógłby je opędzić udzielonymi zasobami okrętarza, przystąpić mu wolno tylko w razie konieczności.

Jeżeli o pieniądze, na opędzenie jakiej potrzeby konieczne, nie może wystarać się innym sposobem jak za pomocą bodmeryi albo sprzedaży zbytecznych przynależności okrętowych albo zbytecznych zapasów okrętowych, natenczas ma chwycić się tego środka, który połączony jest dla okrętarza z ujmą najmniejszą.

Okrętarzowi musi po powrocie do portu swojskiego i prócz tego na każde żądanie składać rachunek.

§ 535.

Dla dobra interesentów ładunkowych ma szyper wśród podróży zarazem dbać wedle możliwości o to, co dla ładunku jest najlepszem.

Gdy celem uchylenia lub uszczuplenia straty potrzeba środków osobnych, powinien szyper mieć wzgląd na dobro ładunkowych interesentów, jakoby ich był zastępcą, powinien, jeżeli można, zasięgnąć ich wskazówek i, o ile okoliczności na to pozwalają, je wypełnić, natomiast w innych wypadkach powinien działać podług własnego sądu i w ogólności, ile się da, o to się postarać, aby interesenci ładunkowi o zajęciach takich i o środkach

z powodu tego przedsięwziętych jak najspieszniej zostali powiadomieni.

Wolno mu w takich wypadkach osobiście też ładunek w całości lub częściowo wyładować, w ostatecznym razie, gdy znacznej straty z powodu zagrażającego zepsucia się lub dla jakich innych przyczyn nie da się uchylić innym sposobem, sprzedać albo celem wystarania się o środki do jego utrzymania i dalszego przewiezienia, ładunek sposobem bodmeryi zastawić, tudzież w razie zatrzymania lub przejęcia reklamować albo, gdy innym sposobem z pod jego rozporządzania usunięty został, jego odzyskania pozasądowo lub sądowo dochodzić.

§ 536.

Jeżeli dalszy ciąg podróży w pierwotnym kierunku przypadkiem dla jakiej przeszkody nastąpić nie może, natenczas wolno szyprowi dalszą podróż w innym kierunku wykonać albo ją na krótszy lub dłuższy przeciąg czasu zawiesić albo powrócić do portu, z którego odpłynął, wedle tego, czego wymagają okoliczności i wskazówki, których ile możliwości przestrzegać należy.

W razie rozwiązania kontraktu frachtowego ma sobie postąpić w myśl § 632.

§ 537.

Za osobistą odpowiedzialnością ładunkowych interesentów wolno szyprowi, nawet gdy zachodzą wypadki w § 535 przytoczone, interesa na kredyt zawierać jeno wtedy, gdy plenipotencya go do tego upoważnia.

§ 538.

Pominąwszy wypadki w § 535 podane, wolno szyprowi ładunek sposobem bodmeryi zastawiać, albo częścią ładunku sposobem sprzedaży lub zużycia rozporządzać jeno o tyle, o ile tego koniecznie potrzeba do wykonania dalszej podróży.

§ 539.

Jeżeli potrzeba powstała z przyczyny wielkiej hawaryi, i jeżeli szyper potrzebie zaradzić może różnymi środkami, natenczas powinien chwycić się tego środka, który dla interesentów połączony jest z ujmą najmniejszą.

§ 540.

Jeżeli wypadek wielkiej hawaryi nie zaszedł, wolno szyprowi ładunek sposobem bodmeryi zastawiać albo częścią ładunku sposobem sprzedaży lub zużycia rozporządzać jeno wtedy, gdy po-

trzebie innym sposobem zaradzić nie może, albo gdy użycie innego środka pociągnęłoby za sobą nadmierną szkodę dla okrętarza.

Także w tych wypadkach wolno mu ładunek sposobem bodmery zastawiać jeno razem z okrętem i frachtem (§ 680 ust. 2).

Zastawieniu sposobem bodmery powinien dać pierwszeństwo przed sprzedażą, chyba że zastawienie sposobem bodmery pociągnęłoby za sobą nadmierną szkodę dla okrętarza.

§ 541.

Zastawienie ładunku sposobem bodmery albo rozporządzenie częścią ładunku sposobem sprzedaży lub zużycia poczytuje się w wypadkach w § 540 nadmienionych za interes zawarty na rachunek i ryzyko okrętarza (§ 528, 754 num. 6).

§ 542.

Gdy chodzi o to, czy ważne są jakie prawne czynności, zawarte przez szypra w wypadkach podanych w §§ 535, 538 do 540, natenczas należy zastosowywać przepisy zawarte w § 528 ust. 2.

§ 543.

To, co szyper oprócz frachtu od najemcy, ładowcy lub odbiorcy ładunku dostaje za zużycie odzieży (kapłaki), za dobicie do celu (prymaże) albo innym tytułem jako wynagrodzenie lub odszkodowanie, wszystko za jedno pod jakąbądź nazwą, ma jako dochód okrętarzowi wstawić w rachunek.

§ 544.

Szyprowi nie wolno bez pozwolenia okrętarza towarów na własny rachunek ładować. Jeżeli postąpił sobie wbrew temu przepisowi, natenczas ma okrętarzowi powrócić najwyższą kwotę, która za takie podróże i towary w miejscu ładowania i w czasie, gdy ładowanie się dzieje, bywa za przewóz umawiana, a jeżeli okrętarzowi zrządził większą szkodę, wtedy może okrętarz wymagać od niego powrócenia onej szkody większej.

§ 545.

Okrętarzowi wolno, nawet gdy przeciwna nastąpiła umowa, szypra każdego czasu oddalić, jednakże bez uszczerbku tegoż prawa do powrócenia szkody.

§ 546.

Jeżeli nastąpi oddalenie, ponieważ szyper okazał się niesprawnym, albo ponieważ obowiązków nie wypełnia, natenczas jeno

to odbierze, co z myta i wszelkich innych ugodzonych korzyści aż do tego czasu zarobił.

§ 547.

Jeżeli jakiego szypra, który przyjęty został na pewną podróż, oddali się, ponieważ podróży dla wojny, obsaczenia lub przyaresztowania okrętu albo z przyczyny zakazu wprowadzania lub wywożenia albo dla jakiegobądź innego przypadku, któremu okręt lub ładunek uległ, rozpocząć lub dalej wieść nie można, natenczas odbierze szyper również jeno to, co z myta i wszelkich innych ugodzonych korzyści aż do tego czasu zarobił. To samo rozumie się, gdy szypra, którego przyjęto na czas nieokreślony, i który podjął się pewnej podróży, dla jakiegobądź z wymienionych przyczyn się oddala.

Jeżeli w tychże wypadkach oddalenie nastąpi wśród podróży, natenczas służy szyprowi prócz tego wybór, czy chce żądać albo wolnego przewiezienia z powrotem do portu, w którym go najęto, albo odpowiedniego wynagrodzenia.

Jeżeli podług przepisów niniejszego kodeksu żądać może wolnego przewiezienia z powrotem, natenczas obejmuje prawo to także wolne utrzymanie podczas podróży, tudzież przewiezienie ruchomego dobytku szypra.

§ 548.

Jeżeli szyper, którego przyjęto na czas nieokreślony, i który podjął się pewnej podróży, oddalony zostanie dla innych aniżeli w §§ 546, 547 wymienionych przyczyn, natenczas odbierze prócz tego, co mu podług przepisów zawartych w § 547 przysługuje, jako odszkodowanie jeszcze myto za jeden miesiąc i za czas, dopóki prawdopodobnie trwać będzie jego podróż do portu powrotnego, a który to czas obliczyć należy w myśl § 73 ordynacyi marynarskiej.

§ 549.

Jeżeli myta nie ugodzono miarą czasu, lecz za całą podróż ryczałtem, natenczas należy w wypadkach w §§ 546 do 548 przytoczonych, baczac na myto całkowite, ustanowić zarobek stosunkowo do usług wypełnionych i do podróży częścią odbytej. Celem wyśledzenia myta za poszczególne miesiące obliczy się przeciętny czas podróży włącznie czasu ładowania i wyładowania, i podług tego, uwzględniając stan okrętu, myto za poszczególne

miesiące się obliczy. Przy obliczaniu myta za poszczególne dni, liczy się trzydzieści dni na miesiąc.

§ 550.

Jeżeli powrót okrętu nie kończy się w porcie swojskim, i jeżeli szypra przyjęto na całą podróż od wyjazdu aż do powrotu lub na czas nieokreślony, to może szyper żądać wolnego przewiezienia z powrotem do tego portu, w którym go najęto, tudzież dalszego myta podczas podróży albo, podług własnego wyboru, odpowiedniego wynagrodzenia.

§ 551.

Szyper, którego przyjęto na czas nieokreślony, musi, gdy jaką podróż rozpoczął, w służbie pozostać, dopóki okręt do portu swojskiego lub do jakiego w kraju tutejszym położonego portu nie powróci i opróżnienie okrętu nie nastąpi.

Może jednak żądać zwolnienia ze służby, gdy od pierwszego wyjazdu dwa lub trzy lata wyszły, podług tego czy okręt w chwili wypowiedzenia znajduje się w porcie europejskim lub pozaeuropejskim. Ma w takim razie okrętarzowi pozostawić odpowiedni czas do wystarania się o następcę, a tymczasem służbę dalej sprawować i, bądź co bądź, podróż bieżącą ukończyć.

Jeżeli okrętarz zaraz po wypowiedzeniu powrót zarządzi, natenczas powinien szyper przywieść okręt z powrotem.

§ 552.

Okrętowy udział, którym szyper mocą umowy, z drugimi okrętarzami zawartej, jako spółwłaściciel okrętu uczestniczy, mają, jeżeli szypra wbrew jego woli oddalono, na jego żądanie przejąć na siebie spółokrętarze za wypłatą wartości przez znawców ustanowionej. Prawo to wygasa, gdy szyper oświadczenie, iż z prawa tego korzysta, bez przyczyny odwołka.

§ 553.

Jeżeli szyper po rozpoczęciu podróży zachoruje lub okalecze, natenczas ponosi okrętarz kosztą żywienia i wyleczenia. Z zastrzeżeniem przepisu w ust. 2 zawartego, rozciąga się powinność ta:

1. gdy szyper dla choroby lub okaleczenia podróży nie rozpoczął, aż do upływu dwudziestu sześciu tygodni, licząc od zachorowania lub okaleczenia;
2. gdy podróż rozpoczął, aż do upływu dwudziestu sześciu tygodni, licząc od opuszczenia okrętu.

W razie okaleczenia z przyczyny jakiego wypadku przy pełnieniu służby ogranicza się doby w ust. 1 podane na trzynaście tygodni, atoli w razie pod num. 2 podanym jeno wtedy, gdy szyper okręt opuszcza w jakim porcie niemieckim, albo gdy z jakiego portu nieniemieckiego dostanie się do zakładu dla chorych jakiego portu niemieckiego. Powinność okrętacza wobec okaleczonego ustaje, gdy i o ile zjednoczenie zawodowe pieczę przejmuje.

Okrętarzowi wolno wyznaczyć zakład dla chorych, w którym szyper ma być żywiony i wyleczony. Jeżeli szyper mieszka tam, gdzie okręt opuszcza, albo gdzie zakład dla chorych, w którym ma być umieszczony, się znajduje, wtedy może umieszczenie jeno nastąpić:

1. gdy chodzi o szypra żonatego albo o szypra, który ma własne gospodarstwo domowe, albo jest członkiem rodziny, mającej gospodarstwo domowe, za jego przystaniem albo niezależnie od onego przystania, gdy rodzaj choroby wymaga leczenia lub żywienia, jakiego w rodzinie chorego lub okaleczonego mieć nie można, albo gdy choroba jest zaraźliwa, albo gdy stan i zachowanie się szypra ustawicznej obserwacji wymaga;
2. we wszelkich innych wypadkach bezwarunkowo.

Szypra, który dla choroby lub okaleczenia pozostał poza obwodem Rzeszy, można za przyzwoleniem jego i leczącego go lekarza lub urzędu marynarskiego przeprowadzić do zakładu dla chorych jakiego portu niemieckiego. Jeżeli szyper zgodności wyrazić nie może albo jej odmawia bez słusznej przyczyny, natenczas po wysłuchaniu jakiego lekarza zamiast szypra zgodność wyrazić może urząd marynarski, w którego obwodzie szyper chwilowo przebywa.

Szyper, który bez słusznej przyczyny od wyleczenia się usuwa i przez to wedle lekarskiej opinii leczenie udaremnia albo znacznie utrudnia, traci prawo do bezpłatnego żywienia i wyleczenia. O słuszności przyczyny, tudzież kiedy ma się rozpocząć i jak długo trwać ma utrata, orzeka tymczasowo urząd marynarski.

Jeżeli szyper nie powraca razem z okrętem do portu swojskiego albo do portu, w którym go najęto, natenczas przysługuje mu także wolny przewóz z powrotem (§ 547) albo, wedle jego wyboru, odpowiednie wynagrodzenie.

§ 553 a

Myto wraz z wszelkimi ugodzonymi korzyściami pobiera szyper, który zachorował lub okaleczał:

gdy podróży nie rozpoczął, aż do zaprzestania służby;
gdy podróż rozpoczął, aż do dnia, w którym okręt opuszcza.

Podczas przebywania w zakładzie dla chorych z myta nie się nie odciąga.

Jeżeli szyper, broniąc okrętu, szkodę poniósł, to może oprócz tego wymagać odpowiedniej nagrody, którą w razie potrzeby sędzia ustanowi.

§ 553 b.

Do szypra, który sprowadził sobie chorobę lub okaleczenie jakim czynem karygodnym, albo który służbę bezprawnie opuścił, przepisów zawartych w §§ 553, 553 a zastosowywać nie należy.

§ 554.

Jeżeli szyper po wstąpieniu w służbę umrze, natenczas ma okrętarz zarobione myto wraz z wszelkimi innemi ugodzonymi należnościami aż do dnia śmierci uiścić; jeżeli śmierć nastąpiła po rozpoczęciu podróży, wtedy ma okrętarz także kosztą pogrzebu ponieść.

Jeżeli szyper, broniąc okrętu, zabitym został, natenczas ma okrętarz prócz tego odpowiednią nagrodę zapłacić.

§ 555.

Także po utracie okrętu powinien szyper postarać się o protest morski i wogóle dbać o dobro okrętarza, dopóki tego potrzeba. Za czas ten służy mu prawo do dalszego pobierania myta i do powrócenia kosztów utrzymania. Prócz tego żądać może wolnego przewiezienia z powrotem lub, wedle własnego wyboru, odpowiedniego wynagrodzenia.

Rozdział czwarty.

Przedsiębiorstwo frachtowe celem przewożenia towarów.

§ 556.

Frachtowy kontrakt, mający na celu przewiezienie towarów, odnosi się albo

1. do okrętu w całości, do odpowiedniej części okrętu lub do dokładnie oznaczonego pomieszczenia w okręcie, albo
2. do poszczególnych towarów (towarów różnorakich).

§ 557.

Jeżeli celem przewiezienia towarów wynajmuje się okręt w całości lub odpowiednią część okrętu lub dokładnie oznaczone pomieszczenie w okręcie, natenczas może każda ze stron wymagać, aby z kontraktu sporządzono dokument piśmienny (charte-partie).

§ 558.

Wynajęcie całego okrętu celem przewiezienia towarów nie obejmuje kajuty, atoli bez pozwolenia najemcy do kajuty towarów wchodzić nie wolno.

§ 559.

Jakibądź rodzaj kontraktu frachtowego zachodzi (§ 556), na wynajemca okręt dostawić w stanie do morskiej podróży sposobnym.

Odpowiada najemcy za każdą szkodę, wynikłą z wadliwego stanu okrętu, chyba że mimo dołożenia staranności oględnego wynajemcy wady odkryć nie było można.

§ 560.

Szyper ma celem przejścia ładunku okręt stawić w miejscu, które mu wskaże najemca okrętu, a jeżeli okręt wynajęto kilku najemcom, w miejscu, które mu wskażą wszyscy najemcy.

Jeżeli wskazanie miejsca wczas nie nastąpi, albo jeżeli wszyscy najemcy nie wskażą tego samego miejsca, albo jeżeli głębokość wody, bezpieczeństwo okrętu albo miejscowe przepisy lub urządzenia na trzymanie się wskazania nie pozwalają, natenczas ma szyper stanąć w miejscu, gdzie zazwyczaj ładowanie się dzieje.

§ 561.

Jeżeli umowa lub rozporządzenia portowe, a w niedostatku tychże istniejący tam, gdzie ładowanie się dzieje, zwyczaj miejscowy czego innego nie nakazują, ma najemca towary na swój koszt aż do okrętu dostawić, a kosztą władowania do okrętu wynajemca ponieść.

§ 562.

Wynajemca powinien zamiast umówionych towarów inne towary, które najemca do tego samego portu okrętem przewieźć mu poleci, przyjąć, jeżeli położenie jego przez to nie stanie się cięższem.

Przepis niniejszy nie ma być zastosowywany wtedy, gdy towary oznaczono w umowie nie tylko podług rodzaju lub gatunku, lecz gdy je wymieniono szczegółowo.

§ 563.

Najemca okrętu lub ładowca, który władowane towary fałszywie oznacza, albo wojenną kontrabandę lub towary ładuje, których wywożenia, albo dowożenia w tym porcie, dokąd są przeznaczone, zakazano, albo który przy ładowaniu prawne przepisy, w szczególności ustawy policyjne, poborowe i celne przestępuje, staje się, jeżeli w tej mierze ciąży na nim jaka wina, nie tylko wobec wynajemcy, lecz także wobec wszelkich innych w § 512 ust. 1 oznaczonych osób odpowiedzialnym za zwłokę, którą spowodował, i za wszelką inną szkodę.

Przez to, iż działał za zgodą szypa, odpowiedzialność jego wobec drugich osób nie upada.

Konfiskacją towarów nie może się zasłaniać, aby uwolnić się od uiszczenia frachtu.

Jeżeli towary wystawiają na niebezpieczeństwo okręt lub resztę ładunku, to wolno szyprowi towary na ład wysadzić lub w nagłych wypadkach z okrętu wyrzucić.

§ 564.

Także ten, co bez wiedzy szypa towary na okręt przynosi, jest w myśl § 563 do wynagrodzenia szkody ztąd wynikłej obowiązany. Szyprowi wolno towary takie znowu na ład wysadzić albo, jeżeli okręt lub resztę ładunku wystawiają na niebezpieczeństwo, ostatecznie z okrętu wyrzucić. Jeżeli szypier towary na okęcie zatrzymał, należy za to zapłacić najwyższy fracht, który umówiono za tego rodzaju podróże i towary w miejscu i w czasie ładowania.

§ 565.

Wynajemcy okrętowemu nie wolno towarów ładować do innego okrętu bez pozwolenia najemcy. Jeżeli działa wbrew temu przepisowi, to odpowiada za każdą ztąd wynikłą szkodę, chyba że szkoda byłaby także wtedy powstała i najemca byłby ją poniósł, gdyby towarów do innego okrętu nie władowano.

Do przeładowań do innego okrętu, które w razie konieczności po rozpoczęciu podróży się dzieją, przepisów zawartych w ust. 1 zastosowywać nie należy.

§ 566.

Bez pozwolenia ładowcy nie wolno tegoż towarów ani na pokładzie ładować, ani po bokach okrętu zawieszać.

W ustawach krajowych można postanawiać, iż niniejszego przepisu, o ile on tyczy się obładowania pokładu, do żeglugi nadbrzeżnej nie ma się zastosowywać.

§ 567.

Jeżeli nastąpiło wynajęcie jakiego okrętu w całości, ma szypier, skoro do wzięcia ładunku jest wolnym i gotowym, najemcę o tem zawiadomić.

Dnia następnego po doniesieniu poczyną się pora ładowania.

Po za porę ładowania ma wynajemca okrętowy na ładowanie czekać, jeżeli to umówione zostało (dłuższe leżenie).

Za czas ładowania nie można, jeżeli czegoś przeciwnego nie ugodzono, osobnego wynagrodzenia żądać. Natomiast ma najemca za dłuższe leżenie dać wynajemcy wynagrodzenie (mitrężne).

§ 568.

Jeżeli mocą kontraktu nie ustanowiono, jak długo trwać może ładowanie, natenczas stanowią o tem miejscowe przepisy tego portu, w którym ładowanie się dzieje, a w tychże niedostatku istniejący tam zwyczaj miejscowy. Jeżeli nawet takiego zwyczaju miejscowego nie ma, wtedy należy uskutecznić ładowanie w czasie w zachodzących okolicznościach odpowiednim.

Jeżeli w kontrakcie zastrzeżono dłuższe leżenie bez podania, jak długo ono trwać może, natenczas wynosi dłuższe leżenie dni czternaście.

Jeżeli w kontrakcie postanowiono tylko, iż mitrężne ma być płacone, wtedy domniemywa się, iż umówiono dłuższe leżenie, lecz nie umówiono, jak długo ono trwać może.

§ 569.

Jeżeli w kontrakcie ustanowiono, jak długo trwać może ładowanie, lub kiedy pora ładowania ma się skończyć, natenczas poczyną się dłuższe leżenie samo przez się, gdy pora ładowania wyjdzie.

W niedostatku takiej umowy poczyną się dłuższe leżenie, gdy wynajemca okrętu oznajmia najemcy, iż pora ładowania wyszła. Wynajemca może już wśród pory ładowania najemcy oznajmić, kiedy porę ładowania poczyta za wyszłą. W tym razie do wyjścia pory ładowania i do nastania dłuższego leżenia nowego oznajmienia wynajemcy nie potrzeba.

§ 570.

Gdy pora ładowania wyjdzie albo, jeżeli umówiono dłuższe leżenie, po tegoż wyjściu, wynajemca okrętu dłużej na ładowanie czekać nie jest obowiązany. Musi jednak swą wolę, iż dłużej czekać nie chce, najdalej w trzech dniach przed wyjściem pory ładowania lub dłuższego leżenia najemcy oznajmić.

Jeżeli to nie nastąpiło, wtedy pora ładowania lub dłuższe leżenie nie wychodzi, dopóki oznajmienia nie dopełniono i od dnia, w którym oznajmienie uskuteczniło, trzy dni nie upłynęły.

W ust. 1, 2 wzmiankowane trzy dni liczy się w jakimby wypadku podług kalendarza jako dni bez przerwy bieżące.

§ 571.

Co do oznajmień wynajemcy w §§ 569, 570 naznaczonych, formy osobnej się nie przepisuje. Jeżeli najemca odebranie takiegoż oznajmienia dostatecznym sposobem poświadczyć się wzbrania, wtedy wolno wynajemcy kazać z tego sporządzić publiczny dokument na koszt najemcy.

§ 572.

Mitrężne ma się, jeżeli go nie ustalono kontraktem, ustanowić słuszną miarą.

Należy przytem uwzględnić w obecnym wypadku zachodzące bliższe okoliczności, osobliwie myta i koszt utrzymania załogi okrętowej, tudzież przez wynajemcę postradany zarobek z frachtu.

§ 573.

Przy obliczaniu pory ładowania i dłuższego leżenia należy dni liczyć rzędem bieżącym bez przerwy; mianowicie idą w liczbę niedziele i święta, tudzież te dni, w których najemca przypadkowo dla jakiej przeszkody ładunku dostawić nie może.

Jednakże nie idą w liczbę te dni, w których dla wiatru i niepogody lub z przyczyny jakiegobądź innego przypadku albo

1. dostawienie do okrętu nie tylko umówionego, lecz także wszelkiego rodzaju ładunku albo
 2. przejście ładunku
- nie może nastąpić.

§ 574.

Za dni, w których wynajemca okrętowy, ponieważ żaden rodzaj ładunku dostawiony być nie może, dłużej czekać musi, przysługuje mu mitrężne nawet wtedy, gdy przeszkoda wydarzy

się wśród pory ładowania. Natomiast za dni, w których dla przeszkody w odbieraniu ładunku dłużej czekać musi, mitrężnego uiszczać nie potrzeba nawet wtedy, gdy przeszkoda wydarzy się wśród dłuższego leżenia.

§ 575.

Jeżeli o tem, jak długo trwać może ładowanie, w myśl § 568 stanowią miejscowe rozporządzenia lub miejscowy zwyczaj, wtedy należy przy obliczaniu pory ładowania przepisy w §§ 573, 574 zawarte jeno o tyle zastosować, o ile miejscowe rozporządzenia lub miejscowy zwyczaj czego innego nie stanowią.

§ 576.

Jeżeli wynajemca okrętowy położył za warunek, iż ładowanie do pewnego dnia ukończone być musi, natenczas przeszkoda w dostawieniu każdego rodzaju ładunku (§ 573 ust. num. 1) do dłuższego czekania go nie obowiązuje.

§ 577.

Jeżeli wynajemca okrętowy ma ładunek otrzymać od kogoś trzeciego, a tegoż trzeciego odnaleźć nie można, mimo że wynajemca miarą miejscowego zwyczaju gotowość ładowania obwieścił, albo jeżeli ów trzeci dostawić ładunek się wzbrania, natenczas ma wynajemca jaknajspieszniej najemcę o tem uwiadomić i tylko aż do wyjścia pory ładowania, a nie także do upływu przypuszczalnie umówionego dłuższego leżenia na ładowanie czekać, chyba że od najemcy lub jakiego pełnomocnika najemcy jeszcze wśród pory ładowania przeciwne otrzyma zlecenie.

Jeżeli jaki niepodzielny zakres czasu razem na ładowanie i wyładowanie przeznaczono, natenczas, gdy zajdzie w ust. 1 wspomniany wypadek, połowę tegoż czasu za porę ładowania się poczytuje.

§ 578.

Wynajemca okrętowy ma na żądanie najemcy także bez całkowitego umówionego ładunku podróż rozpocząć. Atoli w tym razie przysługuje mu nie tylko całkowity fracht i możliwe mitrężne, lecz wolno mu też żądać, aby, o ile z przyczyny niezupełnego ładunku pewność całkowitego frachtu traci, inną złożono rękojmię. Oprócz tego powinien mu najemca przewyżkę kosztów, która z niezupełności ładunku dla niego wyniknie, powrócić.

§ 579.

Jeżeli najemca okrętowy aż do wyjścia czasu, w którym wy-

najemca na ładowanie czekać jest obowiązany (pora wyczekiwania) ładowania całkowicie nie uskutečnił, wtedy wolno wynajemcy, jeżeli najemca od kontraktu nie odstąpi, podróż rozpocząć i wierzytelności w § 578 zaznaczonych dochodzić.

§ 580.

Najemcy okrętowemu wolno przed rozpoczęciem podróży, bądź jednostkowej, bądź składanej, od kontraktu odstąpić pod warunkiem, iż zobowiąże się zapłacić połowę umówionego frachtu jako frachtowy niedobór (faufracht).

W myśl niniejszego przepisu poczytuje się podróż już wtedy za rozpoczętą:

1. gdy najemca sprawę ze szyprem już załatwił;
2. gdy najemca ładunek już całkowicie lub częściowo dostawił, i pora wyczekiwania minęła.

§ 581.

Jeżeli najemca okrętowy z prawa w § 580 zaznaczonego po dostawie ładunku korzysta, natenczas powinien także kosztą wyladowania i wyładowania ponieść i za czas wyladowywania, o ile tenże nie przypada na porę ładowania, uiścić mitrężne (§ 572). Wyładowanie z powrotem należy uskutečnić ile możliwości spiesznie.

Wynajemca powinien na pobyt, spowodowany wyladowywaniem, nawet po za porę wyczekiwania przystać. Za czas po wyjściu pory wyczekiwania żądać może mitrężnego i powrócenia szkody z przekroczenia pory wyczekiwania wynikłej, o ile szkoda więcej wynosi niż mitrężne.

§ 582.

Gdy podróż w myśl § 580 rozpoczęto, może najemca okrętowy tylko za uiszczeniem całego frachtu, tudzież wszelkich innych wierzytelności wynajemcy (§ 614), i za uiszczeniem lub zabezpieczeniem w § 615 wzmiankowanych wierzytelności od kontraktu odstąpić i żądać aby towary z powrotem wyladowano.

W razie wyladowania z powrotem ma najemca nietylko wynikłą ztąd przewyżkę kosztów, lecz także tę szkodę wynagrodzić, która wyniknie z pobytu, spowodowanego wyladowywaniem z powrotem.

Podróży zmieniać lub do jakiego portu dobijać, aby towary wyladowano z powrotem, wynajemca obowiązany nie jest.

§ 583.

Najemca okrętowy zobowiązany jest zamiast całego frachtu, tylko dwie trzecie jako frachtowy niedobór zapłacić, gdy najem

rozciąga się także na ładowanie okrętu powracającego, albo gdy okręt mocą kontraktu dla wzięcia ładunku jazdę z jakiego innego portu ma uskutečnić, i gdy w tych obydwóch wypadkach odstąpienie od kontraktu się oznajmia, zanim podróż z powrotem lub podróż z portu, w którym wzięcie ładunku miało nastąpić, w myśl § 580 rozpoczęto.

§ 584.

W razie innych podróży składanych otrzyma wynajemca okrętowy, jeżeli najemca od kontraktu odstąpi, zanim ostatnią część podróży w myśl § 580 rozpoczęto, jako frachtowy niedobór wprowadzie fracht całkowity, atoli od frachtu tego odpowiedni ułamek potrącić należy, jeżeli w zachodzących okolicznościach przypuszczać można, iż wynajemca z przyczyny uchylenia kontraktu kosztów oszczędził i miał sposobność fracht inaczej zarobić.

W żadnym razie więcej niż połowę frachtu potrącać nie wolno.

§ 585.

Jeżeli najemca okrętowy aż do wyjścia pory wyczekiwania ładunku nie dostawi, natenczas zobowiązania z kontraktu dłużej wynajemcy nie wiążą i wolno mu do najemcy rościć te same pretensye, któreby mu przysługiwały, gdyby najemca od kontraktu był odstąpił (§§ 580, 583, 584).

§ 586.

Na frachtowy niedobór nie policza się frachtu, który wynajemca okrętowy za inne ładunkowe towary odbierze. Przepisu zawartego w § 584 ust. 1 się nie narusza.

Prawo wynajemcy do frachtowego niedoboru nie zawisło od tego, aby w kontrakcie oznaczoną podróż zrobił.

Frachtowy niedobór nie wyłącza praw wynajemcy do mitrężnego i możliwych drugich wierzytelności (§ 614).

§ 587.

Jeżeli pewną część okrętu lub jakie dokładnie oznaczone pomieszczenie okrętu wynajęto, natenczas mają moc obowiązującą w §§ 567 do 586 zawarte przepisy z następującymi odmianami:

1. Wynajemca otrzyma wtedy, gdy w myśl tychże przepisów jaką częścią frachtu musiałby się zadowolnić, jako frachtowy niedobór fracht całkowity, chyba że wszyscy najemcy się cofną albo żadnego ładunku nie dostawią.

Od frachtu całkowitego potrąca się jednak fracht za te towary, które wynajemca zamiast niedostawionych przyjmuje.

2. W wypadkach w §§ 581, 582 wzmiankowanych najemca wyładowania z powrotem wtedy żądać nie może, gdyby wyładowanie miało pociągnąć za sobą opóźnienie podróży lub przełożenie towarów, chyba że drudzy najemcy na to przystaną. Oprócz tego powinien najemca szkodę i te koszty powrócić, które z wyładowywania wynikną.

Jeżeli z prawa cofnięcia się korzystają wszyscy najemcy, natenczas zatrzymują moc obowiązującą przepisy zawarte w §§ 581, 582.

§ 588.

Jeżeli przedmiotem frachtowego kontraktu są towary tobołkowe, wtedy musi najemca okrętowy na wezwanie szypra bez odwołki ładowanie uskutecznić.

W razie opieszałości najemcy nie potrzebuje wynajemca na dostawienie towarów czekać; najemca musi, gdy podróż rozpoczyna się bez onych towarów, mimo to całkowity fracht uiścić. Od frachtu tego potrąca się jednak fracht za te towary, które wynajemca zamiast niedostawionych przyjmuje.

Wynajemca, który frachtu dochodzić zamierza przeciw najemcy opieszałemu, powinien pod utratą prawa najemcę przed wyjazdem o tem powiadomić. Do oświadczenia tego zastosować należy przepisy zawarte w § 571.

§ 589.

Najemca okrętowy może też, gdy ładowanie uskutecznił, za uiszczeniem całkowitego frachtu, tudzież wszelkich innych wierzytelności wynajemcy (§ 614), i za uiszczeniem lub zabezpieczeniem w § 615 oznaczonych wierzytelności, tylko w miarę § 587 num. 2 ust. 1 od kontraktu odstąpić i żądać, aby towary na powrót wyładowano.

Przepis zawarty w § 582 ust. 3 zastosować należy.

§ 590.

Jeżeli jaki okręt na towary tobołkowe przygotowany, a czasu, kiedy wyjazd ma nastąpić, nie ustanowiono, wtedy ma na podanie najemcy okrętowego sędzia, bacząc na zachodzące okoliczności, czas ustanowić, po za który rozpoczęcia podróży odwlekać nie wolno.

§ 591.

Gdy chodzi o jakibądź kontrakt frachtowy, ma okrętowy najemca wśród pory, w której towary mają być dostawione, szypro-

wi doręczyć wszelkie papiery, których potrzeba, aby towary okrętem przewieziono.

§ 592.

Szyper ma celem wyładowania ładunku okręt dowieźć do tego miejsca, które mu wskaże ten, komu ładunek odstawić należy (odbiorca), albo, jeżeli ładunek należy odstawić kilku odbiorcom, które mu wskażą wszyscy odbiorcy.

Jeżeli wskazanie nie nastąpi w należytym czasie, albo jeżeli nie wszyscy odbiorcy wskażą to samo miejsce, albo jeżeli głębokość wody, bezpieczeństwo okrętu albo miejscowe przepisy lub urzędzenia do udzielonych wskazówek zastosować się nie pozwalają, natenczas ma szyper stanąć tam, gdzie wyładowywanie w tej miejscowości zwykle się dzieje.

§ 593.

Jeżeli kontrakt lub miejscowe przepisy portu, w którym wyładowanie się dzieje, a w tychże niedostatku istniejący tam miejscowy zwyczaj czego innego nie stanowią, natenczas ponosi kosztą wydobywania z okrętu wynajemca, a wszelkie inne koszty wyładowywania odbiorca ładunku.

§ 594.

W razie wynajęcia jakiego okrętu w całości ma szyper, gdy do wyładowywania jest gotowym i przysposobionym, odbiorcy o tem donieść.

Jeżeli szyper nie wie, kto jest odbiorcą, wtedy należy doniesienie uskutecznić sposobem publicznego obwieszczenia podług miejscowego zwyczaju.

Następnego dnia po doniesieniu poczyną się pora wyładowywania.

Po za porę wyładowywania ma wynajemca okrętowy jeno wtedy na odebranie ładunku czekać, gdy to umówione zostało (dłuższe leżenie).

Za porę wyładowywania nie można, jeżeli czego przeciwnego nie umówiono, osobnego wynagrodzenia żądać. Natomiast za dłuższe leżenie należy się wynajemcy wynagrodzenie (mitrężne).

Co do wysokości mitrężnego należy zastosować przepisy zawarte w § 572.

§ 595.

Jeżeli czasu, jak długo może trwać wyładowywanie, kontraktem nie ustanowiono, wtedy stanowią o tem miejscowe przepisy portu, w którym wyładowywanie się dzieje, a w tychże niedostatku

istniejący tam zwyczaj miejscowy. Jeżeli nawet takiego zwyczaju miejscowego nie ma, to poczytuje się za porę wyładowywania czas w zachodzących okolicznościach odpowiedni.

Jeżeli w kontrakcie zastrzeżono dłuższe leżenie bez podania, jak długo ono trwać może, natenczas wynosi dłuższe leżenie dni czternaście.

Jeżeli w kontrakcie postanowiono tylko, iż mitrężne ma być płacone, wtedy domniemywa się, iż umówiono dłuższe leżenie, lecz nie umówiono, jak długo ono trwać może.

§ 596.

Jeżeli w kontrakcie ustanowiono, jak długo trwać może wyładowywanie, albo którego dnia pora wyładowywania ma się kończyć, natenczas poczyta się dłuższe leżenie samo przez się, gdy pora wyładowywania wyjdzie.

W niedostatku takiej umowy poczyta się dłuższe leżenie, gdy wynajemca okrętowy odbiorcy oznajmił, iż pora wyładowywania wyszła. Wynajemca może już wśród pory wyładowywania odbiorcy oznajmić, którego dnia porę wyładowywania poczyta za upłynioną. W tym razie do wyjścia pory wyładowywania i nastania dłuższego leżenia nowego oznajmienia wynajemcy nie potrzeba.

Do oznajmień wynajemcy, w ust. 2 wzmiankowanych, przepisy w § 571 zawarte zastosować należy.

§ 597.

Przy obliczaniu pory wyładowywania i dłuższego leżenia liczy się dni bez przerwy rzędem bieżącym; mianowicie idą w liczbę niedziele i święta, tudzież te dni, w których odbiorca przypadkowo dla jakiej przeszkody ładunku odebrać nie może.

Jednakże nie idą w liczbę dni, w których dla wiatru i niepogody lub z przyczyny jakiegobądź innego przypadku albo

1. przenoszenie nie tylko w okręcie się znajdującego, lecz także wszelkiego rodzaju ładunku z okrętu na ląd,
 2. wydobywanie z okrętu
- dziać się nie może.

§ 598.

Za dni, które wynajemca okrętowy, ponieważ żaden rodzaj ładunku z okrętu na ląd przenosić się nie da, dłużej czekać musi, przysługuje mu mitrężne nawet wtedy, gdy przeszkoda wydarzy się wśród pory wyładowywania. Natomiast za dni, które dla przeszkody w przenoszeniu z okrętu dłużej czekać musi, mitrężne-

go uiszczać nie potrzeba nawet wtedy, gdy przeszkoda wydarzy się wśród dłuższego leżenia.

§ 599.

Jeżeli o tem, jak długo trwać może wyładowywanie, w myśl § 595 stanowią miejscowe rozporządzenia lub miejscowy zwyczaj, wtedy należy przy obliczaniu pory wyładowywania przepisy zawarte w §§ 597, 598 jeno o tyle zastosować, o ile miejscowe rozporządzenia lub miejscowy zwyczaj czego innego nie stanowią.

§ 600.

Jeżeli wynajemca okrętowy położył za warunek, iż wyładowywanie do pewnego dnia ukończone być musi, natenczas przeszkoda w przenoszeniu wszelkiego rodzaju ładunku z okrętu na ląd (§ 597 ust. 2 num. 1) do dłuższego czekania go nie obowiązuje.

§ 601.

Jeżeli odbiorca do przyjęcia towarów oświadczył się gotowym, lecz odebranie po za należyłą porę odwleka, wtedy wolno szyprowi towary za powiadomieniem odbiorcy złożyć w jakiej publicznej składnicy lub w innem bezpiecznem miejscu.

Szyper jest obowiązany w ten sposób postąpić sobie i zarazem najemcę okrętu o tem uawiadomić, gdy odbiorca towarów przyjąć nie chce albo co do przyjęcia na doniesienie, w § 594 przepisane, się nie oświadcza, albo gdy odbiorcy odnaleźć nie można.

§ 602.

O ile z powodu opieszałości odbiorcy lub z przyczyny oddania towarów na skład pora wyładowywania bez winy szyprowi przekroczoną zostaje, może wynajemca żądać mitrężnego (§ 594), nie tracąc prawa domagania się za tenże czas odszkodowania większego, o ile nie chodzi o dłuższe leżenie, które umówione zostało.

§ 603.

Przepisy zawarte w §§ 594 do 602 należy wtedy też zastosować, gdy odpowiednią część lub dokładnie oznaczone pomieszczenie okrętu wynajęto.

§ 604.

Towary tobołkowe powinien odbiorca na wezwanie szyprowi bez przewłoki odebrać. Jeżeli szyper nie wie, kto jest odbiorcą, natenczas należy zawezwanie skutecznie publicznie obwieszczeniem podług miejscowego zwyczaju.

Co do tego, czy szyper ma prawo i obowiązek towary na skład oddać, należy zastosować przepisy zawarte w § 601. Przepisane

w § 601 uwiadomienie najemcy okrętu może nastąpić sposobem publicznego obwieszczenia podług miejscowego zwyczaju.

Za dnie, o które z powodu opieszałości odbiorcy lub z przyczyny oddania towarów na skład porę, w której okręt byłby został opróżniony, przekroczono, może wynajemca żądać mitrężnego (§ 594), nie tracąc prawa do odszkodowania większego.

§ 605.

Jeżeli w razie wynajęcia okrętu w całości lub odpowiedniej części lub dokładnie oznaczonego pomieszczenia okrętu najemca co do towarów tobołkowych pozawierał kontrakty podnajemcze, natenczas stanowią nadal o prawach i powinnościach pierwotnego wynajemcy przepisy zawarte w §§ 594 do 602.

§ 606.

Wynajemca okrętowy odpowiada za szkodę wynikłą z powodu utraty lub uszkodzenia towarów w czasie od przyjęcia aż do odstawy, chyba że utrata lub uszkodzenie polega na okolicznościach, których starannością oględneho wynajemcy okrętowego uchylić się nie dało.

§ 607.

Za kosztowności, przedmioty sztuki, pieniądze i wartościowe papiery odpowiada wynajemca okrętowy jeno wtedy, gdy właściwość ta lub wartość towarów szyprowi przy oddawaniu ładunku podaną została.

§ 608.

Zanim odbiorca towary przejmie, wolno tak odbiorcy jako też szyprowi, celem sprawdzenia stanu i mnogości towarów, spowodować ich obejrzenie przez przynależną władzę lub przez znawców w onym celu urzędownie ustanowionych.

Przy postępowaniu tem należy obecną na miejscu stronę przeciwną przywołać, skoro okoliczności na to pozwalają.

§ 609.

Jeżeli oględziny przed przyjęciem nie nastąpiły, natenczas musi odbiorca najdalej drugiego dnia powszedniego po przyjęciu obejrzenie towarów w myśl § 608 powetować, inaczej wszelkie prawa z przyczyny uszkodzenia lub częściowej utraty wygasają. Nie stanowi różnicy, czy stratę lub uszkodzenie zewnątrz było można poznać lub nie.

Przepisu tego nie należy zastosowywać do takich strat i uszkodzeń, które powstały z przyczyny rozmysłu lub ciężkiej niedbałości kogoś ze załogi okrętowej.

§ 610.

Koszta obejrzenia ponosi ten, co onego żądał.

Wszakże, jeżeli obejrzenia żądał odbiorca, i wykaże się jaka strata lub szkoda, którą wynagrodzić ma wynajemca, natenczas koszta na tegoż przypadają.

§ 611.

Jeżeli mocą frachtowego kontraktu całkowita lub częściowa utrata towarów wynagrodzoną być musi, natenczas wynagrodzić należy powszechną wartość handlową, a w tejże niedostatku tę wartość powszechną, którą towary tego samego rodzaju i tej samej jakości mają tam, dokąd są przeznaczone, i wtedy, gdy poczyną się opróżnianie okrętu albo, jeżeli opróżnienie okrętu na tem miejscu się nie dzieje, gdy okręt tamdotąd przybywa; od tego potrąca się to, co z powodu utraty oszczędzono na cłach i wszelkich innych kosztach, tudzież na frachcie.

Jeżeli na miejsce, dokąd towary są przeznaczone, się nie dociera, natenczas zamiast onego wstępuje to miejsce, gdzie podróż się kończy, albo, jeżeli podróż kończy się utratą okrętu, miejsce, dokąd ładunek bezpiecznie się dostał.

§ 612.

Przepisy zawarte w § 611 należy zastosować także do tych towarów, które właściciel okrętu w myśl § 541 wynagrodzić musi.

Jeżeli towarami rozporządza się sposobem sprzedaży, a kwota z sprzedaży osiągnięta cenę w § 611 wzmiankowaną przewyższa, natenczas wstępuje na miejsce ceny kwota z sprzedaży osiągnięta.

§ 613.

Jeżeli mocą frachtowego kontraktu uszkodzenie towarów wynagrodzone być musi, wtedy wynagrodzić należy różnicę między przedajnością towarów w stanie uszkodzonym a powszechną wartością handlową lub tą wartością powszechną, którą byłyby miały towary bez uszkodzenia tam, dokąd przeznaczone były, i wtedy, gdy opróżnienie okrętu nastąpiło; od tego potrąca się to, co z powodu uszkodzenia oszczędzono na cłach i wszelkich innych kosztach.

§ 614.

Przyjęciem towarów staje się odbiorca obowiązany, w miarę frachtowego kontraktu lub konosamentu, na mocy których odbiór się dzieje, fracht oraz wszelkie koszta poboczne, tudzież możliwe mitrężne zapłacić, wyłożone cła i drugie wykłady powrócić, jako też wszelkie inne powinności wypełnić.

Okrętowy wynajemca ma za uiszczeniem frachtu i wypełnieniem wszelkich innych na odbiorcy ciężących powinności towaru wydać.

§ 615.

Wynajemca okrętowy nie potrzebuje towarów prędzej wydawać, zanim ciężące na nich pobory do wielkiej hawaryi, kosztu schronienia i niesienia pomocy, tudzież pieniądze bodmeryjne zapłacone lub zabezpieczone nie zostaną.

Jeżeli pożyczkę bodmeryjną podjęto na rachunek właściciela okrętu, natenczas ma przepis ten moc obowiązującą bez uszczerbienia powinności wynajemcy, wystarania się jeszcze przed wydaniem towarów o ich zwolnienie z bodmeryjnego długu.

§ 616.

Wynajemca okrętowy nie potrzebuje towarów zepsutych lub niezepsutych, uszkodzonych lub nieuszkodzonych za fracht przyjmować zamiast zapłaty.

Jeżeli jednak naczynia, które napełnione były towarami płynnymi, wśród podróży zupełnie lub po większej części wyciekły, natenczas można je wynajemcy na pokrycie frachtu i jego drugich wierzytelności (§ 614) zamiast zapłaty pozostawić.

Umowa, iż wynajemca nie odpowiada za wyciek, lub zastrzeżenie „bez odpowiedzialności za wyciek“ prawa tego nie wyłącza. Ono prawo wygasa, gdy naczynia dostały się pod władzę odbiorcy.

Jeżeli ugodzono się na fracht ryczałtowy, i jeżeli tylko niektóre naczynia zupełnie lub po większej części wyciekły, natenczas można je za odpowiednią część frachtu i drugich wierzytelności wynajemcy zamiast zapłaty pozostawić.

§ 617.

Za towary, które z przyczyny jakiegobądź przypadku zaginęły, frachtu płacić nie potrzeba, a jeżeli z góry uiszczony został, powrócić go należy, chyba że przeciwna stanęła umowa.

Przepis ten także wtedy zastosować należy, gdy wynajęto okręt w całości lub odpowiednią część lub dokładnie oznaczone pomieszczenie okrętu. Jeżeli w takim razie ustanowiono fracht ryczałtowy, natenczas daje częściowa utrata towarów prawo do odpowiedniego potrącenia frachtu.

§ 618.

Lubo odstawa nie nastąpiła, fracht uiścić należy za towary, których utrata nastąpiła z powodu ich przyrodzonej właściwości,

osobliwie z powodu wewnętrznego zepsucia się, niknięcia, zwykłego wycieku, tudzież za zwierzęta, które w drodze pomarły.

O ile fracht wynagrodzić należy za towary, które w wypadkach wielkiej hawaryi porzucono, stanowią przepisy, odnoszące się do wielkiej hawaryi.

§ 619.

Za towary, które bez umówienia wysokości frachtu do przewiezienia przyjęto, należy płacić fracht, który jest w zwyczaju wtedy i tam, gdzie się ładowanie dzieje.

Za towary, które ponad miarę z najemcą umówioną do przewiezienia przyjęto, należy fracht zapłacić odpowiedni do frachtu ugodzonego.

§ 620.

Jeżeli fracht ugodzono według miary, wagi lub mnogości towarów, natenczas, gdy zachodzi wątpliwość, przyjąć należy, iż miara, waga lub mnogość odstawionych, a nie dostawionych towarów o wysokości frachtu ma rozstrzygać.

§ 621.

Oprócz frachtu nie można wynagrodzenia za zużycie odzieży (kapłaków), premii i tym podobnych żądać, chyba że z góry ugodzone zostały.

Zwyczajne i nadzwyczajne koszty żeglugi, jako to należytość pilota, portowe, pieniądze za oświetlające ognie i za holowanie, kosztu kwarantanny, kosztu wydobycia z lodu i tym podobne przypadają w niedostatkowi przeciwnej umowy na wynajemcę samego nawet wtedy, gdy tenże do użycia środków, którymi one wyłożyły spowodowane zostały, mocą frachtowego kontraktu obowiązany nie był.

Wypadków wielkiej hawaryi, tudzież wypadków, w których użyto kosztów na zachowanie, schronienie i ratowanie ładunku, przepisy zawarte w ust. 2 nie naruszają.

§ 622.

Jeżeli fracht ugodzono podług czasu, wtedy poczyną się tegoż bieg, w niedostatkowi innej umowy, następnego dnia po oznajmieniu szypa, iż do przyjęcia ładunku, albo, gdy podróż ma się odbyć o balaście, iż do rozpoczęcia podróży jest przysposobionym i gotowym, jeżeli zaś w razie podróży o balaście oznajmienie to ostatniego dnia przed rozpoczęciem podróży nie nastąpiło, tego dnia, w którym podróż się poczyną.

Jeżeli ugodzono mitrężne lub dłuższe leżenie, wtedy poczyną się w każdym razie bieg frachtu czasowego dopiero tego dnia, w którym podróż się poczyną.

Czasowy fracht kończy się tego dnia, w którym wyładowywanie ukończono.

Jeżeli podróż bez winy okrętowego wynajemcy się przewleka lub przerwana zostanie, wtedy musi za pośredni czas fracht czasowy dalej być uiszczany, atoli bez naruszenia przepisów zawartych w §§ 637, 638.

§ 623.

Wynajemcy okrętowemu przysługuje co do wierzytelności w § 614 nadmienionych prawo zastawu na towarach.

Prawo zastawu istnieje, dopóki towary zatrzymuje się, lub dopóki na skład są oddane; prawo to trwa także po odstawie nadal, jeżeli w ciągu trzydziestu dni po ukończeniu odstawy sądowo go się dochodzi i towar jeszcze w posiadaniu odbiorcy się znajduje.

Przepisy, odnoszące się w myśl § 366 ust. 3, § 368 do prawa zastawu, które przysługuje frachciarzowi, należy także zastosować do prawa zastawu wynajemcy okrętowego.

W § 1234 ust. 1 kodeksu cywilnego wzmiankowane zagrożenie sprzedaży zastawu, tudzież w §§ 1237, 1241 kodeksu cywilnego przepisane zawiadomienia należy wystosować do odbiorcy. Jeżeli tegoż odnaleźć nie można, albo jeżeli tenże wzbrania się towar przyjąć, natenczas należy zagrożenie i zawiadomienie wystosować do nadawcy.

§ 624.

Jeżeli zajdzie spór co do pretensyi okrętowego wynajemcy, natenczas jest tenże obowiązany do wydania towarów, skoro sporna kwota do publicznego depozytu oddaną zostanie.

Po odstąpieniu towarów wolno wynajemcy okrętowemu do depozytu oddaną kwotę podnieść za odpowiedniemi złożeniem rękojmi.

§ 625.

Jeżeli wynajemca okrętowy towary wydał, natenczas co do wierzytelności, przysługujących mu do odbiorcy (§ 614), na najemcy powetować straty nie może. Jenemu o ile najemca zbagaciłby się stratą wynajemcy, regres się dopuszcza.

§ 626.

Jeżeli wynajemca okrętowy towarów nie wydał i z prawa

sprzedaży zastawu korzystał, atoli sprzedażą zupełnego zaspokojenia nie osiągnął, natenczas na najemcy stratę powetować może, o ile co do swych wierzytelności z frachtowego kontraktu, który zawarł z najemcą, zaspokojonym nie został.

§ 627.

Jeżeli odbiorca towarów nie przyjmie, wtedy powinien najemca okrętowy wynajemcę co do frachtu i drugih wierzytelności podług frachtowego kontraktu zaspokoić.

Przy odbieraniu towarów przez najemcę należy przepisy zawarte w §§ 592 do 624 tą miarą zastosować, iż na miejsce odbiorcy wstępuje najemca. Osobliwie ma w takim razie wynajemca okrętowy co do swych wierzytelności prawo zatrzymania i prawo zastawu na towarach w myśl §§ 623, 624, tudzież prawo w § 615 wzmiankowane.

§ 628.

Kontrakt frachtowy przestaje obowiązywać i żadna strona wobec drugiej do odszkodowania obowiązana nie jest, gdy przed rozpoczęciem podróży z przyczyny jakiego przypadku:

1. okręt utracony zostanie, w szczególności
gdy ulegnie jakiemu nieszczęściu,
gdy za niezdatny do naprawy uznany albo
jako niewart naprawy (§ 479) bez odwołki publicznie sprzedany zostanie,
gdy zrabowany zostanie,
gdy zabrany lub zatrzymany i za prawną zdobycz uznany zostanie,
albo
2. w kontrakcie frachtowym nie tylko podług rodzaju lub gatunku, lecz osobno wyszczególnione towary utracone zostaną, albo
3. utracone zostaną w kontrakcie frachtowym osobno nie wyszczególnione towary, które już na okręt wniesione lub celem władowania do okrętu tam, gdzie ładowanie się dzieje, przez szypnę przejęte zostały.

Jeżeli w przypadku w ust. 1 pod num. 3 przytoczonym towary jeszcze wśród pory wyczekiwania (§ 579) utracone zostaną, to kontrakt obowiązywać nie przestaje, byle najemca bez odwołki oświadczył gotowość dostawienia innych towarów zamiast utraconych (§ 562) i dostawę rozpoczął jeszcze wśród pory wyczekiwania. Najemca ma ładowanie drugih towarów jak najprędzej

ukończyć, przewyżkę kosztów tegoż ładowania ponieść i, o ile dla tej przyczyny porę wyczekiwania się przekracza, szkodę wynajemcy ztąd wynikłą powrócić.

§ 629.

Każda strona może od kontraktu odstąpić bez powinności odszkodowania:

1. gdy przed rozpoczęciem podróży
na okręt położony zostanie sekwestr wojenny (embargo)
albo okręt dla służenia Rzeszy lub jakiemu cudzemu mocarstwu przyaresztowany zostanie,
handel z miejscem, dokąd podróż miała się odbyć, zabroniony zostanie,
port, w którym ładowanie miało nastąpić, lub do którego podróż miała się odbyć, obsadzony zostanie,
wywożenie towarów, które podług frachtowego kontraktu okrętem przewiezione być miały, z portu, w którym ładowanie nastąpiło, lub ich dowóz do portu, do którego podróż odbyć się miała, zabronione zostaną,
z przyczyny innego rozporządzenia wyższej władzy okręt nie może wypłynąć, albo podróż lub wysłanie towarów, które podług frachtowego kontraktu miały być dostawione, nie może nastąpić.

Jednakże we wszystkich tych wypadkach daje rozporządzenie wyższej władzy jeno wtedy prawo do odstąpienia od kontraktu, gdy domniemywać można, iż zaszła przeszkoda nie potrwa jeno krótko;

2. gdy przed rozpoczęciem podróży wybuchnie wojna, dla której bądź okrętu bądź towarów, które podług frachtowego kontraktu wysłane być mają, albo obojga za wolnych poczytać nie można, i naraziłoby się je na niebezpieczeństwo zabrania.

Najemcy okrętowemu wolno mimo tych przepisów z prawa udzielonego mu w § 562 korzystać.

§ 630.

Jeżeli okręt po rozpoczęciu podróży z przyczyny jakiego przypadku utracony zostanie (§ 628 ust. 1 num. 1), natenczas kończy się kontrakt frachtowy. Jednakże ma okrętowy najemca, o ile towary się schroni lub uratuje, fracht zapłacić w stosunku podróży odbytej do podróży całej (fracht proporcjonalny).

Fracht proporcjonalny potrzeba jeno od tej kwoty uiszczać, której dosięga uratowana wartość towarów.

§ 631.

Przy obliczaniu frachtu proporcjonalnego uwzględnia się nie tylko stosunek już ujechanej odległości do tej odległości, którą jeszcze ujechać się miało, lecz także stosunek nakładu kosztów i czasu, niebezpieczności i trudów, połączonych przeciętnie z dokonaną częścią podróży do nakładu kosztów i czasu, niebezpieczności i trudów podróży nie dokonanej.

§ 632.

Rozwiązanie frachtowego kontraktu nie zmienia w niczem powinności szypra dbania w nieobecności interesentów także po utracie okrętu o ładunek, o ile to będzie w jego mocy (§§ 535 do 537). Szypier przeto może i powinien, w razie nagłości nawet bez poprzedniego zapytania się, o ile to odpowiada okolicznościom, albo ładunek innym okrętem na rachunek interesentów do portu zamierzonego kazać przewieźć albo umieszczenie składowe lub sprzedaż ładunku skutecznie i w razie dalszego przewiezienia lub umieszczenia na składzie, celem wystarania się o środki do tego i do zachowania ładunku potrzebne, część onego sprzedać albo, w razie dalszego przewiezienia, na cały ładunek lub tegoż część zaciągnąć pożyczkę bodmeryjną.

Szypier jednak nie potrzebuje ładunku wydawać lub jakiemu innemu szyprowi do dalszego przewiezienia wręczać, zanim fracht proporcjonalny wraz z drugimi należnościami okrętowego wynajemcy (§ 614) i na ładunku ciężące pobory na pokrycie wielkiej hawaryi, kosztu schronienia i niesienia pomocy, tudzież pieniądze bodmeryjne zapłacone lub zabezpieczone nie zostaną.

Także za wypełnienie powinności, w myśl ust. 1 na szypierze ciężających, odpowiada właściciel okrętu frachtem i okrętem, o ile z niego coś uratowano.

§ 633.

Jeżeli po rozpoczęciu podróży towary z przyczyny jakiego przypadku utracone zostaną, natenczas kończy się frachtowy kontrakt, a żadna strona wobec drugiej do odszkodowania obowiązana nie jest; osobliwie frachtu ani w całości ani częściowo płacić nie potrzeba, o ile w § 618 czego przeciwnego nie postanowiono.

§ 634.

Gdy po rozpoczęciu podróży który z przypadków w § 629

wzmiankowanych się wydarzy, wolno każdej stronie od kontraktu odstąpić bez powinności odszkodowania.

Gdy atoli wydarzy się który z przypadków w § 629 ust. 1 num. 1 oznaczonych, natenczas musi, zanim od kontraktu cofnąć się wolno, nastąpić trzy- lub pięciomiesięczne czekanie na usunięcie przeszkody, wedle tego czy okręt znajduje się w jakim europejskim lub pozaeuropejskim porcie.

Porę tę oblicza się, jeżeli szyper o przeszkodzie dowie się podczas pobytu w jakim porcie, od dnia otrzymania wieści, w przeciwnym razie od tego dnia, w którym szyper po otrzymaniu wiadomości wraz z okrętem najpierw dostanie się do jakiego portu.

Wyładowanie okrętu dzieje się w niedostatku innej umowy w tym porcie, w którym znajduje się okręt wtedy, gdy oznajmia się odstąpienie od kontraktu.

Za wykonaną część podróży najemca okrętowy fracht proporcjonalny (§§ 630, 631) uiścić powinien.

Jeżeli okręt dla onej przeszkody powrócił do portu, z którego wyjechał, lub do jakiego innego portu, natenczas bierze się przy obliczaniu proporcjonalnego frachtu, dla sprawdzenia ujechanej odległości, za podstawę ten punkt przez okręt osiągnięty, który leży najbliżej portu zamierzonego.

Szyper powinien także w powyższych wypadkach przed i po rozwiązaniu frachtowego kontraktu w myśl §§ 535 do 537, 632 dbać o ładunek, o ile to będzie w jego mocy.

§ 635.

Jeżeli okręt po nabraniu ładunku, lecz przed rozpoczęciem podróży w porcie, w którym ładowanie się działo, albo po rozpoczęciu podróży w jakim porcie pośrednim lub ratunkowym, z przyczyny którego z wydarzeń w § 629 wzmiankowanych, pozostać musi, natenczas rozkłada się koszt postoju, nawet gdy warunki wielkiej hawaryi nie zachodzą, na okręt, fracht i ładunek podług zasad wielkiej hawaryi, wszystko za jedno, czy następnie kontrakt uchylony lub całkowicie wypełniony zostanie. Jako koszt postoju idą w liczbę wszelkie w § 706 num. 4 ust. 2 wymienione koszty, jednakże kosztą wpłynięcia i wypłynięcia jeno wtedy, gdy z powodu onej przeszkody okręt zawinął do portu ratunkowego.

§ 636.

Jeżeli tylko część ładunku przed rozpoczęciem podróży ulegnie jakiemu przypadkowi, który, gdyby był spotkał cały ładunek, w

myśl §§ 628, 629 byłby kontrakt rozwiązał lub stronom dał prawo do cofnięcia się od kontraktu, natenczas wolno tylko najemcy okrętowemu albo zamiast umówionych inne towary ładować, byle tychże przewiezieniem położenie wynajemcy się nie pogorszyło (§ 562) albo odstąpić od kontraktu za zobowiązaniem się uiszczenia połowy ugodzonego frachtu i wszelkich innych wierzytelności wynajemcy (§§ 580, 581). Gdy najemca z niniejszych praw korzysta, wtedy czasem, który w innych razach dotrzymywać należy, związany nie jest; ma jednak bez odwłoki się oświadczyć, z których z obojga praw korzystać ma wolę i, jeżeli wybierze ładowanie towarów innych, ładowanie jak najprędzej uskuteczyć, także przewyżkę kosztów tegoż ładowania ponieść i, o ile z tej przyczyny porę wy czekiwania się przekroczy, wynajemcy szkodę ztąd wynikłą powrócić.

Jeżeli z żadnego z onych obojga praw nie korzysta, to ma także za tę część ładunku, która uległa przypadkowi, cały fracht uiścić. Tę część ładunku, która z powodu wojny, zakazu wprowadzania lub wywożenia, albo z powodu jakiego innego rozporządzenia wyższej władzy stała się niewolną, w każdym razie z okrętu wyjąć powinien.

Jeżeli przypadek wydarzy się po rozpoczęciu podróży, wtedy ma najemca okrętowy za tę część ładunku, która uległa przypadkowi, całkowity fracht także wtedy uiścić, gdy szyper tę część ładunku w innym niż zamierzonym porcie wyładować był zniewolony, a potem zatrzymawszy się lub bez zatrzymania się dalszą podróż odbył.

Nie narusza się przepisów zawartych w §§ 617, 618.

§ 637.

Pominąwszy wypadki w §§ 629 do 636 przytoczone, zatrzymywanie się wśród podróży, spowodowane przed lub po jej rozpoczęciu zjawiskami przyrody lub innymi przypadkami, na prawa i powinności stron wpływu nie mają, chyba że dający się poznać cel kontraktu z przyczyny takiego postoju daremny się stanie. Najemcy okrętowemu jednakże wolno podczas każdego, jakim przypadkiem spowodowanego, prawdopodobnie dłuższego postoju towary w okręcie już umieszczone na swe ryzyko i swój koszt wyładować, jeżeli złoży rękojmię, iż wyladowanie w czasie właściwym znowu nastąpi. Jeżeli zaniecha wyladowania z powrotem, to ma całkowity fracht zapłacić. W każdym razie ma tę szkodę powrócić, która powstała przez to, iż z jego przyczyny wyladowanie znowu nastąpiło.

Jeżeli postój spowodowany został jakim rozporządzeniem wyższej władzy, to dopóki ma moc ono rozporządzenie, frachtu według czasu ugodzonego (§ 622) płacić nie potrzeba.

§ 638.

Jeżeli okręt wśród podróży naprawiony być musi, to ma najemca okrętowy do wyboru, czy cały ładunek tam, gdzie okręt się znajduje, za uiszczeniem całkowitego frachtu i drugih wierzytelności wynajemcy (§ 614), tudzież za uiszczeniem lub zabezpieczeniem w § 615 oznaczonych wierzytelności, z powrotem odebrać lub naprawy okrętu odczekać ma wolę. W ostatnim wypadku za czas, dopóki trwa naprawianie okrętu, frachtu według czasu ugodzonego płacić nie potrzeba.

§ 639.

Jeżeli frachtowy kontrakt w myśl §§ 628 do 634 rozwiązany zostanie, to ponosi koszt opróżnienia okrętu wynajemca, resztę kosztów wyładowywania najemca okrętowy. Gdy atoli przypadkowi uległ tylko ładunek, wtedy przypadają wszelkie koszty wyładowywania na najemcę. To samo rozumie się, gdy w wypadku w § 636 przytoczonym jaką część ładunku się wyładowuje. Jeżeli w takim razie okręt dla wyładowania do jakiego portu zawinąć musi, natenczas ma najemca także koszty portowe ponosić.

§ 640.

Także wtedy §§ 628 do 639 zastosować należy, gdy okręt dla nabrania ładunku o balaście do portu ładunkowego dojechać jest zniewolony. Podróż atoli w takim razie dopiero wtenczas za zaczęta się poczytuje, gdy rozpoczęła się z portu ładunkowego. Jeżeli kontrakt po przybyciu okrętu do onego portu ładunkowego, choćby przed rozpoczęciem podróży z tegoż portu, rozwiązany zostanie, to wynajemca okrętowy za podróż dojazdową otrzyma odszkodowanie, które podług zasad frachtu proporcjonalnego (§ 631) wymierzyć należy.

W innych wypadkach podróży składanej §§ 628 do 639 zastosować należy o tyle, o ile istota i osnowa kontraktu temu się nie sprzeciwiają.

§ 641.

Jeżeli kontrakt nie odnosi się do okrętu całego, lecz tylko do odpowiedniej części lub dokładnie oznaczonego pomieszczenia okrętowego, albo do towarów tobołkowych, to mają moc obowiązującą przepisy, zawarte w §§ 628 do 640 z następującymi odmiannami:

1. w wypadkach w §§ 629, 634 przytoczonych wolno każdej stronie, gdy zajdzie owa przeszkoda, i bez względu na jej trwanie, natychmiast od kontraktu odstąpić;
 2. w wypadku w § 636 przytoczonym nie wolno najemcy okrętowemu od kontraktu odstępować;
 3. w wypadku w § 637 przytoczonym przysługuje najemcy prawo tymczasowego wyładowania jeno wtedy, gdy drudzy najemcy na to przyzwolą;
 4. w wypadku w § 638 przytoczonym może najemca za uiszczeniem całkowitego frachtu i drugih wierzytelności towary jeno wtedy z powrotem odebrać, gdy wśród naprawy i tak wyładowanie onych towarów nastąpiło.
- Nie narusza się przepisów zawartych w §§ 587, 589.

§ 642.

Po ukończeniu każdego poszczególnego ładowania ma szyper bez odwołki za wydaniem kwitu tymczasowego, jeżeli takowy dany został, ładowcy wystawić konosament w tylu egzemplarzach, ile ładowca wymagać będzie.

Wszystkie egzemplarze konosamentu muszą zawierać jedną osnowę, tę samą datę i wyrażać, ile egzemplarzy wystawiono.

Ładowca ma odpis konosamentu szyprowi na żądanie wręczyć i wprzód go podpisać.

Zamiast szypra może konosament wystawić jaki inny do tego upoważniony zastępca właściciela okrętu.

Za zgodą ładowcy można konosament także wystawić z towarów do przewiezienia przyjętych, lecz jeszcze nie władowanych.

§ 643.

Konosament zawiera:

1. nazwisko szypra;
2. nazwę i krajowość okrętu;
3. nazwisko ładowcy;
4. nazwisko odbiorcy;
5. port ładunkowy;
6. port, w którym wyładowanie ma nastąpić lub miejsce, gdzie co do tegoż portu zleceń zasięgnąć należy;
7. oznaczenie władowanych lub do przewiezienia przyjętych towarów, ich ilość i odróżniające oznaki;
8. postanowienie co do frachtu;
9. miejsce i dzień wystawienia;
10. liczbę wystawionych egzemplarzy.

§ 644.

Na żądanie ładowcy ma się konosament, jeżeli czego przeciwnego nie umówiono, wystawić na zlecenie odbiorcy lub tylko na zlecenie. W tym ostatnim wypadku przez zlecenie rozumieć należy zlecenie ładowcy.

Konosament może też opiewać na nazwisko szypra jako odbiorcy.

§ 645.

Szyper powinien w porcie, w którym dzieje się wyładowywanie, towary wylegitymowanemu okazicielowi choćby tylko jednego egzemplarza konosamentu wydać.

Do odebrania towarów wylegitymowanym jest ten, komu towary podług konosamentu wydane być mają, albo na kogo konosament, opiewający na zlecenie, mocą indosu przeniesiony został.

§ 646.

Jeżeli zgłosi się kilku wylegitymowanych okazicieli konosamentu, natenczas powinien szyper wszystkich oddalić, towary w publicznej składnicy lub jakim innym bezpiecznym sposobem na skład oddać i okazicieli konosamentu, którzy się zgłosili, za podaniem przyczyny swego postępowania, o tem uwiadomić.

Wolno mu z postępowania swego i tegoż przyczyn publiczny dokument dać sporządzić i co do kosztów ztąd wynikłych równą miarą, jak co do frachtu, towarów się trzymać.

§ 647.

Oddanie konosamentu do rąk tego, który mocą konosamentu do odebrania staje się wylegitymowanym, ma, skoro szyper lub jaki inny zastępca właściciela okrętu towary do przewiezienia przejął, co do nabycia praw na towarach to samo znaczenie, co wręczenie towarów.

§ 648.

Jeżeli wystawiono kilka na zlecenie opiewających konosamentów, natenczas nie może ten, co ma jeden egzemplarz, na zaznaczone w § 647 skutki wręczenia konosamentu powoływać się ze szkoda tego, co w myśl § 645 na mocy innego egzemplarza osiągnął od szypra wydanie towarów, zanim ten, co ma ów pierwszy egzemplarz, wydania się domagał.

§ 649.

Jeżeli szyper towarów jeszcze nie wydał, a zgłasza się kilku okazicieli konosamentu, natenczas przysługuje, o ile z praw na

towarach przez nich roszczonych jedno drugiemu stoi na przeszkodzie, pierwszeństwo temu, czyj egzemplarz przez wspólnego poprzednika, który kilka egzemplarzy konosamentu na rozmaite osoby przelał, jednej z tychże osób najpierw wręczony został tym sposobem, iż osoba ta do odebrania towarów stała się wylegitymowaną.

Gdy chodzi o jaki egzemplarz przesłany dokądinąd, wtedy poczytuje się za czas wręczenia chwilę wysłania.

§ 650.

Szyper potrzebuje towary wydać tylko za zwróceniem takiego egzemplarza konosamentu, na którym odstawienie towarów poświadczono.

§ 651.

Konosament stanowi o prawnym stosunku między wynajemcą okrętowym a odbiorcą towarów, w szczególności ma odstawienie towarów do rąk odbiorcy działać się wedle osnowy konosamentu.

W konosamencie nieumieszczone postanowienia kontraktu frachtowego wobec odbiorcy nic nie znaczą, chyba że konosament wyraźnie na nie się powołuje. Jeżeli co do frachtu konosament odsyła do frachtowego kontraktu (na przykład słowami „fracht jak w charte-partie), to przyjąć należy, iż w tem nie są zawarte postanowienia co do czasu wyładowania, dłuższego leżenia i zapłaty za mitręgę.

Co się tyczy prawnego stosunku między wynajemcą okrętowym a najemcą, zatrzymują moc obowiązującą postanowienia kontraktu frachtowego.

§ 652.

Wynajemca okrętowy odpowiada wobec odbiorcy za prawdziwość w konosamencie podanego oznaczenia towarów przejętych. Jego odpowiedzialność ogranicza się jednak do wynagrodzenia mniejszej wartości, która wynika z niezgodności towarów z oznaczeniem w konosamencie podanem.

§ 653.

W § 652 zaznaczona odpowiedzialność okrętowego wynajemcy nastaje także wtedy, gdy towary szyprowi oddane zostały w opakowaniu lub w naczyniach zamkniętych.

Jeżeli widać to z konosamentu, natenczas nie odpowiada wynajemca okrętowy wobec odbiorcy za prawdziwość oznaczenia towarów, gdy nieprawdziwość w konosamencie podanego oznacze-

nia dostrzedz się nie dała mimo dołożenia staranności oglédnego szypra.

Odpowiedzialność wynajemcy nie upada przez to, że zgodność odstawionych z przejętymi towarami niezaprzeczoną lub przez wynajemcę udowodnioną zostanie.

§ 654.

Jeżeli szyprowi oddaje się towary w opakowaniu lub w naczyniach zamkniętych, natenczas wolno mu konosament opatrzyć dopiskiem: „Zawartość niewiadoma“. Jeżeli konosament zawiera tenże lub jaki inny dopisek o równym znaczeniu, to wynajemca okrętowy, gdy odstawiona zawartość nie zgadza się z zawartością w konosamencie podaną, odpowiada jeno o tyle, o ile wykaże się, że inną niż odstawioną zawartość odebrał.

§ 655.

Jeżeli w konosamencie liczbą, miarą lub wagą oznaczone towary szyprowi nie zostały wyliczone, odmierzone lub odważone, to wolno mu konosament opatrzyć dopiskiem: „Liczba, miara, waga niewiadome“. Skoro konosament zawiera tenże lub jaki inny dopisek o równym znaczeniu, wtedy nie odpowiada wynajemca okrętowy za prawdziwość osnowy podanej w konosamencie co do liczby, miary lub wagi towarów przejętych.

§ 656.

Jeżeli fracht ugodzono według liczby, miary lub wagi towarów, i w konosamencie liczbę, miarę lub wagę podano, natenczas to, co podano, o wysokości frachtu stanowi, chyba że w konosamencie coś odmiennego zaznaczono. Za odmierne zaznaczenie poczytać nie należy dopisku: „Liczba, miara, waga niewiadome“.

§ 657.

Jeżeli konosament opatrzone dopiskiem: „Bez odpowiedzialności za złamanie“, albo: „Bez odpowiedzialności za wyciek“, albo: „Bez odpowiedzialności za uszkodzenie“ albo jakim innym dopiskiem o równym znaczeniu, natenczas nie odpowiada wynajemca okrętowy za złamanie, wyciek lub uszkodzenie, chyba że szyprowi lub jakiej osobie, za którą wynajemca odpowiada, jaką winę przypisać można.

§ 658.

Jeżeli szyprowi oddano jakie towary, których uszkodzenia, złego stanu lub złego opakowania dostrzedz można, natenczas powinien wady te w konosamencie zaznaczyć, inaczej wobec od-

biorcy za nie odpowiada nawet wtedy, gdy konosament opatrzone którym z dopisków w § 657 wzmiankowanych.

§ 659.

Jeżeli szyper wystawił konosament opiewający na zlecenie, wtedy zleceń ładowcy co do zwrotu lub wydania towarów jeno wtedy usłuchać powinien, gdy mu wszystkie egzemplarze konosamentu zwrócone zostaną.

To samo rozumie się co do roszczeń okaziciela konosamentu, aby mu towary wydano, zanim szyper do portu zamierzonego się dostał.

Jeżeli działa wbrew tym przepisom, to odpowiedzialność jego wobec prawowitego właściciela konosamentu trwa nadal.

Jeżeli konosament nie opiewa na zlecenie, natenczas powinien szyper towary zwrócić lub wydać, lubo żaden egzemplarz konosamentu dostawiony nie zostanie, gdy ładowca i w konosamencie wymieniony odbiorca na zwrot lub wydanie towarów przystają. Wszakże jeżeli nie wszystkie egzemplarze konosamentu zwrócone zostaną, wolno szyprowi ze względu na niekorzyści, których z tej przyczyny obawiać się można, domagać się poprzedniego złożenia rękojmi.

§ 660.

Przepisy zawarte w § 659 należy także wtedy zastosować, gdy frachtowy kontrakt przed dobiciem do portu zamierzonego z przyczyny jakiego wypadku w myśl §§ 628 do 641 rozwiązany zostaje.

§ 661.

Co do powinności szypra z frachtowych kontraktów, które zawarł, i z konosamentów, które wystawił, zatrzymują moc obowiązującą przepisy zawarte w §§ 511, 512, 533.

§ 662.

W razie dania okrętu w podnajem, odpowiada za wypełnienie kontraktu podnajemnego, o ile tegoż wykonanie należy do służbowych obowiązków szypra i przez tegoż, w szczególności przyjęciem towarów i wystawieniem konosamentu przejęte zostało, nie ten, co daje okręt w podnajem, lecz właściciel okrętu, i to frachtem i okrętem (§ 486).

Czy z resztą, i o ile właściciela okrętu i tego, co okręt w podnajem daje, podnajemca trzymać się może, i czy w tym ostatnim wypadku ten, co okręt daje w podnajem, za wypełnienie ma odpowiadać bez ograniczenia lub jeno ma stawać za właściciela

okrętu, odpowiadającego tylko okrętem i frachtem, przepis niniejszy nie narusza.

§ 663.

Do przewożenia towarów morzem przez zarządy pocztowe Rzeszy i państw związkowych przepisów niniejszego rozdziału zastosowywać nie należy.

Rozdział piąty.

Przedsiębiorstwo frachtowe celem przewożenia podróży.

§ 664.

Jeżeli podróznego w przewozowym kontrakcie wymieniono, to tenże swego prawa co do przewozu komu innemu odstąpić nie może.

§ 665.

Podróżny powinien do wszelkich zarządzeń szypra, dotyczących okrętowego porządku, się stosować.

§ 666.

Podróżny, który przed lub po rozpoczęciu podróży wczas na okręt się nie uda, ma zapłacić całkowite przewożne, jeżeli szyper, na niego nie czekając, podróż rozpocznie albo w dalszą podróż się puści.

§ 667.

Jeżeli podróżny przed rozpoczęciem podróży oznajmi, że od przewozowego kontraktu odstępuje, albo umrze, albo dla choroby lub jakiego innego w jego osobie się wydarzającego wypadku zniewolonym będzie pozostać, wtedy tylko połowę przewożnego zapłacić potrzeba.

Jeżeli po rozpoczęciu podróży odstąpienie od kontraktu się oznajmi, lub który z przytoczonych wypadków się wydarzy, natenczas całkowite przewożne zapłacić należy.

§ 668.

Kontrakt przewozowy traci moc obowiązującą, gdy z przyczyny jakiego przypadku nastąpi utrata okrętu (§ 628 ust. 1 num. 1).

§ 669.

Podróżnemu wolno od kontraktu odstąpić, gdy wybuchnie wojna, skutkiem której okręt nadal nie może być uznany wolnym i naraziłby się na niebezpieczeństwo zabrania, lub gdy podróż mo-

ca rozporządzenia wyższej władzy, odnoszącego się do okrętu, się wstrzymuje.

Prawo cofnięcia się od kontraktu przysługuje także wynajemcy okrętowemu, jeżeli w którym z powyższych wypadków podróży zaniecha, albo jeżeli okręt głównie do przewożenia towarów przeznaczono, a zamiar musi być zaniechany, ponieważ towary bez winy wynajemcy nie mogą być przewiezione.

§ 670.

We wszystkich wypadkach, w których w myśl §§ 668, 669 kontrakt przewozowy się rozwiązuje, żadna strona wobec drugiej do odszkodowania nie jest obowiązana.

Wszakże, jeżeli rozwiązanie dopiero po rozpoczęciu podróży nastąpiło, natenczas ma podróżny przewożne zapłacić w stosunku ujechanej do całej podróży.

Przy obliczaniu uiścić się mającej kwoty postępować należy w myśl przepisu, zawartego w § 631.

§ 671.

Jeżeli okręt wśród podróży naprawiony być musi, to ma podróżny, chociażby naprawy nie odczekał, zapłacić całkowite przewożne. Jeżeli naprawę odczeka, wtedy ma wynajemca okrętowy aż do ponownego puszczania się w podróż dać mu mieszkanie bez osobnego wynagrodzenia, tudzież powinności co do dawania strawy w myśl przewozowego kontraktu nadal wypełniać.

Wszakże, jeżeli oświadczy wynajemca gotowość przewiezienia podróznego inną równie dobrą sposobnością okrętową do zamierzonego portu bez uszczerbienia drugich praw kontraktowych podróznego, a tenże się wzbrania ze zaofiarowania korzystać, wtedy nadal mieszkania i strawy aż do ponownego puszczania się w podróż żądać nie może.

§ 672.

Za przewiezienie tłumoków, które podróżny w myśl kontraktu przewozowego na okręt sprowadzić ma prawo, tenże, jeżeli czego innego nie ugodzono, oprócz przewożnego, żadnego innego wynagrodzenia płacić nie potrzebuje.

§ 673.

Do tłumoków, na okręt sprowadzonych, przepisy zawarte w §§ 561, 593, 617 zastosować należy.

Jeżeli szyper lub ktoś trzeci do tego upoważniony tłumoki przejął, to mają w razie ich utraty lub uszkodzenia moc obowiązującą przepisy zawarte w §§ 606 do 610.

Do wszelkich przez podróżnego na okręt sprowadzonych przedmiotów należy prócz tego zastosowywać przepisy zawarte w §§ 563 do 565, 619.

§ 674.

Okrętowemu wynajemcy przysługuje co do przewoźnego na przedmiotach, które podróżny na okręt sprowadził, prawo zastawu.

Atoli prawo zastawu istnieje tylko dopóty, dopóki przedmioty zatrzymuje się lub na skład są oddane.

§ 675.

W razie śmierci podróżnego powinien szyper co do tegoż na okręcie się znajdujących tłumoków, o ile w zachodzących okolicznościach jest to możliwe, sprawy dziedzica dopilnować.

§ 676.

Jeżeli dla przewiezienia podróżnych wynajęto okręt komu trzeciemu, bądź w całości bądź częściowo, lub tym sposobem, iż pewna liczba podróżnych ma być przewieziona, wtedy stanowią o prawnym stosunku między wynajemcą a onym trzecim przepisy czwartego rozdziału, o ile istota rzeczy ich zastosowanie pozwala.

§ 677.

Gdy w następnych rozdziałach niniejszej księgi mówić się będzie o frachcie, to należy, jeżeli czego innego nie postanowiono, rozumieć przez to także przewoźne.

§ 678.

Ustaw krajowych, odnoszących się do spraw wychodźców, także o ile w nich zawarte są przepisy prawa prywatnego, przepisy niniejszego rozdziału nie naruszają.

Rozdział szósty.

Umowa bodmeryjna.

§ 679.

Umową bodmeryjną w znaczeniu niniejszego kodeksu jest czynność pożyczkowa, przedsięwzięta przez szypra w charakterze zawodowym na mocy prawa w niniejszym kodeksie mu udzielonego, gdy w zamian przyrzeka premię i w zastaw daje okręt, fracht i ładunek, albo jeden lub kilka z tychże przedmiotów tym sposobem, iż wierzyciel co do swych pretensyi może się trzymać tylko w zastaw danych (bodmowanych) przedmiotów po przybyciu okrętu tam, gdzie ma się kończyć podróż, na którą interes zawarto (podróż bodmeryjna).

§ 680.

Umowę bodmeryjną może szyper zawierać jeno w następujących wypadkach:

1. gdy się okręt znajduje po za portem swojskim, celem wykonania podróży w myśl §§ 528, 538 do 540, 542;
2. wśród podróży jedynie dla dobra ładunkowych interesentów celem zachowania i dalszego przewiezienia ładunku w myśl §§ 535, 542, 632.

W wypadku przytoczonym w ust. 1 pod num. 2 wolno szyprowi sam ładunek bodmować, w wszelkich innych wypadkach wolno mu wprowadzić sam okręt lub sam fracht bodmować, natomiast ładunek tylko wspólnie z okrętem i frachtem.

Bodmowanie okrętu bez wymienienia frachtu nie obejmuje bodmowania frachtu. Gdy atoli bodmuje się okręt i ładunek, wtedy poczytuje się fracht również za bodmowany.

Bodmowanie frachtu pozwala się, dopóki tenże nie przestał ulegać morskiej niebezpieczności.

Także na fracht za tę część podróży, której jeszcze nie rozpoczęto, umowa bodmeryjna rozciągać się może.

§ 681.

Wysokość bodmeryjnej premii mogą strony umawiać bez ograniczenia.

W niedostatku innej umowy obejmuje premia także procenta.

§ 682.

Z zawarcia umowy bodmeryjnej musi szyper wystawić list bodmeryjny. Jeżeli się to nie stało, wtedy służą wierzycielowi te prawa, któreby mu przysługiwały, gdyby szyper dla zaradzenia potrzebie jaki zwyczajny interes zawarł był na kredyt.

§ 683.

Dający pożyczkę bodmeryjną żądać może, aby list bodmeryjny zawierał:

1. nazwisko wierzyciela bodmeryjnego;
2. podanie, ile wynosi kapitał bodmeryjnego długu;
3. kwotę bodmeryjnej premii lub całą kwotę, którą wierzycielowi ma się wypłacić;
4. oznaczenie bodmowanych przedmiotów;
5. wymienienie okrętu i szypra;
6. podróż bodmeryjną;
7. czas, kiedy dług bodmeryjny ma się zapłacić;

8. miejsce, gdzie zapłata ma nastąpić;
9. zaznaczenie w osnowie dokumentu, iż dokument ten jest listem bodmeryjnym, lub oświadczenie, iż dług zaciągnięto jako dług bodmeryjny, lub jakie inne oświadczenie, które istotę bodmeryjnej umowy dostatecznie ujawnia;
10. okoliczności, które zawarcie bodmeryjnej umowy uczyniły koniecznym;
11. dzień i miejsce wystawienia;
12. podpis szypra.

Podpis szypra należy na żądanie udzielić w kształcie publicznie uwierzytelnionym.

§ 684.

Na żądanie dającego bodmeryjną pożyczkę należy list bodmeryjny, jeżeli czego innego nie umówiono, wystawić na zlecenie wierzyciela lub tylko na zlecenie. W tym ostatnim wypadku przez zlecenie rozumieć należy zlecenie dającego bodmeryjną pożyczkę.

§ 685.

Jeżeli przed wystawieniem bodmeryjnego listu niemiecki konsul, a gdy tegoż nie ma, sąd lub jaka inna przynależna zwierzchność, a w niedostatku nawet onej oficerowie okrętowi tam, gdzie wystawienie listu się dzieje, pismem poświadczą konieczność zawarcia interesu, natenczas domniemywa się, iż szyper do zawarcia onego interesu w niniejszej rozciągłości miał prawo. Dowód przeciwny jednakże się dopuszcza.

§ 686.

Dający bodmeryjną pożyczkę może żądać wystawienia bodmeryjnego listu w kilku egzemplarzach.

Skoro wystawia się kilka egzemplarzy, to w każdym z nich podać należy, ile egzemplarzy udzielono.

Wybiegiem, iż szyper do zawarcia interesu wogóle lub w niniejszej rozciągłości nie miał prawa, także wobec indosataryusza zasłaniać się można.

§ 687.

Bodmeryjny dług należy, jeżeli w liście bodmeryjnym czego innego nie ustanowiono, zapłacić w porcie, do którego podróż bodmeryjna zmierzała, i to ósmego dnia po przybyciu okrętu do tegoż portu.

Od dnia płatności liczą się procenta od całego bodmeryjnego długu z włączeniem premii. Przepisu tego nie należy zastosować,

gdy premię ugodzono według czasu; premię czasową liczy się aż do zapłaty bodmeryjnego kapitału.

§ 688.

Gdy nadejdzie czas płatności, to wylegitymowanemu okazicielowi choćby tylko jednego egzemplarza listu bodmeryjnego zapłaty bodmeryjnego długu odmówić nie można.

Zapłaty żądać można jedynie za zwrotem tegoż egzemplarza, na którym z zapłaty pokwitować należy.

§ 689 .

Jeżeli zgłosi się kilku wylegitymowanych okazicieli listu bodmeryjnego, to należy wszystkich oddać, pieniądze, skoro chodzi o zwolnienie bodmowanych przedmiotów, publicznie albo, jeżeli to skutecznić się nie da, innym bezpiecznym sposobem na skład oddać i okazicieli bodmeryjnych listów, którzy się zgłosili, za podaniem przyczyn, dla których tak sobie postąpiono, o tem powiadomić.

Jeżeli publiczne oddanie na skład nastąpić nie może, to wolno składającemu z postępowania swego i tegoż przyczyn publiczny dokument dać sporządzić i wynikię ztąd kosztu z długu bodmeryjnego odtrącić.

§ 690.

Wierzyciela bodmeryjnego nie obciąża ani wielka ani szczegółowa hawarya.

O ile jednak przedmioty bodmowane z powodu wielkiej lub szczegółowej hawaryi do zaspokojenia wierzyciela bodmeryjnego nie wystarczą, ma tenże szkodę ztąd wynikłą ponieść.

§ 691.

Każdy z bodmowanych przedmiotów odpowiada wobec wierzyciela bodmeryjnego za cały dług bodmeryjny.

Skoro okręt dostanie się do zamierzonego portu podróży bodmeryjnej, może wierzyciel przedmioty bodmowane dać aresztem obłożyć; do zarządzenia aresztu nie potrzeba przyczyny aresztu podaniem dowodów uczynić godną wiary.

§ 692.

Szyper ma dbać o przechowanie i zachowanie przedmiotów bodmowanych; bez naglących powodów nie wolno mu nic czynić, przez co dla dającego bodmeryjną pożyczkę ryzyko stałoby się większem lub innem, niż tenże przy zawieraniu kontraktu przypuszczać musiał.

Jeżeli szyper działa wbrew tym przepisom, to wobec wierzyciela bodmeryjnego odpowiada za szkodę ztąd wynikłą (§ 512).

§ 693.

Jeżeli szyper podróż bodmeryjną samowolnie zmienia, albo jeżeli z właściwej drogi samowolnie zbacza, albo jeżeli po ukończeniu podróży bodmeryjnej bodmowane przedmioty na nowo na niebezpieczeństwo morską naraża, jakkolwiek dobro wierzyciela tego nie wymaga, natenczas odpowiada szyper wobec wierzyciela za dług bodmeryjny osobiście o tyle, o ile tenże z przedmiotów bodmowanych zaspokojenia nie uzyska, chyba że zmiana podróży, zboczenie lub nowa niebezpieczeństwo morska nie były przyczyną, iż zaspokojenie nie nastąpiło.

§ 694.

Szyperowi nie wolno ani całego bodmowanego ładunku ani tegoż części wydawać przed zaspokojeniem lub zabezpieczeniem wierzyciela, inaczej staje się wobec wierzyciela za dług bodmeryjny osobiście odpowiedzialnym o tyle, o ile tenże z wydanych przedmiotów w czasie wydania mógłby być zaspokojonym.

Domniemywa się, iż wierzyciel byłby mógł osiągnąć zaspokojenie całkowite.

§ 695.

Jeżeli szyper w wypadkach w §§ 692 do 694 przytoczonych działał na rozkaz właściciela okrętu, natenczas przepisy zawarte w § 512 ust. 2, 3 zastosować należy.

§ 696.

Jeżeli bodmeryjnego długu, skoro stanie się płatnym, się nie płaci, natenczas wolno wierzycielowi zaspokoić się z przedmiotów bodmowanych. Zaspokojenie dzieje się podług przepisów odnoszących się do egzekucyi.

Co do okrętu i frachtu należy skargę wymierzyć przeciw szyperowi lub właścicielowi okrętu; wyrok zapadły przeciw szyperowi ma moc także wobec właściciela okrętu. Co do ładunku należy przed tegoż wydaniem skargę wymierzyć przeciw szyperowi.

Ze szkodą trzeciego nabywcy, który dobrą wiarą wszedł w posiadanie bodmowanego ładunku, wierzyciel praw swych używać nie może.

§ 697.

Odbiorca, który przyjmując bodmowane towary, wie, iż na nich ciąży dług bodmeryjny, staje się wobec wierzyciela za dług

aż do wartości, którą towary w chwili ich wydawania mają, o tyle osobiście odpowiedzialnym, o ile wierzyciel, gdyby wydanie nie nastąpiło, z towarów mógłby być uzyskać zaspokojeni

§ 698.

przed rozpoczęciem podróży od zamierzonego przedsięwzięcia się odstępuje, natenczas wolno wierzycielowi się domagać, aby dług bodmeryjny natychmiast zapłacono tam, gdzie umowę bodmeryjną zawarto; musi jednak przystać na odpowiednie zniżenie premii; przy zniżaniu osobiście stosunek niebezpieczeństwa przebytej do niebezpieczeństwa podjętej uwzględniać należy.

Jeżeli podróż bodmeryjna kończy się w innym niż zamierzonym porcie, natenczas należy dług bodmeryjny, nie potrącając nic z premii, w tym drugim porcie po upływie umówionego terminu, a jeżeli terminu nie umówiono, po upływie ośmiu dni (§ 687) zapłacić. Czas płatności oblicza się od dnia, w którym podróży stanowczo zaniechano.

O ile z przepisów w ust. 1, 2 zawartych coś innego nie wynika, należy także w tych wypadkach zastosować przepisy w §§ 688 do 697 zawarte.

§ 699.

Przepisy niniejszego rozdziału zastosowywać można także wtedy, gdy szyper jest równocześnie współwłaścicielem albo wyłącznym właścicielem okrętu lub ładunku lub tego i tego, albo gdy szyper zawarł umowę bodmeryjną na mocy osobnego zlecenia interesentów.

Rozdział siódmy.

Hawarya.

Tytuł pierwszy.

Wielka (spólna) hawarya i hawarya szczegółowa.

§ 700.

Wszelkie szkody, o które przez szypra lub na tegoż rozkaz umyślnie przyprawiony został okręt lub ładunek albo jeden i drugi dla wyratowania okrętu i ładunku ze wspólnego niebezpieczeństwa, tudzież takimi środkami oprócz tego spowodowane szkody, także koszta na ten cel użyte, są hawaryą wielką.

Hawaryę wielką ponoszą wspólnie okręt, fracht i ładunek.

§ 701.

Wszelkie nie do wielkiej hawaryi należące, jakim nieszczęśliwym przypadkiem spowodowane szkody i pod § 621 nie podпадаjące koszta są hawaryą szczegółową.

Hawaryę szczegółową ponoszą właściciele okrętu i ładunku, każdy sam za siebie.

§ 702.

Przepisy, odnoszące się do hawaryi wielkiej, można też wtedy zastosowywać, gdy niebezpieczeństwo spowodowane zostało winą kogoś trzeciego lub też jakiego interesenta.

Wszakże interesent, na którego takie zawinienie spada, nie tylko za szkodę, którą ponosi, żadnego wynagrodzenia żądać nie może, lecz nawet wobec tych, którzy do uczestniczenia w składkowaniu są obowiązani, odpowiada za stratę, którą ponoszą przez to, iż następuje podział szkody jako wielkiej hawaryi.

Jeżeli niebezpieczeństwo zawiniła jaka do załogi okrętowej należąca osoba, natenczas ponosi skutki tej winy także właściciel okrętu w miarę §§ 485, 486.

§ 703.

Podział hawaryi dzieje się jeno wtedy, gdy w istocie wyratowano tak okręt, jako też ładunek, i to każdy z tych przedmiotów całkowicie lub częściowo.

§ 704.

Powinność uczestniczenia w składkowaniu z wyratowanego przedmiotu, który później uległ hawaryi szczegółowej, upada jeno wtedy całkowicie, gdy ów przedmiot zatraca się zupełnie.

§ 705.

Prawo domagania się, aby wynagrodzono do wielkiej hawaryi należące uszkodzenie, upada z powodu szczegółowej hawaryi, której przedmiot uszkodzony bądź przez ponowne uszkodzenie, bądź przez całkowitą utratę później uległ, jeno wtedy, gdy późniejszy nieszczęśliwy przypadek z poprzednim nie ma żadnej styczności, i jeno o tyle, o ile późniejszy przypadek także poprzednią szkodę byłby spowodował, gdyby szkoda ta nie była już powstała.

Jeżeli jednak, zanim późniejszy nieszczęśliwy przypadek się wydarzył, dla naprawy uszkodzonego przedmiotu już poczyniono jakie nakłady, natenczas powrócenia tychże nakładów i nadal domagać się można.

§ 706.

Hawaryą wielką zachodzi osobliwie w poniżej wyszczegół-

nionych wypadkach, skoro w §§ 700, 702, 703 podane warunki istnieją równocześnie o tyle, o ile w przepisach następnych czego innego nie postanowiono:

1. Gdy wyrzuca się po za burtę towary, części okrętu lub sprzęty okrętowe, gdy odrębuje się maszty, odcina się liny lub żagle, gdy porzuca lub ucina się kotwy, kiersztaki lub kotwiczne łańcuchy.

Tak szkody te same w sobie, jak i środkami takimi prócz tego na okręcie lub ładunku spowodowane szkody należą do hawaryi wielkiej.

2. Gdy dla ujęcia ciężaru okrętowego ładunek całkowicie lub częściowo przeładowuje się na lichtony.

Do wielkiej hawaryi należy tak zapłata za ujęcie ciężaru, jako też szkoda, którą przy przeładowywaniu na lichton, albo przy ponownem ładowaniu na okręt, ponosi ładunek lub okręt, tudzież szkoda, której ulega ładunek na lichtonie.

Jeżeli ujęcie ciężaru w zwyczajnym przebiegu podróży nastąpić musi, natenczas wielkiej hawaryi nie ma.

3. Gdy okręt umyślnie osadza się na mieliźnie, lecz tylko skoro dzieje się to dla zapobieżenia utonięciu lub zabraniiu.

Tak szkody wynikłe z osadzenia na mieliźnie oraz z wydzwigania, jako też koszta wydzwignięcia należą do hawaryi wielkiej.

Jeżeli okręt, który dla zapobieżenia utonięciu osadzono na mieliźnie, wydzwignięty nie zostanie, albo jeżeli po wydzwignięciu okręt uzna się do naprawy za niezdalny (§ 479), natenczas podział hawaryi się nie dzieje.

Jeżeli okręt dostanie się na mieliznę, mimo że dla ocalenia okrętu i ładunku utknięcia umyślnie nie spowodowano, natenczas nie należą wprowadzić do wielkiej hawaryi szkody spowodowane dostaniem się okrętu na mieliznę; natomiast koszta na wydzwignięcie użyte i szkody, o które w tym celu okręt lub ładunek umyślnie przyprawiono, do wielkiej hawaryi należą.

4. Gdy okręt, aby uniknąć niebezpieczeństwa, na które w dalszym ciągu podróży narażonoby tak okręt jako też ładunek, zawinie do jakiego portu ratunkowego, w szczególności gdy ono zawinięcie dzieje się dla koniecznej naprawy szkody, którą okręt poniósł wśród podróży.

Należą w tym razie do wielkiej hawaryi koszta wbieżenia i wypłynięcia, na okręt sam przypadające koszta postoju, załadunku okrętowej, dopóki trwa postój, przysługujące myto i strawa, wykłady za umieszczenie załogi na lądzie, dopóki załoga na okręcie pozostawać nie może, dalej, jeżeli z przyczyny, która spowodowała zawinięcie do portu ratunkowego, musi nastąpić wyładowanie ładunku, koszta przełożenia z okrętu i do okrętu, tudzież koszta przechowania ładunku na lądzie aż do chwili, kiedy znowu na okręt może być przeniesiony.

Wszelkie koszta postoju uwzględnia się jeno za czas, dopóki trwa nadal przyczyna, która zawinięcie do portu ratunkowego spowodowała. Jeżeli przyczynę stanowi konieczna naprawa okrętu, to uwzględnia się prócz tego kosztu postoju jeno do tej chwili, kiedy naprawa mogła być ukończona.

Koszta naprawy okrętu należą jeno o tyle do wielkiej hawaryi, o ile szkoda sama, którą naprawić należy, jest wielką hawaryą.

5. Gdy chodzi o obronę okrętu przeciw nieprzyjacielowi lub korsarzom.

Uszkodzenie przy obronie okrętowi lub ładunkowi wyrządzone, zużyta przytem amunicja i, jeżeli jaka osoba z okrętowej załogi została zraniona lub zabita, koszta leczenia i pogrzebu, tudzież nagrody, które podług §§ 553, 554 niniejszego kodeksu i §§ 49, 51 ordynacyi żeglarskiej płacić należy, stanowią hawaryę wielką.

6. Gdy w razie przytrzymania okrętu przez nieprzyjaciela lub korsarzy okręt i ładunek się wykupuje.

Co się dało dla wykupu, stanowi wraz z kosztami utrzymania i uwolnienia zakładników hawaryę wielką.

7. Gdy wystaranie się o pieniądze, potrzebne podczas podróży na pokrycie wielkiej hawaryi, spowoduje jakie straty i koszta, albo gdy przez rozliczanie się interesentów powstaną koszta.

Straty te i koszta należą również do wielkiej hawaryi.

Zalicza się do niej osobiście stratę na towarach podczas podróży sprzedanych; premię bodmeryjną, skoro potrzebne pieniądze podjęto sposobem bodmeryi, jeżeli zaś tego nie uczyniono, premię za ubezpieczenie użytych pieniędzy, koszta spr-

wdzenia szkód i wypisania rachunku, odnoszącego się do wielkiej hawaryi (dispatche).

§ 707.

Nie za hawaryę wielką, lecz za hawaryę szczegółową poczytuje się:

1. straty i koszta, które, jakkolwiek podczas podróży, powstają z przyczyny wystarania się o potrzebne pieniądze, ponieważ szczegółowa zaszła hawarya;
2. koszta upomnienia się o zwrot, nawet wówczas, gdy żąda się równocześnie wydania okrętu i ładunku, i tak tego jak i owego ze skutkiem pomyślnym;
3. nadmiernem ożaglowaniem spowodowane uszkodzenie okrętu, tegoż przynależności i ładunku, nawet wówczas, gdy nadmierne ożaglowanie działało się, aby zapobiedz dostaniu się na mieliznę lub zabraniiu.

§ 708.

Przy obliczaniu szkody w razie hawaryi wielkiej nie idą w liczbę uszkodzenia i straty, którym ulegają następujące przedmioty:

1. towary umieszczone nie pod pokładem; przepisu tego jednak zastosowywać nie należy do żeglugi nadbrzeżnej o tyle, o ile ustawy krajowe na pokładzie okrętu ładować pozwalają (§ 566);
2. towary, co do których ani konosamentu nie wystawiono, ani spis dla komory celnej wystawiony (manifest) lub księga ładunkowa żadnego nie daje wyjaśnienia;
3. kosztowności, przedmioty sztuki, pieniądze i papiery wartościowe, które szyprowi nie dostatecznie określone zostały (§ 607).

§ 709.

Do hawaryi wielkiej należąca szkoda, której ulega okręt lub jaka przynależność okrętu, mają, jeżeli naprawa nastąpi podczas podróży, tam gdzie dzieje się naprawa i przed nią, w przeciwnym razie tam, gdzie podróż się kończy, znawcy zbadać i oszacować. Taksa musi zawierać obliczenie potrzebnych kosztów naprawy. Jeżeli naprawa dzieje się podczas podróży, to przy obliczaniu szkody taksa o tyle rozstrzyga, o ile koszta wykonania pozostają poniżej kwot poprzednio liczonych. Jeżeli taksy ułożyć się nie dało, natenczas rozstrzyga kwota, której na potrzebne naprawy rzeczywiście użyto.

O ile naprawa nie dzieje się wśród podróży, poczytuje się za szkodę tylko wynik szacowania.

§ 710.

W miarę § 709 sprawdzona całkowita ilość kosztów naprawy stanowi wynagrodzenie, które uiścić należy, jeżeli okręt w chwili, gdy uszkodzony został, jeszcze nie cały rok znajdował się na wodzie.

To samo rozumie się co do wynagrodzenia poszczególnych części okrętu osobliwie kruszcowej powłoki, tudzież poszczególnych części przynależności, jeżeli części tych jeszcze nie cały rok używano.

We wszelkich innych wypadkach potrąca się z całkowitej kwoty z powodu różnicy między starem a nowem jedną trzecią, przy kotwicznych łańcuchach jedną szóstą; natomiast przy kotwicach nic się nie potrąca.

Z kwoty całkowitej potrąca się nadto wartość pozostałych starych przedmiotów, które zastąpiono lub zastąpić należy nowymi, albo gotówką, którą za nie osiągnięto.

Jeżeli zachodzi potrącenie takie i zarazem potrącenie z powodu różnicy między starem a nowem, natenczas ma nastąpić najpierw to ostatnie, a potem z pozostałej kwoty ono drugie potrącenie.

§ 711.

Miarę wynagrodzenia za towary poniechane, stanowi cena targowa, którą mają towary tego samego rodzaju i tej samej jakości tam, dokąd towary te były przeznaczone, i wtedy, gdy poczyną się wyładowywanie okrętu.

W niedostatku ceny targowej, albo jeżeli co do ceny targowej lub jej zastosowania, osobliwie ze względu na właściwość towarów zachodzą wątpliwości, ma cena być sprawdzona przez znawców.

Z ceny potrąca się to, co z powodu utraty towarów oszczędza się na frachcie, cłach i kosztach.

Do towarów poniechanych należą także te, które sprzedano na pokrycie hawaryi wielkiej (§ 706 num. 7).

§ 712.

Miarę wynagrodzenia za towary, które doznały uszkodzenia, należącego do hawaryi wielkiej, stanowi różnica między przedajnością przez znawców sprawdzoną, którą towary mają w stanie

uszkodzonym tam, dokąd były przeznaczone, i wtedy, gdy wyładowywanie okrętu się rozpoczęło, a ceną w § 711 oznaczoną, po potrąceniu cel i kosztów, z przyczyny uszkodzenia zaoszczędzonych.

§ 713.

Do wielkiej hawaryi nie należące obniżenia ceny i straty, które powstały przed, przy lub po wypadku hawaryi, należy przy obliczaniu wynagrodzenia (§§ 711, 712) potrącić.

§ 714.

Jeżeli przewóz okrętu i ładunku kończy się nie w porcie zamierzonym, lecz w jakim innem miejscu, natenczas w tem miejscu, jeżeli zaś przewóz kończy się utratą okrętu, natenczas tam, dokąd ładunek przeniesiono bezpiecznie, miarę wynagrodzenia sprawdzać należy.

§ 715.

Miarę wynagrodzenia za ubytek frachtu stanowi kwota frachtowa, którą należałoby uiścić za towary poniechane, gdyby razem z okrętem dostały się były na miejsce zamierzone albo, jeżeli okręt do miejsca tego nie zapłynął, gdyby razem z okrętem dostały się były tam, gdzie podróż się kończy.

§ 716.

Szkodę, która stanowi hawaryę wielką, rozkłada się w całości na okręt, ładunek i fracht, stosunkowo do wartości okrętu i ładunku i kwoty frachtowej.

§ 717.

Okręt wraz z przynależnościami przykłada się:

1. wartością, która ma na końcu podróży, gdy poczyną się wyładowywanie;
2. szkodą na okręcie i przynależnościach, która idzie w liczbę jako hawaryę wielką.

Z wartości w ust. 1 pod num. 1 wzmiankowanej należy potrącić istniejącą jeszcze wartość tych napraw i nabytków, które poczynione zostały dopiero po wydarzeniu się hawaryi.

§ 718.

Ładunek przykłada się:

1. towarami, które przy końcu podróży, gdy poczyną się wyładowywanie, jeszcze istnieją, albo, jeżeli podróż kończy się utratą okrętu (§ 714), towarami, które przeniesiono w miejsce bezpieczne, o ile w obydwóch wypadkach towary te, gdy

wydarzała się hawarya, znajdowały się na okręcie lub na jakim lichtonie (§ 706 num. 2);

2. towarami poniechanymi (§ 711).

§ 719.

Przy sprawdzaniu poboru uiścić się mającego idzie w liczbę:

1. co do towarów nieuszkodzonych cena targowa lub przez znawców sprawdzona cena (§ 711), którą towary te mają na końcu podróży tam, gdzie dzieje się wyładowywanie okrętu i wtedy, gdy wyładowywanie to się poczyną, albo, jeżeli podróż kończy się utratą okrętu (§ 714), tam, gdzie towary zostały schronione, i wtedy, gdy schronienie to nastąpiło, po potrąceniu frachtu, ceł i wszelkich innych kosztów;
2. co do towarów, które podczas podróży się zepsuły lub doznały uszkodzenia, do hawaryi wielkiej nie należącego, przez znawców sprawdzona przedajność (§ 712), którą towary te mają w stanie uszkodzonym w czasie pod num. 1 wzmiankowanym i w miejscu tamże podanem, po potrąceniu frachtu, ceł i wszelkich innych kosztów.
3. co do towarów poniechanych kwota, którą za nie w myśl § 711 jako hawaryę wielką się policza;
4. co do towarów, które doznały uszkodzenia, należącego do hawaryi wielkiej, w myśl num. 2 sprawdzona wartość, którą one towary mają w stanie uszkodzonym, i różnica wartości, którą w myśl § 712 za uszkodzenie jako hawaryę wielką się policza.

§ 720.

Jeżeli towary wyrzucone zostały, to w razie ich schronienia do równoczesnej lub późniejszej hawaryi wielkiej jeno wtedy przykładac się potrzebują, gdy właściciel wynagrodzenia się domaga.

§ 721.

Frachtowe pieniądze przykładają się dwiema trzeciami:

1. zarobionego przychodu surowego;
2. kwoty, którą w myśl § 715 jako hawaryę wielką się policza.

Pieniądze przewozowe przykładają się kwotą, którą w razie utraty okrętu byłoby się postradało (§ 670), po potrąceniu kosztów, od których w onym razie byłoby się uchroniło.

§ 722.

Jeżeli na przedmiocie do przyłożenia się obowiązany ciąży jaka wierzytelność, spowodowana przygodą późniejszą, natenczas

przykłada się ów przedmiot tylko swą wartością po potrąceniu tejże wierzytelności.

§ 723.

Do hawaryi wielkiej nie przykładają się:

1. okrętowe zapasy wojenne i prowiant okrętowy;
2. myto i dobytek okrętowej załogi;
3. tłumoki podróżnych.

Jeżeli tego rodzaju rzeczy poniechane zostały lub doznały uszkodzenia, należącego do hawaryi wielkiej, natenczas udziela się za nie wynagrodzenia w myśl §§ 711 do 715; atoli za kosztowności, przedmioty sztuki, pieniądze i papiery wartościowe udziela się wynagrodzenia jeno wtedy, gdy należycie szyprowi określone zostały (§ 607). Rzeczy, za które udziela się wynagrodzenia, przykładają się tą wartością lub tą różnicą wartości, która idzie w liczbę jako hawarya wielka.

W § 708 nadmienione przedmioty są do przykładania się o tyle obowiązane, o ile wyratowane zostały.

Pieniądze bodmeryjne do przykładania się obowiązane nie są.

§ 724.

Gdy po wypadku hawaryi, a przed rozpoczęciem wyładowywania, dziejącego się na końcu podróży, jaki do przykładania się obowiązany przedmiot zupełnie zaginie (§ 704), albo jaka część jego zaginie, albo wartość jego się uszczupli, osobliwie w myśl § 722 jaką wierzytelnością obciążony zostanie, wtedy ma nastąpić odpowiednie podwyższenie poborów, z drugih przedmiotów uiścić się mających.

Jeżeli zaginięcie lub uszczuplenie wartości dopiero po rozpoczęciu wyładowywania nastąpiło, natenczas pobór na przedmiot ten przypadający ginie o tyle dla tych, którym wynagrodzenie przysługuje, o ile ów przedmiot na pokrycie poboru stał się niewystarczającym.

§ 725.

Ci, którym przysługuje wynagrodzenie, mają co do poborów z okrętu i frachtu uiścić się mających prawa okrętowych wierzyteli. Także względem towarów do przykładania się obowiązanych przysługuje im na poszczególnych towarach co do poboru, przez nie uiścić się mającego, prawo zastawu. Nie można jednak po wydaniu towarów dochodzić prawa zastawu ze szkodą nabywcy trzeciego, który posiadanie uzyskał dobrą wiarą.

§ 726.

Osobistej powinności do uiszczenia poboru wypadek hawaryi sam w sobie nie wytwarza.

Wszakże jeżeli odbiorca towarów do przykładania się obowiązanych przy ich odbieraniu ma świadomość, iż pobór z nich uiścić należy, natenczas odpowiada osobiście za tenże pobór aż do wartości, jaką mają one towary w chwili ich wydawania, i o tyle, o ile ów pobór, gdyby towary nie zostały wydane, z towarów możnaby było pokryć.

§ 727.

Sprawdzanie i podział szkód dzieje się w miejscu zamierzonym, a jeżeli do miejsca tego się nie dobją, w porcie, gdzie podróż się kończy.

§ 728.

Szyper jest obowiązany ułożenie wykazu szkód (dispatche) spowodować bez odwłoki.

Jeżeli ułożenie wykazu szkód w należytych czasie spowodowane nie zostanie, to wolno każdemu interesentowi o ułożenie wnieść i o nie zabiegać.

§ 729.

W obrębie niniejszego kodeksu układać będą wykaz szkód raz na zawsze ustanowieni, a w tychże niedostatku osobno przez sąd zamianowani eksperci (dyspażerzy).

Każdy interesent jest obowiązany udzielić dyspażerowi dokumentów potrzebnych do ułożenia wykazu szkód, o ile nimi rozporządza, osobliwie kontraktów ładunkowych, konosamentów i towarowych rachunków.

§ 730.

Co do datków z okrętu uiścić się mających należy interesentom ładunkowym dać rękojmię, zanim wolno będzie okrętowi opuścić port, w którym w myśl § 727 sprawdzanie i podział szkód nastąpić mają.

§ 731.

Szyprowi nie wolno wydawać towarów, na których ciążą pobory hawaryjne, przed onych uiszczeniem lub zabezpieczeniem (§ 615), inaczej, nie uszczerbiając odpowiedzialności towarów, za one pobory osobiście staje się odpowiedzialnym.

Jeżeli właściciel okrętu zarządził, jak szyper ma sobie postąpić, to należy zastosować przepisy zawarte w § 512 ust. 2, 3.

Prawo zastawu, które na towarach do przykładania się obowiązanych przysługuje tym, co mają prawo do wynagrodzenia, wykonuje za nich wynajemca okrętowy. Dochodzenie prawa zastawu przez okrętowego wynajemcę, dzieje się podług przepisów, odnoszących się do prawa zastawu, przysługującego okrętowemu wynajemcy co do frachtu i wykładów.

§ 732.

Jeżeli szyper na dalszą podróż, jednakże celem jakiego nakładu, który do hawaryi wielkiej nie należy, na ładunek podejmie bodmeryjną pożyczkę, albo jaką częścią ładunku rozporządzi sposobem sprzedaży lub zużycia, natenczas mają stratę, jakiej dozna który z ładunkowych interesentów z tej przyczyny, iż za poniesioną szkodę wcale lub dostatecznie zaspokojonym być nie może (§§ 540, 541, 612), ponieść wszyscy interesenci ładunkowi podług zasad, odnoszących się do wielkiej hawaryi.

Przy sprawdzaniu straty rozstrzyga co do ładunkowych interesentów zawsze, osobliwie także wtedy, gdy zajdzie wypadek w § 612 ust. 2 podany, wynagrodzenie w § 711 zaznaczone. Wartością, która stanowi o wysokości tegoż wynagrodzenia, przykładają się towary sprzedane także w razie wielkiej hawaryi (§ 718).

§ 733.

Pobory i wynagrodzenia, które w wypadkach w §§ 635, 732 podanych uiszczać należy, stoją co do wszystkich prawnych stosunków na równi z poborami i wynagrodzeniami, które uiszczać należy w razie wielkiej hawaryi.

Tytuł drugi.

Szkody, spowodowane zderzeniem się okrętów.

§ 734.

Gdy dwa okręty się zderzą, i po jednej lub po obydwóch stronach przez uderzenie okręt lub ładunek, albo okręt i ładunek uszkodzone zostaną lub zupełnie zaginą, natenczas jest, jeżeli jaka osoba ze załogi którego okrętu zderzenie zawiniła, właściciel tegoż okrętu w myśl §§ 485, 486 obowiązany do wynagrodzenia szkody, drugiemu okrętowi i tegoż ładunkowi zderzeniem się wyrządzonej.

Właściciele ładunku obydwóch okrętów do wynagrodzenia szkody przykładają się nie potrzebują.

Osobistej powinności osób do załogi okrętowej należących, inoć której za skutki swej winy odpowiada, przepisy niniejsze nie dotyczą.

§ 735.

Jeżeli na żadną osobę ze załogi jednego lub drugiego okrętu wina nie spada, natenczas wynagrodzenia szkody jednemu lub drugiemu, albo obydwom okrętom wyrządzonej, żądać nie można.

Jeżeli zderzenie się spowodowane zostało winą zobopólną, natenczas zależy powinność odszkodowania, tudzież rozmiar należnego wynagrodzenia od okoliczności, mianowicie od tego, o ile zderzenie przeważnie spowodowane zostało przez osoby jednej lub drugiej załogi.

§ 736.

Przepisy zawarte w §§ 734, 735 zastosować należy bez względu, czy obydwa okręty albo jeden lub drugi znajdują się w biegu albo są pędem niesione albo leżą przymocowane na kotwicy lub na lądzie.

§ 737.

Gdy jaki okręt, który z przyczyny zderzenia się uszkodzony został, zatonął, zanim dostać się zdołał do jakiego portu, natenczas domniemywa się, iż zatonięcie okrętu z powodu zderzenia się nastąpiło.

§ 738.

Jeżeli okręt znajdował się pod przewództwem pilota, stawionego z urzędu, a osoby do załogi okrętowej należące obowiązki swe wypełniły, natenczas nie odpowiada właściciel okrętu za szkodę, powstałą zderzeniem się, przez pilota zawinionem.

§ 739.

Przepisy niniejszego tytułu należy także zastosować, gdy więcej niż dwa okręty się zderzą.

Jeżeli w takim wypadku zderzenie się zawiniła osoba ze załogi którego z okrętów, natenczas odpowiada właściciel tegoż okrętu także za szkodę powstałą przez to, iż z przyczyny zderzenia się tegoż okrętu z drugim spowodowane zostało zderzenie się drugiego okrętu z jakim trzecim.

Rozdział ósmy.

Schronienie i niesienie pomocy w niedoli morskiej.

§ 740.

Gdy w niedoli morskiej jaki okręt lub tegoż ładunek zupełnie lub częściowo przez załogę opuszczony zostanie, albo załoga pozbawioną zostanie możliwości nimi władania, a trzecie osoby one

przedmioty obejmą i bezpiecznie schronią, natenczas osoby te żądać mogą nagrody za schronienie.

Gdy poza wypadkiem powyższym jaki okręt lub tegoż ładunek za pomocą osób trzecich z morskiej niedoli ocalony zostanie, natenczas osoby te żądać tylko mogą nagrody za niesienie pomocy.

Okrętowa załoga nieszczęśliwym wypadkiem dotkniętego lub na niebezpieczeństwo narażonego okrętu za schronienie lub niesienie pomocy nagrody żądać nie może.

§ 741.

Jeżeli jeszcze wśród niebezpieczeństwa zawartą zostanie umowa co do wysokości nagrody za schronienie lub niesienie pomocy, to można oną umowę, ponieważ nazbyt wysokie przyrzeczono wynagrodzenie, zaczepić i żądać tegoż znizienia aż do miary w zachodzących okolicznościach odpowiedniej.

§ 742.

Jeżeli umowy nie zawarto, wtedy należy wysokość nagrody za schronienie lub niesienie pomocy, bacząc na wszelkie okoliczności danego wypadku, ustanowić według słuszności w pieniądzech.

§ 743.

Nagroda za schronienie lub niesienie pomocy obejmuje zarazem wynagrodzenie za nakłady poczynione celem schronienia i wyratowania.

Nie są tem objęte koszta i należytości władz, cła i wszelkie inne opłaty, które ze schronionych lub ocalonych przedmiotów uiścić należy, tudzież koszta poczynione celem przechowania, zachowania, oszacowania i sprzedaży tychże przedmiotów.

§ 744.

Przy ustanawianiu nagrody za schronienie lub niesienie pomocy uwzględniać przedewszystkiem należy okazaną gorliwość, poświęcony czas, wyświadczone usługi, poczynione nakłady, liczbę osób, które były czynne, niebezpieczeństwo, na które narażyły swą osobę i swe statki, tudzież niebezpieczeństwo, które zagrażało schronionym lub ocalonym przedmiotom, i tychże wartość po potrąceniu kosztów (§ 743 ust. 2) pozostałą.

§ 745.

Tylko gdy strony zgodnie o to wniosą, wolno jako nagrodę za schronienie lub niesienie pomocy ustanowić część ułamkową wartości przedmiotów schronionych lub ocalonych.

§ 746.

Nagroda za schronienie nie powinna sięgać ponad trzecią część wartości przedmiotów schronionych (§ 744).

Tylko wyjątkowo, gdy schronienie połączone było z nadzwyczajnem wysileniem i niebezpieczeństwem, a owa wartość jest zarazem nieznaczną, wolno nagrodę za schronienie podwyższyć aż do połowy wartości.

§ 747.

Nagrodę za niesienie pomocy należy zawsze ustanawiać poniżej kwoty, której w równych okolicznościach dosięgałaby nagroda za schronienie. Na wartość ocalonych przedmiotów przy ustanawianiu nagrody za niesienie pomocy jeno mało zważać należy.

§ 748.

Jeżeli w schronianiu lub niesieniu pomocy uczestniczy kilka osób, natenczas rozdziela się nagrodę między nie w miarę usług poszczególnych osób, wyświadczonych osobiście lub jakimi przedmiotami, a w razie wątpliwości podług liczby głów.

Do równego udziału mają także prawo ci, którzy w tem samem niebezpieczeństwie podejmują się ratowania ludzi.

§ 749.

Jeżeli schronienie lub ocalenie okrętu albo tegoż ładunku nastąpi całkowicie lub częściowo przez jaki okręt inny, natenczas rozdziela się nagrodę za schronienie lub niesienie pomocy między właściciela, szypa i resztę załogi onego drugiego okrętu tą miarą, iż najpierw powraca się właścicielowi okrętu szkody poniesione na okręcie i przewyżkę kosztów mozołu, które przez schronienie lub ratowanie powstały, i że z reszty właściciel statku parowego dwie trzecie, właściciel okrętu żaglowego połowę, szypa i reszta załogi parowego statku po jednej szóstej, a szypa i reszta załogi okrętu żaglowego po jednej czwartej otrzymują.

Kwota przypadająca na okrętową załogę z wyjątkiem szypa, rozdziela się między wszystkich uczestników załogi za szczególnem uwzględnieniem usług każdego, wyświadczonych jakimi przedmiotami i osobiście. Podział skutecznie szypa sposobem dzielczego rozkładu, w którym na każdego uczestnika przypadająca część ułamkową ustanowić, i który załozde przed ukończeniem podróży do wiadomości podać należy.

Przeciw rozkładowi dzielczemu wolno wnieść opór do onego urzędu marynarskiego, którego po obwieszczeniu rozkładu najpierw dosięgnąć można. Urząd marynarski rozstrzyga po wy-

śluchaniu interesentów ostatecznie, z wyłączeniem postępowania prawnego, o słuszności oporu i czy inny ma nastąpić podział. Uwierzytelnionego odpisu orzeczenia ma urząd marynarski, o ile można jak najspieszniej, udzielić właścicielowi okrętu.

Umowy, które sprzeciwiają się przepisom zawartym w ust. 1, 2, są nieważne.

Przepisów niniejszych nie należy zastosowywać, gdy schronienie lub ratowanie dzieje się za pomocą państwowych statków ratunkowych lub holowniczych.

§ 750.

Nagrody za schronienie lub niesienie pomocy żądać nie może.

1. kto usługi swe narzuca, osobiście bez pozwolenia szypa obecnego na okręt wstępuje;
2. kto o przedmiotach schronionych szypowi, właścicielowi lub przynależnej władzy natychmiast nie donosi.

§ 751.

Co do kosztów schronienia i niesienia pomocy, w szczególności także co do nagrody za schronienie i niesienie pomocy, przysługuje wierzycielowi prawo zastawu na schronionych lub ocalonych przedmiotach, na przedmiotach schronionych aż do złożenia rękojmi także prawo zatrzymania.

W razie dochodzenia prawa zastawu należy przepisy, zawarte w § 696, odpowiednią miarą zastosować.

§ 752

Szypowi nie wolno ani całkowicie ani częściowo wydawać towarów, zanim nastąpi zaspokojenie lub zabezpieczenie wierzyciela, inaczej odpowiada wobec wierzyciela osobiście o tyle, o ile tenże z wydanych towarów, gdy wydawanie się działo, mógłby być się zaspokoić.

Jeżeli szypa działał na rozkaz właściciela okrętu, to przepisy zawarte w § 512 ust. 2, 3 zastosować należy.

§ 753.

Schronienie lub ocalenie samo przez się osobistej powinności uiszczenia kosztów schronienia i niesienia pomocy nie wytwarzają.

Jednakże odbiorca towarów, który, gdy je odbiera, ma świadomość, iż z nich należy opłacić koszt schronienia i niesienia pomocy, odpowiada za koszt te o tyle osobiście, o ile, gdyby nie zostały wydane, opłata tychże kosztów z onych towarów byłaby mogła nastąpić.

Jeżeli jeszcze inne przedmioty pospołu z wydanymi towarami schronione lub ocalone zostały, natenczas nie sięga osobista odpowiedzialność odbiorcy poza oną kwotę, która w razie rozdziału kosztów na wszystkie przedmioty, na wydane towary przypada.

Rozdział dziewiąty.

Wierzyciele okrętowi.

§ 754.

Następujące wierzytelności nadają uprawnienie wierzyciela okrętowego:

1. do kosztów egzekucyi nie należące kosztu strzeżenia i przechowywania okrętu i tegoż przynależności, od chwili wprowadzenia okrętu do portu ostatniego, skoro okręt sposobem egzekucyi sprzedany zostaje;
2. publiczne pobory okrętowe, żeglarskie i portowe, osobliwie opłaty beczkowe, świetlane, kwarantannowe i portowe;
3. z kontraktów służbowych i najemniczych pochodzące wierzytelności załogi okrętowej;
4. opłaty pilotowe, tudzież kosztu schronienia, niesienia pomocy, wykupu i starania się o zwrot;
5. datki, którymi okręt się przykłada do hawaryi wielkiej,
6. wierzytelności bodmeryjnych wierzycieli, którym dano okręt w zastaw sposobem bodmeryi, tudzież wierzytelności z wszelkich innych interesów kredytowych, które szyper w charakterze zawodowym zawarł w nagłych potrzebach (§§ 528, 541) wśród postoju poza portem swojskim nawet wtedy, gdy szyper jest współwłaścicielem lub wyłącznym właścicielem okrętu; z wierzytelnościami z takich interesów kredytowych stoją na równi wierzytelności z powodu dostaw lub świadczeń, które, bez udzielenia kredytu szyperowi w tegoż charakterze zawodowym, wśród postoju poza portem swojskim w nagłych potrzebach dla utrzymania okrętu lub dla wykonania podróży poczyniono, o ile zaspokojenie potrzeb onych dostaw lub świadczeń wymagało;
7. wierzytelności z powodu nieodstawienia lub uszkodzenia towarów ładowanych i w § 673 ust. 2 wzmiankowanych tłumoków;
8. pod żaden z poprzednich numerów nie przypadające wierzytelności z prawnych czynności, które szyper zawarł w charakterze zawodowym z udzielonej mu przez ustawę mocy, a nie

ze względu na oddzielne pełnomocnictwo (§ 486 ust. 1 num. 1), tudzież pod żaden z poprzednich numerów nie przypadające wierzytelności z powodu niewypelnienia albo z powodu niezupełnego lub wadliwego wypelnienia przez właściciela okrętu zawartego kontraktu, o ile wykonanie onego kontraktu do służbowych powinności szypra należało (§ 486 ust. 1 num. 2);

9. wierzytelności z zawinienia kogoś z załogi okrętowej (§ 485, § 486 ust. 1 num. 3), nawet gdy osoba ta jest spółwłaścicielem lub wyłącznym właścicielem okrętu;
10. wierzytelności, które zjednoczeniu zawodowemu podług przepisów o ubezpieczaniu od nieszczęśliwych wypadków i zakładowi ubezpieczającemu podług przepisów o ubezpieczaniu invalidów przeciw właścicielowi okrętu przysługują.

§ 755.

Wierzycielom okrętowym, którym nie dano okrętu w zastaw już sposobem bodmeryi, przysługuje ustawowe prawo zastawu na okręcie i tegoż przynależnościach.

Prawa zastawowego dochodzić można przeciw każdemu trzeciemu posiadaczowi okrętu.

§ 756.

Ustawowe prawo zastawu każdego z tychże wierzycieli okrętowych rozciąga się prócz tego na surowy fracht tej podróży, z której wierzytelność jego powstała.

§ 757.

Za podróż w znaczeniu niniejszego rozdziału poczytuje się tę podróż, na którą okręt na nowo wyprawiony został, albo którą rozpoczęto bądź na mocy jakiego nowego kontraktu frachtowego, bądź po całkowitem wyładowaniu ładunku.

§ 758.

W § 754 pod num. 3 wymienionym wierzycielom okrętowym przysługuje co do wierzytelności, powstałych z jakiej późniejszej podróży, zarazem ustawowe prawo zastawu na frachcie z podróży poprzednich, o ile one różnorakie podróże przypadają pod ten sam kontrakt służbowy lub najemniczy.

§ 759.

Do prawa zastawu, przysługującego w myśl § 679 wierzycielowi bodmeryjnemu, zastosować należy te same przepisy, które odnoszą się do ustawowego prawa zastawu wszelkich innych wierzycieli okrętowych.

Jednakże o rozciągłości prawa zastawu, przysługującego wierzycielowi bodmeryjnemu, stanowi osnowa bodmeryjnego kontraktu (§ 680).

§ 760.

Prawo zastawu, które przysługuje wierzycielowi okrętowemu, odnosi się równą miarą do kapitału, procentów, premii bodmeryjnej i kosztów.

§ 761.

Zaspokojenie okrętowego wierzyciela z okrętu i frachtu dzieje się podług przepisów odnoszących się do egzekucyi.

Skargę można zwrócić tak przeciw właścicielowi okrętu jako też przeciw szyprowi, przeciw szyprowi także wtedy, gdy okręt znajduje się w porcie swojskim (§ 480); wyrok zapadły przeciw szyprowi ma moc obowiązującą także wobec właściciela okrętu.

§ 762.

Na prawa, przysługujące wierzycielowi okrętowemu, nie ma żadnego wpływu, gdy właściciel okrętu za oną wierzytelność przy tejże powstaniu lub później zarazem osobiście stanie się odpowiedzialnym.

Przepis niniejszy osobiście zastosować należy do wierzytelności załogi okrętowej z kontraktów służbowych i najemniczych.

§ 763.

Jeżeli okręt należy do jakiej spółki okrętarskiej, natenczas odpowiadają okręt i fracht wobec wierzycieli okrętowych tak samo, jak gdyby okręt należał tylko do jednego właściciela.

§ 764.

Prawo zastawu, które wierzycielom okrętowym przysługuje na okręcie, wygasa nie tylko w razie przymusowej sprzedaży okrętu w kraju swojskim, lecz także wtedy, gdy szypier w razie koniecznej potrzeby z mocy, przez ustawę mu nadanej, okręt sprzedaje (§ 530); na miejsce okrętu wstępują dla wierzycieli okrętowych pieniądze osiągnięte z sprzedaży, dopóki kupujący ich nie uiścił albo jeszcze w ręku szypiera się znajdują.

Przepisy niniejsze zastosować także należy do wszelkich innych praw zastawowych na okręcie.

§ 765.

Jeżeli, pominiawszy wypadki w § 764 wzmiankowane, nastąpi sprzedaż okrętu, to wolno nabywcy wnieść, aby nieznanym wierzycielom okrętowym sposobem postępowania wywoławczego co do ich praw zastawowych wyłączono.

§ 766.

Co się tyczy okrętu, to mają koszta tegoż strzeżenia i przechowywania, od chwili wprowadzenia okrętu do portu ostatniego (§ 754 num. 1), pierwszeństwo przed wszelkimi innymi wierzytelnościami okrętowych wierzycieli.

§ 767.

Z pomiędzy wierzytelności, które w § 754 pod num. 2 do 9 wymieniono, mają wierzytelności, odnoszące się do ostatniej podróży, do których zalicza się także wierzytelności, powstałe po ukończeniu ostatniej podróży, pierwszeństwo przed wierzytelnościami, które odnoszą się do podróży poprzednich.

Z pomiędzy wierzytelności, nie odnoszących się do ostatniej podróży, mają wierzytelności, które odnoszą się do późniejszej podróży, pierwszeństwo przed wierzytelnościami, odnoszącymi się do jakiej podróży poprzedniej.

W § 754 pod num. 3 wymienionym wierzycielom okrętowym przysługuje jednak co do wierzytelności, odnoszących się do jakiej poprzedniej podróży, to samo prawo pierwszeństwa, które służy im co do wierzytelności, odnoszących się do jakiej późniejszej podróży, o ile one różnorakie podróże przypadają pod ten sam kontrakt służbowy lub najemniczy.

Jeżeli podróż bodmeryjna obejmuje kilka podróży w myśl § 757, natenczas ustępuje wierzyciel bodmeryjny pierwszeństwa tym okrętowym wierzycielom, których wierzytelności odnoszą się do późniejszych podróży, rozpoczętych po ukończeniu pierwszej z pomiędzy tychże podróży.

§ 768.

Wierzytelności, które odnoszą się do tej samej podróży, tudzież wierzytelności, które jako do tej samej podróży należące po-
czytywać należy (§ 767), uiszcza się rzędem następującym:

1. publiczne pobory okrętowe, żeglarskie i portowe (§ 754 num. 2);
2. z kontraktów służbowych i najemniczych pochodzące wierzytelności załogi okrętowej (§ 754 num. 3);
3. opłaty pilotowe, tudzież koszta schronienia, niesienia pomocy, wykupu i starania się o zwrot (§ 754 num. 4), datki, którymi okręt się przykłada do wielkiej hawaryi (§ 754 num. 5), wierzytelności z bodmeryjnych i wszelkich innych kredytowych interesów, zawartych przez szypiera w nagłych potrze-

- bach, tudzież wierzytelności, które jako z temi wierzytelnościami na równi stojące poczytywać należy (§ 754 num. 6);
4. wierzytelności z przyczyny nieodstawienia lub uszkodzenia towarów ładunkowych i tłumoków (§ 754 num. 7);
 5. w § 754 pod num. 8, 9 wymienione wierzytelności.

§ 769.

Z pomiędzy wierzytelności, wymienionych w § 768 pod num. 1, 2, 4, 5, mają wierzytelności, wymienione tam pod tym samym numerem równe prawa.

Natomiast z pomiędzy wierzytelności, wymienionych w § 768 pod num. 3 ma później powstała pierwszeństwo przed dawniej powstałą; jednocześnie powstałe mają te same prawa.

Jeżeli szyper z powodu tej samej nagłej potrzeby pozawierał różnorakie czynności (§ 754 num. 6), to poczytuje się wierzytelności ztąd pochodzące za jednocześnie powstałe.

Wierzytelności z interesów kredytowych, osobiwie z kontraktów bodmeryjnych, które szyper zawarł celem uiszczenia dawniejszych, pod § 768 num. 3 przypadających wierzytelności, tudzież wierzytelności z kontraktów, zawartych przez niego celem przedłużenia terminu płatności, albo celem uznania lub wznowienia takich dawniejszych wierzytelności, mają także wtedy, gdy interes kredytowy lub kontrakt dla odbycia dalszej podróży był koniecznie potrzebnym, jedynie to prawo pierwszeństwa, które onej dawniejszej wierzytelności przysługiwało.

§ 770.

W § 754 pod num. 10 wzmiankowane wierzytelności ustępują pierwszeństwa wszelkim innym wierzytelnościom okrętowych wierzycieli bez względu na czas, kiedy powstały.

§ 771.

Wierzycielom okrętowym przysługujące prawo zastawu na frachcie (§ 756) zachowuje swą moc jeno dopóty, dopóki fracht jeszcze nie został uiszczony, albo pieniądze frachtowe znajdują się w ręku szypra.

Także do tego zastawowego prawa należy zastosować przepisy, tyżące się pierwszeństwa, zawarte w §§ 766 do 770.

W razie odstąpienia frachtu można okrętowym wierzycielom, przysługujące prawo zastawu dochodzić także przeciw nowemu wierzycielowi, dopóki fracht jeszcze uiszczony nie został, albo pieniądze frachtowe znajdują się w ręku szypra.

O ile właściciel okrętu fracht podnosi, odpowiada wobec wierzycieli okrętowych, którzy prawo zastawu przez to całkowicie lub częściowo utracają, osobiście, i to wobec każdego tą kwotą, która przy podziale podniesionej kwoty mocą prawnego pierwszeństwa na niego przypada.

Taka sama osobista odpowiedzialność właściciela okrętu powstaje co do frachtu za towary, na jego rachunek wyładowane, o ile fracht ten w miejscu i w czasie wyładowywania jest w zwyczaju.

§ 772.

Jeżeli właściciel okrętu zużywa fracht na zaspokojenie jednego lub kilku wierzycieli, którym służy prawo zastawu na frachcie, natenczas odpowiada wierzycielom, którym byłoby się należało pierwszeństwo, jeno o tyle, o ile świadomie ich skrzywdził.

§ 773.

O ile właściciel okrętu w wypadkach w §§ 764, 765 przytoczonych pieniądze z sprzedaży osiągnięte podnosi, o tyle odpowiada wobec okrętowych wierzycieli, których prawa zastawowe z przyczyny przymusowej licytacji, sprzedaży lub postępowania wywoławczego wygasły, równą miarą osobiście, jak wobec wierzycieli jakiej podróży w razie podniesienia frachtu (§§ 771, 772).

§ 774.

Jeżeli właściciel okrętu, dowiedziawszy się o wierzytelności jakiego okrętowego wierzyciela, za którą odpowiada jeno okrętem i frachtem, okręt w nową podróż (§ 757) na morze wysyła, jakkolwiek dobro wierzyciela okrętowego tego nie wymaga, natenczas staje się tą kwotą zarazem osobiście odpowiedzialnym, która byłaby na onego wierzyciela przypadła, gdyby się było podzieliło wartość, którą okręt miał przy rozpoczęciu owej podróży, między okrętowych wierzycieli mocą pierwszeństwa prawnego.

Domniemywa się, iż wierzyciel przy tymże podziale byłby został całkowicie zaspokojonym.

Osobistej powinności właściciela okrętu, która powstaje z podniesienia frachtowych pieniędzy, odpowiedzialnych wobec wierzyciela (§ 771), niniejsze przepisy nie naruszają.

§ 775.

Wynagrodzenie za przedmioty poniecane lub uszkodzone w razie jakich wypadków wielkiej hawaryi, wstępuje dla wierzycieli okrętowych na miejsce tego, za co ono wynagrodzenie przyznano.

To samo rozumie się co do odszkodowania, które w razie utraty lub uszkodzenia okrętu, albo z przyczyny postradania frachtu w razie utraty lub uszkodzenia towarów właścicielowi okrętu ten zapłacić winien, co szkodę spowodował jakim czynem bezprawnym.

Właściciel okrętu, który podniósł wynagrodzenie lub odszkodowanie, odpowiada wobec wierzycieli okrętowych kwotą podniesioną tak samo osobiście, jak wobec wierzycieli podróży w razie podniesienia frachtu (§§ 771, 772).

§ 776.

W razie zbieżenia się wierzycieli okrętowych, którzy swego prawa zastawu poszukują, z innymi wierzycielami zastawowymi lub z jakimibądź innymi wierzycielami, mają wierzyciele okrętowi pierwszeństwo.

§ 777.

Z praw zastawowych, które ciążą na towarach na rzecz frachtu, bodmeryjnych pieniędzy, poborów uiścić się mających w razie wielkiej hawaryi, tudzież na rzecz kosztów schronienia i niesienia pomocy (§§ 623, 679, 725, 751) ustępuje prawo zastawowe na rzecz frachtu pierwszeństwa wszelkim innym prawom zastawowym; pośród tych innych ma później powstałe przed dawniej powstałym pierwszeństwo; jednocześnie powstałe mają prawa równe. Wierzytelności z interesów, przez szypra zawartych z powodu tej samej nagłej potrzeby, poczytuje się za powstałe jednocześnie.

W razie jakich wypadków wielkiej hawaryi i utraty lub uszkodzenia, spowodowanych czynami bezprawnymi, zastosować należy przepisy zawarte w § 775, w razie sprzedaży, skuteczniejszej przez szypra w myśl § 535 ust. 3 dla odwrócenia lub umniejszenia jakiej straty, przepisy zawarte w § 764, a jeżeli ten, na czyj rachunek sprzedaż nastąpiła, pieniądze z sprzedaży osiągnięte podnosi, także przepis w § 773 zawarty.

Rozdział dziesiąty.

Ubezpieczenie od przygód żeglugi morskiej.

Tytuł pierwszy.

Przepisy ogólne.

§ 778.

Każde pieniędzmi ocenić się dające zainteresowanie się czyjeś, aby okręt i ładunek z niebezpieczności żeglugi morskiej cało uşły, może być przedmiotem ubezpieczenia morskiego.

§ 779.

W szczególności ubezpieczać można:

okręt;
fracht;
pieniądze przewozowe;
towary;
pieniądze bodmeryjne;
pieniądze hawaryjne;
inne wierzytelności, na których pokrycie służy okręt, fracht, pieniądze przewozowe lub towary;
zysk, oczekiwany przed przybyciem towarów tam, dokąd towary zostały przeznaczone (zysk imaginacyjny);
prowizję, którą ma się zarobić;
ryzyko, które ubezpieczający przejmuje (reasekuracja).
Jedno z tychże ubezpieczeń drugiego w sobie nie zawiera.

§ 780.

Wierzytelności, szyprowi i załodze okrętowej z kontraktu najemniczego przysługującej, ubezpieczać nie można.

§ 781.

Biorący ubezpieczenie może albo zainteresowanie się własne (ubezpieczenie na własny rachunek) albo zainteresowanie się kogoś trzeciego (ubezpieczenie na cudzy rachunek), i w tymże ostatnim wypadku za wymienieniem osoby ubezpieczonej lub bez tegoż wymienienia pod ubezpieczenie poddać.

Można też w kontrakcie zostawić niepewnem, czy ubezpieczenie dzieje się na własny lub na cudzy rachunek (na rachunek „kogo to dotyczy“). Jeżeli się wykaże, iż ubezpieczenie na rachunek „kogo to dotyczy“ jest ubezpieczeniem na rachunek cudzy, natenczas należy zastosowywać przepisy, odnoszące się do ubezpieczenia, zawartego na rachunek cudzy.

Ubezpieczenie poczytuje się jako zawarte na własny rachunek tego, co ubezpieczenie bierze, skoro z kontraktu nie wynika, iż ubezpieczenie nastąpiło na rachunek cudzy lub na rachunek „kogo to dotyczy“.

§ 782.

uchylony ustawą z dnia 30 maja 1908.

§ 783.

Jeżeli ubezpieczenie zawiera jaki pełnomocnik, wyręczyciel nie mający zlecenia lub jaki inny zastępca ubezpieczonego w tegoż imieniu, natenczas nie jest w znaczeniu niniejszego kodeksu

ani zastępca biorącym ubezpieczenie ani ubezpieczenie samo ubezpieczeniem na cudzy rachunek.

W razie wątpliwości domniemywa się, iż nawet ubezpieczenie, obejmujące zainteresowanie się wymienionej osoby trzeciej, jest ubezpieczeniem na rachunek cudzy.

§ 784.

Ubezpieczający powinien dokument, z asekuracyjnego kontraktu sporządzony i przez siebie podpisany (polisę), biorącemu ubezpieczenie na tegoż żądanie wręczyć.

§ 785.

Kontrakt ubezpieczenia ważności nie utracą, gdy w chwili zawarcia kontraktu możebność powstania szkody, wynagrodzić się mającej, już nie istniała, albo szkoda, którą ma się wynagrodzić, już nastąpiła.

Gdy jednak obydwie strony o stanie sprawy powiadomione były, natenczas jest ów kontrakt jako kontrakt ubezpieczenia nieważny.

Jeżeli tylko ubezpieczający wiedział, iż możebność powstania szkody, wynagrodzić się mającej, już nie istniała, albo jeżeli tylko biorący ubezpieczenie wiedział, iż szkoda, wynagrodzić się mająca, już nastąpiła, natenczas drugiej, o stanie sprawy nie powiadomionej strony kontrakt nie obowiązuje. W onym drugim wypadku może ubezpieczający, nawet gdy na brak mocy obowiązującej kontraktu się powołuje, domagać się premii całkowitej.

Jeżeli kontrakt zawarty został na rzecz biorącego ubezpieczenie przez jakiego zastępcę, natenczas zastosować należy przepis, mieszczący się w § 806 ust. 2, w razie ubezpieczenia na cudzy rachunek zastosować należy przepis zawarty w § 807, a w razie ubezpieczenia kilku przedmiotów lub jakiej wielości przedmiotów razem wziętej, przepis zawarty w § 810.

§ 786.

Całkowita wartość przedmiotu ubezpieczonego jest wartością asekuracyjną.

Suma ubezpieczona nie może więcej wynosić niż wartość asekuracyjna.

O ile suma ubezpieczona wartość asekuracyjną przewyższa (ubezpieczenie ponad wartość), nie ma ubezpieczenie prawnej mocy.

§ 787.

Jeżeli jaki przedmiot ubezpieczono od tego samego ryzyka

u kilku ubezpieczających, a ubezpieczone sumy razem wzięte wartość asekuracyjną przewyższają (ubezpieczenie podwójne), natenczas odpowiadają ubezpieczający tą miarą jako dłużnicy wspólnej ręki, iż wobec ubezpieczonego każdy z nich odpowiada za tę kwotę, do której zapłacenia w myśl swego kontraktu jest obowiązany, natomiast ubezpieczony jeno tyle żądać może, ile szkoda wynosi.

Ubezpieczający między sobą odpowiadają podług udziałów mierzonych kwotami, do których zapłacenia wobec ubezpieczonego kontraktem są obowiązani. Jeżeli do którego z ubezpieczeń zastosować należy prawo zagraniczne, natenczas wolno ubezpieczającemu, który podlega prawu zagranicznemu, jeno wtedy wyrównania się domagać, gdy on sam podług prawa, któremu podlega, do wyrównania jest obowiązany.

Jeżeli ubezpieczony poddał się pod ubezpieczenie podwójne w zamiarze przysporzenia sobie jakiej bezprawnej korzyści majątkowej, natenczas jest każdy w tymże zamiarze zawarty kontrakt nieważnym; ubezpieczający domagać się może premii całej, skoro przy zawieraniu kontraktu o nieważności nie wiedział.

§ 788 (792).

Jeżeli biorący ubezpieczenie kontrakt, mocą którego powstało ubezpieczenie podwójne, zawarł nie wiedząc o onem ubezpieczeniu drugim, natenczas wobec każdego ubezpieczającego żądać może, aby sumę ubezpieczoną, za odpowiedniemi umniejszeniem premii, niżono aż do udziałowej kwoty, przypadającej na ubezpieczającego w stosunku do ubezpieczających drugih.

Zniżenie ubezpieczonej sumy i premii ma obowiązującą moc od początku ubezpieczenia. Jeżeli ryzyko, dla którego z ubezpieczających już biec poczęło, zanim kontrakt z drugim ubezpieczającym zawarto, natenczas poczyną wobec pierwszego ubezpieczającego zniżenie obowiązywać dopiero wtedy, gdy się go żąda.

Ubezpieczający domagać się może odpowiedniej opłaty (ristorno).

Prawo, mocą którego można żądać zniżenia, wygasa, jeżeli biorący ubezpieczenie bez odwołki dochodzić go nie rozpocznie, skoro o podwójnem ubezpieczeniu się dowie.

§ 789 (793).

Kto zainteresowanie się, które dotyczy tego samego ryzyka, poddaje pod ubezpieczenie u kilku ubezpieczających, ma każdego

ubezpieczającego o onem drugim ubezpieczeniu bez odwłoki uawiadomić.

§§ 790 i 791.

uchylone zostały ustawą z dnia 30 maja 1908.

§ 792.

Jeżeli ubezpieczona suma wartości asekuracyjnej nie dosięga, natenczas odpowiada ubezpieczający w razie częściowej szkody za kwotę tejże szkody tylko w stosunku sumy ubezpieczonej do wartości asekuracyjnej.

§ 793.

Jeżeli mocą umowy stron wartość asekuracyjną na pewną sumę (taksę) się ustanawia (polisa taksowana), natenczas ma między stronami taksa znaczenie rozstrzygające co do wartości asekuracyjnej.

Ubezpieczający może jednak żądać zniżenia taksy, gdy w istocie nad miarę jest wygórowaną; jeżeli taksowano zysk imaginacyjny, to może ubezpieczający żądać zniżenia taksy, skoro taksa przewyższa ten zysk, którego w czasie zawierania kontraktu podług kupieckiego obliczania spodziewać się było można.

Polisę, oznaczoną wyrazami „taksowana tymczasowo“, stawia się, dopóki taksa nie zamieniono na stałą, na równi z polisą nietaksowaną (polisą otwartą).

W razie ubezpieczenia frachtu ma taksa co do szkody, którą ubezpieczający wynagrodzić powinien, znaczenie rozstrzygające jeno wtedy, gdy to osobno za warunek położono.

§ 794.

Gdy w jakim kontrakcie kilka przedmiotów lub jaką wielość przedmiotów razem wziętą jedną sumą asekuracyjną objęto, lecz co do poszczególnych przedmiotów oddzielne taksy umówiono, wtedy poczytuje się przedmioty oddzielnie taksowane także za oddzielnie ubezpieczone.

§ 795.

Jako asekuracyjną wartość okrętu poczytuje się, jeżeli strony co do szacowania innej miary nie umówiły, wartość, którą okręt ma wtedy, gdy ryzyko poczyną ciążyć na ubezpieczającym.

Przepis ten należy także zastosować, gdy asekuracyjną wartość okrętu otaksowano.

§ 796 (800).

Koszta wyprawienia okrętu, myto i koszta asekuracyjne można wespół z okrętem, albo sposobem ubezpieczenia frachtu surowego,

albo oddzielnie ubezpieczać. Za wespół z okrętem ubezpieczone poczytywać je należy tylko wtedy, gdy to osobno umówiono.

§ 797 (801).

Fracht można ubezpieczać aż do kwoty, ile wynosi fracht surowy.

Za asekuracyjną wartość frachtu poczytuje się kwotę w frachtowych kontraktach ugodzonego frachtu, a jeżeli pewnego frachtu nie ugodzono, albo o ile towary na rachunek właściciela okrętu wysłano, fracht w zwyczaju będący (§ 619).

§ 798.

Jeżeli przy ubezpieczaniu frachtu nie postanowiono, czy w całości lub tylko częściowo ma być ubezpieczony, to poczytuje się cały fracht za ubezpieczony.

Jeżeli nie postanowiono, czy fracht surowy lub czysty ma być ubezpieczony, to poczytuje się fracht surowy za ubezpieczony.

Jeżeli fracht podróży tam i z powrotem objęto jedną sumą asekuracyjną bez postanowienia, która część sumy asekuracyjnej ma przypaść na fracht podróży tam, a która część na fracht podróży z powrotem, natenczas liczy się połowę na fracht podróży tam, połowę na fracht podróży z powrotem.

§ 799.

Za asekuracyjną wartość towarów poczytuje się, jeżeli strony innej szacunkowej miary nie umówiły, tę wartość, którą mają towary na miejscu i w czasie ładowania z doliczeniem wszelkich kosztów aż do okrętu, włącznie kosztów ubezpieczenia.

Fracht, tudzież koszta powstałe podczas podróży i tam, dokąd towary przeznaczone, dolicza się jeno wtedy, gdy to umówiono.

Przepisy niniejsze należy także zastosować, gdy asekuracyjną wartość towarów otaksowano.

§ 800.

Jeżeli koszta wyprawienia okrętu lub myto ubezpieczono, bądź oddzielnie, bądź sposobem ubezpieczenia frachtu surowego, albo jeżeli przy ubezpieczaniu towarów ubezpieczono fracht lub koszta powstałe podczas podróży i tam, dokąd towary przeznaczone, natenczas nie wynagradza ubezpieczający tej części kosztów, myta lub frachtu, którą z przyczyny jakiego wypadku się oszczędza.

§ 801.

Przy ubezpieczaniu towarów ma się imaginacyjny zysk lub prowizję, nawet gdy asekuracyjną wartość towarów otaksowano,

tylko wtedy poczytywać jako ubezpieczeniem objęte, gdy w kontrakcie to postanowiono.

Jeżeli pod ubezpieczenie poddano także zysk imaginacyjny, a wartość asekuracyjną w tym razie taksą sprawdzono, lecz nie postanowiono, która część taksy ma się odnosić do zysku imaginacyjnego, natenczas przyjmuje się, iż dziesięć od sta taksy przypada na zysk imaginacyjny. Jeżeli pod ubezpieczenie poddano także zysk imaginacyjny, a wartości asekuracyjnej w tym razie taksą nie sprawdzono, to poczytuje się za ubezpieczony zysk imaginacyjny dziesięć od sta asekuracyjnej wartości towarów (§ 799).

Przepisy zawarte w ust. 2 należy też, gdy pod ubezpieczenie poddano zarazem prowizję, zastosować z tem ograniczeniem, iż na miejsce dziesięciu od sta wstępują dwa od sta.

§ 802.

Jeżeli imaginacyjny zysk lub prowizję samoistnie ubezpieczono, wartości asekuracyjnej atoli taksą nie sprawdzono, to w razie wątpliwości przyjmuje się, iż suma ubezpieczona ma zarazem uchodzić za taksę wartości asekuracyjnej.

§ 803.

Pieniądze bodmeryjne można wespół z premią bodmeryjną na korzyść bodmeryjnego wierzyciela ubezpieczać.

Jeżeli w razie ubezpieczenia pieniędzy bodmeryjnych nie podano, na które przedmioty umowa bodmeryjna się rozciąga, to przyjmuje się, iż pieniądze bodmeryjne ubezpieczone zostały na okręcie, frachcie i ładunku. Na to może powoływać się, skoro w rzeczy samej nie wszystkie owe przedmioty umową bodmeryjną objęto, tylko ubezpieczający.

§ 804.

Ubezpieczający, który powinnościami swymi dopełnił, wstępuje, o ile wynagrodził szkodę, której powrotu ubezpieczony od trzeciego żądać może, w prawa przysługujące ubezpieczonemu do trzeciego, jednakże bez ujmy przepisów, zawartych w § 775 ust. 2 i w § 777 ust. 2.

Ubezpieczony powinien ubezpieczającemu, gdy tego żądać będzie, na tegoż koszt udzielić publicznie uwierzytelnionego dokumentu, zawierającego przyznanie co do wejścia w prawa do onego trzeciego.

Ubezpieczony odpowiada za każdy czyn, którym prawa owe uszczerbia.

§ 805.

Jeżeli ubezpieczono jaką wierzytelność, na pokrycie której służy jaka rzecz wystawiona na niebezpieczeństwo morza, natenczas powinien ubezpieczony w razie jakiej szkody ubezpieczającemu, który powinnościami swymi dopełnił, prawa przysługujące mu do dłużnika o tyle odstąpić, o ile ubezpieczający szkodę wynagrodził.

Ubezpieczony nie potrzebuje praw, przysługujących mu do dłużnika, dochodzić, zanim chwyci się ubezpieczającego.

Tytuł drugi.

Uwielamiania przy zawieraniu kontraktu.

§ 806.

Ten, co bierze ubezpieczenie, powinien tak w razie ubezpieczenia na rachunek własny, jako też w razie ubezpieczenia na rachunek cudzy, przy zawieraniu kontraktu uwielamować ubezpieczającego o wszelkich okolicznościach, które są mu znane, a które z powodu ważności przy ocenianiu ryzyka, które ubezpieczający ma ponieść, wpływ wyrzecz mogą na tegoż postanowienie, czy na kontrakt ma przystać wogóle lub pod tymi warunkami.

Jeżeli kontrakt zawarty zostaje na rzecz biorącego ubezpieczenie przez jakiego zastępcę, to oznajmić należy także okoliczności, które wiadome są onemu zastępcy.

§ 807.

W razie ubezpieczenia na rachunek cudzy musi ubezpieczający przy zawieraniu kontraktu także o tych okolicznościach być powielamiony, które znane są ubezpieczonemu samemu lub jednemu pełnomocnikowi pośredniemu.

Nie bierze się atoli pod uwagę wiadomości ubezpieczonego lub pełnomocnika pośredniego, gdy o stanie rzeczy dowiedzą się tak późno, iż biorącego ubezpieczenie bez użycia nadzwyczajnych środków przed zawarciem kontraktu o tem już uwielamować nie mogą.

Wiadomości ubezpieczonego nie bierze się także wtedy pod uwagę, gdy ubezpieczenie nastąpiło bez jego zlecenia i bez jego wiedzy, a ubezpieczający przy zawieraniu kontraktu o niedostatku zlecenia powielamiony został.

§ 808.

Ubezpieczającemu wolno od kontraktu odstąpić, gdy wbrew przepisom w §§ 806, 807 zawartym uwielamowania o jakiej ważnej okoliczności zaniechano. To samo rozumie się, gdy uwielamowania o jakiej ważnej okoliczności dla tego zaniechano, ponieważ

biorący ubezpieczenie lub jaki uczestnik, którego wiedza w myśl § 806 ust. 2 lub w myśl § 807 ma wpływ stanowczy, podstępnie o okoliczności onej dowiedzieć się nie chciał.

Nie dopuszcza się odstąpienia od kontraktu, gdy ubezpieczający o okoliczności nieoznajmionej wiedział, albo gdy uwiadomienia zaniechano bez winy.

§ 809.

Ubezpieczający może od kontraktu także wtedy odstąpić, gdy to, co o jakiej ważnej okoliczności oznajmiono, mija się z prawdą.

Nie dopuszcza się odstąpienia od kontraktu, gdy ubezpieczający o mylności wiedział, albo gdy oznajmienie mylnie złożono bez winy.

§ 810.

Jeżeli warunki, które ubezpieczającego do odstąpienia od kontraktu uprawniają, istnieją co do jakiej części przedmiotów, do których ubezpieczenie się odnosi, natenczas wolno ubezpieczającemu co do onej drugiej części jeno wtedy od kontraktu odstąpić, gdy przyjąć należy, iż co do tej części samej ubezpieczający kontraktu o równej osnowie nie byłby zawierał.

§ 811.

Odstąpienie od kontraktu może nastąpić tylko w przeciągu tygodnia. Czas ten poczyną się w chwili, gdy ubezpieczający o naruszeniu powinności uwiadomienia się dowiaduje.

Odstąpienie od kontraktu dzieje się sposobem oznajmienia wobec biorącego ubezpieczenie. Jeżeli ubezpieczający cofa się, to jednak przysługuje mu premia całkowita; otrzymaną sumę odszkodowania należy powrócić i od chwili odebrania płacić od niej procenta.

Jeżeli ubezpieczający cofa się po wydarzeniu się jakiego wypadku, za który odpowiada, natenczas odszkodowanie ubezpieczający jednak uiścić powinien, skoro okoliczność, co do której powinność uwiadomienia naruszono, nie miała wpływu na wydarzenie się onego wypadku i na rozciągłość tego, co ubezpieczający ma do uiszczenia.

§ 811 a.

Jeżeli powinność uwiadomienia naruszono, natomiast ubezpieczający od kontraktu odstąpić nie może, ponieważ na stronie drugiej żadna nie ciąży wina, natenczas wolno ubezpieczającemu, skoro ze względu na większe ryzyko odpowiednią jest premia większa, żądać premii większej. To samo rozumie się, gdy przy za-

wieraniu kontraktu nie uwiadomiono ubezpieczającego o jakiej na podjęcie ryzyka wpływ mającej okoliczności, ponieważ druga strona o niej nie wiedziała.

Prawo domagania się premii większej wygasa, jeżeli go się dochodzi w przeciągu tygodnia, licząc od chwili, gdy ubezpieczający o naruszeniu powinności uwiadomienia lub o onej nieoznajmionej okoliczności się dowiaduje.

§ 811 b.

Nie narusza się prawa, mocą którego ubezpieczający z przyczyny podstępnego podejścia kontrakt zacząć może.

Tytuł trzeci.

Powinności ubezpieczonego, wypływające z kontraktu ubezpieczenia.

§ 812.

Premię należy, skoro czego innego nie umówiono, zaraz po zawarciu kontraktu i, jeżeli żąda się polisy, za wydaniem polisy uiścić.

Premię ma płacić ten, co bierze ubezpieczenie.

§ 813.

Jeżeli zamiast podróży ubezpieczonej rozpoczyna się jaką inną podróż, zanim dla ubezpieczającego okres ryzyka nastąpi, natenczas jest ubezpieczający w razie ubezpieczenia okrętu i frachtu wolnym od wszelkiej odpowiedzialności; w razie innych ubezpieczeń ponosi ubezpieczający ryzyko drugiej podróży jeno wtedy, gdy zmiana podróży spowodowaną została ani przez ubezpieczonego, ani z tegoż polecenia, ani za tegoż przyzwoleniem.

Jeżeli ubezpieczoną podróż zmienia się, gdy dla ubezpieczającego okres ryzyka już nastąpił, to nie odpowiada ubezpieczający za nieszczęśliwe wypadki, wydarzające się po zmianie podróży. Odpowiada jednak za one nieszczęśliwe wypadki, gdy zmiana ani przez ubezpieczonego, ani z tegoż polecenia, ani za tegoż przyzwoleniem spowodowaną została, albo gdy dla jakiego gwałtownego przypadku nastąpić musiała, chyba że przyczyną onego gwałtownego przypadku jest jakie ryzyko, którego ubezpieczający ponosić nie potrzebuje.

Podróż jest zmieniona, gdy postanowienie nadania jej kierunku, zmierzającego do jakiego innego portu, wykonuje się, chociażby rozłączenie dróg, które do obydwóch portów zamierzonych

wiodą, jeszcze nie nastąpiło. Przepis niniejszy odnosi się tak do wypadków w ust. 1, jako też do wypadków w ust. 2 przytoczonych.

§ 814.

Jeżeli z winy ubezpieczonego, albo z tegoż polecenia lub za tegoż przyzwoleniem rozpoczęcie lub ukończenie podróży nad miarę się przewleka, z drogi, którą ubezpieczona podróż odbywać się powinna, się zbacza, albo zawią się do jakiego portu, do którego wśród ubezpieczonej podróży dobieść się nie miało, albo jeżeli ubezpieczony jakim innym sposobem powiększenie lub zmianę ryzyka spowoduje, osobliwie jakiej w tej mierze danej osobnej obietnicy nie dotrzyma, natenczas nie odpowiada ubezpieczający za później wydarzające się nieszczęścia.

Skutek ten jednakże nie nastaje:

1. gdy przyjąć należy, iż powiększenie lub zmiana ryzyka na później wydarzający się nieszczęśliwy wypadek wpływu mieć nie mogły;
2. gdy okres, w którym ubezpieczający ponosi ryzyko, wprzód nastąpił, a powiększenie lub zmianę ryzyka spowodował jakiś gwałtowny przypadek, chyba że przyczyną onego gwałtownego przypadku jest jakie ryzyko, którego ubezpieczający ponosić nie potrzebuje;
3. gdy szypier do zboczenia z drogi zniewolonym został względami ludzkości.

§ 815.

Jeżeli przy zawieraniu kontraktu szypra się wyznacza, natenczas nie zawiera samo wyznaczenie to obietnicy, iż wymieniony szypier kierownictwo okrętu zatrzyma.

§ 816.

Gdy chodzi o ubezpieczenie towarów, to ubezpieczający nie odpowiada za żadne nieszczęście, o ile przewóz towarów nie dzieje się okrętem na to przeznaczonym. Odpowiada jednak w myśl kontraktu, gdy okres, w którym ryzyko ponosi, już biec zaczął, a towary bez polecenia i bez przyzwolenia ubezpieczonego w inny sposób niż do przewozu przeznaczonym okrętem dalej się przewozi, albo gdy się to dzieje z przyczyny jakiego nieszczęścia, chyba że powodem onego nieszczęścia jest jakie ryzyko, którego ubezpieczający ponosić nie potrzebuje.

§ 817.

W razie ubezpieczenia towarów bez oznaczenia okrętu lub

okrętów (w nieokreślonych lub niewymienionych okrętach) ma ubezpieczony, skoro otrzyma uwiadomienie, do którego okrętu ubezpieczone towary włączono, wiadomości tej udzielić ubezpieczającemu.

Jeżeli powinności tej się nie dopełnia, to nie odpowiada ubezpieczający za żadne nieszczęście, które włączanym towarom się przydarzy.

§ 818.

Biorący ubezpieczenie lub ubezpieczony, który świadom jest ubezpieczenia, ma o każdym nieszczęściu, o którym się dowie, ubezpieczającego uwiadomić, w przeciwnym razie wolno ubezpieczającemu ze sumy, stanowiącej odszkodowanie, tę kwotę potrącić, o którą owa suma w razie wczesnego uwiadomienia byłaby się umniejszała.

§ 819.

Ubezpieczony powinien, gdy jakie nieszczęście się wydarzy, wedle możliwości dbać tak o ocalenie ubezpieczonych rzeczy, jako też o uchylenie strat większych.

Powinien jednak, jeżeli można, co do potrzebnych środków porozumieć się poprzednio z ubezpieczającym.

Tytuł czwarty.

Zakres ryzykowania.

§ 820.

Ubezpieczający ponosi wszelkie ryzyko, na które okręt lub ładunek, dopóki trwa ubezpieczenie, są wystawione, o ile w następujących przepisach lub mocą kontraktu czego innego nie postanowiono.

Ponosi w szczególności:

1. ryzyko zjawisk przyrody i wszelkich innych nieszczęśliwych morskich wypadków, nawet gdy takowe spowodowane zostały winą kogoś trzeciego, n. p. wtłoczenie się wody morskiej, dostanie się na mieliznę, rozbicie się okrętu, zatonięcie, pożar, eksplozja, grom, drżenie ziemi, uszkodzenie z przyczyny lodu i t. p.;
2. ryzyko wojny i rozporządzeń wyższej władzy;
3. ryzyko zafantowania, które zarządzono na wniosek kogoś trzeciego, a którego ubezpieczony nie zawinił;
4. ryzyko kradzieży, tudzież ryzyko morskiego rozboju, grabieży i wszelkich innych gwałtów;

5. ryzyko bodmowania ubezpieczonych towarów celem umożliwienia dalszej podróży, albo rozporządzenia towarami sposobem przedaży lub sposobem zużycia na ten sam cel (§§ 538 do 541, 732);
6. ryzyko nierzetelności lub zawinienia jakiej osoby, należącej do załogi okrętowej, jeżeli ztąd dla ubezpieczonego przedmiotu szkoda powstaje;
7. ryzyko zderzenia się okrętów, i to bez względu, czy ubezpieczony z przyczyny zderzenia się bezpośrednio, albo czy pośrednio stratę ponosi przez to, iż wynagrodzić ma szkodę, trzeciemu wyrządzoną.

§ 821.

Poniżej oznaczonych szkód ubezpieczający nie ponosi:

1. gdy chodzi o ubezpieczenie okrętu lub frachtu:
 - szkody, która powstaje z tego, iż okręt w stanie na podróż morską nie wytrzymałym, w potrzeby lub ludzi należyście nie opatrzonej albo bez wymaganych papierów (§ 513) na morze wysłano;
 - szkody, która, wyjąwszy wypadek zderzenia się okrętów, z tego powstaje, iż właściciel okrętu za szkodę, przez kogoś ze załogi okrętowej trzeciemu wyrządzoną, odpowiadać musi (§§ 485, 486);
2. gdy chodzi o jakie ubezpieczenie, odnoszące się do okrętu:
 - szkody na okręcie i przynależnościach, która jest tylko wynikiem, iż okręt zwykłym użytkowaniem się zużył;
 - szkody na okręcie i przynależnościach, spowodowanej jedynie starością, zgnilizną lub stoczeniem od robaków;
3. gdy chodzi o jakie ubezpieczenie, odnoszące się do towarów lub frachtu, szkody, która z przyczyny przyrodzonego stanu towarów, osobliwie z przyczyny wewnętrznego zepsucia, zanikania, zwykłego wyciekania itp., albo z przyczyny wadliwego opakowania towarów powstaje, albo na tychże spowodowaną zostaje przez szczury lub myszy; jeżeli jednak dla jakiego nieszczęśliwego wypadku, za który ubezpieczający odpowiada, podróż nad zwykłą miarę się przewleka, to ma ubezpieczający szkodę pod niniejszym numerem zaznaczoną o tyle wynagrodzić, o ile przewlekane jest przyczyną szkody;
4. szkody, spowodowanej rozmysłem lub niedbałością ubezpieczonego; ubezpieczający ma jednak wynagrodzić szkodę, spo-

wodowaną przez ubezpieczonego wadliwym prowadzeniem okrętu, chyba że ubezpieczony działał podstępnie;

5. gdy chodzi o ubezpieczenie towarów lub imaginacyjnego zysku, szkody, spowodowanej rozmysłem lub niedbałością ładowcy, odbiorcy lub komisanta, odprowadzającego osobiście okrętowy ładunek do miejsca przeznaczenia (kargadora).

§ 822.

Ubezpieczający powinien szkodę także wtedy wynagrodzić, gdy ubezpieczony odszkodowania żądać może od szypa lub jakiej innej osoby. Ubezpieczony może co do wynagrodzenia szkody najpierw trzymać się ubezpieczającego. Ma jednak ubezpieczającemu udzielić pomocy, gdyby jej potrzebował, do skutecznego dochodzenia takowej pretensyi, stosownie do zachodzących okoliczności; ma także kosztem ubezpieczającego dbać o zabezpieczenie onej pretensyi przez zatrzymanie frachtu, wystaranie się o areszt na okręcie lub w jaki inny sposób odpowiedni (§ 819).

§ 823.

W razie ubezpieczenia okrętu na jaką podróż, poczyną się ryzyko dla ubezpieczającego wtedy, gdy zaczyna się nabieranie ładunku lub balastu albo jeżeli ani ładunku ani balastu nie ma do nabierania, w chwili gdy okręt odjeżdża. Kończy się wtedy, gdy wyładowywanie ładunku lub balastu w porcie zamierzonym doszło do końca.

Jeżeli ubezpieczony wyładowywanie nad miarę przewleka, to kończy się ryzyko wtedy, gdy wyładowywanie byłoby doszło do końca, gdyby taka zwłoka nie była nastąpiła.

Jeżeli przed ukończeniem wyładowywania nabiera się ładunek lub balast na jaką nową podróż, to kończy się ryzyko wtedy, gdy nabieranie ładunku lub balastu się poczyną.

§ 824.

Jeżeli ubezpieczono towary, imaginacyjny zysk lub prowizję, którą ma się na towarach wodą wysłanych zarobić, natenczas poczyną się ryzyko wtedy, gdy towary, celem ich władowania na okręt lub lichtony, ład opuszczają; kończy się wtedy, gdy towary w porcie zamierzonym znów na ład się dostają.

Jeżeli ubezpieczony albo, gdy chodzi o ubezpieczenie towarów lub imaginacyjnego zysku, ubezpieczony albo która z osób w § 821 pod num. 5 wzmiankowanych wyładowywanie nad miarę przewleka, to kończy się ryzyko wtedy, gdy wyładowywanie byłoby doszło do końca, gdyby taka zwłoka nie była nastąpiła.

Przy ładowaniu i opróżnianiu ponosi ubezpieczający ryzyko używania lichtonów, o ile używanie to odpowiada miejscowym zwyczajom.

§ 825.

Gdy chodzi o ubezpieczenie frachtu, to poczyną i kończy się ryzyko co do nieszczęśliwych wypadków, na które okręt, a tem samem i fracht się wystawia, wtedy, gdy ryzyko, w razie ubezpieczenia okrętu na tę samą podróż, byłoby się rozpoczęło i skończyło, co do nieszczęśliwych wypadków, na które wystawia się towary, a tem samem i fracht, wtedy, gdy ryzyko, w razie ubezpieczenia towarów na tę samą podróż, byłoby się rozpoczęło i skończyło.

Gdy chodzi o ubezpieczenie przewozowych pieniędzy, to poczyną i kończy się ryzyko wtedy, gdy ryzyko, w razie ubezpieczenia okrętu, byłoby się rozpoczęło i skończyło.

Ten, co ubezpiecza frachtowe i przewozowe pieniądze, odpowiada za nieszczęśliwy wypadek, który spotyka okręt, jeno o tyle, o ile frachtowe i przewozowe kontrakty już pozawierano, a gdy właściciel okrętu towary na swój rachunek wysyła, jeno o tyle, o ile, celem władowania ich na okręt lub na lichtony, ład już opuścili.

§ 826.

Gdy chodzi o ubezpieczenie bodmeryjnych lub hawaryjnych pieniędzy, to poczyną się ryzyko wtedy, gdy pieniądze zaliczono albo, jeżeli ubezpieczony sam hawaryjne pieniądze powydawał, wtedy, gdy zużyte zostały; kończy się wtedy, gdy ryzyko skończyłoby się w razie ubezpieczenia przedmiotów, na które kontrakt bodmeryjny się rozciąga, lub na które pieniądze hawaryjne zużyto.

§ 827.

Rozpoczęte ryzyko, któremu się poddaje ubezpieczający, bieży wśród umówionego czasu lub ubezpieczonej podróży bez przerwy dalej. Ubezpieczający ponosi w szczególności ryzyko także podczas postoju w porcie ratunkowym lub w jakim porcie pośrednim i, w razie ubezpieczenia co do podróży tam i z powrotem, gdy okręt pozostaje w zamierzonym porcie podróży w tamtą stronę.

Jeżeli musi tymczasem nastąpić wyładowanie towarów, albo jeżeli okręt celem naprawy na ląd się sprowadza, to ponosi ubezpieczający ryzyko także za ten czas, gdy towary lub okręt znajdują się na lądzie.

§ 828.

Jeżeli, gdy ryzyko już się poczęło, zaniecha się ubezpieczonej podróży dobrą wolą lub z konieczności, natenczas wstępuje co do tego, gdzie ryzyko ma się kończyć, port, w którym podróż się kończy, na miejsce portu zamierzonego.

Jeżeli przeznaczonego okrętu do podróży się nie używa, a towary innym sposobem do zamierzonego portu przewiezione zostają, to bieży co do towarów rozpoczęte ryzyko dalej nawet wtedy, gdy dalszy transport całkowicie lub częściowo dzieje się lądem. Ubezpieczający ponosi, gdy takie wypadki zajdą, zarazem kosztą wcześniejszego wyładowania, kosztą tymczasowego umieszczenia na składzie i przewyżkę kosztów dalszego transportu, nawet gdy tenże dzieje się lądem.

§ 829.

Przepisy, zawarte w §§ 827, 828, mają moc obowiązującą jeno o tyle, o ile nie uszczerbiają przepisów, zawartych w §§ 814, 816.

§ 830 (834).

Jeżeli czas, jak długo trwać ma ubezpieczenie, ustanowiono podług dni, tygodni, miesięcy lub podług okresu, obejmującego kilka miesięcy, to poczyną się ubezpieczenie w południe tego dnia, w którym kontrakt zawarto. Kończy się w południe ostatniego dnia onego okresu.

Przy obliczaniu czasu daje miarę miejsce, gdzie okręt się znajduje.

§ 831.

Jeżeli okręt ubezpieczono na czas, a wtedy, gdy upływa w kontrakcie ustanowiony czas ubezpieczenia, okręt znajduje się w drodze, to poczytuje się w niedostatku umowy przeciwnej ubezpieczenie za przedłużone aż do przybycia okrętu do najbliższego portu zamierzonego i, skoro w tymże dzieje się wyładowywanie, aż do końca wyładowania (§ 823). Ubezpieczony może jednak przedłużenie wyłączyć mocą oświadczenia, które ubezpieczającemu oznajmić powinien, dopóki okręt jeszcze nie jest w drodze.

W razie przedłużenia ma ubezpieczony, dopóki ono trwa i, gdy okręt zaginie, aż do wyjścia czasu, po którym poczytuje się okręt za zaginiony, umówioną czasową premię dalej uiszczać.

Jeżeli przedłużenie wyłączono, a czas, po którym poczytuje się okręt za zaginiony, sięga po za czas ubezpieczenia, to ubezpieczającego z przyczyny zaginięcia okrętu trzymać się nie można.

§ 832.

W razie ubezpieczenia do tego lub owego z kilku portów, wolno ubezpieczonemu wybrać jeden z tychże portów; w razie ubezpieczenia do jednego i jakiego drugiego, albo do jednego i kilku innych portów, wolno ubezpieczonemu każdy z oznaczonych portów nawiedzić.

§ 833.

Jeżeli ubezpieczenie zawarto do kilku portów, albo ubezpieczonemu zastrzeżono prawo zawinięcia do kilku portów, to wolno ubezpieczonemu tylko nawiedzać porty rzędem umówionym lub, w niedostatku umowy, rzędem, który odpowiada wymaganiom żeglugi; jednakże wszystkich poszczególnych portów nawiedzać nie potrzebuje.

W polisie umieszczone kolejne następstwo poczytuje się, o ile nie okaże się coś innego, za umówione.

§ 834.

Na ubezpieczającego przypadają:

1. pobory na pokrycie wielkiej hawaryi wraz z poborami, które ubezpieczony sam z powodu doznanej straty ponieść winien; pobory, które w myśl §§ 635, 732 podług zasad wielkiej hawaryi oceniać należy, stawia się z poborami na pokrycie wielkiej hawaryi na równi;
2. porzucenia, które należałyby do wielkiej hawaryi, gdyby okręt zawierał był towary, i to inne niż towary właściciela okrętu;
3. wszelkie inne ku ratowaniu, tudzież ku uchyleniu większych strat nieodzownie lub odpowiednio użyte kosza (§ 819), nawet gdy podjęte środki pozostały bez skutku;
4. kosza potrzebne do wykrycia i sprawdzenia na ubezpieczającego przypadającej straty, w szczególności kosza oględzin, szacowania, sprzedaży i ułożenia podziału straty (dispatche).

§ 835.

Co się tyczy poborów na pokrycie wielkiej hawaryi i poborów, które podług zasad wielkiej hawaryi oceniać należy, stanowi o powinnościach ubezpieczającego podział strat, ułożony w należytem miejscu w kraju tutejszym lub cudzym, i zgadzający się z prawem, obowiązującym tam, gdzie ułożenie podziału nastąpiło. W szczególności może ubezpieczony, który poniósł jaką stratę do

wielkiej hawaryi należącą, od ubezpieczającego żądać jeno tyle, na ile szkodę w podziale strat obliczono; ubezpieczający zaś odpowiada za całą tę kwotę, mianowicie bez względu na wartość asekuracyjną.

Ubezpieczonemu nie wolno też, gdy podług prawa, obowiązującego tam, gdzie obliczenie straty ułożono, szkody za wielką hawaryę poczytać nie należy, wynagrodzenia szkody domagać się od ubezpieczającego z tej przyczyny, że szkoda podług innego prawa, osobiście podług prawa obowiązującego tam, gdzie ubezpieczenie nastąpiło, jest wielką hawaryą.

§ 836.

Ubezpieczający jednak nie odpowiada za pobory w § 835 wzmiankowane o tyle, o ile spowodowane zostały jakim nieszczęśliwym wypadkiem, za który ubezpieczający w myśl kontraktu ubezpieczenia odpowiedzialnym nie jest.

§ 837.

Jeżeli podział strat (dispatche) sporządzony został przez jaką prawem lub zwyczajem do tego powołaną osobę, natenczas nie może ubezpieczający zaczepić go dla tego, że nie zgadza się z prawem na miejscu ułożenia obowiązującym, i że przez to ubezpieczonego pokrzywdzono, chyba że ubezpieczony niedostateczną obroną swych praw pokrzywdzenie zawinił.

Ubezpieczony powinien jednak prawa swe do tych, którzy z jego krzywdą korzyść niesłuszną odnieśli, ubezpieczającemu odstąpić.

Ubezpieczającemu natomiast wolno we wszelkich wypadkach podział strat wobec ubezpieczonego o tyle zaczepiać, o ile szkodę, którą ubezpieczony sam odniósł, i za którą podług prawa obowiązującego tam, gdzie podział strat ułożono, wynagrodzenia żądaćby nie mógł, mimo to za wielką hawaryę poczytano.

§ 838.

Za szkodę przez ubezpieczonego odniesioną, która do wielkiej hawaryi należy, albo którą podług zasad wielkiej hawaryi oceniać należy, odpowiada ubezpieczający, skoro prawidłowe postępowanie, zmierzające do sprawdzenia i podziału straty, się rozpoczęło, co do poborów, które do rąk ubezpieczonego uiścić należy, jeno o tyle, o ile ubezpieczony powinienego wynagrodzenia także drogą prawa nie otrzymał, a kroki prawne łatwo mógł wdrożyć.

§ 839.

Jeżeli postępowania bez winy ubezpieczonego nie rozpoczęto, to wolno ubezpieczonemu trzymać się wprost ubezpieczającego co do całej szkody, w myśl kontraktu ubezpieczenia.

§ 840.

Ubezpieczający odpowiada za szkodę tylko do wysokości sumy ubezpieczonej.

Ma jednak w § 834 pod num. 3, 4 wzmiankowane koszty całkowicie powrócić, nawet gdy wynagrodzenie, które tym sposobem będzie miał do uiszczenia, ubezpieczoną sumę przewyższa.

Jeżeli z przyczyny jakiego nieszczęśliwego wypadku koszty takie n. p. koszty wykupu albo starania się o zwrot już wydano, albo jeżeli na przywrócenie lub naprawienie rzeczy przez nieszczęśliwy wypadek uszkodzonej użycie już nastąpiło n. p. hawaryjne pieniądze na cel taki wydane zostały, albo jeżeli ubezpieczony pobory na pokrycie wielkiej hawaryi już uiszczył, albo jeżeli osobista powinność ubezpieczonego do uiszczenia takich poborów już nastąpiła, a później wydarza się jaki nowy nieszczęśliwy wypadek, natenczas odpowiada ubezpieczający za szkodę przez ów późniejszy nieszczęśliwy wypadek powstałą aż do wysokości całkowitej sumy ubezpieczonej, bez względu na poprzednie na niego przypadające nakłady i pobory.

§ 841.

Ubezpieczającemu wolno po wydarzeniu się jakiego nieszczęśliwego wypadku uiszczeniem całkowitej ubezpieczonej sumy uwolnić się od wszelkich dalszych powinności z kontraktu ubezpieczenia wypływających, szczególnie od powinności powrócenia kosztów potrzebnych do ratowania, zachowania i przywrócenia rzeczy ubezpieczonych.

Jeżeli wtedy, gdy ów nieszczęśliwy wypadek się wydarzył, część ubezpieczonych rzeczy z pod ryzyka na ubezpieczającym ciążącego już była usunięta, to ubezpieczający, który z prawa w ust. 1 nadmienionego korzysta, na ową część przypadającej części sumy ubezpieczonej uiszczać nie potrzebuje.

Ubezpieczający zapłatą sumy ubezpieczonej żadnego prawa do ubezpieczonych rzeczy nie nabywa.

Pomimo uiszczenia sumy ubezpieczonej nie ustaje powinność ubezpieczającego do powrócenia tych kosztów, których na rato-

wanie, zachowanie lub przywrócenie ubezpieczonych rzeczy użyto, zanim jego oświadczenie, iż z onego prawa korzysta, ubezpieczonego doszło.

§ 842.

Ubezpieczający musi postanowienie, iż z prawa w § 841 oznaczonego korzysta, pod utratą tegoż prawa ubezpieczonemu oznajmić najdalej trzeciego dnia po upływie tego dnia, w którym ubezpieczony o nieszczęśliwym wypadku, określając tegoż istotę i tegoż bezpośrednie skutki, mu doniósł i o wszelkich innych do nieszczęśliwego wypadku się odnoszących okolicznościach, o ile ubezpieczonemu są znane, go uwiadomił.

§ 843.

Jeżeli nie poddano pod ubezpieczenie wartości całkowitej, to odpowiada ubezpieczający za pobory, porzucenia i koszty w § 834 wzmiankowane jeno w stosunku sumy ubezpieczonej do wartości asekuracyjnej.

§ 844.

Ciążąca na ubezpieczającym powinność wynagrodzenia szkody nie upada ani zmienia się przez to, iż później z przyczyny jakiego ryzyka, którego ubezpieczający ponosić nie potrzebuje, nowa szkoda lub nawet całkowita utrata następuje.

§ 845.

Szczegółowych hawaryi ubezpieczający wynagradzać nie potrzebuje, jeżeli, pominiawszy koszty wykrycia i sprawdzenia szkody (§ 834 num. 4), trzech od sta wartości asekuracyjnej nie przenoszą; jeżeli wynoszą więcej niż trzy od sta, natenczas bez potrącenia onych trzech od sta wynagrodzić je należy.

Jeżeli okręt na czas lub na kilka podróży ubezpieczono, wtedy one trzy od sta za każdą poszczególną podróż liczyć się powinno. Jak ma się podróż pojmować, postanowiono w § 757.

§ 846.

W § 834 pod num. 1 do 3 wzmiankowane datki, porzucenia i koszty musi ubezpieczający wynagrodzić nawet wtedy, gdy trzech od sta wartości asekuracyjnej nie dosiegają. Jednakże przy wymierzaniu w § 845 oznaczonych trzech od sta w liczbę nie idą.

§ 847.

Jeżeli umówiono, iż ubezpieczający od pewnych procentów

ma być wolnym, to przepisy zawarte w §§ 845, 846 z tem ograniczeniem zastosować należy, iż na miejsce tamże wzmiankowanych trzech od sta, w umowie podana liczba procentów wstępuje.

§ 848.

Jeżeli umówiono, iż ubezpieczający ryzyka wojennego nie przejmuje, i że ubezpieczenie co do drugih niebezpieczeństw tylko aż do nastania dolegliwości wojennych trwać ma, natenczas kończy się ryzyko ubezpieczającego w chwili, gdy niebezpieczeństwo wojenne na podróż wpływ wywierać poczyną, w szczególności więc wtedy, gdy rozpoczęcia lub dalszego odbycia podróży okręty wojenne, statki do chwytania okrętów upoważnione (kapry) lub obsaczenie nie pozwalają, albo celem ujęcia wojennemu niebezpieczeństwu podróż powstrzymują, gdy okręt dla takiego powodu z drogi swej zbacza, albo gdy szyper z przyczyny wojennych dolegliwości możność swobodnego prowadzenia okrętu utracą.

Umowę w ust. 1 oznaczonego rodzaju domniemywa się mianowicie wtedy, gdy umowę z zastrzeżeniem „wolny od wojennych ciężkości“ zawarto.

§ 849.

Jeżeli umówiono, iż ubezpieczający wprowadzie ryzyka wojennego nie przejmuje, natomiast wszelkie inne niebezpieczeństwa także po nastaniu wojennych dolegliwości ma ponosić, natenczas ustaje dla ubezpieczającego ryzyko dopiero wtedy, gdy następuje kondemnata ubezpieczonej rzeczy, albo skoro byłoby ustało, gdyby ryzyka wojennego nie wyłączono; ubezpieczający jednakże nie odpowiada za szkody, które w pierwszym rzędzie wywołane zostały niebezpieczeństwem wojennem, w szczególności zatem nie odpowiada:

- za konfiskatę, spowodowaną przez mocarstwa wojujące;
- za uprowadzenie, uszkodzenie, zniszczenie i grabież, spowodowane przez okręty wojenne i kapry;
- za koszta, które powstają z zatrzymania i starania się o zwrot, z obsaczenia portu postojowego lub nieprzyjęcia do jakiego portu osaczonego albo z dobrowolnego postoju dla niebezpieczeństwa wojennego;
- za następujące skutki takiego postoju: zepsucie i ubytek towarów, koszta i ryzyko ich wyładowywania i umieszczenia na składzie, tudzież koszta ich dalszego transportu.

W razie wątpliwości domniemywa się, iż powstała szkoda niebezpieczeństwem wojennem spowodowaną nie została.

Umowę w ust. 1 oznaczonego rodzaju domniemywa się zwłaszcza wtedy, gdy kontrakt zawarto z zastrzeżeniem: „tylko za niebezpieczeństwo morskie“.

§ 850.

Jeżeli kontrakt zawarto z zastrzeżeniem: „za pomyślne przybycie“, natenczas kończy się ryzyko dla ubezpieczającego już wtedy, gdy okręt w porcie zamierzonym spuścił kotwicę albo przymocowanym został w miejscu zwykłym lub należytem.

Ubezpieczający odpowiada także jeno:

1. w razie ubezpieczenia odnoszącego się do okrętu, gdy całkowita utrata nastaje, albo gdy okręt opuszczony (§ 861) lub z przyczyny jakiego nieszczęśliwego wypadku przed dostaniem się do zamierzonego portu dla tego, iż do naprawy niezdatny albo naprawy niewart jest, sprzedany zostaje (§ 873);
2. w razie ubezpieczenia odnoszącego się do towarów, gdy towary lub część towarów z przyczyny jakiego nieszczęśliwego wypadku do zamierzonego portu się nie dostają, w szczególności gdy przed dostaniem się do zamierzonego portu z przyczyny jakiego nieszczęśliwego wypadku sprzedane zostają. Jeżeli towary do zamierzonego portu się dostają, to nie odpowiada ubezpieczający ani za uszkodzenie ani za stratę, która jest następstwem jakiego uszkodzenia.

Oprócz tego nie ponosi ubezpieczający w żadnym razie w § 834 wzmiankowanych poborów, porzuceń i kosztów.

§ 851.

Jeżeli kontrakt zawarto z zastrzeżeniem: „wolny od uszkodzenia oprócz w razie wypadku utknięcia na mieliźnie“, natenczas nie odpowiada ubezpieczający za szkodę, która powstaje z jakiego uszkodzenia, wszystko za jedno, czy szkoda polega na uszczupieniu wartości albo na całkowitej lub częściowej utracie, a w szczególności na tem, iż ubezpieczone towary zupełnie zepsute i w porównaniu do pierwotnego stanu zniszczone do zamierzonego portu się dostają, albo wśród podróży z powodu uszkodzenia i zagrożającego zepsucia się sprzedane zostały, chyba że okręt lub lichten, na którym ubezpieczone towary się znajdowały, utknął na mieliźnie. Jako utknięciu na mieliźnie równe poczytuje się następujące nieszczęśliwe morskie wypadki: przewalenie się, uto-

nięcie, złamanie się kadłuba, roztrzaskanie się o skałę i każdy inny nieszczęśliwy morski wypadek, z przyczyny którego okręt lub lichten stał się do naprawy niezdatnym.

Jeżeli nastąpiło utknięcie na mieliźnie lub jaki inny nieszczęśliwy morski wypadek, który owemu za równy poczytać należy, natenczas odpowiada ubezpieczający za każde, trzy od sta (§ 845) przewyższające uszkodzenie, które z przyczyny takiego nieszczęśliwego morskiego wypadku powstało, natomiast nie odpowiada za wszelakie inne uszkodzenie. Domniemywa się, iż uszkodzenie, które następstwem zaszłego nieszczęśliwego wypadku morskiego być może, z przyczyny onego nieszczęśliwego wypadku powstało.

Za każdą stratę, która nie powstaje z jakiego uszkodzenia, odpowiada ubezpieczający, wszystko za jedno, czy utknięcie na mieliźnie lub jakie inne z wymienionych nieszczęść się wydarzyło lub nie, tą samą miarą, jak gdyby kontrakt zawarty został bez onego zastrzeżenia. W każdym razie odpowiada za pobory, porzucenia i koszt w § 834 pod num. 1, 2, 4 wzmiankowane, wszelako za koszt w § 834 pod num. 3 wzmiankowane tylko wtedy, gdy wydane zostały celem uchylenia straty, która idzie na jego rachunek.

Uszkodzenia, które bez zapalenia się samoistnego powstało z przyczyny pożaru lub gaszenia takiego pożaru, albo z przyczyny ostrzeliwania, nie poczytuje się za uszkodzenie, od którego ubezpieczający mocą onego zastrzeżenia wolnym się staje.

§ 852 .

Jeżeli kontrakt zawarto z zastrzeżeniem: „wolny od połamania oprócz w razie utknięcia na mieliźnie“ natenczas zastosować należy przepisy zawarte w § 851 z tem ograniczeniem, iż ubezpieczający odpowiada za połamanie o tyle, o ile w myśl § 851 uszkodzenie ma wynagrodzić.

§ 853.

Utknięcie na mieliźnie w myśl §§ 851, 852 zachodzi wtedy, gdy okręt w niezwykłych okolicznościach żeglugi morskiej osiada na dnie i już płynąć nie może lub wprawdzie płynąć znów może, lecz albo

1. tylko za użyciem niezwykłych środków n. p. ścięcia masztów, wyrzucenia lub wyładowania jakiej części ładunku i t. p., albo z powodu nastania niezwykle dużego przypływu, natomiast nie wyłącznie z powodu użycia zwykłych środków, jako

to nawijania na kotew, obrócenia żagli tak, aby okręt wstecz się cofnął i t. p., albo,

2. dopiero gdy okręt z powodu osadzenia się na mieliźnie znaczną szkodę co do substancji poniósł.

Tytuł piąty.

Rozmiar szkody.

§ 854.

Całkowita utrata okrętu lub towarów zachodzi wtedy, gdy okręt lub towary przepadły, albo gdy ubezpieczony je postradał bez nadziei odzyskania, osobliwie gdy bez możliwości ocalenia zatoneły albo w porównaniu do pierwotnego stanu zniszczone albo za prawidłową zdobycz uznane zostały. Uznaniu utraty okrętu za całkowitą nie stoi na przeszkodzie, iż niektóre szczątki rozbitego okrętu lub inwentarza wyratowane zostały.

§ 855.

Całkowita utrata co do frachtu zachodzi wtedy, gdy cały fracht przepadł.

§ 856.

Całkowita utrata co do imaginacyjnego zysku albo co do prowizyi, oczekiwanych po przybyciu towarów w miejscu zamierzonym, zachodzi wtedy, gdy towary na miejsce zamierzone się nie dostały.

§ 857.

Całkowita utrata co do bodmeryjnych i hawaryjnych pieniędzy zachodzi wtedy, gdy przedmioty w bodmeryę dane, albo na pokrycie których hawaryjne pieniądze wyłożone lub wydane zostały, całkowitej utracie albo jakim innym nieszczęśliwym wypadkom do tego stopnia uległy, iż z powodu wynikłych ztąd uszkodzeń, bodmeryjnych pożyczek lub jakich innych ciężarów na pokrycie owych pieniędzy nic nie pozostało.

§ 858.

W razie całkowitej utraty ma ubezpieczający sumę ubezpieczoną w całej pełności uiścić, jednakże bez uszczerbienia opustów, które w myśl § 800 potrącone być mają.

§ 859.

Jeżeli w razie utraty całkowitej przed wypłaceniem sumy ubezpieczonej coś uratowano, natenczas potrąca się kwotę z przedaży uratowanych przedmiotów otrzymaną od sumy ubezpieczo-

nej. Jeżeli ubezpieczenie nie obejmowało wartości całkowitej, to potrąca się od sumy ubezpieczonej tylko odpowiednią część tego, co uratowano.

Z chwilą uiszczenia sumy ubezpieczonej przechodzą prawa, które ubezpieczonemu na rzeczy ubezpieczonej przysługują, na ubezpieczającego.

Jeżeli dopiero po uiszczeniu sumy ubezpieczonej następuje całkowite lub częściowe ocalenie, natenczas przysługuje to, co potem wyratowano, tylko ubezpieczającemu. Jeżeli ubezpieczenie nie obejmowało wartości całkowitej, to należy się ubezpieczającemu jeno odpowiednia część tego, co uratowano.

§ 860.

Jeżeli w razie całkowitej utraty co do imaginacyjnego zysku (§ 856) towary podczas podróży tak pomyślnie sprzedano, iż osiągnięty czysty zysk więcej wynosi niż asekuracyjna wartość towarów, albo jeżeli za towary, które w razie wielkiej hawaryi ponieczone zostały, albo za które w myśl §§ 611, 612 odszkodowanie nastąpić musi, więcej niż ową wartość wynagrodzono, natenczas od ubezpieczonej sumy imaginacyjnego zysku ona nadwyżkę się potrąca.

§ 861.

Ubezpieczonemu wolno w następujących wypadkach żądać wypłacenia całkowitej sumy asekuracyjnej za odstąpieniem praw przysługujących mu co do przedmiotu ubezpieczonego (abandon):

1. gdy okręt zaginął;
2. gdy przedmiot ubezpieczenia przez to jest zagrożony, iż na okręt lub towary nałożono sekwestr (embargo), iż okręt lub towary zabrane zostały przez jakie mocarstwo wojujące, albo w inny sposób z nakazu wyższej władzy zatrzymane lub przez korsarzy porwane i w przeciągu sześciu, dziewięciu lub dwunastu miesięcy zwolnione nie zostały, podług tego, czy zabranie, zatrzymanie lub porwanie nastąpiło:
 - a. w jakim porcie europejskim lub na jakim morzu europejskim włącznie wszystkich portów lub części Śródziemnego, Czarnego i Azowskiego morza albo
 - b. na jakich innych wodach, jednakże z tej strony przylądka Dobrej Nadziei i przylądka Horn, albo
 - c. na jakich wodach z tamtej strony którego z owych przylądków.

Czas liczy się od dnia, w którym ubezpieczony donosi ubezpieczającemu o onym wypadku (§ 818).

§ 862.

Okręt, który podróż rozpoczął, jako zaginiony poczytać należy, jeżeli w przeciągu czasu zaginięcia określającym do portu zamierzonego się nie dostał, i wśród tegoż przeciągu czasu interesowanych żadne wieści o okręcie nie doszły.

Zakres zaginięcia wynosi:

1. gdy tak port, z którego okręt odjechał, jako też port zamierzony jest portem europejskim, co do okrętów żaglowych sześć, co do okrętów parowych cztery miesiące;
2. gdy tylko port, z którego okręt odjechał, albo tylko port zamierzony jest portem pozaeuropejskim i leży z tej strony przylądka Dobrej Nadziei i przylądka Horn, co do okrętów żaglowych i parowych dziewięć miesięcy, jeżeli zaś leży z tamtej strony którego z owych przylądków, co do okrętów żaglowych i parowych dwanaście miesięcy;
3. gdy tak port, z którego okręt odjechał, jako też port zamierzony jest portem pozaeuropejskim, co do okrętów żaglowych i parowych sześć, dziewięć lub dwanaście miesięcy podług tego, czy podróż trwa przeciętnie nie dłużej niż dwa, lub nie dłużej niż trzy, lub dłużej niż trzy miesiące.

W razie wątpliwości należy przeczekać zakres czasu dłuższy.

§ 863.

Zakres zaginięcia liczy się od dnia, w którym okręt podróż rozpoczął. Jeżeli jednak po jego odjeździe wieści o nim doszły, wtedy od dnia, aż do którego ostatnia wieść sięga, ten czas się liczy, który byłby stanowczym, gdyby okręt odjechał był z miejsca, gdzie według niewątpliwej wieści na końcu się znajdował.

§ 864.

Oświadczenie abandonu (§ 861) musi ubezpieczającego dojść wśród zakresu abandonowego.

Zakres abandonowy wynosi sześć miesięcy, jeżeli w razie zaginięcia (§ 861 ust. I num. 1) port zamierzony jest jakim portem europejskim, i jeżeli w razie zabrania, zatrzymania lub porwania (§ 861 ust. I num. 2) nieszczęśliwy wypadek się wydarzył w jakim porcie europejskim lub na jakim morzu europejskim włącznie wszystkich portów lub części morza Śródziemnego, Czarnego i Azowskiego. We wszelkich innych razach wynosi zakres aban-

donowy dziewięć miesięcy. Zakres abandonowy poczyną się z upływem w §§ 861, 862 oznaczonych odstępów czasu.

W razie reasekuracji poczyną się zakres abandonowy z upływem dnia, w którym ubezpieczony uwiadomił o abandonie tego, który poddał się pod reasekurację.

§ 865.

Po upływie zakresu abandonowego nie dopuszcza się abandonu; ubezpieczony jednak domagać się może odszkodowania na wszelkich innych zasadach.

Jeżeli w razie zaginięcia okrętu abandonowy zakres czasu zaniedbano, wtedy może ubezpieczony wprawdzie żądać wynagrodzenia szkody całkowitej, ma jednak, skoro ubezpieczona rzecz znowu wyjdzie na jaw, i przytem się wykaże, iż całkowitej utraty nie ma, na żądanie ubezpieczającego za tegoż zrzeczeniem się praw, które z powodu uiszczenia sumy asekuracyjnej w myśl § 859 nabył, sumę asekuracyjną powrócić i zadowolnić się wynagrodzeniem częściowej szkody, któraby się okazała.

§ 866.

Oświadczenie abandonu musi, jeżeli ma być ważne, nastąpić bez zastrzeżenia i bezwarunkowo i musi rozciągać się na cały przedmiot ubezpieczony, o ile tenże w czasie nieszczęśliwego wypadku na niebezpieczeńści morza był wystawiony.

Jeżeli jednak ubezpieczenie całkowitej wartości nie obejmowało, natenczas może ubezpieczony abandonować tylko odpowiednią część przedmiotu ubezpieczonego.

Oświadczenia abandonu odwoływać nie można.

§ 867.

Oświadczenie abandonu nie ma prawnego znaczenia, skoro okoliczności, na których je oparto, się nie potwierdzają, albo wtedy, gdy oświadczenie się oznajmia, już nie istnieją. Natomiast obowiązuje ono nadal strony obydwie nawet wtedy, gdy później zajdą okoliczności, które, gdyby były zaszły pierwej, byłyby prawem do abandonu wyłączały.

§ 868.

Mocą oświadczenia abandonu przechodzą na ubezpieczającego wszelkie prawa, które ubezpieczonemu co do przedmiotu abandonowego przysługiwały.

Ubezpieczony ma ubezpieczającemu dać rękojmię co do praw rzeczowych, na abandonowanym przedmiocie w chwili

oświadczenia abandonu ciążących, chyba że prawa te opierają się na jakich ryzykowaniach, za które ubezpieczający w myśl kontraktu asekuracyjnego jest odpowiedzialnym.

W razie abandonowania okrętu należy się temu, co przyjął okręt pod ubezpieczenie, czysty fracht tej podróży, wśród której ów nieszczęśliwy wypadek się wydarzył, o ile fracht zarobiono dopiero po oświadczeniu abandonu. Tę część frachtu oblicza się podług przepisów o dochodzeniu, ile wynosi fracht proporcjonalny.

Stratę, która tym sposobem dla ubezpieczonego powstaje, ma, jeżeli fracht samodzielnie ubezpieczono, ten ponieść, co przyjął fracht pod ubezpieczenie.

§ 869.

Wypłacenia sumy asekuracyjnej można dopiero żądać, gdy dokumenta abandonowanie uzasadniające oddano ubezpieczającemu, i gdy odpowiedni czas do ich sprawdzenia upłynął. Jeżeli abandonowanie dzieje się, ponieważ okręt zaginął, to należą do dokumentów, które oddać należy, wiarogodne poświadczenia co do czasu, kiedy okręt port odjazdowy opuścił, i co do nieprzybycia okrętu do zamierzonego portu wśród czasu zaginięcia okrętu.

Ubezpieczony, który oświadcza wolę abandonowania, powinien ubezpieczającemu, o ile to jest w jego mocy, oznajmić, czy i które inne ubezpieczenia, odnoszące się do przedmiotu abandonowanego, podjęto, tudzież czy i jakie długi bodmeryjne lub jakie bądź inne powinności na nim ciążą. Jeżeli onego oznajmienia zaniechano, natenczas wolno ubezpieczającemu dopóty wypłacenia sumy asekuracyjnej odmówić, aż owe oznajmienie potem nastąpi: jeżeli czas, kiedy wypłata ma nastąpić, umówiono, to poczyną się czas ten dopiero wtedy, gdy zaniechane oznajmienie powetowane zostało.

§ 870.

Ubezpieczony powinien także po oświadczeniu abandonu dbać w myśl § 819 o ocalenie rzeczy ubezpieczonych i o uchylenie strat większych, i to dopóty, dopóki ubezpieczający sam tego uczynić nie może.

Jeżeli ubezpieczony się dowie, iż jaki przedmiot, który uchodził za zaginiony, znów wyszedł na jaw, to musi ubezpieczające

mu natychmiast o tem donieść i na żądanie udzielić mu pomocy potrzebnej do odzyskania i spieniężenia onego przedmiotu.

Koszta ma ubezpieczający powrócić; na żądanie ma też ubezpieczonego w odpowiednią zaliczkę zaopatrzyć.

§ 871.

Ubezpieczony musi ubezpieczającemu, który słusność abandonu uznał, na jego żądanie i na koszt jego z przejścia praw, które w myśl § 868 mocą oświadczenia abandonowego nastąpiło, dać publicznie uwierzytelniony skrypt uznania (rewers abandonowy) i dokumenta, dotyczące się przedmiotów abandonowych, wydać.

§ 872.

Jeżeli okręt poniósł jaką szkodę częściową, natenczas stanowi szkodę koszta naprawy w myśl §§ 709, 710 sprawdzone, o ile koszta te odnoszą się do poszkodowań, za które ubezpieczający odpowiada.

§ 873.

Jeżeli sposobem w § 530 przepisany sprawdzono, iż okręt do naprawy niezdatny albo naprawy niewart jest (§ 479), natenczas przysługuje ubezpieczonemu wobec ubezpieczającego prawo spowodowania publicznej sprzedaży okrętu lub tegoż szczętu; w razie sprzedaży stanowi szkodę różnica między osiągniętą gotówką a wartością asekuracyjną.

Przejęte ryzyko kończy się po stronie ubezpieczającego dopiero z sprzedażą okrętu lub tegoż szczętu; ubezpieczający odpowiada też za to, iż cena kupna wpłynie.

Przy sprawdzaniu wartości okrętu w stanie nieuszkodzonym, które dzieje się celem zbadania, czy okręt wart jest naprawy, asekuracyjnej wartości się nie uwzględnia, wszystko za jedno, czy nastąpiło lub nie nastąpiło szacowanie tejże wartości.

§ 874.

Rozpoczęcie naprawy nie stoi na przeszkodzie korzystaniu z prawa w § 873 ubezpieczonemu przyznanego, jeżeli dopiero później wykryte zostaną znaczne szkody, o których ubezpieczony bez winy nie wiedział.

Jeżeli ubezpieczony potem z onego prawa korzysta, to musi ubezpieczający już zużyte koszta naprawy o tyle osobno powrócić, o ile z powodu naprawy przy sprzedaży okrętu większą kwotę pieniężną osiągnięto.

§ 875.

Gdy chodzi o towary, które do zamierzonego portu przybyły uszkodzone, należy przez porównywanie wartości surowej, jaką tamże mają w stanie uszkodzonym, z wartością surową, jakąby tamże miały w stanie nieuszkodzonym, sprawdzić, ile procentów wartości towarów postradano. Tę samą liczbę procentów wartości asekuracyjnej należy poczytać za kwotę szkody.

Sprawdzanie wartości, jaką towary mają w stanie uszkodzonym, dzieje się sposobem publicznej sprzedaży, albo, jeżeli ubezpieczający na to przystanie, sposobem szacowania. Wartość, jakąby towary miały w stanie nieuszkodzonym, ustanawia się w myśl § 611 ust. I.

Ubezpieczający ma prócz tego ponosić koszta oględzin, szacowania i sprzedaży.

§ 876.

Jeżeli jaka część towarów wśród podróży zaginie, natenczas stanowi szkodę ta sama liczba procentów wartości asekuracyjnej, ile procentów wartości towarów utracono.

§ 877.

Jeżeli towary wśród podróży z przyczyny jakiego nieszczęśliwego wypadku sprzedano, natenczas stanowi szkodę różnica między gotówką, osiągniętą przez sprzedaż po potrąceniu frachtu, cel i kosztów sprzedaży, a wartością asekuracyjną onych towarów.

Przejęte ryzyko kończy się po stronie ubezpieczającego dopiero z sprzedażą towarów; ubezpieczający odpowiada też za to, iż cena kupna wpłynie.

Nie narusza się przepisów zawartych w §§ 834 do 838.

§ 878.

W razie częściowej utraty frachtu stanowi szkodę ta część umówionego lub w niedostatku umowy zwykłego frachtu, którą postradano.

Jeżeli fracht otaksowano, a taksa w myśl § 793 ust. 4 co do szkody, jaką ubezpieczający ma wynagrodzić, jest rozstrzygającą, natenczas stanowi szkodę ta sama procentowa liczba taksy, ile procentów umówionego lub zwykłego frachtu postradano.

§ 879.

Gdy chodzi o zysk imaginacyjny lub o prowizję, których z powodu przybycia towarów się oczekuje, natenczas stanowi szko-

dę, jeżeli towary w stanie uszkodzonym przybędą, ta sama procentowa liczba kwoty jako zysk lub prowizya ubezpieczonej, ile szkoda na towarach, którą w myśl § 875 sprawdzić należy, wynosi procentów asekuracyjnej wartości onych towarów.

Jeżeli część towarów do portu zamierzonego się nie dostaje, natenczas stanowi szkodę ta sama procentowa liczba kwoty jako zysk lub prowizya ubezpieczonej, ile wartość do zamierzonego portu nie przybyłej części towarów wynosi procentów wartości towarów wszystkich.

Jeżeli w razie ubezpieczenia imaginacyjnego zysku co do niedoskiej części towarów warunki w § 860 podane nie zachodzą, natenczas odlicza się od szkody przewyżkę w § 860 oznaczoną.

§ 880.

Gdy chodzi o pieniądze bodmeryjne lub hawaryjne, natenczas stanowi szkodę w razie częściowej utraty niedobór, polegający na tem, iż przedmiot, który dano w bodmeryę, albo za który zaliczono lub wydano pieniądze hawaryjne, na pokrycie pieniędzy bodmeryjnych lub hawaryjnych z przyczyny późniejszych nieszczęśliwych wypadków już nie wystarcza.

§ 881.

Ubezpieczający ma szkodę, którą w myśl §§ 872 do 880 obliczać należy, wynagrodzić całkowicie, jeżeli pod ubezpieczenie poddano wartość całą, atoli bez uszczerbienia przepisu zawartego w § 800; jeżeli pod ubezpieczenie nie poddano wartości całej, natenczas ma ubezpieczający w myśl § 792 tylko odpowiednią część szkody wynagrodzić.

Tytuł szósty. Wypłata szkody.

§ 882.

Ubezpieczony, który wynagrodzenia szkody żądać zamierza, ma ubezpieczającemu podać obrachunek szkody.

Musi zarazem dostatecznymi dowodami ubezpieczającemu wykazać:

1. słuszność zainteresowania się tą sprawą;
2. iż ubezpieczony przedmiot na niebezpieczności morza był wystawiony;
3. nieszczęśliwy wypadek, na którym ono roszczenie się opiera,
4. szkodę i tejże rozmiar.

§ 883.

W razie ubezpieczenia na rachunek cudzy ma ubezpieczony prócz tego udowodnić, iż biorącemu ubezpieczenie zawarcie kontraktu polecił. Jeżeli ubezpieczenie zawarto bez zlecenia, to musi ubezpieczony wykazać okoliczności, z których wynika, iż ubezpieczenie działo się dla jego dobra.

§ 884.

Za dostateczne dowody poczytać należy w ogólności takie dowody, których w obiegu handlowym, osobiście ze względu na trudność wystarania się o inne świadectwa, zwykle w wątpliwość się nie podaje, w szczególności

1. celem wykazania, iż ma się w tem słuszny interes:
 - gdy chodzi o ubezpieczenie okrętu, zwykle dokumenta co do własności;
 - gdy chodzi o ubezpieczenie towarów, faktury i konosamentu, jeżeli z tychże osnowy wnioskować można, iż ubezpieczonemu towarami rozporządzać wolno;
 - gdy chodzi o ubezpieczenie frachtu, umowy ładunkowe (chartes-parties) i konosamentu;
2. celem wykazania, iż towary władowane zostały, konosamentu;
3. celem wykazania, iż nieszczęśliwy wypadek zaszedł, protest morski i dziennik, w razie kondemnaty wyrok sądu zaborczego, w razie zaginięcia godne wiary świadectwa co do czasu, kiedy okręt port odjazdowy opuścił, i co do nieprzybycia okrętu do portu zamierzonego wśród zakresu zaginięcia;
4. celem wykazania szkody i tejże rozmiaru, dokumenta z oględzin, szacowania i publicznej sprzedaży, odpowiadające ustawom lub zwyczajom miejsca onego, gdzie sprawdzanie szkody się działo, tudzież obliczenia kosztów ułożone przez znawców, dalej kwitowane rachunki z wykonanych napraw i inne kwity z uiszczonych opłat; co do częściowej szkody na okręcie (§§ 872, 873) wystarczają jednak dokumenta z oględzin i szacowania, tudzież obliczenia kosztów jeno wtedy, gdy zasze szkody, polegające na zużyciu, starości, próchnieniu lub stoczeniu od robaków, należycie wyłączono, i gdy zarazem, o ile to możebne, przybrano takich znawców, którzy raz na zawsze przez zwierzchność ustanowieni albo przez miejscowy sąd lub przez niemieckiego konsula, a gdy tychże nie ma, albo

gdy ich spółdziałania nie było można osiągnąć, przez jaką inną władzę osobno mianowani zostali.

§ 885.

Umowa, mocą której ubezpieczony od wykazania w § 882 wymienionych okoliczności lub jakiej części tychże okoliczności został zwolniony, jest ważną; jednakże ubezpieczającemu służy prawo udowodnienia, iż rzecz ma się przeciwnie.

Przy ubezpieczeniu towarów zawarta umowa, iż konosamentu nie ma się przedkładać, uwalnia jedynie od wykazu, iż nastąpiło władowanie.

§ 886.

W razie ubezpieczenia na rachunek cudzy przysługują prawa z kontraktu asekuracyjnego ubezpieczonemu. Wręczenia polisy może jednak żądać tylko ten, co ubezpieczenie bierze.

Bez zgodności tego, co ubezpieczenie bierze, może ubezpieczony prawami swemi rozporządzać i praw tych sądownie dochodzić jeno wtedy, gdy ma w posiadaniu polisę.

§ 887.

Ten, co ubezpieczenie bierze, może prawami, które ubezpieczonemu z kontraktu asekuracyjnego przysługują, rozporządzać w imieniu własnem.

Jeżeli wystawiono polisę, to wolno biorącemu ubezpieczenie bez zgodności ubezpiezonego wypłatę podnosić, tudzież prawa ubezpiezonego przelewać jeno wtedy, gdy ma w posiadaniu polisę.

Ubezpieczający jest jeno wtedy obowiązany płacić do rąk tego, co wziął ubezpieczenie, gdy tenże wobec niego udowodni, iż ubezpieczony na ubezpieczenie się zgodził.

§ 888.

Ten, co wziął ubezpieczenie, nie jest obowiązany wydać polisę ubezpieczonemu albo wierzycielom lub konkursowej masie ubezpiezonego, zanim zaspokojonym nie zostanie co do pretensyi, które przysługują mu do ubezpiezonego względem przedmiotu ubezpieczenia. W razie jakiej szkody wolno temu, co wziął ubezpieczenie, co do tychże pretensyi zaspokoić się z wierzytelności do ubezpieczającego powstałej, a po ściągnięciu asekuracyjnych pieniędzy zaspokoić się z tychże przed ubezpieczonym i przed tegoż wierzycielami.

§ 889.

Ubezpieczający staje się wobec tego, co wziął ubezpieczenie, odpowiedzialnym, jeżeli, gdy tenże jeszcze posiada polisę, wypłatami, które ubezpieczonemu albo wierzycielom lub konkursowej masie ubezpiezonego uiszcza, albo kontraktami, które z nimi zawiera, w § 888 oznaczone prawo tego, co wziął ubezpieczenie, uszczerbia.

O ile ubezpieczający wobec trzeciego, któremu prawa z polisy przyznane zostały, staje się odpowiedzialnym przez to, że co do tychże praw kontrakty zawiera albo asekuracyjne pieniądze wypłaca, nie dawszy sobie powrócić polisy lub nie opatrzywszy jej należytą wzmianką, stanowią przepisy prawa cywilnego.

§ 890.

Ubezpieczający może wierzytelności, które przysługują mu do tego, co wziął ubezpieczenie, policzać na roszczone wynagrodzenie szkody o tyle, o ile one pretensye polegają na ubezpieczeniu, na rzecz ubezpiezonego uskuteczniomem.

§ 891.

Ubezpieczonemu wolno na kogoś trzeciego przelewać pretensye o wynagrodzenie szkody, i to nie tylko te, które mu przysługują z nieszczęśliwego wypadku już zaszłego, lecz także przyszłe. Jeżeli polisę w myśl § 363 ust. 2 wystawiono na zlecenie, natenczas wystarcza w razie ubezpieczenia na rachunek cudzy do ważności pierwszego przelania indos tego, co wziął ubezpieczenie.

§ 892.

Jeżeli po wyjściu dwóch miesięcy, licząc od doniesienia o nieszczęśliwym wypadku, obliczenia szkody (§ 882) bez winy ubezpiezonego jeszcze nie przedłożono, natomiast sposobem pobieżnego badania sprawdzono kwotę, za którą co najmniej ubezpieczający odpowiada, natenczas ma ubezpieczający tę kwotę, policzając ją na swój dług, tymczasem wypłacić, jednakże nie przed upływem tego przeciągu czasu, który co do wypłacenia asekuracyjnych pieniędzy może umówiono. Jeżeli tenże przeciąg czasu ma się rozpocząć, gdy ubezpieczającemu obrachunek szkody podano, wtedy liczy się ów przeciąg czasu w rzeczonym wypadku od chwili, gdy ubezpieczającemu tymczasowe oznaczenie szkody wręczono.

§ 893.

Ubezpieczający ma sposobem zaliczki uiścić:

1. gdy chodzi o jakie wypadki hawaryjne, na pokrycie wydatków potrzebnych na ocalenie, utrzymanie i przywrócenie ubezpieczonej rzeczy, — policzając je na swój dług, który później ma być sprawdzony, — dwie trzecie kwoty na ubezpieczającego przypadającej,
2. w razie zabrania okrętu lub towarów, całkowitą kwotę na ubezpieczającego przypadających kosztów procesu reklamacyjnego, o ile koszt te będą potrzebne.

Tytuł siódmy.**Zerwanie ubezpieczenia i zwrot premii.**

§ 894.

Jeżeli przedsięwzięcie, do którego ubezpieczenie się odnosi, całkowicie lub co do jakiej części przez ubezpieczonego zaniechane zostaje, albo jeżeli bez jego przyczynienia się cała ubezpieczona rzecz lub jaka część tej rzeczy na ryzyko przez ubezpieczającego przejęte wystawioną nie zostaje, natenczas dozwolone jest zatrzymanie albo żądanie zwrotu premii całkowitej lub odpowiedniej jej części aż do kwoty, która przysługuje ubezpieczającemu jako odszkodowanie (ristorno).

Odszkodowanie (należące się ristorno) wynosi, jeżeli jaka inna kwota ani umówioną ani tam, gdzie ubezpieczenie zawarto, nie jest w zwyczaju, pół procent całej lub odpowiedniej części sumy asekuracyjnej, jeżeli jednak premia jednego od sta asekuracyjnej sumy nie dosięga, połowę całej lub odpowiedniej części premii.

§ 895.

Jeżeli ubezpieczenie dla braku ubezpieczonego zainteresowania się (§ 778) albo z przyczyny ubezpieczenia po nad wartość (§ 786) nie ma znaczenia, i jeżeli biorący ubezpieczenie przy zawieraniu kontraktu, a w razie ubezpieczenia na cudzy rachunek, także ubezpieczony przy dawaniu zlecenia był w dobrej wierze, to można również aż do w § 894 oznaczonego ristorno zwrotu premii żądać lub ją zatrzymać.

§ 896.

Przepisy zawarte w §§ 894, 895 zastosować też można wtedy, gdy kontrakt asekuracyjny po stronie ubezpieczającego z powodu

niewypełnienia powinności doniesienia lub dla jakich innych przyczyn nie jest obowiązującym, nawet chociażby ubezpieczający mimo tejsze nieważności mógł domagać się premii całej.

§ 897.

Ristorno nie ma miejsca, gdy ryzyko po stronie ubezpieczającego już biecć poczęło.

§ 898.

Jeżeli ubezpieczający popadł w niemożność płacenia, natenczas wolno ubezpieczonemu wybierać, czy chce od kontraktu odstąpić i żądać zwrotu całej premii lub ją zatrzymać, albo na koszt ubezpieczającego nowe wziąć ubezpieczenie. Prawo to jednak nie służy mu wtedy, gdy zapewniono mu wypełnienie powinności ubezpieczającego dostateczną rękojmią, zanim od kontraktu odstąpił lub nowe wziął ubezpieczenie.

§ 899.

Jeżeli ubezpieczony rzecz ubezpieczoną pozbywa, to wstępuje zamiast pozbywającego się nabywca w te prawa i obowiązki ubezpieczonego, które, dopóki trwa jego własność, ze stosunku asekuracyjnego wynikają. Za premię odpowiadają pozbywający się i nabywca jako dłużnicy wspólnej ręki.

Co do wierzytelności, które ze stosunku asekuracyjnego do ubezpieczającego powstały, musi tenże dopiero wtedy zmianę własności uznać, gdy o niej się dowie; przepisy, zawarte w §§ 406 do 408 kodeksu cywilnego należy odpowiednią miarą zastosować.

Ubezpieczający nie odpowiada za ryzyka, które nie byłyby powstały, gdyby zmiany własności nie było.

Nabywcy wolno bez trzymania się właściwego czasu wypowiedzenia stosunek asekuracyjny wypowiedzieć. Prawo wypowiedzenia wygasa, jeżeli w przeciągu miesiąca po nabyciu z niego się nie korzysta; jeżeli nabywca o ubezpieczeniu nie wiedział, wtedy prawo wypowiedzenia trwa dalej aż do upływu miesiąca, który się liczy od chwili, gdy nabywca o ubezpieczeniu się dowiedział.

Gdyby rzecz ubezpieczona uleść miała przymusowej sprzedaży, to zastosować należy odpowiednią miarą przepisy zawarte w ust. 1 do 4.

§ 900.

Przepisy zawarte w § 899 obowiązują także w razie ubezpieczenia udziału okrętowego.

Jeżeli okręt sam ubezpieczono, to zastosować je należy jeno wtedy, gdy okręt pozbytym zostaje wśród podróży. O tem, którą chwilę za początek i koniec podróży ma się poczytywać, stanowią przepisy zawarte w § 823. Jeżeli okręt ubezpieczono na pewien czas lub na kilka podróży (§ 757), natenczas trwa w razie zmiany własności ubezpieczenie wśród podróży jeno aż do opróżnienia okrętu w najbliższym porcie zamierzonym (§ 823).

Rozdział jedenasty.

Przedawnienie.

§ 901.

W § 754 pod num. 1 do 9 wymienione wierzytelności przedawniają się w roku. Atoli dwa lata wynosi czas przedawnienia.

1. co do wierzytelności załogi okrętowej, pochodzących z kontraktów służbowych lub najemniczych, jeżeli odprawa nastąpiła z temtej strony przyładka Dobrej Nadziei lub przyładka Horn;
2. co do wierzytelności o odszkodowanie z przyczyny zderzenia się okrętów.

§ 902.

Przedawnienie, które zachodzi w myśl § 901, odnosi się także do pretensyi osobistych, które może rościć wierzyciel do właściciela okrętu lub do kogoś ze załogi okrętowej.

§ 903.

Przedawnienie poczyną się:

1. co do wierzytelności załogi okrętowej (§ 754 num. 3) z upływem roku, w którym stosunek służbowy lub najemniczy się kończy, i, jeżeli skargę prędzej wytoczyć można i wolno, z upływem roku, w którym warunek ten się ziszcza; jednakże prawo żądania, aby zaliczki lub upłaty uiszczono, na rozpoczęcie się przedawnienia wpływu nie wywiera;
2. co do wierzytelności z powodu uszkodzenia lub opóźnionej odstawy towarów ładowanych i tłumoków (§ 754 num. 7, 9), tudzież co do wierzytelności z powodu poborów, którymi okręt się przykłada do wielkiej hawaryi (§ 754 num. 5), z upływem roku, w którym odstawa nastąpiła, co do wierzytelności z powodu nieodstawienia towarów z upływem roku, w którym okręt dobił do tego portu, w którym odstawa miała nastąpić, a jeżeli do portu tego nie dobito, z upływem

roku, w którym interesent tak o tem, jako też o szkodzie najpierw się dowiedział;

3. co do pod num. 2 nie przypadających wierzytelności z zawinienia kogoś ze załogi okrętowej (§ 754 num. 9) z upływem roku, w którym interesent o szkodzie się dowiedział, atoli co do wierzytelności o odszkodowanie z powodu zderzenia się okrętów z upływem roku, w którym zderzenie się nastąpiło;
4. co do wszelkich innych wierzytelności z upływem roku, w którym wierzytelność stała się płatną.

§ 904.

Prócz tego przedawniają się w roku wierzytelności, ciążące na towarach co do pieniędzy podmeryjnych, co do poborów z powodu wielkiej hawaryi i co do kosztów schronienia i niesienia pomocy, tudzież co do tychże pieniędzy, poborów i kosztów powstałe pretensye osobiste.

Przedawnienie poczyną się co do poborów z powodu wielkiej hawaryi z upływem roku, w którym towary onym poborom podlegające odstawiono, co do drugich wierzytelności z upływem roku, w którym stały się płatne.

§ 905.

W pięciu latach przedawniają się wierzytelności, przysługujące ubezpieczającemu i ubezpieczonemu z kontraktu asekuracyjnego.

Przedawnienie poczyną się z upływem roku, w którym ubezpieczona podróż się skończyła, a w razie ubezpieczenia na czas, z upływem dnia, w którym czas ubezpieczenia się kończy. Jeżeli okręt zaginął, to poczyną się z upływem dnia, w którym kończy się czas zaginięcia zakreślający.

Rejestr alfabetyczny.

(Liczby podane oznaczają §§ kodeksu handlowego).

A.

Abandon 861—871.

Ajent handlowy 84—92; określenie wyrazu i powinności ajenta handlowego 84; ajent, któremu poruczono tylko pośredniczenie w interesach 85; pełnomocnictwo ajenta handlowego niepodróżującego 86; podróżującego 87; kiedy ajent handlowy żądać może prowizyi 88, 89; koszta i wykłady 90; prawo żądania wyciągu książkowego 91; prawo wypowiedzenia 92.

Akcyjna spółka 178—319; przepisy ogólne 178—209; prawne stosunki spółki i spółników 210—230; ustrój spółki i sprawowanie interesów 231—273; zarząd 231—242; rada nadzorcza 243—249; walne zebranie 250—259; bilans, uchwała co do podziału zysku, skwitowanie 260—265; rewizorowie 266, 267; dochodzenie roszczeń ze założenia spółki lub ze sprawowania interesów 268—270; zaczepianie uchwał walnego zebrania 271—273; zmiany kontraktu spółki 274—291; podwyższenie kapitału zakładowego 278 do 287; zniesienie kapitału zakładowego 288—291; rozwiązanie spółki 292, 293; likwidacja 294—302; sprzedaż majątku spółki w całości 303—306; dalsze prowadzenie rozwiązanej spółki 307; nieważność spółki 309—311; przepisy karne 312—319.

Amortyzacja obligów na okaziciela 365.

Anatocyzm, t. j. pobieranie procentu od procentów 353, 355.

Asekuracja morska zob. ubezpieczenie od przygód żeglugi morskiej.

B.

Bagaż podróży 463, 672—675, 723, 754, 768, 903.

Balast potrzebny do rozpoczęcia podróży morskiej 514; podróż morska o samym balaście 622, 640.

Bandera Rzeszy 503.

Bankierskie przedsiębiorstwo 1, 367.

Beczkowe pieniądze 754.

Bezprawne używanie firmy 37.

Bieżący rachunek (kontokorent) 355 do 357, 397.

Bilans jak i kiedy układać należy 39 do 41; bilans jawnej spółki handlowej 118, 120, 154; spółki komandytowej 166; spółki akcyjnej 260—266, 299; spółki komandytowo-akcyjnej 333; spółki niejawnej 338.

Bodmerya 93, 679—699; bodmeryjny dług 687, 688; bodmeryjny list 363, 683—686; bodmeryjni wierzyciele 690—694, 696—698.

Budowa okrętu 509; budowlane procenta 215.

C.

Cargadeur 821.

Charte-partie 557.

Choroba pomocnika handlowego 63, 72; choroba szypra 516, 553.

Cło, wykłady 420, 440; cło zaoszczęd-

dzony 430, 611, 613; zwrot cel przy odbieraniu przesyłki 614.

Cywilna ordynacja procesowa 45, 269.

Czasu obliczanie i uwzględnianie 358, 359, 361, 622, 637, 830, 900.

Czci znaczna obraza przyczyną wypowiedzenia 71, 72.

Czynna zniewaga przyczyną wypowiedzenia 71, 72.

Czynny karygodne, popełnione na okręcie wśród podróży 520.

D.

Dbłość o dobro interesentów ładunkowych 535.

Delcredere 394.

Dispache 727—729, 834, 837.

Dłuższe leżenie okrętu 567—570, 595 do 599.

Dobra wiara komandytysty 172; akcyonariusza 217; wierzyciela 366, 367, 510; nabywcy 696, 725.

Dobroć towaru 360, 419.

Domokrażcy 4.

Domy składowe, 373, 396, 437.

Doniesienie o wadliwości towaru 55, 84, 86, 94, 373, 377, 379; w interesach komisowych 384, 388, 391, 400, 401, 405; spedycyjnych 414; składowych 417; frachciarskich 437, 440.

Dowód z ksiąg handlowych 45, 46; z dziennika stręczyciela handlowego 102.

Drobny przemysł 4.

Drukarstwo kiedy za handel poczytać należy 1.

Drżenie ziemi 820.

Duplikat wykazu subskrybcyjnego 195, 284; wykazu ładunkowego 445; listu frachtowego 455.

Dyrektor okrętu 492—499.

Dysponent okrętu 492—499.

Dystansowy (proporcjonalny) fracht 630, 631, 640, 868.

Dywidenda 185, 213, 215, 217.

Dziedzic 27; dalsze prowadzenie firmy 22, 24; działy 47; dalsze utrzy-

mywanie spółki handlowej 137, 139; w razie likwidacji 146, 148; jego prawo wglądania w księgi handlowe 157.

Dziennik stręczyciela handlowego 100 do 104; dziennik prowadzony na okręcie wśród podróży 519—521, 884.

Dzierżawa przedsiębiorstwa handlowego 22.

E.

Egzekucja z majątku spółki jawnej 124; z ruchomego majątku spółnika 135; egzekucja celem zaspokojenia wierzycieli bodmeryjnych i okrętowych 696, 761.

Eksplodyza na okręcie 820.

Embalaż 380; tegoż wadliwość 456, 459.

Embargo 547, 629, 861.

Europejskie porty 483, 861.

F.

Falszowanie poświadczeń ze złożonych akcji 316.

Firma handlowa 17—37; określenie wyrazu 17; jakiego nazwiska powinien kupiec używać jako firmy 18; co zawierać powinna firma jawnej spółki handlowej 19; spółki komandytowej 19; spółki akcyjnej 20; spółki komandytowo-akcyjnej 20; zmiana nazwiska właściciela przedsiębiorstwa lub tegoż spółnika 21; zmiana właściciela przedsiębiorstwa handlowego i wpływ jej na używanie dotychczasowej firmy 22; firmy samej przelewać nie można 23; skutki przyjęcia lub wystąpienia spółnika na używanie firmy 24; powinność zgłoszenia firmy, tejeż zmian i wygaśnięcia do rejestru handlowego 29, 31; o ile ma się każda nowa firma różnić od już istniejących 30; obrona przeciw bezprawnemu używaniu firmy 37.

Forma kontraktów 79, 182, 321.

Frachtowe przedsiębiorstwo (ładowe) 425—452; określenie wyrazu 425;

list frachtowy 426; przewodnie papiery 427; kiedy należy przewóz rozpocząć i ukończyć 428; odpowiedzialność frachciarza 429—431; frachciarze następni 432; prawo rozporządzenia towarem przysługujące nadawcy 433; prawo odbiorcy przed przybyciem towaru na miejsce przeznaczone 434; prawo odbiorcy po przybyciu towaru 435; skutki przyjęcia towaru i frachtowego listu 436; przeszkody w odstawieniu towaru 437; pretensje do frachciarza 438; przedawnienie 439; prawo zastawu przysługujące frachciarzowi 440; wierzytelności i zastawowe prawa poprzednich frachciarzy 441; skutki niedbłości w dochodzeniu praw zastawowych 442; pierwszeństwo w razie kilku praw zastawowych 443; wykaz ładunkowy 445; sprzeczność osnowy kontraktu frachtowego z wykazem ładunkowym 446; komu służy prawo do odebrania towaru 447; polecenie nadawcy 447; powinność frachciarza względem odstawienia towaru 448; frachciarze po sobie następujący 449; skutki wręczenia wykazu ładunkowego 450; wykonanie przewozu przez kupca, który nie jest zawodowym frachciarzem 451; państwowe zarządy poczt. 452.

Frachtowe przedsiębiorstwo (morskie) celem przewożenia towarów 556—663; frachtowe przedsiębiorstwo (morskie) celem przewożenia podróży 664—678.

Fuzya spółek akcyjnych 305—307.

G.

Garnirowanie okrętu 514.

Gatunek towaru 94, 96, 100.

Gieldowa cena 220, 261, 290, 373, 376, 400.

Gotowość okrętu do wyjścia pod żaglem przeszkodą sprzedaży i zafantowania 482.

Głosowanie akcyonaryuszów 250, 252, 255, 316—318; osobiście odpowiedzialnych spółników 327; spółokreтары 491.

Gmina 30, 36, 42.

Grabież morska 820.

Grom, kto ponosi ryzyko ubezpieczenia w razie gromu 820.

Grunta, ich pozbywanie przez prokurystów 49; przez pomocników handlowych 54; ich przejęcie przez spółkę akcyjną 207.

H.

Handel morski 474—905.

Handlowa spółka jawna 105—160; zawiązanie handlowej spółki jawnej 105—108; prawny stosunek spółników między sobą 109—122; o ile można przepisy ustawowe zmieniać kontraktem spółki 109; nakłady i osobne straty spółnika 110; uchybianie powinnościom ze strony spółnika 111—113; sprawowanie interesów 114—119; zyski i straty, wybieranie ze wspólnej kasy 120 do 122; prawny stosunek spółników wobec trzecich 123—130; kiedy zaczyna działalność jawnej spółki handlowej być ważną 123; prawne uzdolnienie spółki 124; moc zastępowania 125—127; odpowiedzialność spółników 128—130; rozwiązanie spółki 131—137; wystąpienie spółników 138—141; spółka zawiązana przez dwóch spółników 142; zgłoszenie rozwiązania i wystąpienia 143; dalsze prowadzenie spółki po uchyleniu lub zawieszeniu upadłości 144; likwidacja spółki 145—158; przedawnienie 159, 160.

Handlowa spółka niejawną 335—342.

Handlowa wartość 430, 457, 611, 613.

Handlowe czynności kupca 343—473; określenie wyrazu 343, 344; zwyczaj i nawykłości handlowe 346; powinność dokładania staranności 347; kara umowna 348; wybieg

skargi uprzedniej w razie poręczenia 349; forma handlowego poręczenia, przyrzeczenia długu lub uznania długu 350; które przepisy kodeksu handlowego odnoszą się do przemysłowców 4, 351; procenta w sprawach handlowych 352, 353, 355; kiedy bez poprzedniej umowy żądać można prowizji 354; rachunek bieżący (kontokorent) 355—357; uwzględnianie czasu w sprawach handlowych 358, 359, 361, towar średniego rodzaju i średniej dobroci 360; miara, waga, stopa mennicza, rachuba czasu i odległości 361; powinność dania odpowiedzi 362; powinność chronienia cudzego towaru od szkdy 362; indosacya w sprawach handlowych 363—365; umarzanie dokumentów 365; osłona wierzycieli mających dobrą wiarę 366, 367; sprzedaż zastawu 368; prawo zatrzymania 360—372.

Handlowe dłużi spółki 130, 149, 155, 159, 173.

Handlowe księgi 38—47; co mają zawierać 38; w jakim języku należy je prowadzić 43; zewnętrzne formalności co do zapisywania czynionych w księgach handlowych 43; jak długo księgi handlowe przechowywać należy 44; przedkładanie ksiąg handlowych 4547.

Handlowe kupno 373—382; opieszałość kupującego w przyjęciu towaru 373, 374; zastrzeżone oznaczenie kształtu i miary kupionego towaru 375; kupno z terminem nieprzekraczalnym 376; ganieńie wadliwości towaru kupionego 377—379; opóźnione doniesienie o wadliwości towaru 377; wadliwość ujawniająca się po odebraniu towaru 377; odpowiednie zamilczenie wadliwości 377; odstawa innego towaru lub innej ilości towaru jak ugodzono 378; powinność przechowania zganionego towaru 379; sprzedaż zganionego

towaru 379; odliczanie wagi opakowania (tara) 380; policzenie „dobrej wagi” na rzecz kupującego 380; wynagrodzenie za części zepsute lub nie do użycia (refactie) 380; kupno wartościowych papierów 381; kupno materiału celem wyrobienia rzeczy niezamiennych 381; odpowiedzialność za wady bydlęce 382.

Handlowe listy 38, 44, 157, 166, 302, 338.

Handlowe zwyczaje 90, 346, 359, 380, 393, 394.

Handlowy agent 1, 65, 84—92.

Handlowy obrót 60, 112, 236, 326.

Handlowy pełnomocnik 54—58.

Handlowy podróżujący 55, 87.

Handlowy pomocnik 56, 59—75.

Handlowy uczeń 56, 76—82.

Hawarya 539, 540, 700—739.

Hołowanie okrętów 1, 621.

I.

Imaginacyjny zysk jako przedmiot ubezpieczenia morskiego 779, 801, 802, 824; rozmiar szkody w razie ubezpieczenia zysku imaginacyjnego 856, 860, 879.

Imienne akcje 179, 180, 183, 222, 223, 314.

Indosacya w czynnościach handlowych 222, 223, 363—365, 395, 447.

Inwentarz jak i kiedy układać należy 39, 40, 41.

K.

Kadłuba okrętowego złamanie 851.

Kajuty, ładowanie towarów w kajutach 558.

Kapitałowy udział spółników 120 do 122; komandytystów 167, 169.

Kapitał zapasowy 262.

Kapłaki 543, 621.

Kapry 558.

Kargador 821.

Karne przepisy 82, 312—319.

Kary porządkowe 14, 37, 319.

Klejnoty 429, 456, 462, 607, 708, 723.

Kolej żelazna jako frachciarz 453 do

473; jako spedytor 468; kolejowa ordynacya ruchu 453, 454.

Komandytowa spółka 161—177; określenie wyrazu 161; zgłoszenie, obwieszczenie 162; prawny stosunek spółników między sobą 163—169; prawny stosunek komandytystów wobec trzecich 170—176; śmierć komandytysty 177.

Komandytowo-akcyjna spółka 320 do 334; określenie wyrazu i prawny stosunek spółników i komandytystów 320; założenie 321—324; ustroj spółki i sprawowanie interesów 325—329; rozwiązanie, wystąpienie, likwidacya 330, 321; przemiana na spółkę akcyjną 332—334.

Komisowe przedsiębiorstwo 383—406; określenie wyrazu 383; powinności komisanta 384, 388, 390, 391, 394, 395; nieuwzględnianie wskazówek mocodawcy 385; zboczenie od ustanowionej ceny 386; zawarcie interesu pod korzystniejszymi warunkami 387; opieszałość mocodawcy względem rozporządzenia towarem 389; wierzytelności z poruczeń komisowych 392; udzielanie zaliczek i kredytu 393; prawo żądania prowizji i powrotu nakładów 396, 398, 399; prawo zastawowe przysługujące komisantowi 397; prawo wstąpienia w kontrakt 400, 401, 403 do 405; przyjęcie zlecenia przez kupca, który nie jest komisantem zawodowym 406.

Komunalne związki 36, 42, 180, 304.

Konfiskacya 563, 849.

Konkurs, zapisanie w rejestrze handlowym 32, 34; konkurs spółki jawnej lub spółników 131, 138, 141 do 146; spółki komandytowej 171; spółki akcyjnej 217, 240, 292—294, 307, 315; spółki komandytowo-akcyjnej 330; spółki niejawniej 341, 342; konkursowa ordynacya 342.

Konosament 363, 365, 369, 397, 614, 642—661, 708, 884.

Konsulowie 530, 685, 884.

Kontokorent 355—357, 397.

Kontrabanda wojenna 515, 563.

Kontrakty, pośredniczenie w zawieraniu 93; odstąpienie od kontraktu 376, 428.

Konwencyonalna kara 75, 212, 218, 348.

Kopie listów handlowych 38, 44; bilansu 166, 263, 338; kontraktu spółki 201; wykazu ładunkowego 445.

Korsarze 706.

Kosztowności 429, 456, 462, 607, 708, 723.

Kradzież na okręcie wśród podróży popełniona 820.

Krajowe prawa 4, 7, 30; krajowe rzady 4, 30.

Księgarski handel I. Księgi handlowe 38—47.

Kupiec, określenie wyrazu 1; firma 17, 18, 29—32; powinność prowadzenia i przedkładania ksiąg handlowych 38—47; czynności kupca są czynnościami handlowymi 343, 344, 406, 415, 451; kary umowne 348; procenta 352—355; kontokorent 355; obowiązkowa staranność 347, 384, 390, 408; zlecenia i obligi 363—365; danie w zastaw 366—368; prawo zatrzymania 369—372.

Kwarantanna 621, 754.

Kwity 364, 448.

L.

Legitymacya akcyonaryuszów 222, 223, 269; okaziciela papierów indosacyjnych 365, 688; odbiorcy 421, 447, 450.

Leśnictwa uprawianie kiedy za handel poczytać należy 3.

Likwidacya handlowej spółki jawnej 142, 145—158; spółki akcyjnej 294 do 302, 304; spółki komandytowo-akcyjnej 331.

Likwidatorzy 34, 35, 146—155, 295 do 299, 331, 312 i nast.

Listy bodmeryjne 363, 682; frachtowe

426, 432, 433, 435, 436, 455 i nast., 460, 463, 468, 469; listy kupieckie 38, 44, 158, 302.

Ładowanie towarów w handlu morskim, pora ładowania 567—570, 573; ładowanie na pokładzie okrętu 566, 708, 723; ładowanie towarów w kajutach 558; do okrętu powracającego 583; z okrętu do innego okrętu 565.

Ładunek, powinność szypra dbania o ładunek 535, 632; ładunek jako przedmiot bodmeryi 538—541; upakowanie ładunku 514; nieodstawienie lub uszkodzenie ładunku 576, 577, 754, 768.

Ładunkowy wykaz 363, 369, 397, 410, 421, 440, 444—450.

Łódki okrętowe 478.

M.

Majątek kupca 38, 39.

Masztów ścinanie 853.

Mennicza stopa 361.

Miara 361, 375, 620, 655.

Miejsce wypełnienia umowy 359, 361, 376, 380.

Miejskowa zwierzchność policyjna 73, 80, 81.

Miejskowe zwyczaje 59, 77, 94, 96, 99, 393, 396, 420, 560, 561, 568, 575, 577, 592—594, 599, 604, 824.

Milczenie po odebraniu propozycji 362.

Minimalna kwota akcyjna 180, 209, 222, 278, 314.

Mitrażne 440, 567, 572, 574, 581, 586, 594, 604, 614, 622.

Mniejszość akcjonariuszów 205, 264, 268.

Morski handel 474—905.

Morskie ubezpieczenie 778—900.

Myto szypra 547—550; załogi okrętowej 487, 723, 780.

N.

Nabycie istniejącego przedsiębiorstwa handlowego 22, 25, 26; nabywanie wła-

stnych akcji 226, 241; innych praw 124, 210, 366, 419.

Nadawca 426—428, 433—435, 437, 445 do 447, 453, 455, 459.

Nadbrzeżne statki 521.

Nadbrzeżna żegluga 566, 708.

Nadużywanie firmy 37; nadużywanie zaufania ze strony pomocnika handlowego 72.

Nadzorcza rada spółki akcyjnej 190, 192, 195, 196, 199, 204, 206, 207, 222, 232, 234—236, 238, 243—245, 260, 265, 268, 271, 272, 280, 284, 298, 306, 309; spółki komandytowo-akcyjnej 326, 328; przepisy karne 312—319.

Najem okrętu 561, 563, 581, 628, 636, 637.

Nakładowe przedsiębiorstwo 1.

Naprawa okrętu 496, 500 i nast., 638, 671, 827, 872, 874; naprawa okrętu z powodu wielkiej hawaryi 706 do 709.

Narodziny zachodzące na okrętach wśród podróży 520.

Nazwisko we firmie 17—19, 21, 30; na nazwisko opiewające akcje 179, 180, 183, 222, 223, 314.

Niebezpieczeństwo w razie odwłoki 115, 116, 137, 373, 379, 388, 459; niebezpieczeństwo wojny 848.

Niedobór bilansowy 329; niedobór frachtowy 580, 583, 584 i nast.

Niedola morska, schronienie i niesienie pomocy w niedoli morskiej 740 do 753.

Niedziela i świąt uwzględnianie 573, 597.

Niekryste wagony kolejowe 459.

Nieobecność handlowego pomocnika przyczyną wypowiedzenia 72.

Nieprzekraczalny termin w razie handlowego kupna 376.

Nieruchomości zob. grunta.

Nierzetelność pomocnika handlowego 72; spedytora 414; załogi okrętowej 820; nierzetelność przy zakładaniu spółki akcyjnej 266.

Niesienie pomocy w niedoli morskiej

615, 632, 740 i nast., 754, 768, 777, 904.

Niesprawność szypra 546.

Nieszczęśliwe morskie wypadki 520, 522, 617, 628.

Nieważność umówionych warunków 63 i nast., 67, 74, 75, 77, 133, 405; wykazów subskrybcyjnych 189; akcyi i wykazów tymczasowych 209; spółek akcyjnych 309—311.

Niewypłacalność 202, 205, 240 i nast. 370, 898.

Niezdolność spółnika 117, 127; pomocnika handlowego 71; szypra 546.

Niknięcie towarów ładowanych 456, 610; towarów ubezpieczonych 824.

Notaryusz, tegoż zakres działania w sprawach handlowych 182, 188, 190, 222, 255, 259, 321.

O.

Obejrzenie towaru 377, 378, 388, 438.

Obliczanie czasu 359, 361, 573 i nast., 597; obliczanie frachtu proporcjonalnego 631.

Obliży kupca 344.

Obraża przyczyną wypowiedzenia 71, 72.

Obrobienie towaru 1.

Obrona okrętu przeciw nieprzyjacielowi 706.

Obsaczenie 547, 629, 848, 849.

Obwieszczenia sądu utrzymującego rejestr handlowy 10, 11, 199, 201, 277, 284; spółek akcyjnych 182, 219, 244, 256, 257, 265, 289, 290, 297, 301, 306, 310; spółek komandytowo-akcyjnych 325, 334.

Odbiorca towaru frachtowego 426, 433—437, 442, 446, 447, 464, 601 i nast., 614.

Odpisy listów handlowych 38, 44.

Odpisywania przy układaniu bilansu 39, 40.

Odpowiedzi danie powinnością w sprawach handlowych 362.

Odpowiedzialność nabywcy firmy 25; dziedzica za poprzednie długi

handlowe 27, 139; stręczyciela handlowego 98; spółki jawnej 110, 128, 130; komandytystów 171, 173, 176; założycieli spółki akcyjnej 202, 206, 268; rady nadzorczej i zarządu 204, 206, 241, 249, 268, 306; akcyonariuszów 217, 219, 220; wypuszczających nieważne akcje lub wykazy tymczasowe 209; komisanta 384 do 386, 390; spedytora 408, 414; utrzymującego dom składowy 417, 423; frachciarza 429—432; kolei żelaznej 456 i nast., okrętarza 485, 533, 632, 662, 702, 734; spółokrętarzy 494, 504, 507; szypra 511 i nast.; najemcy okrętowego 563; wynajemcy okrętowego 606, 616, 652; ubezpieczającego 813, 840.

Odrzucenie oferty 362.

Odsetki 352—355, 215, 218, 241, 681, 683; odsetki od odsetek 353.

Odstawa towaru 376, 434 i nast., 614 i nast., 694, 731, 752.

Odstąpienie od kupna 374—376; od kontraktu frachtowego 428, 579 i nast., 589, 629, 634, 636, 641; od kontraktu przewozowego 667, 669; od kontraktu asekuracyjnego 898.

Oficerowie okrętowi 518, 685.

Oglądanie towaru 377, 378, 388, 438.

Ograniczenie prokury 50; pełnomocnictwa handlowego 54; mocy działania pomocników handlowych 74, 75; spółników 126; likwidatorów 151; zarządu spółki akcyjnej 235, 238.

Okaleczenie szypra 553.

Okręt, tegoż sprzedaż 474, 494, 530, 900; sprzedaż zapasów i przynależności okrętowych 534; okrętu naprawa 496, 500 i nast., 534, 638, 671, 827, 872, 874; okręty do naprawy niezdoln. alb. naprawy niewarte 479, 506, 628, 706, 850 i nast., okrętu przechowanie 754, 756; okrętów holowanie 621.

Okrętarze 484, 488, 510.

Okrętarz-korespondent 492—499, 509.

Okrętarskie spółki 489—491, 505, 506, 763.
Okrętowa rada 518, 520.
Okrętowa załoga 481, 486, 487, 488.
Okrętowi wierzyciele 754—777; okrętowe udziały 474—477, 493, 501, 503, 900.
Opakowanie 380; tegoż wadliwość 456, 459.
Opatrzanie okrętu 493, 498, 500, 513, 527, 796, 800.
Oplaty portowe 621, 639, 754; oplaty za oświetlające ognie 621, 754.
Opóźnienie 373, 375, 376.
Osadzenie okrętu na mieliznie 706, 820, 851—853.
Oslona osób mających dobrą wiarę 172, 366, 367.
Osoby pełniące w zawodzie handlowym posługi niekupieckie 83; osoby prawne 33—35.
Otwarte wagony kolejowe 459; otwarty skład 56.
Oznaczenie niedostateczne towarów przewożonych 467.
P.
Papiery spółki jawnej 118, 157; rozwiązanej spółki akcyjnej 302; frachtowe papiery przewodnie 426, 427, 591.
Pełnomocnictwo handlowe 54—58; określenie wyrazu, zakres i ograniczenie pełnomocnictwa handlowego 54; pełnomocnik podróżujący 55; zakres praw osób umieszczonych w kramach i otwartych składach 56; jak ma się podpisywać pełnomocnik handlowy 57; przeniesienie pełnomocnictwa handlowego na kogoś innego 58.
Pieniądze 363, 462; pieniądze wyłożone 110; wybrane 111, 121.
Pieniężne kary 82, 103, 312—319.
Pierwszeństwo poszczególnych spółników lub akcjonariuszów 262; wierzycieli okrętowych 767, 776.
Piloci 520, 738; oplaty pilotowe 621, 754, 768.

Pisemne kontrakty 79, 182, 321.
Płynne towary 616.
Pobory, które uiścić należy w razie wielkiej hawaryi 716—726.
Pochowanie szypra 554.
Pocztą jako frachciarz 452.
Podnajemcze kontrakty frachtowe 605, 662.
Podpisy 12—14, 35, 153, 234.
Podróż morska 578, 580, 622, 637, 638, 813.
Podróżni morscy 664—676.
Podwyższenie kapitału zakładowego 278—280; wkład komandytystów 172, 175.
Pokwitowanie 364, 448.
Policyjna zwierzchność 73, 80, 81.
Polisa wystawiona na zlecenie 363; polisa z ubezpieczenia morskiego 784, 793, 886—889; polisa otwarta 793.
Pomocnicy handlowi 59—75; określenie wyrazu 59; posługi i wynagrodzenie 59; zakaz własnego trudnienia się handlem 60; skutki przekroczenia zakazu 61; ciążyący na pryncypale obowiązek dbania o zdrowie pomocnika handlowego, tegoż obyczajność i możebność spełniania powinności religijnych 62; niezawinioną niemożebność pełnienia posług 63; miesięczne uiszczanie płacy 64; pomocnik handlowy pobierający prowizję 65; właściwy czas wypowiedzenia 66; możebność umówienia innego czasu wypowiedzenia 67; pomocnicy handlowi pobierający płacę ponad 5000 mk., albo zatrudnieni w krajach pozaeuropejskich; pomocnicy handlowi przyjęci do tymczasowego wyłączenia 69; wypowiedzenie bez względu na właściwy czas wypowiedzenia 70; ważne przyczyny, dla których pomocnik handlowy wypowiedzieć może 71; ważne przyczyny, dla których pryncypał wypowiedzieć może 72; świadectwo, którego po-

mocnik handlowy żądać może 73; umowa ograniczająca przyszłą zawodową działalność pomocnika handlowego 74; skutki niedotrzymania tejże umowy 75; skutki słuszności przedwczesnego wypowiedzenia 75.
Poprzedni akcyonaryusz 220; poprzedni spedytor 411; poprzedni frachciarz 441, 442.
Poręczenie 349, 350, 356, 369.
Port swojski okrętu 480, 488, 502, 506, 508, 526, 551, 680, 761; port pośredni 827; port ratunkowy 635, 706, 827; porty europejskie 483, 861; pozaeuropejskie 483; portowe oplaty 621, 639, 754.
Postój okrętu z przyczyny nieprzewidzianych wypadków 629, 635, 637.
Pośredni frachciarz 431, 441, 469; pośredni spedytor 408, 411.
Pośredniczenie w zawieraniu interesów 85, 93.
Poświadczenie zaginięcia okrętu 869, poświadczenie z wpisów poczynionych w handlowym rejestrze 9; z oddania na skład akcyi 316; z odstawienia towaru frachtowego 448.
Potrącenie 129, 221, 414, 469.
Pożar na okręcie 820, 851.
Pożyczki o ile zaciągać może pomocnik handlowy 54; komisant 397; okrętarsz-korespondent 493; szyper 528.
Prawo głosowania akcyonaryuszów 250, 252, 255, 316—318; spółników osobiście odpowiedzialnych 327.
Prokura 48—53; kto może udzielić prokurę 48; prokura zbiorowa 48; zakres pełnomocnictwa prokurysty 49; ograniczenie prawnego zakresu prokury 50; jak ma się podpisywać prokurysta 51; odwołanie prokury 52; niemożebność przenoszenia prokury na kogoś innego 52; śmierć udzielającego prokurę 52; powinność zgłoszenia prokury, tudzież jej

wygaśnięcia, do rejestru handlowego 53.
Protest morski 522—525, 555, 884.
Prymaże pobierane przez szypra 543.
Przedawnienie 26, 61, 113, 159, 160, 326, 414, 423, 439, 470, 901—904, 905.
Przejęcie przedsiębiorstwa handlowego 22, 142; przejęcie towarów zamiast zapłaty 616.
Przekroczenie zlecenia danego komisantowi 386.
Przeladowanie towarów z okrętu na inny okręt 565.
Przemiana akcyi 183; spółki komandytowo-akcyjnej na spółkę akcyjną 307, 332—334.
Przeniesienie prokury 52; pełnomocnictwa handlowego 58; akcyi imiennych 222—224; papierów na zlecenie 363; wierzytelności 392; prawa zastawowego 441.
Przewodnictwo na walnych zebraniach 254.
Przewożenie towarów i osób na kolejach żelaznych 453—473; przewożenie towarów na morzu 556—663; przewożenie osób na morzu 664 do 678.
Przyjęcie oferty 362; przyjęcie kupionych towarów 373; frachtowej przesyłki i frachtowego listu 436; towarów morzem wysłanych 614.
Przymusowa sprzedaż 207, 482, 754; przymusowa ugoda 144.
Przynależności okrętu 478, 534.
Przyrody zjawiska 637, 820.
Publiczny charakter rejestru handlowego 9.

R.

Rachunek bieżący 355—357, 397; rachunków składanie 499, 526, 533, 754.
Rada nadzorcza spółki akcyjnej 190, 192, 204, 207, 243—249, 298; spółki komandytowo-akcyjnej 328; rada okrętowa 518, 520.
Reasekuracja 779, 864.

Redukcja wkładów komandytystów 174, 175; zakładowego kapitału spółek akcyjnych 227, 288—291.

Rejestr handlowy 8—16, 29—34, 36, 53, 106—108, 123, 125, 143, 144, 148, 150, 157, 159, 162, 172, 174—176, 189, 195, 198, 200, 201, 203, 205—209, 234, 243, 244, 265, 267, 273, 277, 280, 281, 284—287, 289, 291, 293, 296, 302, 304, 305, 307, 310, 311, 313, 314, 319, 323—325, 327, 330.

Refakcja 380.

Regres frachciarza 432, 442; kolei żelaznej 469; wynajemcy okrętowego 625.

Reklamacja zabranych przedmiotów 754, 768, 840, 893.

Reparacje okrętu 496, 500 i nast., 534.

Rewizorowie 192—194, 266, 267, 325, 327.

Rezerwowi fundusz 261, 262.

Ręczyciel handlowy 349, 350.

Ristorno 894 i nast.

Rolnictwa uprawianie kiedy poczytać należy za handel 3.

Rozbicie się okrętu 820.

Rozdział strat i zysku 121; majątku spółki 155, 185, 300, 301; szkody w razie wielkiej hawaryi 716 i nast.; wynagrodzenia za schronienie i niesienie pomocy 748 i nast.

Rozpoczęcie czynności przedsiębiorstwa handlowego 39; handlowej spółki jawnej 123; spółki komandytowej 176; spółki akcyjnej 200.

Rozporządzenie towarem przez nadawcę 433, 455.

Różnica ceny 376, 386, 393, 430.

Ryzyko ubezpieczającego 820—853.

Rzemiosło 1, 4, 6.

S.

Sąd utrzymujący rejestr handlowy 13, 14, 36.

Schronienie w niedoli morskiej 740 do 753; wynagrodzenie kosztów zład powstałych 615, 621, 632; pra-

wa zastawu 754, 768, 777; przedawnienie 904.

Siedziba osoby prawnej 33; spółki akcyjnej 182, 195, 198, 254, 266, 268, 272, 277, 295, 304, 310, 319; spółki handlowej 106, 107, 146, 157; spółki komandytowo-akcyjnej 322.

Sila wyższa 453, 456.

Skarga wniesiona pod firmą kupca 17; o bezprawne używanie firmy 37; spółki handlowej 124; spółki akcyjnej 210, 272; szypra 527.

Skład otwarty 56.

Składane podróże 584.

Składowe przedsiębiorstwo 416—424; określenie wyrazu 416; prawa i powinności składowego przechowawcy 417—419; pomieszczenie rzeczy zamiennych 419; kosztu składowe 420; prawo zastawu 421; jak długo należy towar zatrzymać na składzie 422; przedawnienie 423; wystawienie składowego wykazu 424; oddanie na skład towarów morzem przewiezionych 601, 602.

Skreślenie firmy 3, 31.

Solidarna odpowiedzialność 78, 128, 200, 202—204, 209, 225, 241, 249, 273, 306, 334, 356.

Spedycyjne przedsiębiorstwo 407 do 415; określenie wyrazu 407; zastosowanie przepisów odnoszących się do komisanta 407; powinności spedytora 408; prawo żądania provizji 409, 413; prawo zastawu przysługujące spedytorowi 410; spedytorki pośredni 411; przewóz uskuteczniiony przez spedytora samego 412; transport zbiorowy 413; przedawnienie 414; przewóz uskuteczniiony przez kupca, który nie jest spedytorem zawodowym 415.

Spółki handlowe jako kupcy 6; firma 19, 20, 24, 33; uczestnictwo w kilku spółkach handlowych 112, 210, 326; spółka handlowa jawna 105—160; spółka komandytowa 161—177; spółka akcyjna 178—319; spółka

komandytowo-akcyjna 320—334; spółka niejawną 335—342; spółka okrętarska 489—491, 505, 506, 763.

Spółokrętarze 490, 491, 505; wykłady przez nich poczynione 500; opłaty na nich przypadające 500; ich odpowiedzialność 494, 504, 507.

Sprawozdanie spółki akcyjnej 260, 265; spółki komandytowo-akcyjnej 325.

Sprzedaż towaru 373; uskuteczniiona przez komisanta 386, 387; przez frachciarza 437; sprzedaż okrętu uskuteczniiona przez szypra 530, 764; sprzedaż zastawu 368; sprzedaż przymusowa 482, 754.

Staranność w sprawach handlowych 84, 202—204, 241, 249, 347; staranność komisanta 384, 390; spedytora 408; frachciarza 429; utrzymującego dom składowy 417; okrętarsza 497; szypra 511, 653; wynajemcy okrętowego 559, 606.

Statki parowe, ich zaginięcie 862.

Statut osoby prawnej 33, 34.

Stemplowe koszty świadectw pomocników handlowych 73; uczniów 80.

Sternik 517, 519.

Stoczenie od robaków 821, 884.

Stopa mennicza 361.

Strata, jej uwzględnianie przy układaniu bilansu 120, 167, 333; strata towarów komisowych 390; spedycyjnych 414; frachtowych 429, 430, 456, 457, 459, 460, 462, 465; strata całkowita w razie ubezpieczenia morskiego 854—860.

Stręczyciele handlowi 93—104; określenie wyrazu 93; powinność doręczania karty umownej z interesów zawartych 94; zastrzeżenie późniejszego wymienienia drugiej strony, w kontrakt wstępującej 95; przechowywanie prób 96; przyjęcie zapłaty imieniem stron 97; zakres odpowiedzialności 98; kto ma płacić stręczne 99; powinność utrzymywania dziennika, i co do niego

wpisywać należy 100; udzielanie wypisów z dziennika 101; przedkładanie dziennika przed sądem 102; przepisy karne 103; stręczyciele w obiegu drobiazgowym 104.

Subskrypcja akcji 189, 193, 281, 313.

Szczat okrętu 854, 873.

Szkoda, jej sprawdzanie w razie ubezpieczenia morskiego 873—881; wypłata szkody 882—893.

Sztuki wytwory jako towar frachtowy 429, 462, 607, 708, 729.

Szyper 511—555; szyprów przyjmowanie i oddalanie 493, 496; udzielanie wskazówek szyprowi 493, 512, 529, 535, 560, 659; zaciąganie pożyczek przez szypra 528; tegoż weksłowe zobowiązania 529; powinność dokładania staranności 511, 653; powinność dbania o ładunek 535, 632; sprzedaż okrętu przez szypra uskuteczniiona 530, 764; sprzedaż zapasów i przynależności okrętowych 534; powinność odszkodowania 515, 545; myto szypra 546—551; szyper jako spółokrętarsz 552; jako spółwłaściciel lub wyłączny właściciel okrętu 699, 754; szypra choroba i okaleczenie 516, 553; pochowanie szypra 554.

Ś.

Ściśle oznaczony termin wypełnienia umowy 376.

Śmierć pryncypała 52, 77; spółnika 131, 137—139, 143, 148; komandytysty 177; spółnika niejawnego 339; spółokrętarsza 505; szypra 522, 554; osób podróżujących morzem 667, 675.

Śródziemne morze 483, 861, 864.

Świadectwa z uskuteczniionych wpisów w rejestrze handlowym 9; z oddania na skład akcji 316; z odstawy towarów frachtowych 448; z zaginięcia okrętu 869; świadectwa handlowych pomocników 73; uczniów handlowych 80.

Świąt i niedziel uwzględnianie 573, 597.

T.

Taksa w handlu morskim 793, 878.

Tara 380.

Targowa cena 220, 261, 290, 373, 376, 400, 711.

Termin wypowiedzenia pomocnikowi handlowemu 66—69; termin wystąpienia dziedzica ze spółki 139; termin zaczepienia uchwały walnego zebrania akcyonaryuszów 271.

Tłumoki osób podróżujących morzem 672, 754, 768, 723, 903.

Tobolkowe towary jako przedmiot przewozu morskiego 556, 558, 588 do 590, 604, 605, 611.

U.

Ubezpieczenie od przygód żeglugi morskiej 778—900; przepisy ogólne 778—805; ubezpieczenie ponad wartość 786, 787, 895; ubezpieczenie podwójne 787—789; uwiadomienia przy zawieraniu kontraktu 806 do 811 b; powinności ubezpieczonego wypływające z kontraktu ubezpieczenia 812—819; zakres ryzykowania 820—853; zakres szkody 854—881; wypłata szkody 882—893; zerwanie ubezpieczenia i zwrot premii 894—900.

Ubytek przesyłki 456, 618; towarów ubezpieczonych 821.

Uchwały spółników 119, 141, 146, 147, 152; walnego zebrania akcyonaryuszów 196, 197, 207, 243, 245, 250, 274, 292; spółki komandytowo-akcyjnej 327, 330.

Uczniowie handlowi 76—83; powinności pryncypała, który przyjął ucznia w naukę 76; jak długo ma uczeń pozostawać w nauce, i jak długo trwać ma czas próby 77; kiedy można przyjęcie w naukę wypowiedzieć 77; przejście ucznia handlowego do innego zatrudnie-

nia lub zawodu 78; roszczenie pretensji z powodu bezprawnego wystąpienia z nauki 79; wystawienie świadectwa 80; komu nie wolno przyjmować uczniów handlowych w naukę 81; przepisy karne 82.

Udział akcyonaryusza w zysku 213; komandytysty 168; spółnika niejawnego 336; udziały okrętowe 474—477, 493, 501, 503, 900; sprzedaż i porzucenie udziału okrętowego 504, 507, 501.

Uгода co do roszczeń ze założenia spółki akcyjnej 205, 270; uгода przymusowa 144, 307.

Ujęcie ciężaru okrętowego 706.

Umarzanie akcyi 228; dokumentów 365.

Umowna kara 75, 212, 218, 348.

Upadłość spółek handlowych i ich członków 131, 138, 141—144, 145, 171, 217, 240, 292, 307, 315, 330, 341, 370; upadłość co do majątku spół-okrętarza 505; ubezpieczonego 888 i nast.; zapisanie upadłości do rejestru handlowego 32, 34.

Upakowanie ładunku okrętowego 514.

Upoważnienie akcyonaryuszów do zwołania walnego zebrania 254.

Urzednicy spółki akcyjnej 243, 248.

Usługi kupieckie, które nawet bez umowy wynagrodzić należy 354; usługi pomocnika handlowego 59.

Ustanowienie prokurysty 48, 116, 126, 238; pełnomocnika 54 i nast.; likwidatorów 146, 295; zarządu 182, 231; rewizorów 266.

Uszkodzenie akcyi 229; towarów komisowych 388, 390; spedycyjnych 414; frachtowych 429, 430, 438, 439; na kolejach żelaznych 456, 457, 459, 461, 462, 464; uszkodzenie towaru wśród przewozu morskiego 606, 613, 657; w razie hawaryi 712; uszkodzenie okrętu z przyczyny lodu 820.

Utknięcie okrętu na mieliźnie 706, 820, 851—853.

Utrata towarów komisowych 390; spedycyjnych 419; frachtowych 429, 430, 456, 457, 459, 460, 462, 465; na kolejach żelaznych 456—459, 463; w żegludze morskiej 606, 618.

Uzupełnienie rady nadzorczej 315.

Używanie bezprawne firmy 37.

W.

Wadliwe opakowanie 429, 456, 459.

Wadliwość towaru 377—379, 388, 407, 417, 438.

Waga 361, 380.

Walne zebranie spółki akcyjnej 182, 196, 197, 207, 250—260, 274, 292, 310; spółki komandytowo-akcyjnej 327, 330.

Wartość asekuracyjna 786—802; wartość handlowa 430, 457, 611, 613.

Wartościowe papiery, kupno i sprzedaż 93, 383, 400, 462; jak liczone być mają przy układaniu bilansu 261; wartościowe papiery zagubione 365.

Wekslarskie czynności 1.

Weksle 54, 395, 397, 493, 529.

Wezwanie akcyonaryuszów do uiszczania wkładek 218, 219; do złożenia akcyi 290; wierzycieli do zgłoszenia się 289, 297, 301, 334.

Wierzyciele 356, 357, 371; wierzyciele spółek 129, 171, 172, 174, 217, 289, 306, 334; wierzyciele okrętowi 754 do 777; ich prawo zastawu 755, 756, 771, 772; kolej pierwszeństwa wierzycieli okrętowych 766, 768—770.

Wierzytelności z czynności handlowych 353; wierzytelności zastawem lub poręką upewnione 356; płatne 369, 370; wątpliwe 40; z interesów zawartych przez komisan-ta 392, 397; wierzytelności frachtow-440; załogi okrętowej 487, 754, 762, 767, 768, 901; wierzytelności zawinione przez załogę okrętową 485, 486, 754.

Większość głosów 196, 207, 243, 251, 256, 275, 288, 292, 303.

Wina stręczyciela 98; założycieli spółki akcyjnej 202, 208; zarządu i rady nadzorczej 204, 208, 241, 249; kolei żelaznej 459; załogi okrętowej 485, 486, 754, 820.

Wkładki spółników 111, 121; komandytystów 161, 171, 172, 174, 175; akcyonaryuszów 186, 213, 241, 279; spółnika niejawnego 335, 336.

Władowanie towarów do okrętu 561, 581.

Właściwość sądu 8—14, 117, 127, 131, 133, 254, 272, 306, 371.

Wniosek o przedłożenie ksiąg handlowych 45; o przedłożenie dziennika prowadzonego przez handlowego stręczyciela 102; o wyłączenie spółnika 140; o ustanowienie likwidatorów 146, 295; o udzielenie kopii bilansu 166, 338.

Wojna jako przeszkoda w żeglarnictwie 547, 629, 636, 669, 820, 848.

Wpisy uczynione w księgach handlowych 38, 39, 43; w dzienniku handlowego stręczyciela 100; w rejestrze handlowym 9, 10, 15, 16, 32, 123, 148, 162, 176, 189, 198, 201, 277, 296, 304, 323; w dzienniku okrętowym 519—521.

Wpłaty na akcye 218—221, 300, 311, 313.

Wręczenie wykazu składowego 424; listu frachtowego 435; wykazu ładunkowego 447; konosamentu 363, 645.

Wstąpienie w handlowe przedsiębiorstwo już istniejące 24, 28; wstąpienie spółnika 24, 130; komandytysty 173.

Wstrzymanie postępowania konkursowego 32, 144, 307.

Wybory spółek akcyjnych 190, 243, 251.

Wychodźstwo 678.

Wyciągi z ksiąg handlowych 46; z dziennika stręczyciela handlowego 101.

Wyciek towarów płynnych 429, 456, 459, 471, 616, 618, 657, 821.
Wycofanie akcyi 227, 241.
Wyczekiwanie w żegludze morskiej 579, 585.
Wydanie towarów 376, 434—438, 468, 614, 615, 624—626, 645, 646, 694, 731, 752.
Wydobycie okrętu z lodu 621.
Wygaśnięcie firmy 31, 157, 302, 304, 308; wygaśnięcie prokury 52, 53, 126.
Wykreślenie firmy 3, 31.
Wykup zabranych przedmiotów 754, 768, 840.
Wyladowanie przesyłki frachtowej 428; wyladowanie towarów z okrętu 514, 517, 592, 593, 595, 596, 600; czas wyladowywania 594—599; koszt 593, 639; wyladowanie towarów z powrotem 581, 582, 587, 589, 637.
Wylączenie spółnika 125, 140, 141, 505; nieznanym wierzycieli okrętowych 765.
Wynagrodzenie za bezprawne używanie firmy 37; z powodu zawinienia stręczyciela handlowego 98; spółnika 113; komisarza 384—386, 390, 391; spedytora 414; frachciarza 429—431; kolei żelaznej 456—466; wynagrodzenie z przyczyny opóźnionego wypełnienia umowy 375, 376; wynagrodzenie szkody w razie hawaryi 711—716.
Wynajmowanie okrętów morskich 556 i nast.; 559 i nast.; 623, 625, 674, 714; powinność wynajemcy okrętu do odszkodowania 559, 606.
Wypłata szkody w razie ubezpieczenia morskiego 882—893.
Wypowiedzenie kontraktu służbowego 66—72, 75, 551; wypowiedzenie nauki 77; umowy zawartej z agentem handlowym 92; wypowiedzenie spółki 131, 132, 135, 330, 339; rachunku bieżącego 355; umowy składowej 422.

Wypuszczenie akcyi 179, 184, 200, 209, 315; nowych akcyi 278, 287.
Wyrok sądowy uchylający uchwałę walnego zebrania 273.
Wystąpienie spółnika 24, 138, 139, 141, 159, 330, 331.
Wywoławcze postępowanie celem wyłączenia nieznanym wierzycieli okrętowych 765.
Wyższa siła 453, 456.
Wyższa władza, jej rozporządzenia w żegludze morskiej 629, 636, 637, 669, 820, 861.

Z.

Zabezpieczenie przesyłki frachtowej 434.
Zachowanie okrętu 493, 527; ładunku okrętowego 621; rzeczy podmowanych 692; rzeczy ubezpieczonych 841.
Zaczeplenie uchwał walnego zebrania 271—273; 308, 342; zaczeplenie kontraktu asekuracyjnego 811 b.
Zafantowanie okrętu 691, 820; zafantowanie pretensyi 357.
Zaginięcie okrętu 831, 861—863, 869, 884.
Zagraniczne przedsiębiorstwa handlowe 13, 201.
Zagrożenie utraty praw udziałowych 219; zagrożenie sprzedaży 373, 440.
Zakaz wprowadzania towarów 547, 563, 629, 636; zakaz wywożenia towarów 547, 564, 629, 636.
Zakłady, ich przejęcie przez spółkę akcyjną 186, 207; przez spółkę komandytowo-akcyjną 324; ich uwzględnianie przy układaniu bilansu 261.
Zakres ryzykowania w razie ubezpieczenia od przygód żeglugi morskiej 820—853.
Zaliczki kupców 354; spółnika 110; komisarza 393, 397; spedytora 419; frachciarza 440; spółokrętarza 509; szypa 532; ubezpieczającego 870, 893.

Zalega okrętowa, jej kontrakty służbowe 487; jej myto 487; jej wierzytelności 487, 754, 762, 767, 901; wierzytelności powstałe z przyczyny jej zawinienia 485, 486, 754, 820.
Założyciele spółki akcyjnej 187—191, 195, 196, 199, 202, 203; spółki komandytowo-akcyjnej 321, 323; przepis karny 313.
Zamienne rzeczy 363, 419; rzeczy niezamienne 381, 406.
Zaniechanie ubezpieczonej podróży 828.
Zaopatrzenie okrętu w żywność 513, 527.
Zaplata 55, 56, 86, 97, 436, 687, 698.
Zaspokojenie wierzycieli 135, 306, 339, 356, 371, 373; komisarza 398, 399; spedytora 410, 411; frachciarza 440; wierzycieli podmowanych 696; wierzycieli okrętowych 761.
Zastawowe prawo 366, 368; komisarza 366, 397, 398, 443; spedytora 366, 410, 411, 442, 443; utrzymującego dom składowy 366, 421; frachciarza 366, 410, 440—442; wynajemcy okrętowego 623, 674, 717; wierzycieli okrętowych 755, 756, 771, 777; osób niosących pomoc w niedoli morskiej 751, 777.
Zastępstwo spółek 125—127, 149, 170, 232, 235, 247, 272, 320, 323, 492 do 499.
Zastrzeżenie pomyślnego przybycia 850.
Zatrzymanie między kupcami 369 do 372; z powodu schronienia i niesienia pomocy w niedoli morskiej 751.
Zbadanie odebranego towaru 377, 388, 407.
Zbiorowa prokura 48, 53.
Zboczenie z umówionej drogi morskiej 813, 814.
Zdanie sprawy o założeniu spółki akcyjnej 193; o jej stanie majątkowym 260, 263, 267, 314.
Zderzenie okrętów 734—739.

Zdolność okrętu do żeglugi morskiej 479, 513, 559.
Zepsucie towaru 373, 379, 388, 391, 437, 456, 459, 618, 821.
Zerwanie ubezpieczenia morskiego 894—900.
Zgłoszenie firmy 29, 31, 157; do rejestru handlowego 12—14, 16; osoby prawnej 33, 34; prokury 53; spółki jawnej 106—108, 123, 143, 144, 148; spółki komandytowej 162, 175, 330; spółki akcyjnej 195, 201, 234, 277, 280, 284, 289, 291, 293, 296, 304, 307.
Zgonu wypadki zaszłe na okręcie wśród podróży 520.
Zgubione papiery na okaziciela 367.
Zjednoczenie 4, 305, 306, 509.
Złączenie spółek akcyjnych 307—307.
Złośliwe działanie 202, 203, 267, 269, 273, 430, 438, 461, 466.
Złożenie akcyi 255—257, 266, 269; ksiąg handlowych i papierów 302; towarów 373, 419, 437; przedmiotów podmowanych 689.
Zmiana firmy 31, 107; statutu osoby prawnej 34; kontraktu spółki 196, 274, 332, 491; zmiana podróży podmownej 693; podróży ubezpieczonej 813.
Znawcy 438, 464, 530, 552, 608, 709 do 713, 884.
Zniewaga przyczyną wypowiedzenia 71, 72.
Zniżenie wkładek komandytystów 174, 175; kapitału zakładowego spółek akcyjnych i komandytowo-akcyjnych 227, 288—291, 325.
Zrzeczenie się wkładek 172, 211, 220, 221, 342; pretensyi do założycieli akcyjnej spółki 205, 270; praw z kontraktu ubezpieczenia 791.
Zwłoka spółnika 111; akcyonariusza 219; kupującego 373, 375; sprzedawcy 376; odbiorcy przesyłki frachtowej 437; spółokrętarza 509; w razie morskiego kontraktu frachtowego 601, 602, 814.

Zwolnienie od odpowiedzialności 459, 471.

Zwołanie walnego zebrania 182, 190, 196, 197, 240, 246, 253—257, 274, 307, 310, 325.

Zwrot wkładki 172, 342.

Zwyczaje handlowe 90, 346, 359, 380, 393, 394.

Zwyczaje miejscowe 59, 77, 94, 96,

99, 393, 396, 428, 560, 561, 568, 575, 577, 592, 594, 599, 604, 824.

Zysk spółki handlowej jawnej 129, 121, 139; spółki komandytowej 167 do 169, 172; spółki akcyjnej 185, 213—215, 217, 237, 245, 246, 260 do 262, 265; spółki komandytowo-akcyjnej 325, 329; spółki niejawnej 336, 337.

29266